

71. SAYI



ŞALOM

# Dergi

*Milyar dolarlık  
bir sektör*

## Kaşer Gıda

### Helal Nedir?

*Boğaz'dan bir  
'Harf Doktoru' geçti*

### Satoko

### Komoshida

### Dr. Siren Bora

*ve yeni kitabı  
'Anadolu  
Yahudileri'*

*Tevrat'tan  
ilham alan  
sanatçılar*

*Çizgilerle*

**John Lennon  
'Hayal Et'**



**Papa Francis  
Kolombiya'da**

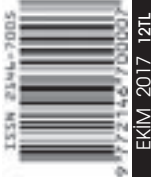
*Amerika'nın  
arka bahçesi*

## Bogota

*Şair babanın  
ressam kızı*

## Rina Sutzkever

Simha Tora | Botero'nun şişmanları | Bu mola, çok moda!



ISSN 2344-7005  
9 772344 700007  
EKİM 2017 12TL





# KEMERLIFE

Hem Yeşil Hem Şehir

**%1 KDV  
AVANTAJIYLA**

**SINIRLI  
SAYIDA  
DAİRE**

**YIL SONU  
TESLİM**



0212 322 1 999

[kemerlife23.com.tr](http://kemerlife23.com.tr)





METAL YAPI KONUT









VAKKO





0(212)  
322 07 28

Herkesin yaşamayı hayal ettiği kaliteli yaşam alanları üretmeyi hedef alan Aykutoğlu İnşaat, son projesi Korulife Göktürk ile ülke çapında modern mimarinin baş temsilcilerinden biri olmak için yükseliyor.

Göktürk Merkez mah. Menba Sok. No:8 Göktürk / Eyüp / İstanbul Tel:  
0(212) 322 07 28 / Gsm: 0(530) 645 93 73



# YEŞİL İÇİNDE, SEÇKİN KONUM, SEÇKİN PROJE...



Korulife Göktürk Projesinde yer alan; 2 kapalı havuz, 2 sauna, 2 Türk hamamı, fitness, cep sineması, 2 konuk evi, yürüyüş parkuru, basketbol sahası, çocuk oyun alanları, süs havuzları, göletçikler, kamelyalar, otopark gibi imkanlara sahip olarak özel olduğunuzu hissedeceksiniz.

[www.aykutoglu.com.tr](http://www.aykutoglu.com.tr)

  
**AYKUTOĞLU GRUP**



## Sergili Okur,

Geçtiğimiz ay DERGİ'mizin 70. sayısını geride bırakmışken... Bu ay da sayfamızdaki 70. yıl logosunun, Sofi ve Avram Leyon tarafından 1947 yılında yayın yaşamına Judeo Espanyol dilinde katılan Şalom Gazetesi'nin ilk nüshasının anısına yer aldığı belirtilmek istiyorum. 1492'de İspanya Engizisyonu'ndan kaçarak Osmanlı'yı yeni vatanları yapan Sefarad Yahudilerinin lisanı. Şimdilerde altıncı yüzyılın sürdürülmesine çabalanan lisan.



BAYRAMI'nı gönülden kutluyorum.

Leyon'ları tanımadımsa da yaşama vedalarından sonraki dönemlerden itibaren ŞALOM'a yakın duranlardan iken... Salamon Bicirano'yu tanıdım... O asil beyefendiyi, o müthiş romantik şiirleri, söylemleri ve yazılarıyla...

Sonralarında bayrağı devralan Klara Perahya...

Judeo-Espanyol'un Saygıdeğer Sevgili Şövalyesi.

Geçtiğimiz ay 97 yaşında yitirdiğimiz gazetemizin Judeo-Espanyol Sayfa Yönetmeni, hepimizin Klara'sı, Klarika'sı!

Son günlerine kadar araştıran, okuyan, yazan, düşünen, üreten, kendini hiç kimseye muhtaç etmeyen, felsefesi doğrultusunda dimdik yaşayan, örnek insan...

Aslında o sadece gazetemiz çerçevesinde bir kahraman değildi. Bütün toplumumuza aitti, herkesi kucaklayan kocaman yüreğiyle...

Henüz işe dönmemiş genç bir anne olduğum günlerde... Bir yardım kuruluşunda faydalı olmağa çalışırken tanıdım onu. Matan Baseter günlerimizde...

Gemisinin gerçek kaptanıydı. Hiç kimsenin hakkının yenmemesi, kitlesel organizasyonlar içinde bir sessiz gönüllüler orkestrasının başında, işe paketlerinin doğru kişilere/ailelere ulaşmasını sağlamak yaşam amacıydı adeta...

Klarika'dan çok şey öğrendim. Geleneklerine bağlı idi. Onun inancı "hümanizma" idi. İnsan olmanın yüksek erdemini taşıyan.

İlk kez Tevrat'ın felsefesiyle onun sayesinde tanıştım: Birlikte ilk "entelektüel" çalışmamız, "Tevrat'ta İnsan Hakları" idi. Engin ufuklarda seyretmeyi öğreten...

Hakiki bir "öz" veriydi ondaki! Kalbini, evini ve kollarını herkese açan... Onca sanat eserini barındıran kemanın, klasik müziğin tınlarıyla dopdolu evini! Dil, yaş, sınıf farkı gözetmeden...

İnsana insan olduğu için değer veren, arkadaşça, dostça!

Tanıdığım en hakiki filantropist idi... Ve entelektüel. Filozoflardan öylesi çıkarsamalarla yanıt verirdi ki... Masum bir sıradanlıkla...

...Ve üstesinden geldiği zorlu da olsa bir çaba esnasında, kiminle olursa olsun sohbetlerinin hiçbirinde herhangi bir EGO zerreciğine asla rastlamadım, Klarika'da. Ne baş başayken, ne toplantılarımızda, ne de büyük kalabalıklara, çocukluk günlerinden itibaren konuşa gelerek ustası olduğu Judeo Espanyol lisanının önder savunuculuğunu yapmak üzere kürsülerden hitap ederken...

Okuduklarım arasında kimi kez "iyilik melekleri" veya "azizeler" konu olmuştur. Yaşamımda ise onlardan biridir diyebileceğim Klarika'ya rastlamak, ona yakın olmak, samimiyet çerçevesine dâhil olmak birçoğumuz gibi benim de ayrıcalığımdır... Gerçek anlamda o çok değerli bir varlıktı. Bir güneş gibiydi Klarika.

Belki de... Güneşimiz uykusuna yattı ama ışığı bize kaldı. Hep de kalacak! Bu ayki dergimizi Fortüne'nin kızı Klara Perahya'ya adıyorum. Sevgiyle.



Suzan Nana TARABLUS

# ŞALOM Dergi

**Gözlem Gazetecilik Basın ve Yayın A.Ş. adına İmtiyaz Sahibi**

Av. Yakup Barokas

**Genel Yayın Yönetmeni**  
İvo Molinas

**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**  
İşık Sivil Karakoç

**Editör & Yan Yayınlar Koordinatörü**

Suzan Nana Tarablus

**Reklam Planlama Koordinatörü**

İsak Behar

**Sayfa - Kapak Tasarımı**  
Bella Parlakşimşek

**Yazı Kurulu**

Gila Erbeş

Berken Döner

Dalia Maya

Suzan Nana Tarablus

Tina Varon

**Yönetim Yeri / Abonman**

Atiye Sok. Polar Apt. 12/6  
Teşvikiye - İstanbul

T: (0212) 231 92 82 - 240 41 44

F: (0212) 231 92 83

www.salomdergi.com

**Basıldığı Yer**

Gezegen Basım Ltd. Şti  
Yüz Yıl Mahallesi, Matbaacılar Sitesi,  
2. Cadde, No: 202/A  
Bağcılar - İstanbul  
T: (0212) 325 71 25  
www.gezegenbasim.com.tr

**Yayın Türü**

Yaygın - Süreli

Seçkin kitapçılarda  
satılmaktadır.

**ŞALOM GAZETESİ'NİN EKİDİR  
ABONELERE ÜCRETSİZDİR**

## ÇİZGİ DIŞI

İRVİN MANDEL





"TITANIC ENKAZI SEKAI SET ÖZEL DENEYİMİ" İÇİN 2018 YILI KONTENJANLARIMIZ DOLMUŞTUR.  
2019 YILI KONTENJANI İÇİN BİZİMLE İLETİŞİME GEÇEBİLİRSİNİZ.



## DÜNYA AYNI, FARKLI KILAN SEKAI...

## İLK'LERİN SEYAHAT MARKASI

<p><b>OKYANUSYA</b> Avustralya &amp; Yeni Zelanda</p> <p>SYDNEY (2) MELBOURNE (1) ULURU (1) CAIRNS / PORT DOUGLAS (3) BRISBANE / GOLD COAST (2) QUEENSTOWN (2) ROTORUA (1) AUCKLAND (2)</p> <p>19 Ocak 2018 16 Şubat 2018 23 Mart 2018</p> <p>17 gün</p> <p>€ 7.250</p> <p>QATAR</p>	<p><b>GÜNEY AMERİKA</b> Brezilya &amp; Arjantin</p> <p>SAO PAULO (1) RIO DE JANEIRO (3) IGUAZU ŞELELELERİ (1) BUENOS AIRES (2)</p> <p>23 Kasım 2017 14 Aralık 2017 25 Ocak 2018 8 Şubat 2018</p> <p>9 gün</p> <p>€ 4.200</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>GÜNEY AFRIKA</b> Güney Afrika &amp; Victoria Şelaleleri &amp; Zambezi Queen</p> <p>CAPE TOWN (2) VICTORIA ŞELELELERİ (2) ZAMBEZİ QUEEN NEHİR SAFARISI (3) JOHANNESBURG (1) SUN CITY (2)</p> <p>17 Aralık 2017 14/19 Ocak 2018 9 Şubat 2018</p> <p>9-12 gün</p> <p>€ 3.500 € 5.300</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>MADAGASKAR &amp; MAURITIUS</b></p> <p>ANDASIBE (1) ANTANANARIVO (1) MORONDAVA (2) MAURITIUS (3)</p> <p>10/23 Ocak 2018 20 Şubat 2018 12 Haziran 2018 14 Ağustos 2018</p> <p>9 gün</p> <p>€ 4.500</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>MASHPI &amp; GALAPAGOS</b> CARTAGENA (2) QUITO (2) MASHPI BULUT ORMANI (3) GALAPAGOS ADALARI (4) BOGOTA (3)</p> <p>*National Geographic Unique Lodges konaklamalar.</p> <p>10 Şubat 2018 10 Mart 2018 14 Nisan 2018</p> <p>16 gün</p> <p>€ 10.800</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>
<p><b>PASİFİKTE ÇİFT YENİ YIL</b> Güney Kore &amp; Son 4 kişi! Fiji &amp; Samoa &amp; Amerikan Samoası</p> <p>SEOUL (3) CAST AWAY ADASI (FIJİ) (2) APIA (SAMOA) (3) PAGO PAGO (AMERİKAN SAMOASI) (1) DENARAU (FIJİ) (1)</p> <p>*24 saatten kısa bir sürede ve 2 gün üst üste yeni yılı kutlayacaksınız!</p> <p>23 Aralık 2017</p> <p>15 gün</p> <p>€ 9.800</p> <p>QATAR</p>	<p><b>PERU &amp; BOLİVYA</b></p> <p>LIMA (3) PISCO / PARACAS (1) LA PAZ (3) PUNO (1) BELMOND ANDEAN EXPLORER TRENİ (1) CUSCO (2) MACHU PICCHU / KUTSAL VADI (1)</p> <p>26 Ocak 2018 16 Şubat 2018</p> <p>14 gün</p> <p>€ 5.000</p> <p>AIRFRANCE</p>	<p><b>BÜYÜK AMERİKA</b></p> <p>LOS ANGELES (3) LAS VEGAS (2) SAN FRANCISCO (2) NEW YORK (3) ORLANDO (3) MIAMI (2)</p> <p>13 Haziran 2018 18 Temmuz 2018 17 Ağustos 2018</p> <p>17 gün</p> <p>€ 5.600</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>HİNDİSTAN</b></p> <p>VARANASI (2) AGRA (2) JAIPUR (2) UDAIPUR (2) JODHPUR (1) JAISALMER (2) YENİ DELHİ (2)</p> <p>19 Ocak 2018 23 Şubat 2018 16 Mart 2018</p> <p>14 gün</p> <p>€ 3.300</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>AMAZON &amp; PANAMA &amp; ABC ADALARI</b></p> <p>MANAUS (4) PANAMA (1) CURACAO (2) BONAIRE ARUBA (3)</p> <p>18 Ocak 2018 22 Şubat 2018</p> <p>12 gün</p> <p>€ 9.000</p> <p>AIRFRANCE</p>
<p><b>90 DERECE KUZAY KUTBU</b> Svalbard &amp; Kuzey Kutbu</p> <p>OSLO (1) SVALBARD (LONGYEARBYEN) (2) KUZAY KUTBU (BARNEO BUZ KAMPİ) (1)</p> <p>04 Nisan 2018 23 Nisan 2018</p> <p>5 gün</p> <p>€ 21.800</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>MEKSİKA &amp; KÜBA</b> MEXICO CITY (3) CANCUN (4) HAVANA (3) VARADERO (2) SANTA CLARA</p> <p>25 Kasım 2017 27 Ocak 2018 3 Mart 2018</p> <p>14 gün</p> <p>€ 5.000</p> <p>AIRFRANCE</p>	<p><b>NEW YORK &amp; BATI YAKASI</b></p> <p>LOS ANGELES (3) LAS VEGAS (2) SAN FRANCISCO (2) NEW YORK (3)</p> <p>13 Haziran 2018 18 Temmuz 2018 17 Ağustos 2018</p> <p>12 gün</p> <p>€ 4.600</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>GÜNEY HİNDİSTAN &amp; SRI LANKA</b></p> <p>MUMBAI (2) MAHABALIPUAM (2) MADURAI (1) THEKKADY (1) KUMARAKOM (1) KOCHI (1) NEGOMBO (1) HABARANA (1) KANDY (1) NUWARA ELIYA (1) BENTOTA (1) COLOMBO (1)</p> <p>27 Ocak 2018 10 Şubat 2018 17 Mart 2018</p> <p>16 gün</p> <p>€ 3.900</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>PASKALYA &amp; PATAGONYA</b> Şili &amp; Arjantin</p> <p>SANTIAGO (2) PASKALYA ADASI (3) TORRES DEL PAINE ULUSAL PARKI (3) EL CALAFATE (1) USHUAIA (2) BUENOS AIRES (2)</p> <p>7 Aralık 2018 18 Ocak 2019 8 Mart 2019</p> <p>16 gün</p> <p>€ 15.000</p> <p>AIRFRANCE</p>
<p><b>BİRLEŞİK KRALLIK</b> İngiltere &amp; Galler &amp; İskoçya &amp; Kuzey İrlanda &amp; İrlanda Cumhuriyeti</p> <p>LONDRA (3) STRATFORD UPON AVON (1) / OXFORD BATH (1) WINDSOR / CHESTER (1) YORK (1) EDINBURGH (2) INVERNESS (1) GLASGOW (1) BELFAST (1) DUBLIN (2)</p> <p>11 Haziran 2018 20 Temmuz 2018 18 Ağustos 2018</p> <p>15 gün</p> <p>€ 4.800</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>HİNDİÇİN</b> Vietnam &amp; Kamboçya &amp; Laos</p> <p>HANOI (2) HALONG BAY (Bhaya Cruise) (1) LUANG PRABANG (2) SIEM REAP (2) PHNOM PENH (1) HO CHI MINH (2)</p> <p>28 Ocak 2018 18 Şubat 2018 18 Mart 2018</p> <p>13 gün</p> <p>€ 4.200</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>BATI &amp; DOĞU KANADA</b></p> <p>QUEBEC (1) MONTREAL (2) OTTAWA (1) TORONTO (2) CALGARY / BANFF ULUSAL PARKI (1) KAMLOOPS (1) WHISTLER (1) VANCOUVER (2)</p> <p>15 Haziran 2018 17 Ağustos 2018</p> <p>13 gün</p> <p>€ 5.000</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>BÜYÜK UZAK DOĞU</b></p> <p>HONG KONG (2) BANGKOK (2) SİNGAPUR (2) PHUKET (4)</p> <p>01 Aralık 2017 22 Ocak 2018 16 Şubat 2018</p> <p>12 gün</p> <p>€ 3.200</p> <p>TURKISH AIRLINES</p>	<p><b>MÜNFERİT ve BALAYI DESTİNASYONLARIMIZ:</b></p> <p>KANGURU ADASI HAYMAN ADASI LORD HOWE ADASI COOK ADALARI FIJİ BORA BORA TÜRKS AND CAICOS ARUBA RIVIERA MAYA</p> <p>SEYŞELLER MALDİVLER BORACAY PAMALICAN ADASI KOH SAMUI PHUKET KRABI BALI SANTORINI</p>

1. sınıf ve lüks oteller

Tüm turlar, yemekler ve vergiler dahil

**SEKAI TOUR**  
Bu Senin Dünyan!

+90 545 902 34 34 | +90 212 999 98 37 | www.sekaitour.com.tr

®/sekaitur

Pol Center 4/1 (Kanyon AVM yanı) Levent / İstanbul



**BİLİM**  
EĞİTİM VE ÖĞRETİM A.Ş.  
1991

SEKAI TOUR bir Bilim Eğitim Öğretim AŞ Kuruluşudur



## 16 KAPAK HİKÂYESİ

Nelly Barokas – Şair  
babanın ressam  
kızı

# İÇİNDEKİLER

## 22 ARAŞTIRMA Dalia Maya

ABD'de 10 milyar \$'lık bir sektör KAŞER GIDA



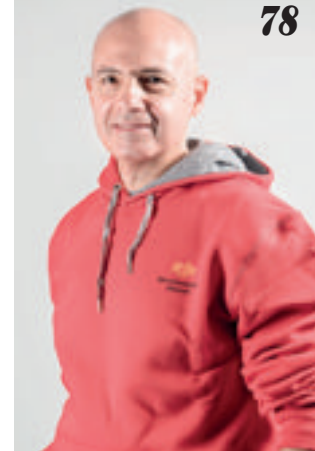
70



36



78



**12 HABERLER** Nelly Barokas

**36 TARİH** Suzan Nana Tarablus  
Kur'an, İncil ve Tevrat'ın  
Sümer'deki Kökeni

**44 TARİHTE BU AY** Metin  
Delevi

**46 GELENEK** Sara Yanarocak  
Simha Tora

**48 BİR YAZAR / BİR KİTAP**  
Gila Erbeş – Antik dönemden  
bugüne Anadolu Yahudileri  
ve Ege'de Yahudi izleri

## 30 SÖYLEŞİ

Tina Varon  
Helâl, yani  
Meşru...



52



**52 YORUM** Sara Yanarocak – Papa Francis barış çağrısı  
yapmak üzere Kolombiya'daydı

**70 ÇİZGİ KİTAP** Sara Yanarocak – Selin Feldman  
Nahmias ve “Zaman Bükücüleri”nin  
kahramanlarıyla tarihe yolculuklar

**74 SÖYLEŞİ** Çela Yuna – Boğaz'da bir “harf doktoru”

**78 BİR İNSAN / BİR DÜNYA** Miryam Şulam – Bilim  
Kahramanları Derneği'nin gizli kahramanı Hakan  
Habip

## 40 İNCELEME

Elio Medina  
Bir kutsiyet  
uzlaşısı ÂMİN



**64 SERGİ** İra Almazinos

Yakın bir perspektiften Fernando Botero





## 58 GEZİ

Suzan Nana Tarablus  
Bogota'da iken...



96

## 112 BİENAL Dalia Maya İyi Bir Komşu ziyareti



48



74

**82 HABER** Berken Döner – Hrant Dink Ödülleri

**88 MEKÂN** Nermin Ketenci – Galatasaray'da bir nostalji

**90 HABER** Elda Sasun – Yahudi Kültürü Avrupa  
Günü'nü Kutluyoruz

**94 PÜFLÜ ŞEYLER** Alper Almelek

**96 EDEBİYAT** Nermin Ketenci – Kül Olmuş  
Bir Şato

**98 BİR ŞAİR** Salih Bolat – PAUL CELAN

**104 SÖYLEŞİ** Berken Döner

Bir sanat elçisi: İbrahim Karaoğlu

**108 ASTRO-AJANDA**

Meral Erduran Ilgaz

**110 SİNEMA** Seyfi İşman – Festivaller

**116 SANAT AJANDASI**

Karen H. Kohen

**120 TEKNOLOJİ** Estella Küçükbarokas

Mobileye, görme engellilere bağımsızlık  
sağlıyor

## 66 ÇİZGİ ROMAN

Pablo Stanley – "Hayal Et"



## 118

### TREND

Kler Kampeas  
Bu mola,  
çok moda



## 100 SANAT

Ester Almelek  
Tevrat'tan ilham alan sanatçılar

## 92 PSIKOLOJİ

Ethel Kebudi – Seni her  
şartta seviyorum mu?



## 84 KÜLTÜRLERARASI

**TATLAR** Berken Döner  
Defnenin ve zeytinin  
kardeşliğiyle biçimlenen  
tatlar: Antakya  
Ortodoks mutfağı





## VİTEBSK'İN UÇAN ÂŞIKLARI

Marc ve Bella Chagall'ın evliliğini konu edinen bir piyes, tiyatro alanında en prestijli ödüllerden sayılan 'Carol Tambor Best of Edinburgh' ödülüne layık görüldü. Eleştirmenler, 'The Flying Lovers of Vitebsk' (Vitebsk'in uçan âşıkları) adını taşıyan oyunun, Yahudi kültürünün coşkusu ve 20.

yüzyılda Avrupa'yı bir savaştan diğerine sürükleyen değişimleri kapsadığını belirtmektedir. Bu oyun, Marc Chagall'ın ilişkisinin, bir anlamda da Marc ile Bella'nın ölümsüzleşerek gerçeküstü bir portreye yansımalarının ifadesi olan tablodan yola çıkılarak kaleme alındı. Emma Rice'in yönettiği, Daniel Jamieson'un senaryosunu kaleme aldığı, müziklerini Ross'un yaptığı oyunda genç çift, pogromlardan, Rus Devrimi'nden ve Dünya Savaşlarından geçtikleri bir yolculuğa çıkar. Onların yolculuğu aslında sürekli bir kaçıştır: Rusya'daki antisemitizmden, Fransa'dan ve Nazi Almanya'sından. Oyunda Bella'yı canlandıran Audrey Brisson, onu yeni doğmuş

bebekleriyle dört gün yalnız bıraktığında dahi Marc'a sevgi ve anlayışla yaklaşır. Marc Antolin ise Chagall'ı biraz çocuksu biraz da Charlie Chaplin'i animsatan bir karizma ile canlandırmakta.

## CONAN O'BRIEN TEL AVİV'DEYDİ

Conan O'Brien, 'Conan Without Borders' adlı programının yeni bölümünün çekimleri için Tel Aviv'e gitti. Emmy ödülünü kazanmış Amerikalı komedyen, yazar ve televizyon program sunucusu olan O'Brien, en çok NBC'nin talk show'u The Tonight Show with Conan O'Brien programıyla tanınmakta. Komedyen Tel Aviv'de, ağustos ayı sıcaklığında yaptığı çekimlerde İsrailiyle tanıştı, yerel mutfak özelliklerini tanıttı, en çok tüketilen Goldstar bira markasını ve ülke mutfağının yaygın spesiyalitesi 'Şakşuka'nın (menemen) tarifini öğrendi. Çekimler sırasında Facebook ve tweeter'dan takipçilerine ulaşan O'Brien, program çekimleri için beş gün süresince İsrail'de kaldı.



## JAY THOMAS ERKEN VEDA ETTİ

Amerikalı aktör, komedyen ve radyo şov programı sunucusu Jay Thomas, 69 yaşında yaşamını yitirdi. Filmlerde birçok kez Yahudi rollerini canlandığı için bu dine mensup olduğu zannedilen Jay Thomas, 1990 ve 1991 yıllarında canlandığı komedi karakterleriyle En İyi Misafir Oyuncu dalında Primetime Emmy Ödülü'nü kazandı. TV yapımları Remo DaVinci karakterini canlandığı Mork & Mindy, Eddie LeBec karakterini canlandığı Cheers, Jack Stein karakterini canlandığı Love & War, ve Jerry Gold karakterini canlandığı Murphy Brown ile tanınan Jay Thomas'ın ölümü Hollywood'u derinden üzdü.



## STALİN'İN ARDINDAN...

Jason Isaacs, Sovyetler Birliği'nin ünlü lideri Stalin'in dönemine odaklı bir komedi filminde rol alacak. Mizahi siyasi show'ları ile tanınan Armando Iannucci'nin yönettiği filmin adı, 'The Death of Stalin'. Film, Stalin'in ölümünden hemen sonra Sovyet politbüro üyelerinin iktidar mücadelelerini konu almaktadır. Liverpoollu Yahudi oyuncu Jason Isaacs, İkinci Dünya Savaşı'nda Sovyetlerin galip çıkmasında etkili olan Mareşal Georgi Zhukov'u canlandıracak. Filmde Nikita Krushev rolünde Steve Buscemi, Georgy Malenkov rolünde de yine Yahudi oyuncu Jeffrey Tambor rol aldı. 'The Death of Stalin' İngiltere'de 20 Ekimde vizyona girecek.





## ROLLING STONE'A KAPAK OLDU



Marie Claire, Glamour, Entertainment Weekly gibi magazin dergileri kapaklarında boy göstermeye alışık olan Gal Gadot, son olarak Rolling Stone'un Eylül sayısına konuk oldu. Wonder Woman'da canlandığı Diana karakteri ile sinema dünyasının gündemine oturan Gal Gadot, dergiye verdiği röportajda, İsrail'de geçen çocukluğundan, yaptığı askerlik görevinden, kazancından, ailesinden söz etti.

Nazilerin Çekoslovakya'yı işgal etmelerinin ardından annesi tarafından büyükbabasının Auschwitz'e gönderildiğini anlatan Gadot; "Bütün ailesi orada öldürüldü, annesi ve erkek kardeşi gaz odalarında can verdi. Yaşadığı bu dehşet nedeniyle yaralı bir kuş gibiydi büyükbabama, fakat her zaman umutlu, olumlu ve sevgi doluydu. Eğer bu değerlerin bu denli güçlü olmadığı bir ortamda büyüseydim, her şey farklı olabilirdi. Bu nedenle Wonder Woman'ın, uğruna savaştığı her şeye yakınlık hissetmemin sebebi budur" şeklinde konuştu.

Gişe rekorları kıran Wonder Woman filmindeki performansı ve fiziği ile dikkat çeken Gal Gadot, kıvrımlı olmayan vücudunun role uygun olmadığı şeklindeki eleştirilere, "Gerçekçi olmak gerekirse, mitolojide Amazon kadınlarının tek memeli oldukları bilgisi vardır. Küçük memeli ve küçük populu olmam beni kötü oyuncu yapmaz" sözleri ile yanıt verdi.



## RACHEL STEVENS YEMEK PİŞİRECEK

İngiliz şarkıcı, söz yazarı, oyuncu, dansçı ve model Rachel Stevens bundan böyle BBC1'de Celebrity Master Chef adlı yeni programda yer alıyor. Rachel Stevens'in yemek tarifi verip hazırladığı programa ünlü komedyenler de davet edilmekte.

1998 yılında İngiltere'de yedi arkadaşıyla birlikte kurdukları S Club 7 adlı müzik grubuyla tanınan Stevens, grup olarak çıktıkları TV film ve dizilerinde rol aldı. 2003'te bu gruptan ayrılarak solo kariyerine başlayan Rachel Stevens, yedi single ve iki de albüm piyasaya sürdü. 2008 yılında BBC kanalında yayınlanan Strictly Come Dancing adlı dans yarışması programına katılarak ikincilik elde etti.



## MARK ZUCKERBERG'İN İKİNCİ KIZI DÜNYAYA GELDİ

Mark Zuckerberg ile eşi Priscilla Chan, August adını verdikleri ikinci kızlarının dünyaya geldiğini duyurdular. Facebook'un yaratıcısı ve eşi bu haberi Facebook sayfasından duyururken dünyanın geleceğine ilişkin iyimserliklerini de dile getirdiler. Yeni doğan bebeğe hitaben, "Çocukluk gerçekten sihirli bir dönemdir. Çocukluğunu hakkı ile yaşa, çocukluğunu gelecek ile ilgili endişelenerek heba etme" sözleri ile mesaj verdiler.

## ARI FOLMAN'DAN ANNE FRANK ÇİZGİ FİLMİ

Lübnan savaşını konu edinen "Beşir'le Dans" çizgi filmi ile tanıdığımız yönetmen Ari Folman, bu kez Anne Frank Günlüğü'nü çizgi film olarak çekmeye hazırlanıyor. Merkezi Basel'de bulunan Anne Frank Vakfı, Holokost'un genç nesillere aktarılmasını sağlamak amacıyla Anne Frank Günlüğü'nün komedi türünde bir kitap olarak yayınlanmasına izin verdi. 40 farklı lisanda hazırlanan 148 sayfalık kitabın tanıtımı 18 Eylülde Paris'te ger-



çekleştirdi. Grafik tasarımını İsraili David Polonsky'nin yaptığı kitabı, İsraili Yönetmen Ari Folman yine komedi türünde bir animasyon filmi olarak çekimlerine hazırlanıyor. Kitap ergenlik çağındaki genç kızın annesi ve ablası ile ilişkilerine, geleceğe yönelik düşlerine ve fantezilerine yer vermektedir. Holokost kurtulanı ane ve babanın çocuğu olan Ari Folman, "Artık Holokost'u yaşamış kişilerin, o dönemi anlatacak canlı tanıkların dünyayı terk ettiği bir döneme

girdiğimiz için endişe duyuyorum. Holokost'un geçmişte kalmış eski bir hikâyeye dönüşmemesi için insanlığa yapılmış bu vahşetin unutulmamasını sağlamanın yollarını aramızda gerekir," demekte. Başta, Anne Frank günlüğünü çizgi filme dönüştürme projesini reddeden Folman, annesi ile konuştuğundan sonra bu projeyi kabul etmeye karar vermiş. Yönetmenin, Holokost Kurtulanı 95 yaşındaki annesi, filmin prömiyerinde hazır bulunmayı heyecanla bekliyor.





## NATALIE PORTMAN YERİNE FELICITY JONES

Uzun süre önce, Natalie Portman'ın yeni bir film projesinde ABD Yüksek Mahkeme Başkanı Ruth Bader Ginsburg'u canlandıracağı haberi basında yer almıştı. Portman'ın bu projeden vaz geçmesinin ardından Yahudi hukukçu Ginsburg'u İngiliz oyuncu Felicity Jones'un canlandıracağı belirtildi. "Rogue One: A Star Wars Story"de Jyn Erso rolünde izlediğimiz Felicity Jones, "Inferno" filminde Tom Hanks ile oynadı, "The Theory of Everything" filmindeki performansı ile En İyi Kadın Oyuncu dalında Oscar'a aday gösterildi. Ruth Bader Ginsburg Yüksek Mahkemede görevlendirilen ikinci kadın oldu.

## GAL GADOT'UN ARDINDAN MORAN ATIAS

Gal Gadot'un 'Wonder Women' filmindeki başarısının ardından Moran Atias Hollywood çevresine adını duyuran ikinci İsraili oyuncu olmaya aday. 1981 Hayfa doğumlu Fas kökenli Moran Atias, 'Speed Kills' adlı filmde John Travolta ile başrolleri paylaşacak. Aslında Travolta, Moran'a telefon etmiş, bazı dizi filmlerde gösterdiği performansı takdir ettiğini belirterek ona aynı filmde rol almayı teklif etmiş.

Yakında film çekimlerine başlayacak olan Moran Atias, model olarak başladığı çalışma hayatında Roberto Cavalli ve D&G için modellik yaptı, ardından ABD'de TV dizilerinde rol almaya başladı. Crash ve Third Person dizileri ile dikkat çeken oyuncu, FX televizyonu için rol aldığı Tyrant filminde başarı grafiğini yükseltmeye başladı. ABD'de bazı barışçıl hareketlerde ve sivil toplum kuruluşlarında da etkin rol alan Atias'ın kız kardeşi Shani Atias da İsrail'de adını duyurmuş bir oyuncu.



## 32 YAŞINDA BAŞKANLIĞA ADAY

32 yaşındaki Demokrat Mike Tolkin, New York belediye başkanlığına aday oldu. Teknoloji alanında girişimci kimliği ve birçok start up şirketi kurucusu olmasıyla tanınan Mike Tolkin verdiği bir söyleşide, "Bazı yerleşik kalıpları kırmak zor, fakat getireceğim güzel fikirlerle insanları etkileyebileceğime, kentimizi daha da değerli kılabileceğime inanıyorum" dedi. Long Island'lı Yahudi bir ailenin çocuğu olan ve Brooklyn'de yaşayan genç aday Tolkin'in hedeflerinin başında kentnin ekonomik gelişmesi yer almakta. Tolkin, Yahudi kimliğinin kendisine ahlaki değerler kazandırdığını vurgulamakta.

## NICOLE KRAUSS'TAN YENİ ROMAN

Kitapları ülkemizde de yayınlanan ABD'li yazar Nicole Krauss'un bu yıl yayımlanan son eseri 'Forest Dark' dünya çapında ilgi görmeye başladı. 'Man Walks into a Room', 'The History of Love' ve 'Great House' adlı kitapları Türkçe dâhil 35 lisana tercüme edilen Nicole Krauss, bu eserleri ile birçok ödül kazandı. 1974 doğumlu Amerikalı Yahudi romancı, dünya çapında kuşağının pek az yazarına nasip olan bir üne sahip. Son kitabında birbirleri ile ilişkileri olmayan ve değişim arayışında olan eşinden yeni boşanmış 68 yaşındaki avukat Jules Epstein ile başarısız bir evliliğe son veren tanınmış romancı Nicole'u konu alıyor.



## ARONOFSKY'DEN KORKU FİLMİ

ABD'li yönetmen Darren Aronofsky'nin senaryosunu yazdığı ve yönettiği 'Mother' adlı psikolojik korku-gerilim filminin prömiyeri, Venedik Film Festivali'nde 5 Eylül günü gerçekleşti. Filmin oyuncu kadrosunda Jennifer Lawrence, Javier Bardem, Ed Harris ve Michelle Pfeiffer yer almakta. Filmin konusu; eşi ile kasabada sakin bir hayat süren bir kadının, evlerine esrarengiz bir çiftin gelmesi ile yaşamının alt üst olmasına odaklanmakta. Seyirciler, "Black Swan", "Requiem for a Dream", ve "Pi" gibi psikolojik gerilim filmlerinden tanıdığımız Darren Aronofsky'nin bu kez bu türe korkuyu da eklemiş olduğuna tanık olacaklar.





faik sönmez

#modaherbedende

online alışveriş: [faiksonmez.com](http://faiksonmez.com)

 Türkiye ve Tüm Dünyaya Hızlı Ürün Gönderimi

 /faiksonmezmoda

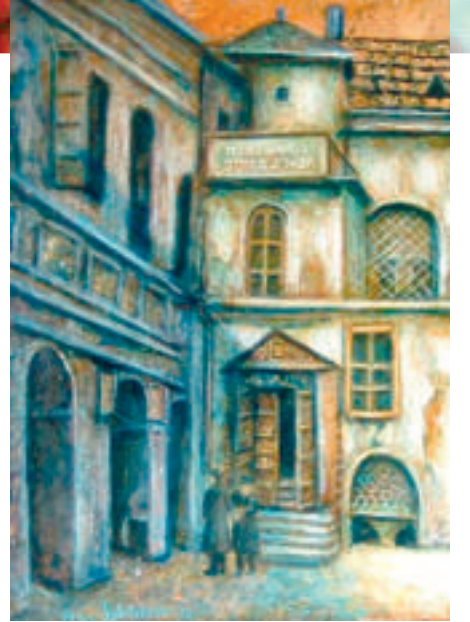
 /faiksonmez

 /faiksonmezmoda



Rina Sutzkever

# Şair babanın ressam kızı



Yirminci yüzyıl Yidiş edebiyatının en önemli şairi **Abraham Sutzkever**, dindaşlarının uğradığı felaketi, Vilna Gettosunda yaşanan acıları, şiirlerinde dile getirmeyi görev bildi. Şiirlerindeki her sözcük bir gözyaşı damlasıydı. Kızı, dünyaca ünlü İsraili ressam **Rina Sutzkever Calderon**, çocukluğunda Marc Chagall'ın ilk boyalarını hediye etmesi ile resme başladı. Babası şair Abraham Sutzkever'in anılarında yer alan, özlemine çektiği, âşık olduğu kent Vilna'yı tablolarında yeniden yarattı, **'Vilna Yansımaları'** sergisini doğum gününde babasına hediye etti.



## Abraham Sutzkever

20 Ocak 2010'da 96 yaşında yaşama veda ettiğinde The New York Times, Abraham Sutzkever'in ölüm haberini verirken onu; "Holokost'un en önemli şairi" olarak nitelendiriyordu. Yidiş şiirinin en önemli temsilcilerinden biri olan Abraham Sutzkever, İbranicenin hâkim olduğu ve Yidiş konuşanların gün geçtikçe azaldığı İsrail'de, ölümüne dek şiirlerini büyük bir azim ve şevkle Yidiş yazmaya devam etti.

Beyaz Rusya'nın Vilna kentinin güneybatısındaki Smargon'da, 1913 yılında dünyaya geldi. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Alman ordusunun işgalinden kaçan aile, Sibiry'a'nın Omsk kentine yerleşti. Babası orada ölünce, savaşın son bulmasının ardından anne Rayne (genç kızlık soyadı Feinberg), aileyi Vilna'ya geri götürdü.

Abraham Sutzkever 1930'da sol eğilimli, izcilik temeline dayalı bir kuruluş olan 'Bee Yahudi Hareketi'ne katıldı. Çocuk yaşta şiir yazmaya başladı, İbranice yazdığı ilk şiirleri kuruluşun 'Bin' adlı dergisinde yayımlandı. 1930'ların ilk yıllarında 'Genç Vilna' (Yidiş Yung Vilne) adlı çağdaş yazar ve sanatçılar grubunun üyelerinden biriydi. 1937'de ilk Yidiş şiir kitabı 'Lider'i yayınladı.

### Tuğlalar ardında bir hazine

1939'da, İkinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesinden bir gün önce Abraham, Freydkе adlı bir kızla evlendi. Ertesi yıl ikinci kitabı 'Valdiks' (Ormandan) yayımlandı. 1941'de eşi ile birlikte Vilna Gettosu'na gönderildi. Naziler tarafından, Merkezi Frankfurt'ta bulunan Yahudi Sorununun Araştırma Enstitüsü'nde sergilenmek üzere Yahudiliğe ait önemli belgeleri ve sanat eserlerini tasnif etmekle görevlendirildi. Abraham Sutzkever ve arkadaşları bu görev sayesinde Theodor Herzl'in bir gün-



Abraham Sutzkever

lüğünü, Marc Chagall ile Alexander Bogen'in bazı çizimlerini, ayrıca birtakım önemli belgeleri getto duvarlarının tuğlaları arasına gizlemeyi başardılar. Savaş sonrasında Vilna'ya dönen Sutzkever, bu gizli hazinelerin bulunup, YIVO'nun (Yahudi Araştırma Enstitüsü) Manhattan'daki merkezine gönderilmesinde yardımcı oldu.

### Annesini ve oğlunu yitirdi

Sutzkever çiftinin erkek bebekleri ve Abraham'ın annesi Rayne gettoda, Naziler tarafından öldürüldü. Annesini ve oğlunu yitirmenin, yüksek kültürü ve entelektüel düzeyi ile gurur duyduğu, Litvanya'nın Jerusalem'i olarak tanınan sevgili kenti Vilna'dan Yahudi ruhunun yok edilmesi acısını şiir yazarak dindirmeye çalışıyordu. Dindaşlarının maruz kaldığı acıları şiirlerinde aktarmak, onun ahlaki sorumluluğunun bir misyonuna dönüştü.

Avrupa Yahudilerinin ve kendisinin acı deneyimlerini şiire dökmesi ona, 'dönemin en önemli Holokost şairi' lakabını kazandı. 1942'de yazdığı 'A Vogn Shikh' (Ayakkabı Vagonu), Vilna kenti açıklarından geçen, içi ayakkabı yığınları ile dolu vagonu dile getiren dizelerdi. Şair soruyordu şiirinde...

Bana gerçeği söyleyin,  
ah ayakkabılar,  
Ayaklar nereye yok oldular?  
Çaput çarıkların ayakları?  
Çığ tanesi gibi düğmelisi  
Nerede onun küçük bedeni?  
Ya kadın nerede?  
Bütün çocuk ayakkabıları  
Ama bütün çocuk ayakları  
nerede?

### Sovyet sanatçılarından yardım

12 Eylül 1943'te Abraham ile Freydkе, Yidiş lisanında yazan şair Shmerke Kacerginsky ile birlikte gettodan ormanlara kaçıp işgalci Almanlara karşı savaşan partizanlara katılmayı başardılar. Abraham ve eşi, Moshe Judka Rudnitski'nin komutasındaki Yahudi partizanlar birliğinde, çetin görevler üstlendiler. Şiirlerinden oluşan bir not defterini verdiği bir partizan arkadaşı, Moskova'da Yahudi Faşizm Karşıtı Komite'ye ulaşmayı başarmıştı. 1944 yılının Mart ayının soğuk bir kış günü küçük bir uçak, Sutzkever ile eşini Rusya'ya taşımak üzere Vilna'nın yakınındaki ormana sessizce iniş yaptı. Sutzkever'i tanıyıp değer veren Sovyet sanatçılar, ona yardımcı olmak için böyle bir girişimde bulunmuşlardı. Moskova'da yaşadığı süre içinde Abraham Sutzkever, Vilna Gettosu deneyimlerini 'Fun Vilner Geto' adını altında kaleme aldı, ayrıca Vilna kenti lağımlarında gizlenen Yahudileri konu edinen epik şiirleri 'Geheymshot'un (Gizli Kent) ilk hazırlıklarına başladı. Moskova'da büyük kızı Rina dünyaya geldi.



Gerek Vilna Gettosunda, gerekse partizanlarla birlikte bulunduğu yıllarda yazdığı şiirlerde dindaşları ile güçlü bir kardeşlik duygusu ve kendisi ve halkı için tek güvenli yerin Kutsal Topraklar olduğu inancının yansımaları ağır bastı. Oysa Sutzkever, iki savaş arasındaki yıllarda bir Siyonist olarak ne eğitim görmüş, ne de buna yakınlık duymuştu. 1946 Şubat ayında annesi ile oğlunun katili Franz Murer'e karşı tanıklık yapmak üzere Nürnberg Mahkemesi'ne davet edildi. Savaş sonrasında bir süre Polonya ve Paris'te yaşamalarının ardından, 1947'de İngiliz mandası olan Filistin'e göç etti ve Tel Aviv kentine yerleşti. Abraham ile Freydker'in iki kızları oldu; Mira ve Rina...

## Yidiş'ten vazgeçmedi

Yidiş edebiyatı ve kültürünün en önemli yayın organı olan 'Di Goldene Keyt' gazetesinin ilk nüshasını 1949'da yayınladı; gazetenin yayın yönetmenliğini 1995'e dek sürdürdü. Yaşamı boyunca Yidiş'in öncülüğünü yaparken dünyadaki Yahudi toplumlarını bu lisanın ölmesine izin vermemeleri konusunda yüreklen-dirmeye çalıştı.

Sanatını ve şiirdeki dehasını takdir edenler, ancak Sutzkever'in eserlerini yazıldığı özgün Yidiş lisanında okuyabilenler oldu. Çünkü onun çok önemli bir şair olmasının yolunu açan lisan, ne yazık ki Abraham Sutzkever'in yaşadığı topraklardaki İbranice konuşan halktan uzaklaşmasına neden oluyordu.

1970'lerde yazdığı 'Lider fun togbukh' dizisi (Günlükten Şiirler, 1974-1981) Abraham Sutzkever'in en ünlü sanat eseridir. Yıkılmış ülkelerin, yok edilmiş toplumların yeniden canlanabileceği, gettoda öldürülen Yahudilerin hayatta kalabilenlerin anılarında yaşamaya devam edebileceği arzusu, Sutzkever'in eserlerinin çoğunun temasını oluşturur. Bu nedenle, Abraham Sutzkever'in; "Şiirlerimdeki her sözcük bir göz-

yaşı damlasıdır" söylemi derin bir anlam taşır.

Sutzkever'in şiirleri Nathan Alterman, Avraham Shlonsky ve Leah Goldberg gibi İsrail'in en ünlü şairleri tarafından İbraniceye, 1930'lar da da Boris Pasternak tarafından Rusçaya tercüme edildi. Ayrıca kitaplarının çoğunluğu Fransızca, İngilizce, Lehçe ve İsveççe olarak yayınlandı.

Gökyüzünün beyaz yıldızlarla donandığını dile getiren bir şiiri bes-telendi, 'Under Dayne Vayse Shtern' adıyla Yidiş klasik şarkıları arasında yerini aldı. 1985'te ülkenin en saygın ödülü olan İsrail Ödülü ile onurlandırıldı.

## Şiir silahı oldu

1985 yılında The New York Times'a verdiği söyleşide; "Eğer yazmasaydım, hayatta kalamazdım" diyordu Abraham Sutzkever. Bu sözlerini de şöyle açıklıyordu; "Vilna gettosunda bulunduğum dönemde Mashiah'a (Mesih) inanan dini bütün bir Yahudi olarak, yazdığım sürece, şair olabildiğim sürece, ölüme karşı bir silahım olduğu kamsımı taşıyordum."

1942'de kaleme aldığı; 'Benim Annem' adlı şiiri, ölmüş bir annenin oğluna söylediği sözlerdi...



### BENİM ANNEM

Eğer sen hayatta kalırsan,  
ben hala yaşıyor olacağım  
eriğin çekirdeği gibi.

Ağacın, içinde yuvayı ve kuşu barındırdığı gibi...







**Rina'nın eserlerindeki kadınlar güzel, hatta kusursuz, adeta bir sır saklıyormuşçasına uzaktırlar. Sanki farklı bir dünyadan gelmişlerdir... Gizemli ve sakindirler...**



## **Rina Sutzkever Calderon**

Freydke ve Abraham Sutzkever çiftinin Vilna yakınındaki ormanlardan, Moskova'ya kaçırılmalarından bir yıl sonra, ilk kızları Rina dünyaya geldi. Rina günümüzde İsrail'in ünlü ressamlarından biri... Ülkesi dışında New York, Londra, Brüksel gibi dünyanın birçok kentinde sergiler açıyor. Rina Sutzkever'in eserlerini takdir eden kişilerden biri de, birkaç ay önce yaşama veda eden İsrail'in eski Devlet Başkanı Shimon Peres'ti. Şair babasının en yakın dostları ünlü ressamlar, heykeltıraşlar ve yazarlar olduğu için, Rina'nın çocukluğu boyunca evde sanatın her türünü soluması çok doğaldı. Rina profesyonel bir sanatçı olarak ilk adımlarını ünlü ressam Nahum Gilboa ile attı, Moshe Rozenhalis'in stüdyosunda doğaya yaklaşımında gerçekçi bir tarz geliştirdi.

Rina'nın eserlerinde, gerçekçiliğin vurgulanmasının yanı sıra, romantizm ve gizem de ağır basar. Eserlerindeki kadınlar güzel, hatta kusursuz, adeta bir sır saklıyormuşçasına uzaktırlar. Sanki farklı bir dünyadan gelmişlerdir... Gizemli ve sakindirler...

Rina Sutzkever Calderon'un resme başlamasının ilginç bir öyküsü var. Bu öyküyü onun ağzından aktarmayı yeğliyorum...

"Savaşın sonra Moskova'da doğdum. Babam ünlü şair Abraham Sutzkever, 1985'de İsrail Ödülü ile onurlandırıldı. Çocukluğum Tel Aviv'de oldukça sanat dolu bir evde geçti. Babamın en yakın dostları ülkede ve uluslararası alanda ünlü ressam ve heykeltıraşlardı. Sanatla kuşatılmış bir evimiz vardı.

Annem ve babam benimle Yidiş konuştuklarında, ben İbranice yanıt verirdim. Lisan konusunda onlarla sürtüşme içindeydim, çünkü onların İbraniceyi iyi konuşmasını isterdim. Evimizde Shoah'nın (Holokost'un) etkisi ve anısı hâkimdi, her şeyin merkezinde Shoah vardı. Oysa ben uzak durmaya çalıştım, daha doğru su uzak durmak için elimden geleni yaptım. Çünkü ben tam anlamıyla bir Sabra'ya (İsrail doğumlu) benzemeye çalışıyordum.

Babamın en yakın dostlarından biri Marc Chagall'dı. İsrail'e ziyaretlerinden birinde, evimize geldiğinde bana ilk renkli boyalarımı hediye eden kişi oldu. 'Haydi, resim yapmaya başla. Baban şiirle resmediyor, sen de renklerle yaz' dedi. Böylece resme



## Vilna Yansımaları

Abraham Sutzkever, savaş sonrasında Vilna'ya geri döndü. Fakat çocukluğunun, gençliğinin Vilna'sı değildi o kent artık. Bir zamanlar kültürel ve sanatsal düzey açısından zirvelerde yaşanan bu kent, her yönden yıkıma uğramış, Yahudilerini yitirmişti. O kentte yaşayamayacağına karar verip terk ettiyse de, bir zamanların Vilna kentine tutkusu yaşamı boyunca, hatta ölümüne dek devam etti. Ressam kızı, yeteneğini kullanarak, Abraham Sutzkever'e düşlerindeki Vilna'yı yeniden yarattı. Nasıl mı? Bunu da Rina Sutzkever Calderon'dan öğrenebiliriz...

"Yıllar önce babam bana Vilna kentinin fotoğraflarından oluşan bir albüm verdi. 'Sende kalsın, sakla' dedi. Yaşlanmıştı, huzur evinde yaşıyordu. Onu her ziyarete gittiğimizde; 'Vilna'yı ne çok severdim. Aşk olduğum kent... Vilna' derdi. Babamın 96. doğum gününde ona bir sürpriz yapmak istedim. Onun bana teslim ettiği Vilna fotoğraflarını ortaya çıkardım. Fotoğrafları model alarak, her biri kentin farklı bir yönünü yansıtan tablolar yaptım. Küçük bir sergi ile sevgili Vilna'sını canlandırıp onu mutlu ettim."

Abraham Sutzkever'in ölümünden yıllar sonra, Rina Sutzkever Calderon babasının ölüm yıldönümlerinden birinde 'Vilna Yansımaları' sergisini ziyaretçilere açtı. Aslında Rina, bu tablolardan her birini fotoğraftaki görseline bağlı kalarak yapmış, ancak bir insanın yansımalarını tablolara ekleyerek kendi tarzının ve bakış açısının damgasını vurmuştu.



### NEDEN YIDIŞ?

Rina, babasının Yidiş tutkusu hakkında bir anısını şu sözlerle dile getiriyor:

"Babam şiirlerini Yidiş lisanında yazardı. 'Sina Çölünde' adlı şiirini David Ben Gurion'a yolladı. Ben Gurion ona; 'Çok mükemmel ama neden Yidiş? Bu ülkenin lisanı İbranice' şeklinde yanıt verdi. Bu yanıt babamı derinden üzdüyse de eserlerini Yidiş yazmaktan hiçbir zaman vazgeçmedi. Ülkede Yidiş bilmeyenler ve gençler, ne yazık ki, babamın ne denli değerli bir sanatçı olduğunu bilemediler." Rina, babasının 'Yidişin Holokost şairi' lakabı ile anılmasını şöyle açıklıyor: "Dindaşlarının maruz kaldığı acıları şiirlerinde aktarmak onun ahlaki sorumluluğunun gerektirdiği bir misyondu. Babam şiir yazardı. Hikâye veya romana hiç yönelmedi. Ancak 'Vilna Gettosu' adlı bir kitap yazmış, gettoda yaşamış acıları, tanık olduğu vahşeti kaleme dökmeyi görev bilmmişti. Yidiş yazdığı bu kitap İbraniceye tercüme edildi. 'Vilna Gettosu' günümüzde o döneme ait önemli bir tarihî belge niteliğini taşıyor."

başlamış oldum. Sonra, realizmin öncülerinden Ernest Fux adlı bir ressamın Viyana'da yönettiği bir seminere katıldım. Pencerenin önüne bir cisim koyuyor, bunu resmetmemiz isteniyordu. Oysa orada duran cisim beni ilgilendirmiyor, cismin camdaki yansıması ilgimi çekiyordu. İşte bu, o dönemde başladığım ve yıllardır sürdürdüğüm 'yansımaların' başlangıcı oldu."



LISYA  
— BEAUTY —

DOĞAL  
GÜZELLİĞE  
İLHAM VEREN  
TEKNOLOJİ

SELÜLİT VE SIKILAŞTIRMADA VELASHAPE III  
ELASTİKİYET KAYBINDA ALTIN İĞNE  
YÜZ GENÇLEŞTİRMEDE DERMAPEN III  
HOLLYWOOD BAKIMI  
BİTKİSEL PEELING GREEN PEEL  
LEKE - AKNE BAKIMI  
OKSİTERAPİ  
BOYUN VE DEKOLTE BAKIMI  
GÖZ BAKIMI  
VİTAMİN UYGULAMASI

İNŞİRAH CAD. NO:15 BEBEK  
0212 257 05 05  
www.lisya.com.tr / info@lisya.com

 lisyabeauty  lisyabeautybebek



# ABD'DE 10 MİLYAR \$'LIK BİR SEKTÖR

## KAŞER GIDA

Amerika'da yaklaşık 10 milyar dolarlık bir gıda sektörü: Kaşer gıda sektörü. Demek oluyor ki, dünya çapında birçok gıda fabrikası kaşer üretimi tercih ediyor. Merak ettik. Türkiye'de acaba durum nasıl? Gıda sektörü kaşerut kuralları hakkında bilgi sahibi mi, kaşer üretim ülkemizde yapılmakta mı? Yapılıyorsa, süreç nasıl işliyor? Bir akreditasyon mu söz konusu? Öyle ise, bu akreditasyon kimden ve ne şekilde temin edilebiliyor? Adım adım araştırdık. İlk durağımız kaşerut kuralları hakkında genel bir bilgi almak için uğradığımız *Haham Mendy Chitrik* idi.

## İlk durak Haham Mendy Chitrik

### Kaşer ne demek aslında?

Kaşer, temel olarak Tora kaynaklı beslenme kurallarıdır. Kaşer gıda üretimi, yenilebilecek ya da yenilemeyecek gıdaları belirlemekle kalmayıp, hayvanların kesim aşamasından, gıdaların en ufak hammadde kaynağından üretim paketleme ve hatta tüketime sunulmasına kadar her aşamayı, belirlenmiş sistemler üzerinden Tora kaynaklı kurallar çerçevesinde kontrol eden bir süreçtir.

**Kurallardan, detayına girmeden, temel olarak bahsedelim biraz isterseniz. Büyükbaş ya da küçükbaş hayvanlar mesela...**

Özel bir şekilde kesilmiş olması gerekir ve bizler eti sadece bu özel sistemde kesildikten sonra yiyebiliriz. Bu, hayvana en az acı veren sistemdir. Ancak, kesimin sisteme uygun olması yeterli değildir. Etin kesim sonrası

tuzlanması gerekir. Çünkü kan tüketmek Tora tarafından bize yasaklanmıştır. Tabi bu, Tora'nın tüketmemize izin verdiği birinci kategori hayvanlar için geçerli.

Bunlar, balık dışında kuş, tavuk veya büyükbaş ya da küçükbaş hayvanlardır.

İkinci bir kategori ise etinin yenmesi

turnaklıdır ama geviş getirmez. Deve ise geviş getirir ama çift turnaklı olmadığı için deveyi de yiyemeyiz. Balıklarda da durum pek farklı değildir. Balığın kaşer olması için hem pullu, hem de yüzgeçli olması lazım. Pulu ya da yüzgeci yoksa, o balık cinsini tüketemiyoruz. Bunun için karides, ahtapot, yengeç gibi birçok deniz ürünü yemiyoruz.

**Peki, ya bayram sofralarının tacı, şaraplar?**

Şarap özel bir sistem ile üretilirse kaşer şarap elde edebiliriz.

**Aslında bitki, meyve ve sebzeleri yiyebiliriz. Kaşer olmayan bitki, meyve ya da sebze yoktur.**

Doğrudur. Ama bu bilgi İsrail dışında doğrudur. Kutsal Topraklarda ise bitki ve meyveler için daha kısıtlayıcı kurallar vardır.

**Mesela?**

Genç bir ağacın ilk 3 senelik mahsulü kullanılamaz.

Ağaç zarar görmemelidir çünkü. Bunun için, ağacı ancak büyüttükten sonra, meyvesini gıda ürünü olarak tüketebiliriz. Zaten normalde bir ağaç ilk 5 yıl ciddi bir meyve mahsulü vermez. Ama bu, kutsal İsrail topraklarına özel bir uygulamadır. İsrail dışında geçerliliği olmayan bir kuraldır.



Haham Mendy Chitrik

yasak olan hayvanlardan oluşur. Biz sadece çift turnaklı ve geviş getiren hayvanları yiyebiliriz. Demek ki, biz sadece inek, kuzu, keçi gibi hayvanları yiyebiliriz. Zürafa da yiyebiliriz. Ama at yemeyiz, çünkü hem tek turnaklıdır hem de geviş getirmez. Domuz da yemeyiz, çünkü domuz çift



Yoksa normalde, şarap dışında bitkiler için çok fazla kural yoktur.

### **Şarabın neden böyle bir özelliği var?**

Çünkü şarap kutsal bir içkidir. Biz şarabı kuduş\* için kullanıyoruz. Bu nedenle, kutsiyetini kaybetmemesi için, şarabın üretiminin her aşamasını Yahudi bir din adamının gerçekleştirmesi gerekir.

### **Bugün Türkiye’de bir şarap firması, ben kaşer şarap üretmek istiyorum derse...**

Derse değil. Biz her yıl ya da her iki yılda bir, Kavaklıdere’de kaşer şarap üretiyoruz. Gerek Pesah bayramında, gerek Şabat akşamları kuduş için kullanılmak üzere her yıl 80-100 bin şişe kaşer şarap üretiyoruz.

### **Nasıl yapıyoruz?**

Kavaklıdere imalathaneye giriyoruz. Elemanlar, üretimin her adımında bize gerekli talimatları veriyorlar. Biz de bu şekilde orada üretimi yapıyoruz. Tabi bunu sadece ihtiyaca göre, genellikle Eylül ayında yapıyoruz. İlk etapta 10 kişi gönderiyoruz çünkü sürecin tamamında din görevlileri ilgileniyor ve üretimi gerçekleştiriyor. Üzümler toplandıktan ve boşaltıldıktan sonra konveyör bant üzerine alınıyor. Bu noktadan sonra üretime sadece biz dokunuyoruz.

### **Bunun dışında üretimde farklılıklar oluyor mu?**

Evet. Öncelikle üretim hattı için özel bir yıkama sistemi var. Böylece o hattın üzerinde, eski şarap kalmamasını sağlıyoruz. Sonra biz şarap yapıyoruz. Şarap 6 ay kadar fiçilerde veya siloda olgunlaşmaya bırakılır. Her iki haftada bir, ondan örnek alınır biraz gaz konulur, biraz devridaim yapılır. Kavaklıdere yetkilileri, kaşer şarap fiçilerinde bu işlemi yapmaz. Bizi çağırırlar, biz her iki haftada bir denetçimizi göndeririz. Denetçimiz örnekleri alır ve Kavaklıdere yetkililerinin örneği tatmasını sağlar.

### **Demek oluyor ki, şarabımızı daha üretim aşamasından satın almış oluyorsunuz.**

Evet, fiçileri kapatıp, imzalarız. Onlar bizim satın aldığımız şaraplarımızdır.

Ya da Kavaklıdere bu şarabı isterse Amerika, İsrail, Avrupa’ya satabilir.

### **Peki, rakı da mı aynı şekilde üretilir?**

Rakı da aynı şekilde üretilir. Bu arada, Türk rakısı sadece üzümünden yapılır. Üzüm alınır, toplanır, mayalandırılır. Üzümün fermente edilmiş haline su- ma deriz. Suma şıradır, yani fermente edilmiş üzüm suyudur. Bu da dinimize göre şarap alanına girer. Şarap ala-



*Kaşer mi?  
Kaşer mi?*

İbranice yazılım ile ilgili bir durum bu. İbranicede, Arapçada olduğu gibi sesli harfler yazıda kullanılmaz. Kaşer yazılırken, kametz vav arasındaki sese Aşkenazlar “o” diyorlar, Sefarad Yahudileri “a” diyorlar.

nına girdiğine göre de sadece bizim din yetkililerimizin üretmesi mümkündür. Bu durumda yukarıda ifade ettiğimiz şarap kurallarının tümü, rakı için de geçerlidir. Sürecin başından itibaren rakıyı biz yapıyoruz. Efe Rakı ile çalışıyoruz.

### **Bu belki konu dışı ama bütün kutlamalarda şarap olduğu için mi cenazede rakı içilir?**

Rakı Türkiye’ye özgü bir içecek. Başka ülkelerde cenazede rakı var mı? Yok. Bu bir Yahudi geleneği mi yoksa ge-

nel bir gelenek mi? Yemek yiyoruz, o zaman rakı da içelim gibi bir durum mu var? İnan bilmiyorum ama böyle bir gelenek vardı; şimdilerde ise yavaş yavaş yok oluyor. Çünkü insanlar çok daha az içiyor. Eskiden bir adam cenazeye gidip gün içerisinde bir şişe içerdi.

### **Ben, ailenin acısını biraz uyuşturmak için diye duymuştum.**

Olabilir. Böyle bir deyim vardı ama biz zaten içki içtiğimiz zaman “le hayim” diyoruz. “Le hayim”, “hayata” demektir.

### **Farklı coğrafyalarda “kaşer” sözcüğü doğrudan o ülkenin lisanına girmiş ve bir ürünü ifade etmeye başlamış. Örneğin, kaşer peyniri. Kaşer, peynir çeşidinin adı olmuş zaman içinde.**

Kaşer peyniri çok güzel bir örnek.

Kaşerut kurallarına göre et ve süt beraber tüketilmez. İkisinin arasında belli bir süre geçmeli. Oysa peynir üretiminde genellikle et ve süt bir arada kullanılır. Peynir üretmek için İngilterece adı rennet olan bir maya kullanılır. Biz buna basitçe peynir mayası diyoruz. Peynir mayası bir enzimdir ve midede bulunur. Hayvanın kursağından ya da popüleri adıyla sığırın işkem-besinden alınır. Ayrıca midenin bir parçası alınır ve içine konur. Bu şekilde hızlı bir süreçte peynir üretilmiş olurdu.

### **Şimdi bu ne demek?**

Öncelikle, kesilen hayvan bu durumda kaşer değil, çünkü kaşerut kurallarına göre ke-

silmemiş. Ayrıca, etli ve sütlü içinde karışım olmuş. Bu yüzden peynir genel olarak kaşerut kurallarına uymaz.

Oysa peyniri “kaşer” yapmak için bitkisel bir maya kullanılması gerekir. Tabi bu da bir süreçtir ve üretim din görevlilerinin kontrolünde olmalıdır. Kaşer peynirinin kaynağı Edirne’dir. Zamanında Edirne’de tüm peynirciler Yahudi idi. Zamanla, ürettikleri “kaşer” olan peynirin adı Kaşar peyniri oldu. Bugün artık kaşer peyniri de farklı mayalarla üretilmektedir.



## İkinci Durak Denet AŞ

Denet Gıda AŞ, 2004 yılından beri Türkiye'nin her şehrinde, kaşerut belgesi almak isteyen tüm gıda üreticilerine kaşerut belgesi sunan bir firma. Konu ile ilgili danışmanlık ve denetleme çalışmalarının dışında ayrıca Türk Yahudi toplumunun ihtiyacı olduğu kaşer ürünleri de tedarik ediyor. Bu konuyla ilgili bilgiyi, firmanın kuruluşundan itibaren koordinatör yöneticisi olan Jinet Hanım'dan alıyoruz.

Kaşerut belgesi artık bir müşteri talebi. Bu nedenle, kendi uluslararası müşterilerinden kaşer gıda talebi olan, ya da bu pazara açılmak isteyen firmalar genellikle internet üzerinden bizimle iletişime geçiyor. Aynı şekilde Türkiye'den kaşer gıda ithal etmek isteyen firmalar da bizimle iletişime geçiyor. Zira Denet Gıda AŞ, Uluslararası AKO Kaşer Organizasyonları Birliği üyesidir. Türkiye Hahambaşılığı tarafından kaşer belge vermek ve denetleme yapmak üzere yetkilendirilmiş, belgeleri İsrail Hahambaşılığı onaylı Türkiye'deki tek firmadır. Türkiye Hahambaşısı İsak Haleva'nın ve Türkiye Hahambaşılığının (Bet-Din) yetkisi ile çalışmakta olan Denet Gıda'da görev yapan denetçiler de, yine Türkiye Hahambaşılığına bağlı hahamlardır. Aynı şekilde, sertifikayı da Türkiye Hahambaşısı İsak Haleva ve Türkiye Hahambaşılığına bağlı hahamlar imzalamaktadır.

**Yani ticariden önce, kaşerut kuralları açısından doğru iş yapma kaygınız var.**

Tabii ki. Sonuç itibarıyla dünyaya kaşerut adına bir güvence sunuyoruz. Verdiğimiz güvencenin arkasında durmamız gerekiyor.

**Koşullardan dolayı reddettiğiniz belgeler de oluyor mu?**

Zaman zaman oluyor. Görüşmeye gitmeden koşulların hazır olmasına çalışıyoruz. "Her hâlükârda bunu yapabilirim" diyen firmalar da var,



Dalia Maya ve Jinet Elnekave

"Yok, bu benim için maddi bir külfet, ben üretim bantlarımı maalesef değiştiremem" ya da "Daha ileriki senelerde değiştirim" diyen firmalar da var.

**Ne gibi sorunlarla karşılaşıyorsunuz?**

Firmaların beyan ettiği bilgilerin doğruluğunun sorgulanması sürecinde sıkıntı yaşayabiliyoruz. Denetime gidildiğinde farklı standartlarla karşılaşabiliyoruz. Habersiz yapılan denetimlerde vaat edilen, bilgilendirilen ürünler dışında, olmaması gereken ürünlerle de karşılaşabiliyoruz zaman zaman. Bu durumda gerekli uyarılar, bilgilendirmeler veriliyor, düzeltilmeye çalışılıyor; ayrıca habersiz denetimlerle de fabrikaları takip ediyoruz.

Sıkıntı olduğu zaman daha sık habersiz denetim yapılıyor, ya da firma iyice mercek altına alınıyor, bazen de belge yenilemesi yapılmıyor.

**Belge iptal edilebiliyor mu?**

Evet. Eğer koşullar yerine getirilmiyorsa, belge iptal ediliyor.

**Geri alıyorsunuz yani belgeyi?**

Geri almamız önemli değil. Sonuçta bizim verdiğimiz kâğıt üzerinde bir kaşerut belgesi. Bu belgeyi kimse elden aşlı gibidir diye dağıtmıyor. Herkes mail ortamında, pdf formatında müşterilerine veriyor. Onun için asıl önemli olan, ilgili mercilere yani İsrail Hahambaşılığına, Amerika'daki

Hahamlar Birliğine veya diğer ilgili organizasyonlara bu firmanın, bulduğumuz şüpheli durumlardan dolayı belgesinin geçerliliğini yitirmiş olduğuna dair bilgiyi iletmemiz.

**O bilgi de...**

Sorana veriliyor. Biz açıkçası müşterilerin ticari kayba uğramasını istemiyoruz ve sorunu düzeltmelerini öneriyoruz ama her şeye rağmen yapılıyorsa iptal etmek zorunda kalıyoruz.

**Peki, sistem bundan sonra nasıl işliyor?**

Hassas olan müşteriler belgeye güvenmekle kalmıyor, satın alacakları ürünlerle ilgili kaşerut belgesi hakkında bizlerden teyit alıyorlar. Belgelerde internet adresimiz, mail adresimiz ve telefonlarımız var; geri dönüş bizden sorguluyorlar; "Böyle bir belge geçti elimize, acaba sizin belgeniz mi? Geçerli midir? Denetim raporunu görebilir miyiz?" Sadece kaşerut belgesi vermekle işlem bitmiyor. Ondan sonra da tüm sene boyunca, uluslararası her zeminden gelebilecek sorgulamaya açık olmamız lazım.

**Denet Gıda'nın faaliyeti sadece belge vermek ve denetleme yapmak mıdır?**

Denet Gıda AŞ ayrıca, deposundan kaşer ürünlerin temin ve satışını da gerçekleştiriyor. Üretimini yaptırdığımız et, peynir, şarap gibi ürünlerin yanı sıra denetlemesini yaptığımız ve



yurt dışına ihracat yapan firmalardan ürün alıyoruz. Et, balık, tavuk, makarna, çeşitli reçeller, zeytinyağı, şarap, rakı, şekersiz reçeller, kakao-lu fındık ezmesi gibi kaşerut belgesi verdiğimiz pek çok ürünün satışını gerek Barınyurt Matan Baseter, Or-yom, okulumuz, La Casa Catering gibi kurumlarımıza toptan, gerekse bireylere perakende olarak sağlıyoruz.

## Her ürünün ayrı bir prosesi var

**Denet Gıda'nın baş denetçisi olan Haham Mendy Chitrik'e dönüyoruz tekrar...**

Denet AŞ olarak gıda sektöründe çok farklı ürünleri kontrol ediyoruz. Çi-kolatadan, yağlara, meyve suyundan, makarna ya da şekerlemelere. Her şeyin farklı bir prosesi var.

**Zeytinyağına da sertifika veriyorsunuz. Oysa zeytinyağı doğal olarak kaşer bir ürün değil midir?**

Zeytinyağı natürel olarak kaşerdir çünkü zeytin sıkıştırılıp yağı çıkarılıyor. Teorik olarak hiç sorun yok. Ancak, dünya o kadar geliyor ki, bazı insanlar başka bir yapı alıp, içine bir aroma koyup zeytinyağı gibi bir renk ve tat veriyor ve bunu zeytinyağı olarak satıyor. Bu nedenle, ürünün, içine başka bir madde girmediğine dair kaşer kontrolü altında olması gerekiyor. Ayrıca, büyük fast food zincirleri, kızartma yağlarını, temizlenip saf yağ çıkarılması için üretici fabrikaya geri gönderiyorlar.

**Bu yağlar, saf oluyor mu gerçekten?**

Saf olur.

**Sağlıklı oluyor mu?**

Aynı yağ gibi oluyor, çünkü içindeki bütün parçalardan arınmış oluyor.

**Kaşer oluyor mu?**

Kaşer olmuyor.

**Neden?**

Çünkü, bu yağ içinde daha evvelden et kızartılmışsa bu yağ artık kaşer statüsünden çıkar. Hiçbir, yeniden üretim olmamalı.

**Yani diyebilir miyiz ki, kaşerut belgeli bir ürün alıyorsan, %100 güvenilir ve sağlıklı bir yiyecek olduğuna emin olabilirsin?**

Diyemeyiz.

**Kandırılmadığına emin olabilir misin?**

Bu doğrudur. Kaşerut belgeli bir ürün alıyorsan, etiket bilgilerine güvenebilirsin. Ancak bu, sağlıklı olduğuna dair bir etiket değildir.

Biz sağlık bakanlığı değiliz. Sadece kaşerut kurallarına uygunluğu kontrol ediyoruz. Tabi ki, çok insan bunu tercih ediyor çünkü bir kontrolden daha geçmiş oluyor, ancak bu sağlık kontrolü değildir.

**Eğer bir hayvan kesimi söz konusu ise, o hayvanın hastalıklı olup olmadığını kontrol etmiyor musunuz?**

Evet, ama bu, hayvanlar için geçerli. Çünkü kesim yaptığımızda, hayvanın hastalıktan ölmediğini kontrol ediyoruz. Kesimden sonra iç organlarında hastalık olup olmadığını inceliyoruz.

**Bir veteriner mi var ekipte?**

Veteriner yok ama biz Yahudi Eğitime göre, belki veterinerden bile daha uygun bakıyoruz. Hiç bir



*"Bir Yahudi'nin kestiği et helaldir."*

İslam kanuna göre bir Yahudi'nin kestiği et helaldir. Çünkü İslam'a göre Yahudi inancı tamdır ve bu nedenle kestiği et de helaldir. Aynı şekilde veganlar da kaşer gıda tüketmeyi tercih ediyor. Bu nedenle pek çok gıda fabrikası kaşerut belgesini almayı seçiyor.

kanserli tümör olmadığına, ciğerlerinin temiz olduğuna, akciğerlerde, karaciğerde, midede hiç bir delik, hiç bir hastalık olmadığına bakıyoruz. Hastalık olursa kullanamıyoruz bu hayvanları.

**Ve nasıl bir sonuç elde ediyorsunuz?**

Türkiye'de de, bütün dünyada olduğu gibi, kestiğimiz 100 hayvan içinde sadece 15-20 hayvan kaşer çıkıyor.

**Üstelik hayvanın yarısını da kaşer olarak kullanamıyoruz, siyatikten dolayı.**

Bu ayrı bir konu. Kaşerut kurallarının hepsini mantıken anlamak mümkün değil. Bunlar din kuralları. Din kurallarının her sefer mantıklı bir sebebini bulamıyoruz. Ama bu iyi bir örnek. Dine göre, biz hayvanın arka tarafını kullanamıyoruz. Birkaç sebebi var. Öncelikle, bazı iç yağlarını yememiz yasak. Bazı iç yağları eskiden, Mabed'e kurban olarak getiriliyordu ve bu nedenle bu iç yağlarını yememiz yasak. Siyatik sinirini yemek ise ayrıca yasak. Bunu çıkartmak bir ustalık

işi, çıkarttığımız zaman zaten bütün arka but mahvoluyor, kullanamıyoruz. O yüzden arka tarafı kullanamıyoruz.

**Dolayısıyla bir et üreticisi kaşerut belgesi alıyorsa, işi çok zor. Üretimini çok küçük bir kısmını kaşer pazarına verebiliyor.**

Doğrudur.

**Bu da ürününü daha mı değerli kılıyor?**

Bilmiyorum ama burada ilginç bir şey var. İslam kanuna göre bir Yahudi'nin kestiği et helaldir. Çünkü İslam'a göre Yahudi inancı tamdır ve bu nedenle kestiği et de helaldir. Aynı şekilde veganlar da kaşer gıda tüketmeyi tercih ediyor. Bu nedenle pek çok gıda fabrikası kaşerut belgesini almayı seçiyor.

**Türkiye'de birçok gıda üreticisi İsrail'e veya Amerika'ya ihracat yapıyor.**

Mesela makarnalar. Makarna aslında basit bir üründür. Çünkü makarna un ve su ile yapılır.

**Belki yumurta...**

Yumurta varsa, problem. Protein ilave edilmiş olabilir. Süt tozu



ilave edilmiş olabilir. Boya ilave edilmişse, sorun olabilir. Biz buna bakmalıyız. Buğday, un haline getirildikten sonra makarna yapılmasına kadar, ne kadar beklediğine bakmamız gerek. Çünkü bazen bir hafta beklenirse, bu un kurtlanır. Kurtlanırsa belki proteinli gibi oluyor, ama kurt bizim için yemesi yasak.

**Karnabaharda da aynı problem değil mi?**  
Evet aynen. Bu nedenle, makarnada önce buna bakıyoruz. Elekler ne kadar sık, nasıl temizleniyor vs.

#### **Boyalar?**

Bazı boyalar hayvansal kaynaklardan yapılabilir. Bazı boyalar böceklerden, sineklerden yapılıyor. Bunların hepsini kontrol ediyoruz.

#### **Çikolata?**

Çikolata fabrikalarını da kontrol ediyoruz. Çikolata aslında basit bir üretilimdir. Kakao ezilip, tohum ya da çekirdeklerinden yağ çıkarılıyor. Kakao likörü ve kakao tozu kullanılıyor. Ancak beyaz çikolata yapmak isterseniz, kakao yağına süt tozu, şeker katmalısınız, bir de iyice karıştırmak için de emülgatör olarak soya lesitin.

#### **Yani basit bir şey...**

Basit ama basit değil. Çünkü soya lesitinini nasıl üretildiği önemli. Soya lesitin normalde Hindistan'dan geliyor. Oradan kaşer sertifikalı gelmesi lazım. Ya da süttozu koyuyorsun. O fabrika kaşer mi? Çünkü fabrika belki başka şeyler de yapıyor. Demek oluyor ki, bir firmanın kaşerut belgesi alabilmesi için ilk hammaddeden itibaren tüm üretim hattının kaşer olması gerekiyor.

#### **Meyve sularında dikkatimi çeken birşey var: peynir altı suyu. Nedir bu peynir altı suyu?**

Öncelikle, meyve suyu aslında doğal olarak kaşerdir. Tabii üzüm olmadığı takdirde. Üzüm suyu üretilirse kaşer olamaz çünkü şaraba girer.

Ancak bazı firmalar aynı tetrapak makinelerde süt üretimi yapıyor. Süt dolumu ile meyve suları aynı hatta üretiliyorsa ve arada hat ve filtreler gereği gibi yıkanmıyorsa, o meyve suyu kaşer olmaz.

#### **Aslında meyve suyunun hayvansal ürün ile tüketilmez diye bir sorunu yok.**

Doğrudur, ama içinde hayvansal ürün var. Hayvan kaşer bir şekilde kesilmediği için

hayvansal ürün de kaşer olmaktan çıkıyor.

#### **Peynir altı suyuna dönerseniz?**

İlginç bir hikaye. Nedir peynir altı suyu? Maya konmasının ardından, peynir bir tarafta bırakılıyor. Bu bekleme sırasında peynir suyunu alıyor. Üretimde çok fazla peynir suyu kalıyor. Avrupa'daki gıda kanunlarına göre de bu su atık sistemine verilemiyor, çöpe atılmıyor. Dolayısıyla üreticinin, bunu mutlaka kullanması lazım. Bunun için peynir altı suyunu bir hava kulesinde buharlaşmaya bırakıyorlar. Kalan küçük parçalar, peynir altı suyu tozu oluyor. Bu kalan toz proteinli. Üretici bu proteini ne yapacak? Atamıyor, üstelik de çok kalıyor. O da alıyor bu tozu, meyve suyu dâhil birçok ürünün içine katıyor. Mesela süt tozu yerine ekmeklerde bile peynir altı suyu tozu kullanılıyor. Böylece ekmeklerin protein oranı yükseliyor. Bu belki sağlık için güzel bir şey. Ama bizim açımızdan çift sorun yaratıyor: Öncelikle, bu peynir mayası kaşer miydi değil miydi? İkinci ise, bu ekmek sütlü oldu, dolayısıyla etle tüketilmez. O zaman ekmek fabrikalarını kontrol etmemiz lazım ki, peynir altı suyu kullanmasın. Eskiden böyle bir durum yoktu. Ekmek ekmekti: un, su ve ekşi maya. Hayat geliştikçe kaşerut kuralları da biraz daha detaylanıyor ister istemez.

#### **Burada gördüğüm en önemli şey, etikette ne yazıyorsa onu aldığına müşteri bundan emin, değil mi?**

Öncelikle, pazar çok büyük. Ayrıca, diğer üretimlere göre daha temiz bir üretim. Çünkü sistem ve üretim hattı, bir sürü aşamada daha temizleniyor ve kontrol ediliyor.

#### **Bunlar üretici yanındaki şeyler. Bir de lokantalar /oteller de kaşerut belgesi alabiliyorlar. Orada da ayrı bir proses mi yürüyor?**

Aslında proses aynı. Otel, müşterilerine birçok yemek sunuyor. Kaşer, kaşer olmayan, karışık. Ancak, kaşer bir davet yapmak isterse, biz bu otele gidiyoruz. Önce menünün uygunluğuna bakıyoruz. Menü'nün içindeki her şey kaşer olmalı. Mutfağa girip, mutfağı özel bir temizlik prosesi ile kaşer hale getirebiliyoruz.





# Üçüncü durak Pelit Çikolata Fabrikası

Teorik konuşmalarımızı tamamlayınca, bir deneflemeyi yerinde izlemek istedik. Kısa sürede kendimizi, **Haham Mendy Çitrik ile birlikte Pelit Çikolata Fabrikası'nda Yönetim Sistemleri Müdürü Alper Yüksel Bey'le birlikte tesisi gezerken bulduk. Elimizde akreditasyon dosyası, üretimin her aşamasında kullanılan hammaddelerin ambalajlarına, üzerlerindeki etiketlere, bunların uluslararası akredite kurum onaylı ürünler olup olmadığına ve öyle şartlarda bile Denet Gıda ile yaptıkları anlaşmalarda onaylanmış, teyit edilmiş ve ak-**

yürütüyorum. Pelit 1957 yılından beri çalışmakta. İlk önce pastacılık faaliyeti ile başlamış. Daha sonra 90'lı yılların ortasında Pelit Çikolata Fabrikası kurularak çikolata da imal etmeye başlamış. Yani iki ayrı üretim şirketimiz var burada: Pelit Pastacılık ve Pelit Çikolata. 2011 yılında bu yeni binamıza taşındık.

**Kaşerut belgesine dönersek, her iki firmanız da kaşerut belgesine sahip mi?**

Çikolata ihracatı yaptığımız için belgeyi çikolata fabrikasına aldık. Pastacılık ürünlerinde raf ömrü daha kısa olduğundan, henüz bir ihracatımız söz konusu değil. Ancak, belki ileride orada da ihracat olacak; o zaman da ihtiyaç olacak belgeye.

**Hangi ülkelere ihracat yapıyorsunuz?**

Ortadoğu, Avrupa ülkeleri, Amerika...



(Soldan sağa) Haham Mendy Çitrik, Dalia Maya ve Alper Yüksel

reditasyon dosyasında yer alan ürünler olup olmadıklarına baktık. Üretim hatlarının, tesisat ve makinelerin gerekli temizlikte olup olmadıklarını inceledik. Alper Bey bir yandan denetçinin sorularını yanıtlarken, bir yandan da fabrikadaki kaşerut uygulamasının faydaları hakkında beni bilgilendiriyordu.

**Kaşerut yolculuğunun başından beri Pelit'te miydiniz?**

Hayır. Benden önce bir kalite güvence müdürümüz vardı, o sürdürüyordu çalışmayı. Kendisi emekli olduktan sonra ben devraldım. 2004 yılında işe başladım; ancak, fabrika daha eski kaşerut belgeli. 2012 yılından beri bu çalışmaları ben

**Ortadoğu ülkeleri kaşerut belgesi soruyor mu?**

Yok hayır. Oralarda da bu belgenin İslami usullere uygun olan helal belgesi var. Benzer şartlar taşır. Orası için de o belgeyi talep ediyorlar, onları alıyoruz.

**Ve bu belgeler ihracatı kolaylaştırıyor, değil mi?**

Aynen. Yurt içi müşteri de soruyor. Musevi toplumu Türkiye'de az değil. İstanbul bölgesinde özellikle ve yurt dışından soran müşterilerimiz var.

**Yani müşteri aklına gelip, kaşer mi diye soruyor mu?**

Yok hayır. "Ürünlerinizi tüketmek istiyorum, elinizde belge var mı,

içindekiler nedir" diye sorabiliyorlar. Belge aldığımız kuruluş sitesinde yayınlıyor. Oradan görenler var.

**Peki, kaşerut belgesini almak karmaşık bir süreç mi?**

**Aslında şunu da merak ediyordum. İlk alım aşamasında işçiyi eğitmekte farklı süreçler işlemişir muhakkak. Şu anda kaşer üretimini yapmak, bu belge olmadan üretim yapmaktan daha mı zor? Ya da işçi cebinden çıkarıp bir şeyler atıştırabilir. Ama bunu yapmaması lazım gibi eğitimler vermek gerekiyor sanırım.**

Sadece bu belgemiz yok. Bilmiyorum duyduunuz mu, BRC (British Retailers Consorsium) - İngiliz Perakendeciler Birliği ISO 22000 gıda yönetim sistemi belgeleri de var. Bu belgelerin katı kuralları uygulanıyor üretimde. Örneğin, kimse yanında ilaç bulunduramaz ya da gözlüklü personelin bir listesi vardır, maket bıçağı üretimde olmaz vs. Tek parça kırılmayacak bir bıçak kullanılabilir ve bunlar sürekli kontrol edilir. Hepsinin listesi vardır. Bunun yanında yiyecek içecek, üretime kesinlikle giremez. Cepler dışarıda olmayacak şekildedir. Bir şey düşmesin diye mesela. Yani bu tip önlemler zaten alınıyor. Tabi eğitimler de veriyoruz.

**Farklı sertifikaların birbirine ters düştüğü yerler olur mu?**

Asla olmaz. Çünkü hepsinin gözettiği nokta insan sağlığıdır. Gıda güvenliği nedir: Sağlıklı ürün tüketim; katkısız ürün tüketim. Ya da üründe bir katkı varsa en azından müsaade edilen oranlarda olsun şeklinde bir düşünce olduğu için birbirleri ile tezat oluşturmaz.

İş, satın alma safhasından, yani hammaddeden başlıyor. Bazı hammaddelerimizle ilgili kaşerut belgelerimiz var. Bir de, kaşerut belgesi gerekmeyenler için gerekmediğine dair yazılarımız var.

Satın Alma da, bu kuralları biliyor. Bazı ürünlerde kaşerut sertifikası için her an üretimin görülmesi ve üretim üzerine işaret konması gerekiyor. Mesela boyalar. Bizim üretimimiz öyle değil; biz boyayı kullanıyoruz, üretmiyoruz. Ama kullan-



duğumuz boyaların hepsinin ambalajının üstünde işareti olmalı.

### **Peki, kaşerut belgesinin satışlarına etkisi ne kadardır?**

Çok düşüktür aslında. Kaşerut şartı arayan belki %1 bile diyemeyiz ama ihtiyaç olduğunda belgenin alınması için vakit olmayabilir. Tabi bu, diğer belgeler için de böyledir. Biz belge aldık, tamam ama, üretimin %50'si bu belge ile olacak diye bir şey yok. Öte yandan, ihracat ekibimiz katıldığı fuarlarda kaşerut belgeniz var mı sorusu ile karşılaşabiliyor. Belgemiz var, diyebiliyoruz. Belki o an bir iş yakalanacak; belge olmadığı için neden iş kaşın ki?

### **Mendy söze giriyor bu noktada**

Bazı fabrikalar bize gelip, "Bir sipariş aldık, hemen bir kaşerut sertifikası lazım" diyorlar. Bu, hemen olmuyor. İlk önce hammaddeye bakılacak. Uygun olmayan hammadde değiştirilecek vs. Bu arada iş sahibi, "Biz Amerika'ya bir konteyner gönderdik, orada bir kaşerut sertifikası istiyorlar" diyor. Geçmiş olsun. Ancak bundan sonrası için verebiliriz. Bu yüzden, Pelit Çikolata gibi birçok büyük firma, önden bu belgeyi temin ediyor. Üstelik böylelikle, müşteri bazen sadece fuarlarda değil, internette de bakıp kaşerut belgeli firmayı tercih edebiliyor. Belgenin satışa etkisini ölçmek zor. Hepsinin bir katkısı var.

### **Alper Bey sözü alıyor...**

Ama diğer belgelerin durumu budur. Mesela biz-

de BRC belgesi var. Denetimi biraz daha zordur. Hani, yerlere yatarlar tanklara bakarlar, altlara girerler, üstlere çıkarlar... Önceden endüstriyel büyük firmaların hepsinin ayrı standardı varmış. Her müşteri, farklı şey sorarmış. Demişler ki, bunu toplayalım bir yerde. Bir standart yayımlayalım, herkes aynı şeyi kullansın. Müşteri de sürekli kontrol etmek zorunda kalmasın. Mesela endüstriyel müşteriler geli-

yor bize, sizi denetlemek istiyoruz diyorlar, ürün alıyorlar bizden. Diyorlar ki, BRC belgeniz varsa ne ala, yoksa denetleyeceğiz. Bu belge için bile, üretimin %60'ı bu belge üzerinde dönüyor diyemeyiz. Ama müşteri, yeri geliyor soruyor; yok dersenez belki de büyük bir müşteri kaçıyorsunuz.





# Dördüncü Durak Pelit Çikolata Müzesi

Sadece bir fabrika değil aynı zamanda bir müze burası... Aslında kaşerut konusu ile ilgili değil, ama Pelit Çikolata Fabrikası'na kadar gelip buradaki müzeden bahsetmemek, müzeye haksızlık olacaktı. Hem yaşam, ciddi-yetin arasına biraz da eğlence katmak değil mi? Alper Bey'in yanı sıra, fabrikanın üretim müdürü Bülent Baki Bey de katılıyor aramıza. Tatlı çikolata kokularından bir havuza girme isteği sohbetimiz boyunca bize eşlik ediyor. Bir hayalle başlıyor her şey... Pelit fabrikalarının sahibi Selahattin Ayan. Kendisi Pelit fabrikalarını kurmadan, mesleği Ermeni ustalardan öğrenmiş Kazım Ayan'ın oğlu. Herkesten evvel iş başına gelip, herkesten sonra firmadan ayrılacak kadar işine âşık bir insan. Üretim ve yönetimin yanı sıra çikolatadan heykeller de yapıyor. Yeni büyük fabrikaya geçtikten sonra da bu heykelleri belli bir konsept üzerinde geniş bir müze alanında sergilemeye karar veriyor.

Neler yok ki bu müzede... Çikolatadan yapılmış resimler, Türk ve dünya büyüklerinin çikolatadan heykelleri: bir salonda Mevlana, Atatürk, Kanuni Sultan Süleyman, Fatih Sultan Mehmet, Osman Gazi, diğer salonda Einstein, Salvador Dali, Andy Warhol ve diğerleri... Mona Lisa, Çingene Kızı gibi tanınmış eserlerin çikolatadan versiyonları... Çikolatadan dev maketler... Bir salon İstanbul'a ayrılmış. Duvarda 35 metre uzunluğunda tek parça bir İstanbul resmi. İstanbul'a dair önemli eserlerin çikolatadan maketleri ise resimdeki konumuna göre salona yerleştirilmiş... Cennet Kapısı olarak tabir edilen Vakfiye Kapısı, Kız Kulesi, Galata Kulesi, Süleymaniye Camii, Yerebatan Sarnıcı, İstanbul Köprüsü, -her biri çikolatadan- bunların arasında.

Diğer bir salonda, Göbeklitepe'den başlayarak antik çağın önemli anıtlarının yer aldığı dünya medeniyetleri bölümü yer alıyor. "Ben de her geldiğimde ayrı bir şey eklenmiş olduğunu görüyorum" diyor Bülent Bey. "Burası için, Türkiye'de tek ama dünyadaki en iyi çiko-

lata müzesi diyebiliriz. Hem hacim bakımından, hem de buradaki eserlerin kalitesi ve derinliği bakımından örneği yok.

Genelde çikolata nasıl yapılır gösterilir. Bizdeki vizyon ve müzenin gittiği nokta farklı. Biraz da sosyal sorumluluk projesi haline geldi. Şu an içinde bulunduğumuz salon, medeniyetler salonu. Bilinen en eski medeniyet olan Göbeklitepe'den başlıyor, Hitit, Asur, Antik Yunan, Çin, Mısır aklınıza gelebilecek her şey rölyeflerle anlatılmaya çalışılıyor ve önlerinde de eserlerle ilgili çikolata heykeller var. Tabi öğrenciler ve öğretmenler buraya ciddi ilgi gösteriyorlar. Öğretmenlerden bize öyle dönüş oluyor ki, çocuklar buradan gittikten sonra araştırmaya başlıyorlarmış. Demek ki, çikolata gibi tatlı bir malzeme ile çocuklara hem bir şeyleri daha rahat öğretebiliyorsunuz hem de ilgilerini çekebiliyorsunuz."



Dalia Maya

Mekânda ayrıca küçük çocukların zaman geçirmeyi sevdiği Pelit'in tatlı köyü var; pastalar, çikolatalar, oyuncaklar... Çikolatadan bir Michael Jackson ile bir Sadri Alışık karşılıyor bizi burada. Çikolata kokmuyor artık burası, tatlı kokuyor. Burada konseptler değişiyor. Müzik ve hareket var daha çok. BB King, Elvis Presley, Louis Armstrong burada. Pamuk Prenses ve kötü kalpli cadısı da burada. Bir de Türk tarihindeki önemli müzisyenlerin çikolatadan heykelleri. Ben gezerken Zeki Müren, Aşık Veysel, Neşet Ertaş, Barış Manço sahne almışlardı. Sırası gelen, spot üstüne vurunca şarkısını söylüyordu.

Tufandan sonra Nuh'un gemisinden çıkıştan tutun, Kudüs'te tapınak tepesine kadar bir masal ve tatil diyarında düşünün kendinizi... Dilerseniz, üç boyutlu Kore sanatının içinde bir kuşun kanatlarında göklere süzülmeniz, ya da Hansel ve Gretel'in çikolatadan evine girip kendinizi masalın içinde bulmanız işten bile değil. Müze her gün 09:00 - 16:30 arası ziyarete açık.

\* *Kiduş: Şabat ya da bayramlarda şarapla yapılan kutsama.*



# Helâl yani Meşru...



İslam dininin yapılmasını uygun gördüğü, izin verdiği, dince yasaklanmamış olan. Uygun görülen yiyecekler, çalışarak elde edilen kazanç, kurallara dayanan davranışlar, bunların hepsi Helâl...

**D** ilimize yerleşmiş, örf ve adetlerimize sızmış, pek çoğumuzun gündelik dilde sıklıkla kullandığı ‘helâl’ kelimesinin gerçekten zengin bir içeriği var. Bazılarımız onu “Helâl olsun”da olduğu gibi kalpten hissederek, kimimizse alışkanlıktan kullanıyor. Muhafazakâr eğilimlerin yükselişte olduğu dönemlerde, neyin helâl neyin olmadığı bazı merciler tarafından yönlendirildiğini görüyoruz. Buna tepki olarak da bireylerin, kendi düşünsellikleri ve vicdanları ile benimsemiş oldukları kavramlara mesafeli durmaya başladıkları apaçık ortada. Gündemi belirleyen söylemlerin sahiplendiği kelimelerle, bu kelimelerin anlamlarını sahiplenmiş bireyler arasında kritik bir tereddüt sızıyor.

Oysa onlar manevi anlamda, nesiller boyunca edinilen deneyimlere dayanan, yargılarını bilgece düşünce ya da öğütlerden almış deyimleri yansıtabiliyor.

## Helâl Gıdanın Tarihçesi

Ürünler için kalite standartlarının tespit edilmesi ve sertifikalandırılması ile ilgili uygulama-

maların tarihi M.Ö. 2000’li yıllarına dayanır. İslâm’dan önceki İlahî dinlerin kitaplarında ‘helâl gıda’ kavramı mevcuttur. Bugün, Musevilerin titizlikle uyguladığı

Kosher (bu gıdanın tüketilmesi uygundur) standartları ve sertifikasyonu, bunun bir göstergesidir. Kosher, bugün evrensel bir gıda standardı ölçütü olma yolundadır. Türk tarihinde, helâl gıda kavramı, Osmanlı İmparatorluğu döneminde gıdaların üzerine “Tahirdir” damgası vurularak “bu gıdanın tüketilmesinde mahzur yoktur” ibaresi ile 14 Şubat 1862 tarihinde uygulamaya başlanmıştır.

## Göçler Dünyada Helâl Gıda Pazarını Büyütüyor

Helâl Expo’yu gerçekleştiren Asel Group’un Yönetim Kurulu Başkanı Yunus Ete, 16 Ekim

**Helâlınden:** Helâl edilerek ve gönül hoşluğuyla.

**Helâl etmek:** Tanrı’yı tanık tutarak (bir şeyi) bağışlamak.

**Helâl olsun:** Takdir bildirme.

**Helâl süt emmiş:** Doğruluktan ayrılmaz, çok temiz (kimse).

**Helâli hoş olsun:** Verdiğimi, gönülden, onun olsun diye verdim.

**Helâllik dilemek:** Birinden hakkını helâl etmesini, kendisini bağışlamasını istemek.

**Helâllik vermek:** Helâl etmek, “Helâli hoş olsun” demek.

**Helâllığe almak:** (Eskiden bir erkek) Bir kadını nikâhına almak.

**Helâle cömertlik olmaz:** Eşlerin başkalarıyla düşüp kalkmasına yine eşler göz yummalıdır. <sup>1</sup>



Dünya Gıda günü sebebiyle yaptığı açıklamada, helâl gıdanın tüm dünyada sadece Müslümanların değil doğal beslenmek isteyenlerin de tercihi olduğunu açıklıyor. İngiliz kökenli pazar araştırma analistlerinin önümüzdeki dört yıl boyunca küresel helâl gıda pazarının istikrarlı bir şekilde büyüyeceğinin öngörüldüğünü ekliyor. Yunus Ete'ye göre, sağlık ve hijyen konusunda giderek artan endişeler, tüketicilerin tüketim kalıplarını etkilerken, helâl gıdaların sağlık ve hijyen faydaları, gayri Müslümanlar arasında kabul seviyesini ve helâl gıdalara olan talebi artırıyor. İngiliz pazar araştırması analistlerine göre Müslüman nüfusun istikrarlı bir şekilde yükselmesi helâl gıda piyasasına önemli katkıda bulunurken "göçler", dünyanın belli bölgelerinde Müslüman nüfusun konsolidasyonunu etkileyen kilit faktörleri oluşturuyor. İnançlar, kurallar, tercihler insanların onları yaşama getirmesiyle anlam bulurlar ve çeşitlilik kazanırlar. Konuya ışık tutması amacıyla çeşitli kesimden ve yaştan kişilere sorduk:



## HELÂL KESİM NEDİR?

Helâl kesim hayvanın elle kesilip kanının akıtılmasıdır. Diğer uygulamada, hayvanlar önce şoklanır, sonra kesilirler. Bu da kanının bir kısmının hayvanın içinde kalmasına neden olur. Hâlbuki canlı olarak yapılan kesimde hayvan can çekişir ve böylece kanın tamamına yakını dışarı akıtılır. Bazen elle kesme de uygulanır. Bilindiği gibi Hıristiyanlıkta, kan akıtmak, sünnet etmek gibi birtakım ritüeller kural olmaktan çıkarılmıştır ve böylece bu dinin farklı kültürler tarafından daha kolay kabul edilmesi sağlanmıştır. Yahudilik ve Müslümanlığın ise bu konuda daha tutucu davranıp hiç bir revizyona gitmediklerini ve kendi kültürel inançlarını muhafaza ettiklerini görüyoruz.<sup>2</sup>

**Kaynaklar**

<sup>1</sup> lafsozluk.com

<sup>2</sup> sargonblogcu.com



“Helâl kelimesini ne şekilde kullanırsınız?”

### SALİHA KARADAŞ

(Samsun, Bafra)

Bismillahirrahmanirrahim...

Helâl anlatılamayacak kadar beyazdır.

Kadın ya da erkek yiyeceği ekmek, içeceği su için emek sarf ediyorsa, buna helâl denir. Devenin, sığırın, koyunun yaşında ve sağlıklı bir problem yoksa ve dini kurallara uygun kesilmesi, devekuşu, kaz ördek, tavuk balık yenmesi;

Kadın ve erkeklerin ibadet yerlerine girerken namahrem yerlerini kapatması; Anaya, babaya, akraba ve kardeşlere çıkar gözetmeksizin iyi davranmak;



“Helâl kesim hakkında fikirleriniz nelerdir?”

Anne ve babanın rızası ile yapılan evlilik; İhtiyacı olana eşya, yiyecek, giyecek, para vermek;

Komşuya isteyerek yardım etmek;

Bir hastaya karşılık beklemeden bakmak;

Kadın olarak bir erkeğe iyi niyet beslemek;

Dini kitaplar okumak;

Cami ya da dini mekânlarda ibadet etmek;

Kız ya da erkek ayırmadan çocukları okutmak;

Anne, baba olarak çocukları sevgi ve şefkatle büyütme görevini eksiksiz yerine getirmek;

Çocuklar işsiz ya da parasız kalırsa anne ve babanın sevgi ile onlara yardımda bulunması, helâldir.





## AYŞE YAZGAN

(Ankara)

Hak geçmemesi, rıza göstermek ve yapılan iyiliklerin borcunun olmaması anlamına geliyor benim için helâl. Evet, helâlleşmek anlamında kullanırım, “Kendimle bu konuda Helâlleştim” gibi. Helâl kesilmiş et konusunda hiçbir fikrim ve ilgim yok.



## MİNE ÖĞRETİR

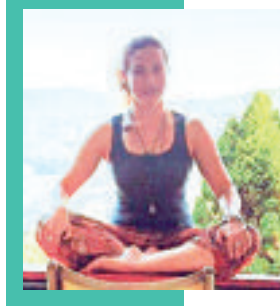
(İzmir)

Düşününce, “Hak etmiş kişi” olarak algılıyorum. Mesela kişi bir konuda başarılı olmuştur ya da çok emek harcamıştır, bundan dolayı “Helâl olsun”u hak eder. Bir de “Helâl ettim” vardır. Onu da, hiç kullanmam.

## GAMZE ŞEBER

(İstanbul)

Son yıllarda yurtdışında yaşadığım için benim için anlamı biraz değişti. Sürekli Müslüman marketlerinin vitrininde ‘helâl et’ ya da ‘halal meat’ şeklinde yazı gördüğümden, be-



nim için helâl kelimesi et ile birlikte kullanılıyor ve “İslami şekillere uygun” anlamına geliyor.

“Helâl olsun” şeklinde kullanıyorum. Biri zor başarılacak bir işi başardığında, onurlandığım ve gururlandığım durumlarda tebrik etmek için kullanıyorum. Her türlü kesilen etle ilgili iyi düşüncelerim yok. Et tüketimini azalttığımızda, dünyadaki agresifliğin bir



## BANU TAŞÇI FRESKO

(İstanbul)



## LATİFE ELMAS

(Edirne)

nebze de olsa azalacağını ve kendimize daha yakın bireyler olup toplumsal olarak da daha uyumlu yaşayabileceğimizi düşünüyorum.

Benim için tek bir ifadesi var, o da hak. Sadece takdir amaçlı kullanırım. Helâl yiyecekler konusunda pek bilgim yok.



Helal lokma, nuru ve olgunluğu arttırır. İlim, hikmet, aşk, incelik helal lokmadan doğar. Lokma tohumdur; mahsulü fikir. Lokma denizdir; incisi fikir.

Mevlana

Helâl kelimesini kullanmıyorum, ya da hatırlamayacağım kadar nadir kullanıyorum.

Helâl et uygulamasına karşıyım, zira hayvanları canlı canlı kesip, can çekişerek ölmesine neden oluyorlar. Türkiye’de sanıyorum tüm etler böyle kesiliyor.



## ZEHRA YILMAZ (Sivas)

Helâlden, inandığımız dininin kurallarına aykırı olmayanı anlıyorum. “Helâl olsun”u şimdilerde kullanıyorum, eskiden kullanmazdım. Helâl etten, inananların dinin kurallarına uygun kesilmiş et anlıyorum.

## RÜYA MEYDANCI (Almanya)

Helâl kelimesi “dince yasaklanmış olan” demek: “Hakkını helâl et”, “Helâl olsun”, “Helâl kazanç”, “Helâl kesim” şeklinde de kullanılıyor. “Hakkını helâl et” cümlesini çok sık kullanırım. Bu cümle neden mi bu kadar önemli? Dinimizce en büyük günahlardan biri Allah’a şirk koştur. (Allah’ın herhangi bir sıfatına başkasının sahip olduğunu iddia etmek.) Rabbim, kendine şirk koşan kulunu tövbe ettiğinde affetmesine rağmen, kul hakkı ile ahirette karşısına gelen kulun affedilmeyeceğini buyurmuştur. İslam dininin temel hedefi, Rabbimin esma’ül hüsnâ sıfatlarından “El-Adl” (çok adil olan, adalet sahibi, asla zulmetmeyen,



hak ile hükmeden, bütün davranışlarında bu şekilde amel eden) isminin tecellisi ile insanların Rab-bimle, diğer insanlarla ve

canlı-cansız bütün varlıklarla ilişkilerini düzenlemektir. İnsanoğlu nefsani bir varlık, en büyük zaafı temel içgüdüleri olan arzuları doğrultusunda kural tanımadan ve kendi menfaatleri doğrultusunda yaşama eğilimi içerisinde olması.

Kimin hakkına nasıl ve ne zaman girdiğinizi anlamazsınız bile. Dini, dili, ırkı ne olursa olsun birbirimiz üzerinde haklarımız vardır. Mesela yolda giderken, sıra beklerken, yemek yerken, alışveriş yaparken, iş ilişkilerinde, birinden bir şey ister-



ken, birisi ile ilgili düşünürken hele de önyargılarınız varken farkında olmadan kul hakkına girebilirsiniz. “Hakkını helâl et” cümlesiyle ilgili bir anımı paylaşmak isterim: 21 yaşındaydım, bir temizlik elemanına bana verilen görev listesine göre yapması istenen işleri kontrol etmem istenmişti; ben de kendimce onu incitmeden yapılması istenenleri yaptım. İş bittikten sonra ücretini verip hakkını helâl etmesini istediğimde; bana verdiği cevap: “Hakkını helâl etmek o kadar kolay değil” idi... Bu cevap beni çok etkilemişti. Yıllar sonra karşılaştığımızda kendisine bunu anlattım ve tekrar helâllik istedim, o hatırlamıyordu bile. Rab-bime hakkıyla kul olup karşısına kul hakkı ile çıkmamak için her zaman helâllik isterim... Bu söyleyişi okuyup zamanınızı ayırdığınız için hakkınızı helâl edin.







## PERVİN UYGUR

(Adana)

Yaşamamızdaki bazı öğelerin dini kurallara uygun düzenlenmesidir helâl.

Sadece bir deyim gibi kullanırım, “Helâl olsun kadına bunun da üstesinden geldi” gibi. “Helâl kesim”, dinlerin geldiği yüzyıldaki koşullara uygun bir kural. Bugün için hiçbir anlamı yok.



“Hakkımı helal ettim.”

## GÜLEN GÜNDÜZ YILMAZ

(İstanbul)

Helâl denince iki şeye gidiyor aklım. Biri “bravo” anlamına gelen helâl, diğeri de yemeklerle ilgili olan ve



## EMRE ALTUĞ

(Bursa)



Helâl, karşılıklı gönül rızası olmak kaydı ile üzerinde hak iddia edilebilen her şey bana göre. Çok kullanırım. “Helâl mal”, “hakkımı helâl et”, “helâl sana”, “helâl olsun”. “Bu yol helâl”. “Helâl kesim” etin, beslenmek üzere tüketilen hayvanın hisseden canlı varlık olduğu bilinci ile vicdani ve hijyenik koşullar göz önünde bulundurularak yapılan bir işlem olduğunu biliyorum. Diğer hayvanlar şahit olmayacak şekilde,

korkmaması için bıçak gösterilmeden ve acı hissinin en az olduğu kabul edilen ani şah damarı kesim yöntemiyle yapılması gibi koşullara dikkat edilir.

Günümüzde üretim tesislerinde seri yapılan kesimlerin hayvanın varlığına saygı gösterilmeyen bir şekilde yapıldığı ve özensizliğin artarak devam ettiği görüşündeyim.



benim kişisel olarak ilgilenmediğim, helâl yemek konusu.

“Helâl olsun”u çok kullanırım, ama “Helâl ettim” vs. lügatimde hiç olmadı. Ama bazen sorarlar “Helâl ediyor musun” diye, ancak o zaman.

Ben bu tarz bir dinsel pratik uygulamıyorum. Yurtdışına Türkiye’den müşteri götürdüğüm vakitler olmuştu. Eskiden bu konuya hiç hassasiyet yoktu, belirtmeme rağmen domuz ağırlıklı yemeklerin çıkarıldığını hatırlıyorum. Sonradan bu konuda bir özen gördüm, Avrupa’da özellikle.

## AHMET AYBARS ÇAĞLAYAN

(İstanbul)

Helâl kelimesinin benim için kutsal bir anlamı yok, sadece alışkanlık olarak yerine göre kullanıyorum. Helâl kesim bana göre tam bir saçmalık.





## MUSTAFA EMİN

(İstanbul)

Helâl, Allah'ın buyruklarına ve rızasına uygun olanı ifade eder. Gündelik hayatımda çok farklı bağlamlarda, meşru, makbul ve müspet olanı helâl kelimesiyle nitelendiririm. Kimi zaman bu İslami olanla tam olarak örtüşmeyebilir de. Helâl kesim, hayvanların acı çektilirilmenden, yaratılmış olana hürmet ederek, Allah'ın adını anarak, insan ihtiyacına göre şükür ve şefkatle kesiminin usulüdür. Kesimin helâl olması, sadece besleme ve kanın akmasına indirgenemeyecek, karmaşık bir ekolojik hassasiyeti, canlı olanla belirli bir ilişkiyi ve nihai olarak yaratılmış olanlar arasında belirli bir kozmik bağlılığı zorunlu kılar. Oysa günümüz koşullarında et endüstrisi, bu koşul ve şartları karşılamaktan uzaktır.



## EVRİM KAVÇAR

(İstanbul)

Helâl kelimesi hak ediş, haktan vazgeçiş ve tereddütsüz bu hakkın bir başkasına devredilişidir. Helâl kelimesini birisinin boğazına bir şey takılınca, nadir olarak da takdir ifadesi olarak kullanırım. Helâl et kesimi hakkında, helâl edenin insanlar değil hayvanlar olması gerektiğini düşünüyorum.



## FÜSÜN ÖZTÜRK BAYSAN

(Ankara)

Helâl bana göre, kimsenin hakkını yememek, başkasına ait bir şeyin üstüne konmamak, adil ve eşit olan demek. Helâl kelimesini genelde param küsürlara çıkışmadığımda esnafa "Helâl et" diyerek kullanırım. Bir cenazelerde imam "Helâl ediyor musunuz" diye sorduğunda "Helâl olsun" diye cevap veriyorum. Helâl et kesimine tabii ki inanmıyorum.

## MİNE DEMİRYAKANOĞLU

(Karabük)

Helâl, dinsel açıdan yasak olmayan demek oluyor. Benim için helâl, kul hakkını yememek demek. Helâl gıda ve et kavramına inanmıyorum.



## ELGİZ HENDEN

(Giresun)

Benim için 'helâl' kelimesi kimsenin hakkını yememek, hak ettiğini almak ve paylaşmaktır. Helâl kelimesini, "Helâl et" anlamında kullanırım. Farkında olmadan başkasının hakkına müdahale etmiş olabilirim bu nedenle bilmeden yaptığım bir şey için "helâlleşmek" isterim. Mümkünse hiç kesmeyelim. Kesimin helâli ya da haramı olmaz diye düşünüyorum.



# “Kur’an, İncil ve Tevrat’ın Sümer’deki Kökeni”



Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ’ın eseri “*Kur’an, İncil ve Tevrat’ın Sümer’deki Kökeni*” ne rastladığımda, “*Bunu okumalıyım!*” dedim. Okuduktan sonra da Cumhuriyet’in bu aydın kızının, çağını geleceğe taşıyan bir bilim insanının satırlarını paylaşmak istedim.

Çığ, “*Kur’an, İncil ve Tevrat’ın Sümer’deki Kökeni*”nde Sümer dini ve edebiyatından Yahudilik, Hıristiyanlık ve Müslümanlığa, bu dinlerin kutsal kitaplarına ulaşan etkileri ve konuları, belgeleriyle ve karşılaştırmalı olarak sunmaktadır. Sümerliler, bu dinlerin çıkışından yüzlerce, hatta binlerce yıl önce, siyasal varlıklarını yitirmişlerdi. Ancak Sümerliler, icat ettikleri ve istenileni yazacak biçimde geliştirdikleri yazıla-

ıyla, Ortadoğu kavimlerini etkileri altına almışlar ve bu etki, tabiatıyla Batı dünyasına da uzanmıştır.

## YARATILIŞ

Kâinatın yaratılışı Sümer’de, Tevrat’ta ve Kur’an’da aşağı yukarı aynı.

Evrende her şey dört elementten – “hava, ateş, su ve toprak” – oluştuğu söylenir. Eski bir Sümer efsanesine göre; evrende ilk olarak Tanrıça Nammu adında



Muazzez İlmiye Çığ



büyük, uçsuz bucaksız bir Su vardı. Tanrıça o sudan bir dağ çıkarıyor. Üstü gök oluyor – Gök Tanrısı onu alıyor, yer olan altı da Yer Tanrıçası ile Hava Tanrısının oluyor. Bilgelik Tanrısı ile Hava Tanrısı yeri bitkiler, ağaçlar, sularla donatıyor. Hayvanlar yaratılıyor ve hepsini idare edecek Tanrılar meydana getiriliyor.

“Tanrı’nın Ruhu suların üzerinde hareket ediyordu.  
...Tanrı, Suların ortasında bir kubbe olsun ve suları bir birinden ayırsın. Tanrı gök kubbeyi yarattı.  
...Tanrı kuru alana ‘Kara’, toplanan sulara ‘deniz’ adını verdi; ...Tanrı, “Yeryüzü bitkiler, tohum veren otlar, türüne göre tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları üretsin” diye buyurdu.”

**Tevrat (Yaratılış Bap 1: 2-11)**

Bundan sonra yerin, bitkiler ve hayvanlarda donatımı geliyor:

“O, arşı su üzerinde iken gökleri ve yeri 6 günde yarattı.”

**Kur’an (Hud Suresi: Ayet 7)**

“Gökler ve yer yapışık iken onları ayırdığımızı, bütün canlıları sudan meydana getirdiğimizi bilmezler mi?”

**Kur’an (Enbiyâ Suresi: Ayet 30)**

Sümer’de insanın yaratılışı Tanrıların görüntüsünde olmuştur deniyor:

“Ey annem! Adımı vereceğin yaratık oldu, Onun üzerine Tanrı’nın görüntüsünü koy.”

“...Tanrı insanı kendi suretinde yarattı; ...onları erkek ve dişi olarak yarattı. Onları kutsayarak, ‘verimli olun, çoğalın’ dedi. ‘Yeryüzünü doldurun...’”

**Tevrat (Yaratılış Bap: 1: 27-28)**

“...Çünkü Allah kendi suretinde Adamı yaptı.”

**Kur’an (Mâide Suresi: Ayet 64)**

Muazzez İlmiye Çığ’a göre insanın yaratılışı ise çamurdan... Bu Tevrat’ta da, Sümer’de de, Kur’an’da da geçiyor. Kur’an’da insanın yaratılışının öyküsü iki farklı şekilde alınmış; bir lütfedenin buyurması ile ve bir de çamurdan yaratılış şeklinde. Sümer’de insanın yaratılışı Tanrıların görüntüsünde olmuştur deniyor; aşağı yukarı Tevrat’ta da aynı şekilde geçiyor. Kur’an’da bu yok. Ama yine de hadislere baktığımızda Tanrının bir insan şeklinde tasvir edildiği görülüyor.

Yaratılış konusunda; Bilgelik Tanrısı yumuşak kilden şekiller yapıyor ve tanrıçaya sesleniyor:

“Ey annem! Adımı vereceğin yaratık oldu, Onun üzerine Tanrıların görüntüsünü koy.”

(Samuel Noah Kramer, “The Sumerians”, s.150, 151)

Buradan anlaşılacağı üzere, Sümer’de Tanrılar insanı kendi görüntüleriyle yaratmışlardı.

“Tanrı insanı kendi suretiyle yarattı.”

**Tevrat (Yaratılış Bap 1: 27)**

“Doğu da batı da Allah’ındır. Nereye dönerseniz Allah’ın yüzü oradadır.”

**Kur’an (Ali İmran Suresi 115)**

## “7” RAKAMI

“Sümerlilerde 7 sayısı çok önemlidir. 7 gün geçmek, 7 dağ aşmak, 7 ışık, 7 ağaç, 7 kapı gibi... Aynı şekilde Tevrat ve Kur’an’da da 7 sayısı bolca bulunmaktadır.

İslam’a göre cennetin 7 kapısı vardır; Sümer yer altı dünyasının da 7 kapısı vardır.”

Sümerlilerin okul tabletlerine göre 6 gün çalışılır, 7’inci gün dinlenilirdi.

Tanrı’nın Yahudilere verdiği 10 Emir’den biri de: “Şabat (Cumartesi) gününü kutlamak için onu hatırla tut!”



“Tanrın RAB’bin buyruğu uyarınca Şabat Günü’nü tut ve kutsal say. Altı gün çalışacak ve bütün işlerini yapacaksın. Ama yedinci gün bana, Tanrın RAB’be Şabat Günü olarak adanmıştır. O gün sen, oğlum, kızın, erkek ve kadın kölen, öküzün, eşeğin ya da herhangi bir hayvanın, aramızdaki yabancılar dâhil, hiçbir iş yapmayacaksınız. Öyle ki, senin gibi erkek ve kadın kölelerin de dinlensinler. Mısır’da köle olduğunu ve Tanrın RAB’bin seni oradan güçlü ve kudretli eliyle çıkardığını anımsayacaksın.”

**Tevrat (Yasa’nın Tekrarı Bap 5: 12-15)**

Sümerlilerde okul tabletlerine göre 6 gün çalışma, 7. gün dinlenme var. Bu, Yahudilere Şabat olarak geçmiş. Bu günün de Cumartesi olması, Babil’den geçmiş. Babilliler her ayın 7. gününe (Şapatu) bir kutlama yaparlardı. Bu, nefis terbiyesini simgeleyen Satürn gezegenine adanmış bir gündü. (Saturday, Satürn gezegeninden gelen bir gün adı, yani Cumartesi.)

Kur’an’da bugün Cuma’dır.

## KADIN

Sümerliler kadınları bir tarlaya benzetmişler. Aynı deyim hem Tevrat, hem Kur’an’da var. “Kadınlarımız sizin için bir tarladır nasıl dilererseniz öyle varın.”

**Kur’an (Bakara Suresi 223)**







## TUFAN

Asur Kralı Asurbanipal'ın Kütüphanesi içindeki bir tablette, Gılgamış Destanı'nın sonlarındaki hikâyeye göre ölümsüzlüğü arayan Gılgamış, tufandan kurtulup Tanrılar tarafından ölümsüzlük verilen Utnapiştım tarafından anlatılmıştı. Buna göre:

İnsanlar öyle çoğalmışlardı ki, Tanrılar onların gürültü ve şamatasından uyuyamaz olmuştu. Böylece 4 büyük Tanrı, bu insanları bir Tufan ile yok etmeye karar veriyorlar. Bilgelik Tanrısı Enki, Şuruppak şehrinde yaşayan Utnapiştım'e kararlarını bildiriyor ve tarifini vererek bir gemi yapmasını söylüyor.

Utnapiştım geminin içine ailesini, akrabalarını, kırın evcil ve yaban hayvanlarını dolduruyor. Altın almayı da unutmuyor. Geminin kapısı kapanır kapanmaz şiddetli fırtına ile yağmur başlıyor. Bu kıyamet, 6 gün 6 gece sürdükten sonra yedinci gün gemi Nisir Dağı'na oturuyor.

Aynı olay Tevrat'ta:

“RAB baktı, yeryüzünde insanın yaptığı kötülük çok (...) Yüreği sızladı. (...) ‘Yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım’ dedi. (...) Ama Nuh, RAB’in gözünde lütuf buldu. (...) Tanrı yolunda yürüdü. Üç oğlu vardı: Sam, Ham ve Yafet.”

**Tevrat (Yaratılış Bap 6: 5-10)**

Bu öykü Tevrat'ta çok uzun anlatılmış. Tanrı, Nuh'a, geminin nasıl yapılacağı ve malzemesine kadar ayrıntı veriyor. Yaratılmışların her cinsinden bir erkek ile bir dişiye gemiye almasını salık veriyor.

“RAB Nuh'a, ‘Bütün ailenle birlikte gemiye bin’ dedi. ‘Çünkü bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum.’”

**Tevrat (Yaratılış Bap 7: 1)**

“Tufan kırk gün sürdü.”

**Tevrat (Yaratılış Bap 7: 17)**

Öykü uzun. Suların çekilmesi, azalmasının tarihi şöyle tespit edilmiş:

“Gemi yedinci ayın on yedinci günü Ararat dağlarına oturdu.”

**Tevrat (Yaratılış Bap 8: 4)**

Aynı olay Kur'an'da, değişik 7 sure ve 20 kadar ayette şöyle bir anlatım kazanıyor: “Ant olsun ki, Nuh'u elçi olarak kavmine gönderdik. Dedi ki, ‘Ey kavmim Allah'a kulluk edin, sizin ondan başka Tanrınız yoktur. Doğrusu ben üzerinize gelecek azaptan korkuyorum.’”

**Araf Suresi , Ayet 59**

“Nuh'a vahyolundu ki, artık kavminden iman etmiş olanlardan başkası asla inanmayacak.”

Yukarıda, Tevrat'takine benzer gemi yapım süreci burada da yer alıyor.

“Her cinsten birer çifti ve (...) aileni ve iman edenleri gemiye yükle.”

“Su çekilip azaldı, iş bitti, gemi Cudi'ye oturdu.”

**Hud Suresi, Ayet 36-44**

“Sen yanındakilerle o gemiye yerleştiğinde ‘Bizi zalimler topluluğundan kurtaran Allah'a hamt olsun’ de ki, ‘beni bereketli bir yere indir, sen konuklatanların en hayırlısı-sın!’”

**Mü'minun Suresi, Ayet 26-29**

“Ant olsun ki, biz Nuh'u kendi kavmine gönderdik de, o 950 yıl onların arasında kaldı. Sonunda onlar zulümlerini sürdürürken Tufan kendilerini yakalayiverdi. Ama biz Nuh'u ve gemide olanları kurtardık ve bunu âlemlere ibret kıldık.”

**Ankebut Suresi, Ayet 14-15**

## MİRAS - İLK OĞUL HAKKI



Tevrat'a göre büyük erkek çocuğa mirastan özel bir pay verilir. Çocuklar isterse babanın sağlığında bu payı alabilirler.

Tevrat'ta Yakub, ağabeyi Esav'ın payını istiyor:

“Yakup, ‘Önce sen ilk oğulluk hakkımı bana ver.’”



Esav, 'Baksana açlıktan ölmek üzereyim' dedi, 'İlk oğulluk hakkının bana ne yararı var?'

Yakup, 'Önce ant iç' dedi.

Esav ant içerek ilk oğulluk hakkını

Yakup'a sattı."

**Tevrat (Yaratılış 25 Bap: 31-33)**

Aynı kural Sümer'de de var. Sümerce yazılmış kanunda bu madde, tabletin kırıklığı yüzünden tam değil. Fakat Hammurabi Kanunu'nda bunun tümünü buluyoruz:

*Eğer bir adam büyük oğluna tarla, bahçe ve ev hediye eder, ona bir belge yazarsa, baba öldüğünde o payını ayrıca alır ve baba malının diğer kısmını kardeşleriyle eşit bölüşecektir. Madde 165*

**Muazzez İlmiye Çığ, bir çavlan, bir şelale, bir çağlayan. 1914 doğumlu. 1931'de ilkokul öğretmeni oldu. Ankara Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nin Sümeroloji, Hititoloji ve Arkeoloji bölümündeki eğitimini 1940'ta tamamladı. İstanbul Arkeoloji Müzelerine 'Çivi Yazıları Uzmanı' olarak atandı. Müzede bulunan Sümer, Akad, Hitit dillerinde yazılmış 74.000 çiviyazılı belge üzerinde 33 yıl çalıştıktan sonra emekli oldu.**

Aynı olayın Kur'an'daki sunuluşu:

*"Bizi sinirlendirmek için ne mucize gösterirsen göster, sana inanmayacağız" dediler. Bunun üzerine su baskını, çekirgeyi, güveyi, kurbağaları ve kamı birbirinden ayrı mucizeler olarak onlara musallat ettik, yine de büyüklük taslayıp suçlu bir millet oldular."*

**A'râf Suresi, Ayet 132-133**



## SULARIN KANA DÖNÜŞMESİ...

Tevrat'ta, Musa halkını Mısır'dan çıkarmak üzere Firavun'u ikna etmek zorunda idi. Bu yaparken Tanrı'nın desteği şöyle:

*"RAB, Bak seni firavuna karşı Tanrı gibi yaptım. (...)"*

Musa'nın firavuna hitabı:

*"Halkımı salver, çölde bana tapınsınlar,' demem için İbraniler'in Tanrısı RAB beni sana gönderdi."*

Sonra da...

*"Ve Musa ile Harun RAB'bin buyurduğu gibi yaptılar; firavunla görevlilerinin gözü önünde değneğini kaldırıp ırmağın sularına vurdu. Bütün sular kana dönüştü. İrmaktaki balıklar öldü, ırmak kokmaya başladı. Mısırlılar ırmağın suyunu içemez oldular. Mısır'ın her yerinde kan vardı."*

**Tevrat (Mısır'dan Çıkış Bap 7: 1-21)**

## ZAMAN

Ne kaygansın ey zaman!

Akıp gidersin durmadan.

Ne başın var, ne sonun.

Ne rengin var ne şeklin.

Nesin sen, nesin sen ey zaman?

Tutmak mümkün değil seni,

Tutulamazsın, görülemezsin.

Nesin sen, nesin sen ey zaman?

Fırtına gibi yıkıp dökersin.

Ama fırtına değilsin.

Kimine yaşam verir,

Kimini yok edersin.

Bana gelince zaman:

Yüzüme çizsen de yılların izini,

Büksen de yine belimi dizimi,

Şunu bil ki, ey zaman!

Dokunamazsın sen,

Yaşam dolu gönlüme hiçbir an!

Muazzez İlmiye Çığ

Tevrat ile Kur'an'daki ortak nokta, Tanrı'nın birine kızıp (Mısırlı Firavun) bütün insanlara felaketler yağdırması ve bunlardan birinin de: suların kana döndürülmesi...

Sümer efsanesinde geçen konu da, birine kızan Tanrı'nın bütün ülkeye çeşitli felaketler vermesi...

Öykü şöyle:

Aşk Tanrıçası İnanna, bir bahçenin kenarında uyuyakalıyor. Bunu gören

bahçenin sahibi Tanrıçaya tecavüz ediyor. Buna kızan Tanrıça,

ülkeye çeşitli felaketler veriyor. Sümer tabletindeki şiir:

*"Kutsal Fahişe (İnanna) yorgunluk içinde yaklaştı.*

*Derin uykuya daldı.*

*Onu bahçemin köşesinde gördüm,*

*Tecavüz ettim ona, öptüm onu,*

*(...)*

*Şafak attı güneş doğdu, (...)*

*İnanna korku ile etrafına bakındı,*

*Sonra kadın nasıl bir felaket yaptı! (...)*

*Ülkede bütün kuyuları kan ile doldurdu,*

*Odun taşıyan köleler kandan başka bir şey içemediler (...)"*

**Kaynakça:**

*"Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni"; Prof. Dr. Muazzez İlmiye Çığ; Kaynak Yayınları; Ağustos 2017*

*TEVRAT; Kitabı Mukaddes Şirketi;*

*Kasım 2011*

<http://www.kuranmeali.org>



# Bir kutsiyet uzlaşısı

# AMİN

‘Amen’, yüz yıllar boyunca, Ortadoğu kavimlerinin birinden diğerine geçmiş ve günümüze kadar ulaşmış bir söz. Kelime kökü için birçok olasılıktan bahsedilebilir.

‘Amen’, İbranicede üç harften oluşur: Alef-mem-nun.

Sami dil ailelerinde sessiz harfler, onlara eklenen nokta ve çizgilerle sesli kelimelere dönüşür.

Amen sözcüğündeki ‘alef’ (Arapçada ‘elif’) her zaman Tanrı’nın simgesidir.

‘Mem’ ise, ‘Meleh’ sözcüğünün baş harfi olup, ‘Kral’ anlamını taşır.

Nun, “ne’eman” sözcüğünün baş harfidir; güvenilir, iman dolu kelimesinin simgesidir.

Yahudi dininde Tanrı’nın adının gereksiz kullanımı yasak olduğundan, bir duanın ardından ‘Amen’in tekrarlanması, bu harflerin temsil ettiği “**Dünyanın Kralı**, güvendiğimiz, **iman dolu Tanrımız**” diyerek, o duanın kabulünün ricasında bulunmaya atfedilebilir.

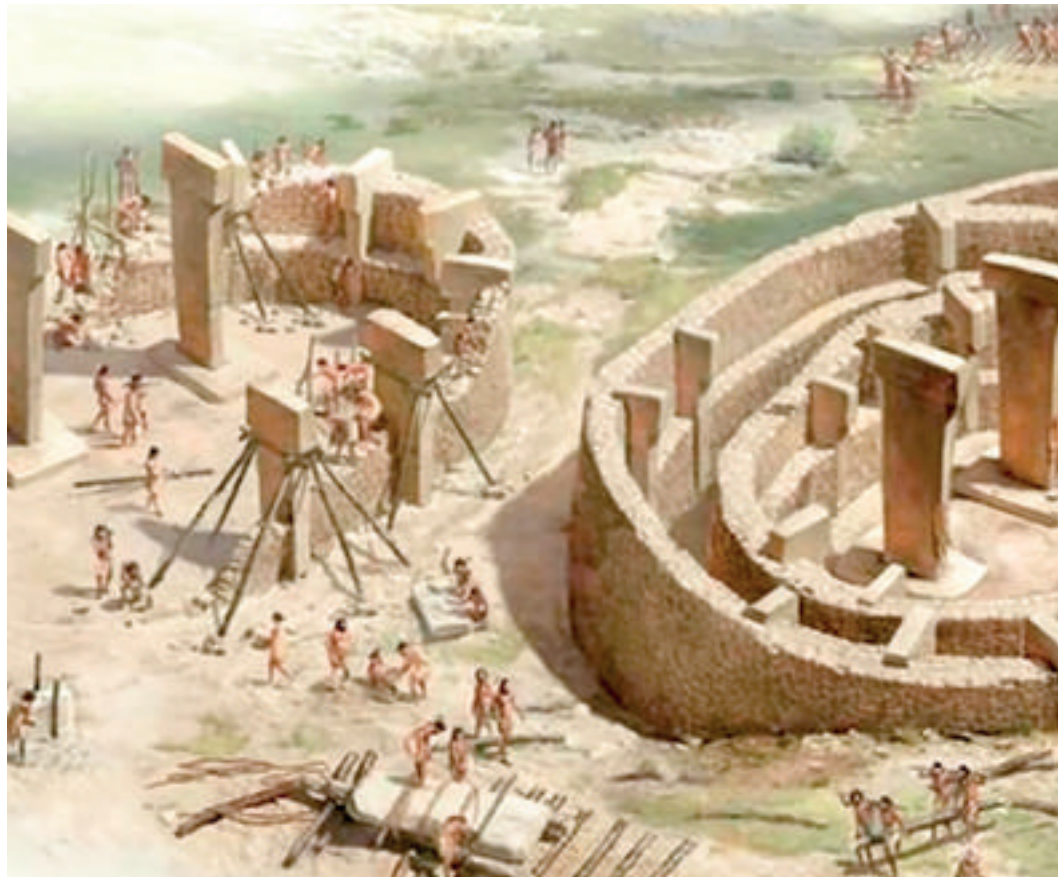
Diğer bir bakış açısına göre, İbranice ‘ani ma-amin’ - ‘ben inanıyorum’ sözcüklerinin kısaltılmasından ‘amen’in oluştuğu vurgulanır. ‘Maamin’ sözcüğünün Arapçadaki iman, mümin kelimeleriyle aynı kökten geldiğine dikkat çekmek isterim. ‘Amen’, genellikle bir kutsamaya

cevaben söylenir. Kutsamanın onaylandığı anlamını taşır.

Sabah duaları, yemek duaları gibi sadece Tanrı’yı yücelten ve ona şükran sunulan dualarda söylenen ‘Amen’ sözcüğü, kutsamanın doğruluğuna inancını tasdik etmesidir.

Tanrı’ya sunulan rica ve istekleri içeren dualarda verilen ‘Amen’ yanıtı ise, “Ricamın kabul edilip bağışlanması Tanrı’nın isteği olsun,” anlamındadır.

Tevrat’ın en önemli dualarından biri olan Kadiş, gün içinde birkaç kez okunduğu gibi, bir ölümün ardından en yakınları tarafından bir yıl boyunca okunması gereken bir duadır. O kadar önemlidir ki, okunması için, 13 yaşından büyük 10 Yahudi erkeğinin hazır bulunması şartı vardır. Ancak o zaman, Tanrı bu yakarıda hazır bulunarak halkını kutsayacaktır.





Burada 10 sayısı ezoterik bir anlama da sahip: Neden 10 kişi? 10 Emir mi?

Kadiş, içinde çok sayıda 'Amen' barındıran bir dua. Kadiş duasını Türkçeye tercüme edecek olursak...

*"O'nun büyük ismi yüce ve kutsal olsun (Amen)*

*Dilediği gibi yarattığı dünyada krallığını yönetsin ve kurtuluşu getirsin ve Mesih'in gelişini hızlandır-sın (Amen)*

*İsmi, bu dünyada dile getirebileceğimiz tüm duaların, tüm ilahilerin, övgülerin ve tesellilerin üstünde olsun ve AMEN deyin."*

Dua böyle devam edip gider.

Tevrat'ta pek çok duada, 'Amen' çokça kullanılan bir rica / bir teyit, veya ikisini içeren anlam taşır.

### **Fatiha Suresi**

'Âmin' sözcüğü, Kuran'da hiç geçmemekte. Sadece Fatiha suresinin tamamlanmasının ardından, Hz. Muhammed'in namaz kıldırırken yaptırdığı gibi, hem okuyanın hem de dinleyenlerin 'Âmin' demesi, İs-



lam dininde yer bulmuştu.

İslam ansiklopedisi, 'Âmin' kelimesi için, Allah'ın kelimelerinden biri olduğunu, "kabul buyur", "icabet ey-le" anlamına geldiğini belirtmekte.

### **Tanrıya giden yol**

Eski Sami dillerinden Akadçada 'im-nu', Eski Mısır'da 'imn', Arapçada 'emn' sözcüğü iki manaya gelmekteydi. Bir anlamı bereket ve yemini kapsayan Sağ taraf iken, diğer anlamı ise 'tasdik', 'doğrulama' ve 'gerçek' idi. Aynen Tevrat'taki kutsamının doğrulunun tasdik edilmesi gibi... İslam inancında bol bol 'Âmin' geçen Mevlit gibi dualar, Hazreti Muhammed'den çok sonra bazı İslam yorumcuları tarafından uygulamaya geçirilmiştir.

### **Budizm – Hinduizm**

Budist bir ülkeye gittiğinizde, "Lotus çiçeğinin içindeki mücevher" şeklinde Türkçeye çevirebileceğimiz "Aum Mani Padme Hum" deyişini kayalarda, yüksek geçitlerde, mani taşlarında her renkte ve şekilde görmemiz mümkün. 'Amen' kadar çok sık kullanılan bu mantra (söz dizimi), inanişe göre dua tekerlekleri üzerine yazılı olduğunda, tekerlek her döndüğünde veya hareket ettiğinde, içindeki kutsal anlamlar iyileştirici etkileriyle evrene yayılır. Budistler bu sözü tekrar etmeyi ve içerdiği kutsal özü olan şefkat ve merhameti evrene yaymayı bir ibadet şeklinde gerçekleştirirler.

### **'Aum'**

Mantra'nın ilk kelimesi olan 'Aum', Uzakdoğu dinlerinde bulunan en kutsal sestir. Bu üç harfli ses, kozmik yaratılışın üç aşamasını simgeler. "Om" sesi Tanrı, Yaratılış ve tüm Yaratılmış Olanın birliğini işaret eder. Her dilde evreni yaratan güçlere içten bir övgü ve derin bir saygı ifadesi taşır.

Bu içeriği ile 'Amen'e yakın bir anlam taşır. Budizm inancının ezoterik tarafı güçlü olduğundan, her Budist veya Hindu, kendini bir sonraki hayatında daha üst seviyede bir yaşam için hazırlamaya çalışır. Bir Hin-

**Aummmmm**



du tapınağında, sürekli tekrarlanan "Aum Mani Padme Hum", dinlerken ruhu okşayan bir tını niteliğindedir.

### **Hristiyanlıkta Amen**

Hristiyanlıkta da Hazreti İsa'nın ağzından birçok kez 'Amen' kelimesi duyulmasına karşın durum biraz farklılık göstermekte. Diğer Sami dinlerde, Tanrı'ya şükran içeren veya ondan ricacı olunan duaların sonlarında 'Amen'e rastlanırken, Hristiyanlıkta ve özellikle Hz. İsa'da, aynı kelimenin dua başlarında iki kez tekrarlanmış olduğu izlenmektedir. Bazı yorumlara göre, bunun sebebi Hz. İsa'nın Tanrı'yı temsil etmesi ve onun tarafından gönderilmiş Mesih addedilmesinden kaynaklanmakta. Cümle başında iki kez tekrarlanan 'Amen', Hz. İsa'nın o duayı Tanrı adına da onaylamış olduğunu simgelemektedir.







“Aum Mani Padme Hum”



Hiz. İbrahim

## Gospel

Kadış duasında olduğu gibi, özellikle Siyahî Hıristiyanlar arasında, müzik katılarak dua etmek çok yaygın bir kavram.

‘Gospel’ olarak adlandırılan bu ilahilerin içinde bolca ‘Amen’ tekrarları yer alır.

## Hazreti İbrahim dönemi

“Bildiğimiz gibi Hiz. İbrahim Milattan önce 1813 yılında Ur şehrinde doğar. Babası Terah, Nuh’un soyundan gelen ve putlara tapan biridir. Bir gün Abram, bütün putları teker teker kırar ve sadece en büyüğünü sağlam bırakır. Babası ne oldu diye sorduğunda, büyük putun diğerleriyle kavga ettiğini ve onları kırđını söyler. Babası da ona, bu putların bunu yapmalarının mümkün ol-

madığını belirtir. Abram, “O halde neden onlara tapıyoruz” der ve büyük hikâye böylece başlar...

İbrahim Tanrı’nın emriyle Harran’dan Kenaan topraklarına doğru yola çıkar. İşhak ve İsmail adında iki oğlu olur. İki kardeşin yolları ayrıldığında tarih sahnesinde İslamiyet’in ve Yahudiliğin kökleri izlenebilir. Günümüzde İsrail halkı Arapları hala “amcaoğlu” diye anmakta...

İbrahim’in ailesi çoğalarak yolculuğa devam eder. İşhak’ın oğlu Hazreti Yakup’un oğlu Hazreti Yusuf sayesinde İsrailoğulları Mısır’a yerleşecek ve Yahudi tarihini şekillendirecek, ‘Amen’ sözcüğü giderek daha duyulur olacaktır.

Kısaca özetlersek, Yusuf çok özel rüyalar gören başarılı bir genç olduğundan kardeşleri tarafından kıs-

kanılır ve öldürölmek istenir, ancak sonra ona acıyarak bir kuyuya atarlar, sonra kuyudan çıkarıp İsmailoğullarına köle olarak satarlar. Ardından Yusuf, Mısırlı bir komutana satılır. Komutanın eşinin iftirasıyla hapse atılır, orada firavunun bir yardımcısıyla tanışır ve yine rüya yorumlamaları sayesinde firavunun en önemli adamı olarak devletin yönetiminde yer alır. Yusuf, kardeşlerini affeder ve babası ile bütün İbranileri Mısır’a getirtir. Yahudilerin o sıradaki isimleriyle İbranilerin Mısır hikâyesi böylece başlamış olur.

## Amenhotep veya Akhenaton

Kadim Mısır Uygarlığında birçok firavuna Amenhotep ismi konulmuştu. Yine Mısırlılar bu devirde yüzlerce tanrıya inanırlardı. En önemlisi ise Tanrı Amon-Ra idi. Ancak, IV. Amenhotep’in firavun olması ile durum değişir. İktidarının beşinci yılında Amenhotep, Aton adını verdiği tek tanrılı sisteme geçer ve ismini “Aton’un Hizmetkârı” anlamına gelen Akhenaton olarak değiştirir. Çok tanrılı dini tamamen yasaklar. Ona göre Aton dünyadaki tek tanrıdır ve tanrının zamandan önce de var olduğunu, her şeye gücünün yettiğini, her şeyin yaratıcısı olduğunu fakat onu yaratan herhangi bir şey olmadığını söyler.

Akenaton’un arkeolojik çalışmaları



Amenhotep





Ellerini Güneş Tanrısı Amon'a kaldırıp, ona dua ederken betimlenmiş bir Mısır duvar kabartması... İslamiyetten 3600 yıl önce, insanlar Mısır'da ellerini (bugün Müslümanların yaptığı gibi) kaldırıp Güneş Tanrısı Amon'a dua edip, duanın sonunda Tanrı Amon'a seslenerek duayı bitiriyorlardı. Amooon!

da bulunan şiiri:

*Tanrı, uludur, birdir, tektir.*

*Ondan başkası yoktur.*

*Bir tanedir,*

*O'dur her varlığı yaratan.*

*Bir ruhtur Tanrı, görünmeyen bir ruh...*

*Ta başlangıçta vardı Tanrı.*

*Tek varlıktı o.*

*Hiçbir şey yokken o vardı.*

*Her şeyi o yarattı...*

*Ezelden beri gelen varlığı,*

*Ebediyete kadar sürecek.*

*Gizlidir Tanrı, kimse görmemiştir onu.*

*İnsanlara ve yarattıklarına sır kalır her zaman...*

Akhenaton M.Ö. 1332'de gizemli bir şekilde çok genç yaşta ölür veya öldürülür. M.Ö 1302 de II. Ramses firavun olur. Yani tam 30 sene sonra... Hazreti Musa, Ramses'le aynı dönemde tarih sahnesine çıkar.

Burada işler biraz çattallaşır; Atası Hazreti İbrahim'den ve onun oğullarından tek tanrı kavramını duymuş ve bu fikirle büyümüş olan Hazreti Yusuf'un

Akhenaton'u etkilediği, hatta Akhenaton'un annesinin Yusuf'un soyundan geldiği bazı Mısırlı arkeologlar tarafından iddia edilir. Öte yandan Tanrı, Musa'ya görünecek ve kavmini alıp Kanaan topraklarına götürmesini emredecektir. Bir bebekken girdiği Firavun sarayında Ramses ile kardeş gibi büyüdüğü halde, daha sonra ona karşı gelecek ve büyüüp etkisi altında olduğu Mısır medeniyetini terk edecek, kavmini alıp Sina Dağı'na doğru yol alacaktır.

Musa'nın Mısır dininden ve ezoterizminden, Firavun Akhenaton'un Hazreti İbrahim'den etkilendiği ve sonuçta Musa'nın İbranileri alarak Mısır'dan çıkarmasıyla yeni bir dinin başladığını var sayabiliriz. Nitekim Musa'nın bol 'Amen'li Yahudi dininin ardından Hıristiyanlık ve İslam dini gelecek ve her üçü de Amen / Âmin kelimesinde, en küçük ortak paydada buluşacaklardır.

### Sümerler

Tabii her üç dini etkileyen, bu tarihten önce tarih sahnesinde yer alan Sümerleri de görmemezlikten gelemeyiz. Dünyanın en önemli Sümerologlarından Muazzez Çiğ'in kitaplarında, her üç dinde de yer alan birçok Sümer yazıtına rastlamak mümkündür.

Avram öncesi Kadim topluluklar-



אמן

### İbranice 'AMEN'

Hangi kökten gelirse gelsin, hangi kelimedenden türemişse türesin, Amen yüz yıllardır insanların dillerinden düşürmedikleri bir kelimedir - bir enerjidir. İnsanların hangi dine, neye inandıklarına bakılmaksızın kullandıkları, inanç ve umut içeren bir terimdir. Âmin veya Amen insanoğlunu birleştiren en küçük ortak paydadır.

Büyük bir topluluğun tam bir düşünce yoğunluğu ile bir arada toplanmış iken bir dilek için hep birlikte Amen dediğini düşünün, oluşan büyük boyutlu enerjinin gerçekleşme ihtimalinin daha olası olduğuna inanabiliriz, inanmak isteriz. Tanrı yaşamımızın sonuna kadar bize akıl sağlığımızı bağışlasın ve en önemlisi en büyük zenginliğimiz olan sağlığımızı bizden eksik etmesin. Âmin.

da, evrenin oluşumunda kaostan düzene geçmeyi sağlayan dört element Hava-Su-Toprak-Ateş olarak kabul edilir. Kabala'ya göre de evren, çeşitli elementler aracılığıyla Tanrı'dan oluşmuştur. Bu elementlerin ilki, Tanrı'nın ışıksal varlığı - ateştir. İkinci element bu yüce ışıktan çıkan ruh - yani havadır. Üçüncüsü sudur ve yaşamın barınağı olanı temsil eder. Dördüncü element ise ateşin katılmış şekli olan topraktır.



# John Lennon'ın ünlü şarkısı 'Imagine' yayımlandı.

11 Ekim 1971

## 1 Ekim

1949 - Mao Zedong önderliğinde Çin kuruldu.

1988 - Mihail Gorbaçov, Sovyetler Birliği devlet başkanlığını üstlendi.

## 2 Ekim

1949 - Roma, İtalya'nın başkenti oldu.

## 3 Ekim

1949 - Doğu ve Batı Almanya birleşti.

## 4 Ekim

1905 - Orville Wright, uçakla 33 dakika havada kalarak, ilk uçan adam unvanını kazandı.

1957 - Sovyetler Birliği'nin ilk yapay uydu Sputnik'i fırlatmasıyla ABD ile arasındaki uzay yarışı başladı.

## 5 Ekim

1988 - Şili'de Pinochet, başkanlığının uzatılması için yapılan referandumu kaybetti.



14 Ekim 1986

Elie Wiesel



## 6 Ekim

1923 - İstanbul'un Kurtuluşu.

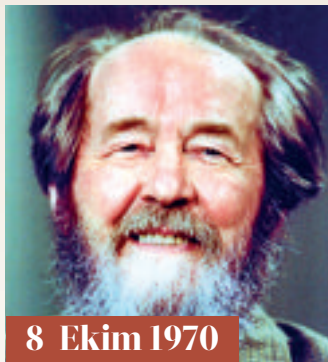
1973 - Arap Ülkeleri ile İsrail arasında Yom Kippur Savaşı başladı.

## 7 Ekim

1966 - İlk Türk otomobiline Anadolu adı verildi.

## 8 Ekim

1970 - Rus yazar Aleksandr Soljenitsin, Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazandı.



8 Ekim 1970



12 Ekim 1992

## 9 Ekim

2005 - Çin, Everest Dağı'nın yüksekliğinin 8848,43 m olduğunu resmî olarak açıkladı.

## 10 Ekim

2007 - İnternet üzerinden indirilebilen ilk albüm In Rainbows, Radiohead grubunun internet sitesinde piyasaya sürüldü.

## 11 Ekim

1922 - TBMM Hükümeti ile İtilaf Devletleri arasında Mudanya Mütarekesi imzalandı.

1971 - John Lennon'ın ünlü şarkısı Imagine yayımlandı.

## 12 Ekim

1992 - TEMA Vakfı kuruldu.



29 Ekim 1923



15 Ekim 1927



13 Ekim

1792 - ABD’de bugün Beyaz Saray olarak bilinen binanın temeli atıldı.

1923 - TBMM’de, Ankara’nın başkent olması kararlaştırıldı.

14 Ekim

1986 - Elie Wiesel Nobel Barış Ödülü’nü aldı.

15 Ekim

1927 - Gazi Mustafa Kemal Paşa, CHP kurultayında “Büyük Nutuk”u okumaya başladı. Nutuk’un okunuşu 6 gün sürdü.

16 Ekim

1940 - Varşova gettosu Nazi SS birlikleri tarafından kuruldu.

1990 - Sovyetler Birliği cumhurbaşkanı Gorbaçov, serbest piyasa ekonomisine geçileceğini açıkladı.

17 Ekim

1938 - Atatürk ilk ağır komaya girdi.

1951 - Türkiye’nin NATO’ya katılmasıyla ilgili protokol, Londra’da imzalandı.

18 Ekim

1867 - ABD, Alaska’yı Rusya’dan 7,2 milyon dolar karşılığında alarak topraklarına kattı.

1954 - Texas Instruments şirketi ilk transistörlü radyo üretti.

19 Ekim

1960 - 6-7 Eylül Olayları ile ilgili dava başladı.

20 Ekim

1942 - Ekmek karneleri dağıtmaya başladı.

21 Ekim

1945 - Fransa’da kadınlar, ilk kez oy kullanma hakkı elde etti.

22 Ekim

1938 - Chester Carlson fotokopiyi icat etti.

1988 - Barış Manço’nun televizyon programı “7’den 77’ye” TRT’de başladı.

23 Ekim

1958 - Boris Pasternak Nobel Edebiyat Ödülü’nü kazandı. (Dr. Jivago)

1993 - Karun Hazinesi, 28 yıl



23 Ekim 1958

sonra Türkiye’ye getirildi.

24 Ekim

1945 - Birleşmiş Milletler Antlaşması yayınlandı ve BM kuruldu.

1992 - Türkiye’nin ilk özel havaalanı Hezarfen, İstanbul Büyükşehir Belediyesi’de hizmete girdi.

25 Ekim

1917 - Lenin önderliğindeki Bolşevikler, Rusya’da yönetimi tamamen ele geçirdi ve Ekim Devrimi gerçekleştirdi.

26 Ekim

1863 - Uluslararası Kızıl Haç organizasyonu Ceneva’da kuruldu.

27 Ekim

1492 - Kristof Kolomb Küba’yı keşfetti ve İspanya



22 Ekim 1988

adına el koydu.

28 Ekim

1636 - İlk Amerikan üniversitesi Harvard kuruldu.

1886 - Özgürlük Heykeli, Fransızların hediyesi olarak New York’ta dikildi.

29 Ekim

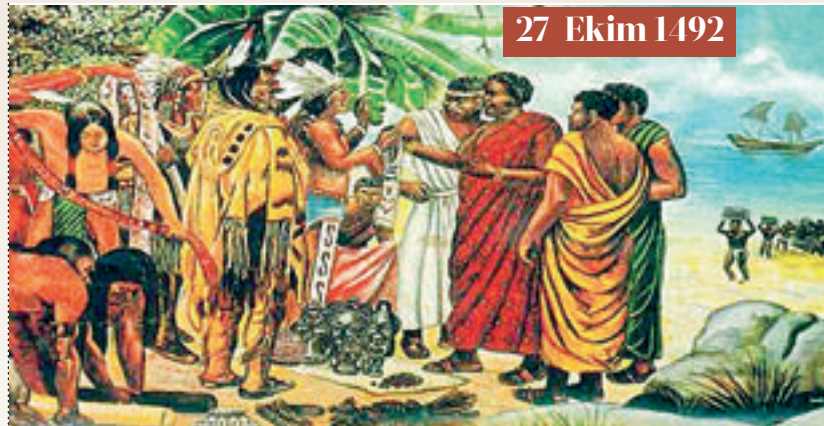
1923 - Türkiye kuruldu ve TBMM’deki oylamada Mustafa Kemal Atatürk oy birliğiyle ilk

30 Ekim

1918 - I. Dünya Savaşı’ndan yenik çıkan Osmanlı İmparatorluğu ile galip devletler arasında Mondros Mütarekesi imzalandı.

31 Ekim

1497 - Portekiz’de Yahu-dilerin ülkeyi terk etmeleri için verilen süre doldu.



27 Ekim 1492



# SİMHA TORA

Tiŝri Ayının 22. günü,  
yani Sukot Bayramı'nın 8. günü,  
Ŗemini Hag Atseret adı altında kutlanır.  
İsrail'de, Ŗemini Atseret aynı zamanda Simha  
Tora günüdür. İsrail dışında yaŝayanlar için ise  
Ŗemini Atseret'den sonraki gün, yani Sukot'un 9.  
günü Simha Tora Bayramı olarak kutlanır. Simha  
Tora'nın bitmesiyle birlikte evlerdeki suka'lar  
sklr ve 12 ay sonra tekrar kullanılmak  
zere kaldırılır. Bu yıl Simha Tora, miladi  
12 Ekim Perşembe akŝamına  
denk geldi.

**S**emini Hag Atseret ve Simha Tora, Sukot Bayramı'nın bir parçası olarak kabul edilmektedir. Ancak, teknik olarak bu böyle değildir. Çünkü bu iki gün içinde Sukot Bayramı süresince edilen dualar tekrarlanmamaktadır. Bunun yanı sıra lulav ve etrog artık bırakılmıŝtır. Suka'larda hala oturulmakta olsa bile, artık ilerinde ibadet edilmemektedir. Ŗemini Atseret'in tam olarak anlamı; "8 Günün Birleŝtirilmesi"dir. Dini literatür bunu şu şekilde açıklar: Yaratıcımız bir ev sahibine benzer. Bizleri yanı başında kısa bir süre görmek için davet eder. Fakat sonunda artık gitmemiz gerektiğinde, O, varlığımızdan hoŝlandığı için, bir gün daha O'nun yanında kalmamızı ister. Diğer bir açıklama ise ŝöyledir: Sukot Bayramı tüm in-

sanlık için tasarlanmış olup, Sukot bittiğinde Yaratıcımız, Yahudi halkını fazladan bir gün daha huzuruna davet eder. O günün amacı, daha özel bir kutlama yapmaktır. Simha Tora'nın anlamı: "Tora ile Bayram Etmek, Sevinmek"tir. Bu gün, tüm sene boyunca, her hafta okunan Tora (Tevrat) bölümlerinin okunmasının tam olarak sonuna gelinip tamamlanmasının günüdür. Yahudiler her hafta, sinagoglarda Tevrat'tan bir bölüm okurlar. Okumalara, Tevrat'ın Yaratılış (Bereşit) kitabının 1. bölümünden başlanır ve yılın sonunda Tesniye - Yasanın Tekrarı (Devarim) kitabının 34. bölümünde son verilir. Simha Tora'da son Tora bölümü okunur ve hemen ardından Yaratılış Kitabı'nın 1. bölümü okunur.



Bunun nedeni, bizlere Tora'nın bir döngü olduğunu ve sonunun asla gelmeyeceğini anlatabilmektir. Döngünün tamamlanışının, büyük kutlamaların yapıldığı gün, Simha Tora günüdür. O gün sinagogda bulunan herkes, Ehal ha Kodeş'in (Tevrat rulolarının muhafaza edildiği dolap) içinde duran Sefer Tora'ları (Tevrat Ruloları) dışarıya çıkarılırlar. Sefer Tora'ları elden ele dolaştırarak, dini şarkılar ve ilahiler eşliğinde, zıplatıp hoplatarak, neşeli bir biçimde dans ederek gezdirirler. Herkes neşeli ve mutludur. Mümkün olduğu kadar çok insan Tora'yı kutsayan duaları etmek üzere (Aliya), dua kürsüsüne (bima) davet edilir. Tora'nın son bölümünü okuyan kişiye "Hatan Tora" denir. Daha sonra Tora'nın ilk bölümü okunur. Bunu okuyan kişiye de "Hatan Bereşit" denir. "Hatan" kelime anlamıyla "damat" demektir. Tora, bir gelin (Kala) olarak kabul edildiğinden, onun sonunu ve başını okuyanlar ise damat olarak kabul edilirler. Hatan Tora ve Hatan Bereşit, Teva'ya çağırılmadan önce, 13 yaşın altındaki erkek çocuklar toplanırlar ve üzerlerine büyükçe bir tallit (dua şalı) atılır. Hepsi birlikte "Kol Ha Nearim" duasını okurlar. Senede bir kez küçük çocuklar Tora'ya çağırılmanın heyecanını yaşarlar. Daha sonra da mümkün merteye herkesin Tora'yı taşımasına ve dans ettirmesine imkân verilir. Çocuklar Tora'yı taşımamalıdır çünkü oldukça ağır olduklarından düşürme riski vardır. Bazı sinagoglarda, çocuklar için hazırlanmış küçük, kâğıda yazılmış sefer toralar vardır.

Bazı sinagoglarda, aynı gün içinde, küçük çocuklara Tora eğitimi verilmeye başlanır. Şemini Atseret ve Simha Tora günlerinde çalışmak, Yahudiler için yasaktır.

## YAŞANMIŞ BİR SİMHA TORA ÖYKÜSÜ "BÜ BENİM SEFER TORA'MDIR"

Savaşın bittiği 1945 yılında, hayatta kalabilen kimsesiz Yahudilerin, ailelerini çılgına dönmüş bir şekilde aradıkları dönemde, Henryk henüz küçük bir çocuktur. Henryk dadısıyla birlikte yaşıyordu. Dadı, çocuğun babasının isteği üzerine onu yanına almış, kendi çocuğu gibi bakmış, yedirmiş içirmişti. Onu Nazilerden korumuştur. Aslında kadın bunu yaptığı için hayatını tehlikeye atmıştı ama çocuğu çok seviyordu. Dadı, çocuğun babası Joseph Foxman'ın hayatta kaldığına hiç ihtimal vermiyordu. Çünkü etraftaki bütün Yahudiler öldürülmüştü. Bir tanesi bile geriye dönememişti. Mahvedilmiş Vilna Gettosundan geriye hiçbir şey kalmamıştı. Dadı, çocuğun babasının da Auschwitz'e gönderildiğinden neredeyse emindi. Oradan da kimsenin sağ çıktığı duyulmamıştı. O yüzden tereddüt etmeden çocuğu evlat edinmişti. Onu bir Katolik Kilisede hemen vaftiz ettirmiş, oradaki papazdan din dersi aldırmaya başlamıştı. Henryk'in babasının döndüğü gün, Simha Tora bayramıydı. Son derece üzgün olan dadı, çocuğun giysilerini

bir çantaya doldurdu. Küçük dua kitabını da en üste koydu. Babasına da çocuğun çok iyi bir Katolik olduğunu söyleyiverdi. Joseph Foxman oğlunun elini tuttu ve onu doğruca Vilna'daki Büyük Sinagoga götürdü. Yolda oğluna onun esas adının Avraham olduğunu ve aslında Yahudi olduğunu anlattı.

Evden biraz uzaklaşmışlardı ki, çocuk karşı köşedeki kilisenin papazını kapının önünde görünce, koşarak yanına gitti ve elini saygıyla öptü. Papaz onunla bir süre konuştuktan sonra, onun Katolik dinine ait olduğunu hatırlattı. Babası oğlunu acı içinde izliyordu. Joseph oğlunu elinden tutarak, sürüklercesine kiliseden uzaklaştırdı. Oğluna sıkıca sarıldı ve aslında bu insanların oğlunu kötülüklerden koruduklarını ve iyi bakışıklarını düşünmeye çalıştı. Çocuk onların sayesinde hayatta kalabilmişti.

Oğluna Yahudi olmayı, Yahudi dinini sevmeyi öğretmeliydi. Böylece yavaş yavaş diğer dini ve öğretilerini unutacaktı.

İkisi birlikte Büyük Vilna Sinagogundan içeri girdiler. Hayat dolu Yahudi mahallesinden geriye sadece bu sinagog kalmıştı. İçeriye girdiklerinde, Auschwitz'den geriye kalmış, hayatta kalmayı başarmış birkaç kişi ile karşılaştılar. Bunlar yeniden Vilna'ya dönmüş, hayatlarını ve kırık Yahudi ruhlarını tamir etmeye çalışıyorlardı. O kadar acı çekmişlerdi ki, onlardan geriye pek bir şey kalmamıştı zaten. Ama yine de büyük bir sevinç ve coşkuyla dans edip, Simha Tora'yı mutlulukla kutuyorlardı. Herkesin bakışları küçük Avraham'ın üzerinde toplanmıştı. Ona dikkat ve hayranlıkla bakıyorlardı. Çocuğun eline parçalanmış bir dua kitabı verdiler. Çocuk da bu atmosferden çok etkilenmişti. Kendisini dansa katılmamak için zor tutuyordu.

Üzerinde Sovyet askeri üniforması olan bir adam gözlerini çocuktan alamıyordu. Joseph'in yanına yaklaşarak: "Bu çocuk Yahudi mi?" dedi. Sesinde hayranlık vardı. Baba ona, çocuğun Yahudi olduğunu, kendi oğlu olduğunu söyledi. Asker çocuğa bakakalmıştı. Gözyaşlarını tutamıyordu.

"Bu berbat dört yıl içinde, binlerce mil yol aldım. Bunca zaman içinde karşıma çıkan tek Yahudi çocuk bu oldu." Oğlana dönüp, "Omuzlarımın üzerinde dans etmek ister misin?" diye sordu. Çocuk babasının arkasında hareketsiz duruyor, askeri büyülenmiş gibi izliyordu. Babası izin verince, asker çocuğu havalandırdığı gibi, omuzlarına oturttu. Askerin gözlerinden sevinç gözyaşları akıyor ve omuzlarındaki çocuğu neşeyle hoplatıyordu. "Bu benim Sefer Tora'mdır" diyerek ağlıyordu. Abe Avraham Foxman, "Anti-Defamation League" (ADL) derneğinin ulusal başkanıdır. Abe, bu öykünün içindeki küçük Avraham'dır. Bu hikâye onun, Yahudiler ve Yahudi dini ile ilgili en önemli duygularla tanıştığı günün öyküsüdür.

*Not: Bu hikâye Ruth Benjamin tarafından anlatılmıştır. Öykünün orijinali "Kosher Spirit" adlı kitapta yayımlanmıştır.*



# Antik dönemden bugüne Anadolu Yahudileri & Ege'de Yahudi izleri

Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın da önsözüyle katkıda bulunduğu, “Anadolu Yahudileri” adlı kitabında Dr. Siren Bora, 26 yüzyıldan beri Anadolu'da varlığını sürdüren Yahudileri anlatıyor. Kitabın tanıtımı, 5 Kasım'da gerçekleşecek Yahudi Kültürü Avrupa Günü'nde yapılacak. Tarihçi - yazar Siren Bora ile son kitabı hakkında söyleştik...

**K**itabınızın ana konusu Anadolu'da Yahudi yaşamı. Ancak, özellikle vurgulamak istediğiniz, Yahudilerin Anadolu'daki varlığının İ.Ö. 6. yüzyıla kadar uzanması. Bu konuda yazma fikri nasıl oluştu?

Bu konuda araştırma yapmamı ve kitap yazmamı öneren Dr. Robert Schild'tir. 2015 yılında düzenlenen *Geçmişten Günümüze Girit: Tarih, Toplum, Kültür Uluslararası Sempozyumu*'nda, Girit Yahudileri Tarihi ile ilgili bir bildiri sunacaktım. Bu konuda hazırlık yapıyordum. Robert Bey'in yardımını rica ettim. Beni kırmadı. Sempozyum sona erdikten sonra, bir konuşmamız sırasında Robert Bey, Antik Dönemde Anadolu'da yaşayan Yahudi topluluklarına ilişkin bir araştırma yapılmasını çok arzu ettiğini söyledi. Yazmamı teklif etti. Ben de kabul ettim ve konuyu araştırmaya başladım.

**Bir tarihçi olarak, kitabınızı yazmadan evvelki hazırlık aşamanızı bizimle paylaşır mısınız?**

Önce konuya ilişkin bir ön araş-

tırma yaptım. Araştırmalarım sırasında, Antik Dönemden itibaren Anadolu'da Yahudi yaşamının varlığını kanıtlayan pek çok arkeolojik bulgunun mevcut olduğunu gördüm. Eski ve Yeni Ahit, Rabinik literatür, Hıristiyan literatürü, Roma Dönemine ilişkin yayımlanan yasalar, alınan kararlar ve Yahudi mezar taşlarındaki yazıtlar, arkeolojik bulgulardan edinilen bilgileri destekliyordu. Ayrıca Antik Dönemden itibaren Anadolu'daki Yahudi varlığına ilişkin yazılmış pek çok yabancı dilde eser vardı. Kitabımı yazarken, ulaşabildiğim her veriyi ve bilgiyi kullandım. Arkeolojik kazı alanlarında, bu konuya ilişkin ipuçlarının keşfi hala devam ediyor. Her ne kadar keşfedilenler, Anadolu Yahudilerinin tarihi ile ilgili büyük boşluklarla dolu yapboz tabloyu henüz tamamlamaya kâfi gelmiyorsa da; zamanla boş alanların doldurabileceği inancındayım.

Dr. Siren Bora

Kitabın öznesi, *Yahudi Diasporası*. Yahudi Diasporasını yazmak, Arkeoloji, Sanat Tarihi, Teoloji, Dil Bilimi, Sosyoloji ve Tarih ana bilim dallarının mültidisipliner çalışmasını gerektiriyor. Öte yandan tarih yazmanın da gereklilikleri var. Tarih yazmak yetkinlik, duyarlılık ve sorumluluk gerektiriyor. Ben bu konuya el attığım zaman, uzmanlık alanımın dışına çıkacağımın bilincindeydim. Başlangıç olarak, konusunda uzman olanların yardımına başvurduğum. Onların önerileri ve yardımları ışığında yol aldım. Müzelerle, ören yerlerine gittim. Ören yerlerinde olayların geçtiği mekânları gözlerimle gördüm. Ziyaretler esnasında, uzak geçmiş gözlerinizin önünde canlandırabiliyorsunuz.





### DR. SİREN BORA

Siren Bora, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü ve Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsünü bitirdi. 1985-1988 yılları arasında Ege Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi bölümünde öğretim görevlisi olarak çalıştı. 1990 yılında İsrail'e gitti. İki yıl Kudüs İbrani Üniversitesinde İbranice dersleri aldı ve Kudüs'te bulunan arşivlerde, kütüphanelerde bilimsel araştırmalar yaptı. Şalom gazetesinde, 1990-1993 yılları arasında İzmir Yahudi tarihine ilişkin yazıları yayımlandı. 1993 yılında '20. Yüzyılın Başında İzmir'de Yahudiler (1908-1923)' başlıklı doktora tezi ile Tarih Doktoru olmaya hak kazandı. Kitapları: "İzmir Yahudileri Tarihi 1908-1923" (Gözlem Gazetecilik, 1995), "Bir Semt Bir Bina: Karataş Hastanesi ve Çevresinde Yahudi İzleri" ile "Hahambaşı Hayim Palaçı (1788-1868) ve İzmir Yahudileri" (İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı serisinden), "The Bodrum Jewish Cemetery" (Libra Kitapçılık, 2017).

**Kitabınızda ağırlıklı olarak Ege bölgesine yoğunlaştınız. Antik dönemde, Yahudilerin Anadolu'nun diğer yörelerindeki izleri hakkında ne düşünüyorsunuz?**

O kadar çok iz var ki, hayal bile edemezsiniz. Bu konuda şahane bir

eser var. Prof. Dr. Walter Ameling tarafından kaleme alınmış kocaman bir katalog. Ameling bu katalogta sadece Anadolu'yu değil aynı zamanda Ege Adalarını ve Trakya'yı da ele almış. Söz konusu coğrafi alanda Yahudi yerleşimine sahip antik kentleri ve bu kentlerde keşfedilen Yahudilerle ilgili bulguları sıralamış. Kataloğu incelediğim zaman şaşkına döndüm. Çünkü açıkçası Ege Adaları, Trakya ve Anadolu'da bu kadar çok Antik Yahudi yerleşimi olduğunu bilmiyordum. Aslında Trakya ya da Ege Adaları ile Orta Doğu arasında köprü işlevini üstlenen Anadolu'nun, Antik Dönemden itibaren Yahudi yerleşimine sahip olması şaşırtıcı olmamalı. Öte yandan, İ.Ö. 6. yüzyıldan itibaren dünyanın dört bir yanına dağılan Yahudi Diasporasının Ege Adaları ile Orta Doğu

arasındaki ticaret yolları üzerinde kurulan kentlere yerleşmeyi yeğlemesi de şaşkınlıkla karşılanmamalı. Gerçekten de, başlangıçta, Yahudi Diasporasının, her an bulunduğu kentten kovulma tehdidi altında ve her an yeni bir seyahate hazırlıklı iken, onu toprağa bağımlı kılmayacak bir meslek dalı seçmesi oldukça mantıklı. Pratik ve taşınabilir bir yaşama sahip olmak, pratik zekâya ihtiyaç duyuyor.

**Antik dönemden beri Anadolu'da Yahudi mevcudiyeti olsa da, genel kanı Yahudilerin 1492'de İspanya'dan kovulduktan sonra bu topraklara gelmiş oldukları yönünde. Sizce bu kanının oluşmasındaki önemli sebepler nedir?**

Genel kanı derken, hem kamuoyunu hem de bilim çevrelerini kastediyorsunuz her halde. Bence bunun nedeni, 1992 tarihinde düzenlenen, Yahudilerin İber Yarımadasından ayrılarak Osmanlı topraklarına gelişlerinin 500. Yıl

**Kitabınızı sohbet dilinde kaleme aldınız. Tarih kitaplarında pek alışagelmemiş bu farklı üslubu neden tercih ettiniz?**

Robert Bey, kitabı öykü şeklinde yazmamı önermişti. Önerisi bana son derece makul geldi. Gerçekten de akademik üslup, akademik çevrenin dışındaki okuyucular için sıkıcı olabilir. Ayrıca dipnotlar okuyucunun gözüntü yoracak; aşağıdaki bilgilere bakınız uyarısı nedeniyle metnin akıcılığı kaybolacak ve dikkat dağılacaktı. Hâlbuki amacım geniş bir okuyucu kitlesine hitap ederek zevkle okunmasını sağlamaktı. Hiç öykü kaleme almamıştım. Ben de sohbet dilini yeğledim. Sanki okuyucu karışındaymış ve ben onunla sohbet ediyormuşum gibi; sorular sordum ve cevaplarını verdim. Bu kitap benim için hoş bir deneyim oldu. Keyifle, severek yazdığımı söyleyebilirim.



Dönümü etkinlikleri. Son derece görkemli olan ve bilimsel aktivitelerle desteklenen bu etkinlik öylesine güçlü bir şekilde hafızalara kazındı ki; akademik çevreler ve basın çalışanları dâhil pek çok kişi bu yanlış kaniye saplandı kaldı. Şunu da ilave etmeliyim. Ülkemizde, Anadolu'nun Antik Dönem Tarihi iyi bilinmez. Evet, pek çok bilim insanı üniversitelerde, arkeolojik kazı alanlarında çalışıyor, araştırmalar yapıyor, fakat bu çalışma ve araştırma sonuçlarının kaçta kaç halka yansıyor? Veriler, **sadece konuyla ilgilenen bilim çevreleri** ile paylaşıyor ve bu çevre ile sınırlı kalıyor. Eh eksik bilgi de, hatalı görüşlere yol açabiliyor.

**Tarihi incelediğimizde, Yahudilerin dünyaya dağıldıktan sonra yerleştikleri ülkelerde belli bir zaman sonra zulme uğradıklarını, kovulduklarını ya da katlediklerini görüyoruz. Bir araştırmacı olarak sizce bunun altında yatan ana nedenler nedir?**

İlk aklıma gelen yanıt, insan yapısı. Farklı olanı sevmiyoruz. Sonra cehalet diyeceğim. Tanımadan, bilmeden ön yargılı davranıyor ve genelleme yapıyoruz. Ayrıca, çalışani ve başarılı olanı kıskanıyoruz, çekemiyoruz. Tabi bu zaaf, yönetim tarafından siyasi çıkarlar için kullanılabilir. Yönlendirilebilir. Yahudiler, önce tek Tanrıya inananlar olarak farklıydılar, sevilmeler. Roma yönetimi altında iken, inançlarından dolayı verilen izin ve ayrıcalıklar nedeniyle sık sık şikâyet edildiler. Ya da topladıkları tapınak vergisi nedeniyle yerel halkın gazabına uğradılar. Sonra



Yaklaşık olarak İ.Ö. 6. yüzyılda Anadolu'ya yerleşen Yahudi Diasporası, 26 yüzyıldan beri Anadolu'daki varlığını sürdürmektedir... Anadolu Yahudileri, bu toprakların bozulmadan kalan en eski toplulukları arasında yerini almıştır. Yahudilik ise, Anadolu'da kesintisiz devam eden en eski din niteliğini kazanmıştır. Bu yüzden, **1492 yılında Anadolu'ya gelen Yahudiler 500 yıldır konduğumuzdur saptaması, iki bin yıllık önemli bir hata payı içermektedir.** (Kitabın arka kapak yazısından)

Hıristiyanlık ortaya çıktı ve Hıristiyan Bizans'ın gazabına uğradılar. Bizans Kilisesinin dayattığı, Yahudileri küçülten ve aşağılayan iddiaların etkisi altında Kan İftiraları ile

karşı karşıya kaldılar. Suçlandılar. Anlatmaya devam edebilirim. Fakat burada keseceğim. Merak edilsin. Kitabı satın alıp okuyan bu konuda daha ayrıntılı bilgi edinebilir.

**Tarih ve Arkeoloji el ele giden ve dinamik iki bilim. Bundan yola çıkarak, bu kitabınızın yazım aşamasında yeni bilgiler edindiniz mi?**

Öğrenmeye bayılıyorum. Önümde yeni bir ufuk açıldı diyebilirim. Antik Dönem tarihiyle ilgili ne kadar çok bilmediğim varmış. Çok sevdiğim değerli ağabeyim Dr. Eren Akçiçek'in güzel bir öğütü vardır: "yayı ne kadar çok geriye doğru gersen, ok o kadar hızlı ve isabetli yol alır" der. Yahudi tarihini doğru öğrenmek ve doğru öğretebilmek için, tıpkı yay gibi, gidebildiğiniz kadar geriye gideceksiniz. Geriye gittiğiniz zaman da Arkeoloji ve Teoloji bilimleri ile yüz yüze geliyorsunuz.

**Ülkemiz arkeolojik bakımdan çok önemli bir konuma sahip. Sizce gerek araştırma, gerekse bu değerlere sahip çıkılıp paylaşma anlamında yeterli çalışmalar yapılıyor mu?**

Kocaman bir hazinenin tizerinde oturuyoruz ve farkında bile değiliz. Basından takip ediyorum. Pek çok kent sınırları içerisinde keşfedilen arkeolojik bulgulardan söz ediliyor; İstanbul, Antalya, İzmir. Tamam, bulgular yetkililer tarafından sahipleniliyor. Koruma altına da alınıyor. Fakat her bölgede kazı yapılabiliyor mu? Hayır. Finansmana gereksinme var. Donanımlı beyin gücüne gereksinme var. Pek çok arkeolojik sit alanında kazı yapılmadığına göre, eksiklikler de var demek ki.

Öte yandan kamuoyunun büyük bir bölümü, arkeolojik bulguların büyük bir değer olduğunun bilincinde değil kanaatindeyim. Evet, genel bir duyarlılık var. Ama yeterli değil. Benden sonra tufan görüşüne sahip olanların sayısı oldukça fazla. Toprak üstündeki ya da altındaki kültürel bulguların ortak değerler olduğunun ve büyük bir turizm potansiyeli oluşturabileceğinin bilincinde olmak lazım.

İzmir'de yetişmiş olan Siren, ilginç bir şekilde bizde pek görülmediği üzere, komşusundaki farklı dinden grupların tetkike ve bilmeye değer olduğunu anlayanlardandır. Siren Bora'nın "Anadolu Yahudileri", çok rahat okunan ve daha evvelden bildiğimiz metinlerini tarayarak, birleştirerek yeni bulgularla birlikte meydana getirdiği bir eser. Burada dikkati çeken, Yahudiliğin tarihinin Antikiteden başlıyor olması, ki bu doğrudur. Yani Miletos tiyatrosuna gittiğinizde, ismi kazanmış abonman yerleri görürsünüz, Yahudilere ayrılmış... Roma devrinde! Yahudi tarihini Antikiteden başlayarak takip etmek gerekir. Bu topraklarda Yahudilerin varlığı MÖ 6. yüzyıla gider... (Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın önsözünden)



# VÜCUT VE ZİHİN DENGENİZİ PONDERA PİLATES'TE BİR ARAYA GETİRİN

## TÜMGEE SEZEN TUNALI

Pondera Pilates & Contrology'yi 2009'da kuran TümgEE Sezen Tunali, 10 yıl klasik bale eğitimi aldıktan sonra, daha sonra bunu Mimar Sinan Üniversitesi Sahne Sanatları Modern Dans okuyarak tamamlamıştır. Eğitim hayatı boyunca anatomi, pilates, hamilelikte pilates, özel omurga rahatsızlıkları, spor fizyolojisi, sakatlanmalar ve egzersizler, hareket analizleri, beslenme, feldenkrais methodu, yoga, dans doğaçlamaları üzerine eğitimler aldı. 2000'Lİ yılların başında Aletli pilates eğitimlerine başladı. Dünyada isim yapmış bir çok eğitmen ile çalıştı. Sertifikalarını tamamladı. İki sene eşi ile yaşadığı Viyana'da, hareket disiplinleri üzerine yoğunlaşıp, bir çok eğitim ve workshop'lara katıldı. Dersler verdi. Bu süreçte iki kez de Hindistan'a gidip meditasyon ve yoga eğitimleri aldı. Dans geçmişli olmanın avantajı, yılların getirdiği hareket etme pratiğini kullanarak, iyi bir analiz etme gözü oluşturur. Bu uzun yıllar ve tecrübe gerektirir. Bununla birlikte dünyada yapılan her türlü "hareket etme"ye dair olan yeniliği takip edip, yerine gidip öğrenilmesidir. Bu sebepten Pondera'da her eğitmen mutlaka akademi geçmişlidir. Pilates üzerine de uzmanlaşmıştır. Sürekli eğitimler güncellenir. Üyelerimize farklı hareket disiplinlerini bir arada sunmak, bizim farklılığımızı çıkarıyor. Amacım bizi tercih eden ve bundan sonra tercih edecek üyelerimizin her dersten sonra zihin-beden bütünlüğüne varıp, mutlu olması, kendini daha zinde hissedip zaman içindeki yaşayacağı olumlu değişimdir.



Hepimiz sağlıklı ve uzun bir hayat yaşamak istiyoruz. Bunun için yapılması gerekenleri biliyoruz. Dengeli beslenmek, düzenli egzersiz yapmak, düzenli uyku uyumak ve stresten olabildiğince uzak durup zihni rahatlatarak egzersizler yapmak. Günlük hayatın karmaşasından genelde bunları erteliyoruz. Fakat beden ve zihin dengesi bir arada olursa hayat kalitemiz artar. Bunun için asla geç kalmış değilsin. Şimdi hemen harekete geçebilirsin.

### NEDEN PİLATES?

İstatistikler, her 10 kişiden 8'inin yaşamının bir döneminde iskelet ve kas sistemi sorununun etkisi altında kaldığını gösteriyor. Omurganın düzgün kullanılmadığı, vücut dengesinin bozuk olduğu, duruş bozuklukları, yanlış oturma pozisyonlarında uzun süre kalınması kaslarda gerilme, yorgunluk, stres ve ağırlı kas spazmlarına yol açıyor. Pilates metodunu diğer egzersizlerden ayıran en önemli faktör rehabilitasyon alanındaki etkinliğidir. Pilates egzersiz sistemi Joseph Pilates tarafından kasları güçlendirmek, esnekliği arttırmak ve vücudun genel sağlığını iyileştirmek amacıyla geliştirilmiş bir egzersiz sistemidir. Pilates egzersizlerinin temel amacı zihin-beden bütünlüğünü sağlamaktır. Verimli bir çalışma için her egzersizde nefese ve

hareketlerin doğru yapılmasına odaklanılır. Omurga etrafındaki kasların kuvvetlenmesi ile bedendeki kas esnekliğinin artırılması kişilerin yaşam kalitesini yükseltiyor.

### PİLATES EGERSİZ SİSTEMİNİ KİMLER YAPABİLİR?

- Pilates'i 7 yaşından 80 yaşına kadar herkes yapabilir. Pilatesin avantajı kişiye özel ders programı ile çalıştırılmasıdır. Bu durumda gelen kişinin önce özel sağlık durumu var ise onunla ilgili bilgi alınır. Doktoru da onaylıyor ise pilatese başlayabilir. Kişiye önce postür analiz yapılır. Yani duruş bozukluğu testi yapılır. Bu analiz sonrası kişinin neye ihtiyacı varsa onun üzerinden yapılan program ile derslere devam edilir. Derslerin düzenli yapılması önemlidir.
- Omurga rahatsızlıkları skolyoz, kifoz, lordoz problemi olanlar yapabilir. Omuz, kalça ve diz problemi olanlar yapabilir.
- Osteoporozlular(kemik erimesi) yapabilir.
- Ankilozan Spondilit
- Hamilelik döneminde ve sonrasında pilates yapılabilir. Tüm özel sağlık durumlarında mutlaka doktor onayı alınarak başlanır.



PONDERA  
PILATES & CONTROLOGY

ABDİ İPEKÇİ CAD. PARK APT NO: 1 D: 7 NİŞANTAŞI  
0212 248 35 36 - 0530 783 81 10  
www.ponderapilates.com



# Papa Francis barış çağrısı yapmak üzere Kolombiya'daydı

**K**olombiya'da, ayrılıkçı FARC hareketiyle 50 yılı aşkın bir süre devam eden iç savaş, Küba'nın aracılığında son bulmuş, silah bırakan FARC geçtiğimiz haftalarda siyasi partiye dönüşmüştü. Ancak birçok Kolombiyalı, FARC savaşçılarına getirilen af düzenlemesine tepkili. Papa'nın toplumsal uzlaşma için Bogota yönetimine destek vermesi bekleniyor.

1964 ve 1986 yıllarından sonra, üçüncü kez bir papa Kolombiya'yı ziyaret etti.

Bogota hükümeti, Papa'nın ziyareti için uzun zamandır hazırlanıyordu. Kolombiyalılar barış elçisi olarak nitelendikleri ruhani liderin gezisi sırasında kullanması için, "Papamovil" adı verilen özel bir araç bile üretti.

Papa Francis, başkent Bogota'nın yanı sıra Villavicencio, Medellin ve Cartagena kentlerine de uğradı. Kolombiya hükümeti, Papa'nın ziyaretinden sadece bir gün önce, Ulusal Kurtuluş Ordusu ELN ile ateşkes imzaladı. Katolik Kilisesi'nin de tasdik edeceği anlaşma ile Kolombiya son isyancı grupla ateşkes yapmış oldu. Barış müzakerelerini destekleyenler kadar karşı çıkanlar da bulunuyor.

Müzakerelere katılan Rahip Dario Echeverri, Papa Francis'in ziyareti-

**Papa Francis**, barış sürecine olan desteğini göstermek için gittiği Kolombiya'da, 31 yıl aradan sonra ülkeyi ziyaret eden ilk papa oldu. Katolik âleminin ruhani lideri ve Vatikan Devlet Başkanı Papa Francis, 10 Eylül tarihine kadar süren Kolombiya ziyaretinde, Devlet Başkanı Juan Manuel Santos tarafından karşılandı. Bu ziyaret Francis'in papalık görevine geldiğinden bu yana gerçekleştirdiği 20. yurt dışı ziyareti...

nin siyasi olarak faydalı olacağı görüşünde: "Hükümet, Papa Francis'in gelip, bütün yetkisiyle barış çabalarını ve iktidarın aldığı riskleri onaylamasını istiyor. Ben bunu anlıyorum, fakat bir rahip olarak, ayrıca Papa'nın ziyaretinin bu, bütün olan bitenlere zarar vermemesini diliyorum" dedi.

Consuelo Gonzalez, iç savaşın kurbanlarından olan birisi. FARC'ın 7 yıl rehine aldığı bu kadın, bağışlamanın kutuplaşmayı yenmenin



önemli şartı olarak görüyor: "Ailelere büyük zarar verdi, çok değerli olan dostluklar büyük yaralar aldı. Bu barış sürecinin ardından biz artık bir kez saha Kolombiya'nın yeniden nefret ve kin dolu bir dönemi yaşamasına izin veremeyiz."

Gonzales ve erkek kardeşi FARC tarafından öldürülen

Angela Giraldo, kendileri gibi mağdurların da siyaset sahnesinde daha önemli rol oynamalarından yana: "FARC artık mecliste temsil edilecek ve doğal olarak barışla ilgili kendi görüşlerini anlatacak, ancak bizim gibi mağdurların mecliste temsil edilme imkânları olmayacak." FARC mağdurlarının hepsi, barış anlaşmasını desteklemiyor. FARC kurbanlarından Angela Giraldo'nun bu konudaki görüşleri şu şekilde: "Barış anlaşmasına karşı çıkan mağdurlar,





Kolombiya’da hala karşılıklı meydan okuma atmosferi sürdüğü için buna karşı çıkıyor. Bazıları olaya siyasi bakıyor ve barış anlaşmasını desteklemenin Başkan Santos’u desteklemek anlamına geldiğini, buna karşı çıkmanın ise eski Başkan Uribe’nin işine geleceği görüşünü taşıyor. Bu yüzleşme ve hesaplaşma, Kolombiya’daki bütün evlerde yaşanıyor.” Euronews muhabiri Hector Estepan’ın izlenimleri ise şu şekilde: “Kolombiya’da, giderek artan ve keskinleşen kutuplaşma, 2018 yılında düzenlenecek olan cumhurbaşkanlığı seçimlerine kadar artabilir. Barış anlaşmasına şiddetle karşı çıkanlar, eğer bu seçimi kazandıkları takdirde, barış anlaşmasını yırtıp atacıklarını özellikle dile getiriyor. Papa Francis’in Kolombiya’ya yaptığı ziyaretin iki tarafı da sakinleştirmesi ve yatıştırması, şu anda

mevcut koşullar altında oldukça zor görülüyor.”

### PAPA’NIN BALKON KONUŞMASI

Papa Francis, Kolombiya’nın taksim edilme sürecinde, yapılan tüm zulümlerin unutulmasını, onu dinleyen geniş halk kitlelerine başışlayıcı olmalarını tavsiye etti. Kolombiya halkına, barışçı bir çözüm bulmaları yolunda ikna edici telkinlerde bulundu.

İyi niyetli ve coşkulu kalabalıklar karşısında konuşan, 80 yaşındaki, Arjantin doğumlu Papa, Kolombiya halkının 50 yıldan bu yana çekilen sıkıntıdan sonra, kolay olmamakla birlikte, yaşadıkları savaşın yaralarını sarmaları gerektiğini söyledi. Balkonda Papa’nın yanında duran ülkenin cumhurbaşkanı Juan Manuel Santos, henüz bir gün önce, FARC ile yapılan tartışmalı barış planının

ardından, diğer gerilla grubu ELN ile de barış anlaşması yapmıştı.

Papa, yaptığı balkon konuşmasında: “Atılan adımlar oldukça umut verici, ama yine de çok çabalamak lazım. Bunu, acıyıp merhamete gelmek olarak düşünmemek gerekir. Bunun sorumluluğu çok büyüktür ve herkesin bu konuda çok azimli olması gerekmektedir. Bu kararlı duruş, bizleri intikam almanın cazibesinden koruyacaktır veya kısa dönemde partizanca menfaatlere bir son verdirecektir.

### TARTIŞMAYA AÇIK BARIŞ SÜRECİ

Santos, geçtiğimiz yıl, Nobel Barış Ödülü’nü almadan kısa bir süre önce, FARC isyancı grubunun silahsızlanmasına karşılık, bu yasa dışı terör örgütünün politik bir parti olmasını ve parlamentoya girmesini onaylamıştı. Bu şart, isyancılarla ba-

Papa Francis



riş yapmanın birincil şartıydı. Bu 50 yıl içinde, resmi bildirimlere göre ölü sayısı 60 bin ve yerinden yurdundan edilmiş insan sayısı 7 milyondur. Ancak, barış sürecinin taksim planı yüzünden, halkın içinde endişeler uyandırıyor.

Yapılan eleştirilerin arasında, isyancıların çok umursamaz bir biçimde davrandıklarını, tutarsız ve korkutucu konuşmalar yaptıklarını söyleyen vurgular vardı. Papa'yı dinleyen Bogotalı 63 yaşındaki Luis Eduardo Martinez: "Bu süreç bir yalan... Ben Tanrı'ya inanıyorum ama araçlara hiç ihtiyacım yok. Dilerim ki, Tanrı, içimdeki öfkeyi ve kını yok etsin. Ama nedense hala aynı hissediyorum. Biz bunca vahşeti gördükten sonra bu, biraz zor olacak," dedi. Balkon konuşmasından sonra Bogotá Katedraline giden Papa, orada kardinaller ve piskoposlarla bir araya geldi. Katedrale gelip ibadet eden gençlere hitaben, "Büyük Rüya"yı anlatarak, ülkenin geleceğini kurtarmaları için ısrarla barışa olanak vermeleri konusunda öğütler verdi: "Siz gençler, hayatta başarılacak en zor şeyi yapın ve affedin. Sizi üzenleri bağışlayın."

FARC lideri Rodrigo Londano da, attığı tweetlerde, Papa'yı çok takdir ettiğini ve çevresel ortamlarla ilişkili

olarak, adaleti telkin ettiği için ona saygı duyulması gerektiğini yazdı. Kolombiyalılar, geçen yıl yapılan referandumda, ret cevabını kıl payı ile bile olsa kazanmışlardı. Barış planını tekrar işlerliğe sokmak için, daha sonra parlamento vasıtasıyla yeniden baskı yapılmış ve yasa geçirilmişti.

Santos, Papa'ya hitaben, oraya geldiği ve barış çağırısı yaptığı için te-

şekkür etti. Daha sonra, "Bu savaş, eğer birbirimizi hala düşman olarak görmeye devam edersek asla sona ermeyecektir," dedi.

## KURBANLAR İÇİN EDİLEN DUALAR

Balkon ve Katedral konuşmalarından sonra, Papa Francis, Simon Bolívar Park'ına giderek kendisini orada bekleyen binlerce kişi ile birlikte savaş kurbanları için dinî bir ayin gerçekleştirdi. Daha sonra uçakla Villavicencio, Medellín ve Cartagena'ya uçtu. Villavicencio'da bu savaş sırasında öldürülen iki rahibi, aziz olarak ilan etti. Bunun yanı sıra, savaşın kurbanı olan kişilerle anlaşma sağlanması, eski gerilla örgütünün ölenlerinin ve hayatını kaybeden Kolombiya Ordusu'nun askerlerinin ruhları için dua etti: "Barış yolunda başarıya ulaşmak için, harcanan çabaları görmek, birbirinize olumlu, barışçıl telkinlerde bulunmak, yaraları sarmak, köprüler inşa etmek gerekir. Karşılıklı olarak el uzatmak ve diğerine tahammül etme gücünü göstermek gerekir," dedi.

## "ŞİDDETİN DÜĞÜMLERİNİ ÇÖZÜN"

Katolik âleminin ruhani lideri Papa Francis, 50 yıllık iç savaşın sona erdiği Kolombiya'da, "şiddetin düğümlerini çözün" çağırısı yaptı.

İç savaş sonrası bölgedeki gezilerini sürdüren Papa, Andean bölgesindeki ziyareti sırasında aracına binerken dengesini kaybetti ve kafasını çarpınca sol gözünden yaralandı. Sol elmacık kemiğini de yaralayan Papa'nın kaşında kesikler oluştu. Papa'nın buz tedavisi gördüğü, durumunun iyi olduğu belirtilirken, gezisine bandajlı olarak devam etti. 80 yaşındaki ruhani lider, "Ben çok iyiyim" açıklamasında bulunurken, 500 bin kişinin toplandığı Liman Meydanı'ndaki konuşması sırasında gözünün şiştiği gözlerden kaçmadı.

Liman Meydanı'ndaki konuşmasında, "Kolombiya istikrarlı ve kalıcı bir barış istiyorsa, ortak iyilik, eşitlik, adalet, insan doğasına ve taleplerine saygı bakımından acilen bir adım almalıdır" ifadelerini kullanan Papa, "şiddetin düğümlerini çözmeye yardım edersek, anlaşmazlıklarda meydana gelen karmaşık konuları çözeriz" diyerek kutuplaşmanın yok edilmesi çağırısı yaptı. Papa ayrıca, "Liderlerin, şiddeti doğuran adaletsizliği ve toplumsal eşitsizliği sona erdirmek için kanun çıkarmaları gerektiğini" de söyledi. Papa Francis, konuşmasının ardından adına düzenlenen eğlenceyi izledikten sonra Roma'ya gitmek üzere havaalanına gitti.



# GÜNEY FLORİDA'NIN BEVERLY HILLS'İ ARTIK SİZE DAHA YAKIN...

## Boca Raton

yeni inşaat Berkeley'de  
yüzme havuzlu, 3 yatak  
odası, 3 1/2 banyo, 3 araba  
garajlı, 429.7 metrekare  
özel evler inşaat Şyatı

**\$880,000+**



## Boca Raton

Okyanus üstü  
2/2 daireler

**\$660,000+**



## Boca Point

Country Club  
Townhouses  
3/2, 1/2

**\$543,000+**



İstanbul doğumlu Mine Park, 27 yıldır South Florida'da yaşamakta ve 16 yıldır emlak alım satım danışmanlığı yapmaktadır. Daha önceki yıllarda, emlak kredi/finans danışmanlığı yapmış olması, ticari veya özel emlak yatırımcı müşterilerinin A'dan Z'ye bütün gereksinimlerini karşılamakta çok büyük bir etkidir. Uzun yıllardır Amerika'da yatırım yapmakta olan Türk emlak müşterilerine emlak alım, satımlarında, Amerikan sistemine yabancı olan müşterilerin emlak kredi işlerinde onları yönlendirmede ve yatırımlarının kiraya verilme işlemlerinde hizmet vermektedir. Sertifikalı uluslararası emlak uzmanı olması yanısıra, Mine yıllardır RE/MAX 100% Club ve RE/MAX Executive Club üyeliği onurlarını kazanmasının yanısıra, Şubat 2017'de üstün bir başarıya imza atarak 4000 RE/MAX emlak ajansının içinden Florida Top 100 Producers listesinde 1. Numarada yer almıştır.



**MİNE PARK**

[www.MineRealEstate.com](http://www.MineRealEstate.com)

MİNE PARK, P.A. INTERNATIONAL REAL ESTATE SPECIALIST  
RE/MAX Complete Solutions

21301 Powerline Road Suite 106, Boca Raton, FL  
Phone: USA-561-866-7534 Email: minerealestate@gmail.com



THE  
**RE/MAX**  
COLLECTION™

*Fine Homes & Luxury Properties*

# Güzelliğin büyülü yolculuğunda sizinleyiz...

**DR. GÜL YILDIRIM'LA KLİNİĞİNDE YAPMIŞ  
OLDUĞU UYGULAMALAR HAKKINDA SÖYLEŞTİK.**

## Öncelikle kendinizden bahseder misiniz?

1989 yılında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde tıp eğitiminin ardından Göztepe SSK Hastanesi Dermatoloji kliniğinden dermatoloji uzmanlığını aldım. Kozmetik dermatolojiye duyduğum ilgi dolayısıyla daha sonra EsteWorld Etiler Plastik Cerrahi Hastanesi'nde göreve başladım. Estetik uygulamaların yoğun olduğu yaklaşık 5 yıllık klinik deneyimimden sonra önce Levent bölgesi, daha sonra Nişantaşı'ndaki kliniğimde hastalarımı kabul etmeye başladım.

## Yaz aylarından çıktığımız şu günlerde cildimizdeki lekelerden kurtulmak için hangi tedaviyi uygulamamız uygun olur?

Cildimizde zaman içinde güneş hasarına bağlı oluşan ton farklılıkları, genişlemiş gözenekler, kaba ve kuru bir cilt yapısı ile kılcal damar oluşumları daha yaşlı bir görünüme sebep olmaktadır.

Yüz, el sırtı, dekolte ve sırtta oluşan güneş lekeleri, yaşlılık lekelerinin tedavisinde, yüzdeki ince kılcal damar oluşumlarının giderilmesinde, yüzde ani kızarıklık oluşumunun kontrol altına alınmasında, cilt kalitesinin sıkılığının artırılması, yağ dengesinin düzenlenmesinde Lumecca, güçlü IPL Sistemi kullanılmaktadır.

Seanslar, 3 hafta ila 1 ay aralıklarla, ihtiyaca göre 3-5 seans şeklinde uygulanmaktadır. Tedavi sonrası, deride 2-5 gün süren hafif kızarıklık gözlemlenebilmektedir.

Bu da, işlemden hemen sonra, renkli güneş koruyucu kullanılarak giderilebilmektedir.

Hamilelik, uygulama bölgesinde uçuk ya da enfeksiyon, ışık duyarlılığı durumlarında, tedavi uygulanmamaktadır.

"Güzellik ve estetiğin matematiksel armonisi temel alınarak yapılan uygulamaların başarılı olduğuna inanıyorum ve estetik alanda koruyucu uygulamaların güzel yaşlanmanın ilk şartı olduğu hususunda hastalarımı bilinçlendiriyorum."

**Dr. Gül Yıldırım**





## Vücutumuzda oluşan sarkmalardan nasıl kurtulabiliriz?

Çevresel ve genetik faktörlerin etkisi ile zaman içinde yüz ve vücutta meydana gelen yaşlanma belirtilerinden en rahatsız edici olan sarkma ve gevşemeler artık foküslü ultrason uygulaması sayesinde sorun olmaktan çıkıyor. HIFU, High Intensity Focused Ultrasound İngilizce kelimelerinin baş harflerinden oluşur. Yüksek yoğunluklu odaklanmış ultrason enerjisi anlamına gelmektedir.

Uygulama, çok fazla rahatsızlık vermemesine karşın, hasta konforu açısından işlem öncesinde lokal anestezi krem sürülmektedir. Hastaların genellikle hissettikleri minik iğne batması ya da elektriklenme hissidir. Bu uygulama, deri yüzeyinde herhangi bir hasar oluşturmadığı için, işlem bitiminde ciltte kızarıklık, leke gibi bir etki oluşmaz. Nadiren bazı hastalarda hafif ödem ve geçici kızarıklık oluşabilmektedir. İşlem sonrası hasta sosyal yaşamına rahatlıkla devam edebilmektedir.

Özellikle yaşla meydana gelen sarkmalara bağlı çene bölgesinde yığılma ve çene ovalinde bozulmalar gözlenmektedir. Bu durumda çene bölgesi ve yanaklar yüksek yoğunluklu çalışma alanımız olur. Gıdı bölgesi sarkmalarında, boyun ve gıdı taramaları ile sıkılaştırma sağlanabilmektedir. Ayrıca, yüzeysel başlık kullanılarak göz çevresi, alın, dekolte bölgesi kırışıklıklarında açılma sağlanabilmektedir. Vücut bölgelerinden kol ve bacak içi sarkmalarında toparlama amacıyla da bu sistemi kullanıyoruz. Genellikle HIFU uygulamasının hemen sonrasında, hastalarımız ciltlerinde gerginliği hissetmeye



## FRACTORA SİSTEMİNİN KULLANILDIĞI ENDİKASYONLAR

- İnce ve derin kırışıklıklar,
- Cilt gevşeme ve sarkmaları,
  - Aktif akne tedavisi,
- Çukurcuk şeklinde akne izleri,
- Yara, ameliyat, yanık izleri,
- Hamilelik ve büyüme sonrası oluşan cilt çatlakları,
- Ağız çevresinde oluşan barkod çizgileri,
- Üst göz kapağı derisindeki fazlalık ve sarkmalar,
- Kol, boyun ve dekolte de oluşan sarkmalar.

başlamaktadır. Etkinin gözle görünür hale gelmesi 1 ay bulabilmektedir. Yaygın olarak gözlemediğimiz etkiler; çene ovalinde düzelleme, gıdı ve sarkık görünümün hafiflemesi, cilt kalitesinde artış, saten etkisi dediğimiz daha pürüzsüz, gözenekleri küçülmüş cilt yapısı, yüzde genel olarak yukarı doğru toparlanma etkisi olarak sıralayabiliriz.

Hastalarımızın özellikle bilmesi gereken, etkinin 6 ay boyunca artarak devam ettiğidir. HIFU uygulaması başlı başına güçlü bir etki oluşturmasına karşın bazı hastalarımızda dolgu, botox, PRP gibi uygulamalarla etki bir üst seviyeye taşınabilmektedir.

## Fractora altın iğne radyofrekans tedavisi nedir?

Son yıllarda teknolojik alanda yapılan yeniliklerle, Radyofrekans teknolojisi sayesinde daha etkin tedavi sonuçları elde edilebilir seviyeye gelmiştir.

Fractora sistemi, akne probleminin var olan ve geçmiş izlerini hızlı bir şekilde ortadan kaldırılabilmektedir. Günümüzün yoğun temposunda sosyal ve iş yaşamında kişiyi etkileyen akne problemi, hızlı ve etkin bir şekilde tedavi edilebiliyor. Akne oluşuktan sonra aknelerin hızlı tedavisi lokal ilaç kullanımı ile pek mümkün olamamakta; yaklaşık 1 aylık bir süreç gerektirmektedir.

Fractora sistemi ile yeni oluşmuş aktif akne lezyonları 3-4 gün içinde solarken, bir yandan da geçirilmiş akne lezyonlarına ait çukurcuk şeklindeki izlerde seans sonrası belirgin düzelleme sağlanmaktadır. Fractora sistemi çok geniş tedavi seçenekleri sunabilmektedir.

*Dr. Gül Yıldırım*

Abdi İpekçi Cd. No: 44 Maltepe Apt. K:5 D:15 Nişantaşı / İstanbul

0(212) 270 90 09 - 0533 219 75 06

www.drgulyildirim.com e-mail: drgulyldrm@gmail.com



gulyildirim.com

drgulyildirim.com



# Bogota'da iken...

Papa'nın ziyareti...  
Terör Örgütü FARC  
ile yönetimin  
anlaşmaya  
ulaşması...  
Ve Kolombiya  
demişken...  
Geçtiğimiz bayram  
tatilinde dünyanın  
o çok farklı  
coğrafyasını, yer  
kürenin o hayli  
değişik çehresini  
kısaca da olsa  
izleme olanağı  
doğdu.

İstanbul'dan direkt bir uçuş ile Kolombiya - Bogota'dayız. Aslında Kolombiya hayli talih-siz... Yıllar-yıllar boyu uyuşturucu ticareti, bu ülkenin en büyük gelir kaynağı olmuş. Tahminlere göre ABD'nin uyuşturucu ticaretinin yüzde 80'inin, Kolombiya'dan geçtiği var sayılıyor... Üç kentinde yoğunlaşmıştı bu sektör: Cali, Medellin ve Barranquilla. Sektörün en ünlü babası da Medellin'li Pablo Escobar!

Hem Pasifik, hem de Atlantik okyanuslarına kıyıları ve bolca limanları ile ticarete çok müsait iken...

Uyuşturucu kartellerinin trafiği, sağ-sol çatışmalarının aşırılığından doğan iç savaşlar ve tüm bunların ürünü şiddetin, yıllar boyu sahne aldığı bir ülke. Amerika'nın arka bahçesi, elbette! Kolombiya çok zengin: Petrolü de var, altını da, zümrütü de. Konu komşu için şüphesiz hayli iştah kabartıcı.



Bolivar Meydanı



## ESMERALDA...

Victor Hugo'nun "Notre Dame'ın Kamburu" eserindeki kızın adı. On altı yaşında güzeller güzeli bir Çingene, Esmeralda. Aslen Çingene de değilken... Bebekken annesinden çalınmış, Çingeneler tarafından. Dans eder, eğitilmiş tekesiyle yaptığı gösterilerden para kazanır. Kambur Quasimodo da âşıktır ona.

İşte Esmeralda adının, bendeki yansıması. Meğerse gözlerinin yeşili yüzündenmiş, bu adı. Kolombiya'nın tüm şık mağazaları "esmeralda"lar ile dopdolu... Zümrütlerle. Hatta sokakta - işportada satılanları bile var. Artık kimi kandırabilirler ise...

On yıldan bu yana Kolombiya sakin sayılır. Kartellerin yönetiminde olmadığı varsayılıyor. 2012'den itibaren Kolombiya Başkanı Juan Manuel Santos'un başlattığı diyalog sayesinde...

Bogota'ya geldiğimiz zaman...

Uçak kabininin camından dışarıya doğru kuş bakışı... Çok yaygın be büyük bir kent, Bogotá... 2,600metre yüksekliğiyle La Paz ve Quito'dan sonra Güney Amerika'nın en yüksek üçüncü başkenti. Yükseklik ne mi demek? Oksijen eksikliği, basınç, yorgunluk... Belki de baş ağrısı... O kadar! Hareketleri yavaşlatınca alışılmayacak gibi değil, tabii ki!

## ZİRVE: TRAFİK SIKIŞIKLIĞI

Bogota - Modern şehir



Bogota'nın ünlü gülleri



Dünyanın en büyük çiçek ihracatı Kolombiya'nın: Böylece, zamanımızın çoğu trafik sıkışıklıkları nedeniyle aracımızın içinde geçiyor ise de etrafta yeşili, ağaçların çeşnisini izlemek ve her köşede satılan ucuz-ucuz, katmer-katmer gülleri görmek gönüllere hayli ferahlatıcı.

Doğa bizimkisinden çok farklı burada. Yıl boyu hava sıcaklıkları 10 ila 20 derece arasında. Sabah kış, öğle vakti yaz, akşamüstü ilkbahar veya çoğunlukla sonbahar. Gece yine adeta kış! Her mevsimden birazcık... Nisan ayı edasında! Aslında çantada hep bir şemsiye taşınmalı cinsinden yağmurlar. Ansızın kara bir bulut ve sıkı bir yağış, sonra da gülücükler atan güneşe hodri meydan.

Bilmem, "istikamet Bogota" dense yola çıkar mıydım?





**Tuz Katedrali**



Lâkin bu Güney Amerika'nın kuzey bölgelerine direkt ulaşmak için en doğru aktarma noktası olduğu şüphe götürmez. Kolombiya'nın ünlü yazlık beldesi Cartagena'ya, Karayip sahillerine, Amazonlara veya Peru - Bolivya - Şili üçgeni yönlerine ulaşmak böylesine kolay oldu.

## TUZ KATEDRALİ

Gelmişken de Bogota'ya, kentin sularını kaçırmak mümkün değil... Örneğin uçaktan iner inmez şehir merkezine 2 saat uzaklıktaki Tuz Katedrali'ni (La Catedral de Sal) gezdik. Tuzun bir değişim aracı, yani para yerine geçtiği Zipaquirá'daki eski bir tuz madeni, Katolik işçiler tarafından katedrale dönüştürülmüş ve yerli turistlerin yoğun ilgi gösterdiği bir yer. Tuzdan haçlar, heykeller ve büyüleyici atmosfer... Çok etkileyici olsa da... Kanımca Bogota ziyaretiniz özellikle kısa ise, stratejik bir hata olur oralara, şehrin onca

dışına uzanmak... Çünkü hayli yaygın olsa da, bu şehirde ulaşım "felaket" boyutunda... Hani neredeyse İstanbul'un trafiğini aratacak düzeyde diyebilirim.

Tuz Katedrali'nin çıkışında hemen sarıldık Kolombiya'nın meşhur kahvesine. Kimimiz beğendi, bazılarımız da çok kuvvetli buldu. Bir de envai çeşit meyveden yapılmış kokteylleri... Doyumsuz!

Kentin içlerine doğru seyrederken (hayli uzun zaman geçirdiğimiz otobüsün içinde penceresinden dışarıları temashada) Kolombiyalıları izliyorum: Hayli fakirler. Onca yıl Batı'nın sömürüsü ve dengeye kavuşamayan iktidarlar. Terörün amansızca kattığı umutlara rağmen güler yüzlü insanlar. Onurlu. Başları dimdik. Modayla uyum içinde kimisi... Köy kesimlerinden bazıları ise yerel kıyafetlerinde...

## EL LIBERTADOR (Kurtarıcı) SIMON BOLIVAR: "Hak verilmez, alınır."

Aristokrat, zengin bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Buna rağmen, ezilenden, eşitlikten ve özgürlükten yana tavır koydu. Bu yüzden "çapulcu" veya "zorba" olarak nitelendirildi. Bir de kilise tarafından aforoz edildi! İşte Simon Bolivar!

Bolivar, Güney Amerika'da bir birlik oluşturmayı hedeflemişti. Güney Amerika'daki devletlerin İspanya egemenliğinden kurtulup hürriyet kavuşmaları amacıyla hareket ettiğinden, "Büyük Kurtarıcı" diye anılır. Bolivar, o zaman bir İspanyol kolonisi olan Venezuela'da doğdu. Ailesi İspanyol asıllı olduğundan, Simon Bolivar'ı öğrenimi için Madrid'e gönderdi. Madrid'de hukuk okuyan Bolivar, bir süre Avrupa'da dolaştıktan sonra 1801'de Maria Teresa ile evlenerek Venezuela'ya döndü.

1810'da, eski milliyetçilerden Francisco Miranda'nın yapmayı kararlaştırdığı ihtilale katıldı. İhtilal başarısızlıkla sonuçlandığı halde, Bolivar hiçbir zaman cesaretini kaybetmedi.

1811'de Curaçao Adasına, oradan da Cartagena'ya giderek ihtilalcilerle anlaştı, bugün İspanya tarihinin en önemli klasiklerinden sayılan "İhtilal Bildirileri"ni yayınladı. 1819'da Venezuela'da, And Dağları'nı aşarak, Nueva Granada'ya geçti, bu iki devleti Kolombiya adı altında birleştirdi. İspanyol askerî birliklerini buradan çıkardıktan sonra, Ekvador ve Peru milliyetçilerine yardım etti. 1822'de Arjantin ve Şili ihtilal lideri Jose de San Martin ile birleşti, fakat İspanyollara karşı tutulacak siyaset konusunda anlaşamadıklarından buradan ayrılan Bolivar, kendini Peru diktatörü ilan etti. 1824'de İspanyollar ile yaptığı savaş kazandıktan sonra, Peru'daki İspanyol idaresine son verdi. 1825'de Peru'nun güney illeri birleşerek başlı başına bir devlet kurdular, kurtarıcılarının şerefine uygun olmak üzere buraya Boliviya adını verdiler. Kısa bir süre sonra Bolivar'ın hareketi, kral veya diktatör olmak şeklinde yanlış anlaşıldığından, öldürülmesi için bir suikast hazırlandı fakat başarı sağlanamadı. Bolivar'ın, Güney Amerika devletlerini tek idare altında toplama gayretleri 1825'de Panama'da kurulan Pan-Amerikan konferansı ile sonuçlandı. Bolivar, Kolombiya başbakanı oldu. 1830'da Venezuela'nın Kolombiya'dan ayrılması üzerine istifa etmek zorunda kaldı. Artık sağlığı da bozulmuştu. Bir kaç gün sonra da büyük bir ümitsizlik içinde "Birlik" diye bağırma bağırma öldü. Naaşı 1832'de törenle Caracas'a götürülerek milli mabede gömüldü. Değeri ancak öldükten sonra anlaşılan Bolivar için Bogota ve Lima'da heykeller dikildi.





## ESKİ ŞEHİR: LA CANDELARIA

Şehir dışını fethettikten sonra kent merkezine dönüyoruz, eski şehre. 1538'de İspanyollar tarafından kurulduğunda Meryem Ana'nın kandili olan "Candelaria"nın adını verip, Bogota'yı da Yeni Granada Krallığı'nın başkenti ilan etmişler. Burada orijinal binaların çoğunluğu yıkılmışsa da, doğusunda yer alan Bolivar meydanından birkaç blok ötede renkli boyaları, ferforje balkonları ile Kolonyal döneme ait evler sayesinde, geçmiş tarihlerin o enfes dokusuna tanıklık edebiliyorsunuz. Bogota'nın caddelerinde ve özellikle ara sokaklarında inanılmaz yaratıcılıkta sokak sanatı ve grafitilerin sergileri gönülleri hoşlukla dolduruyor.

Her adımda rengârenk, kişiliklerin isyanlarını, sanatlarının doruklarda aksettiren cesur duvarlar... Özellikle eski şehir girişindeki El Dorado Bulvarı'nda...

La Candelaria'nın kalbi Bolivar Meydanı'nda atıyor.



## BOLİVAR MEYDANI

Şehrin yüreği burası! Güney Amerika tarihinin önde gelen şahsiyetlerinden biri - Simon Bolivar'ın adını taşıyan... Meydanda onun heykeli, 1846'da İtalyan sanatçı Pietro Tenerani tarafından yapılmış.

Modern görünümlü Adalet Sarayı, gününde inşası 1826'da başlayan, İngiliz mimar Thomas Reed'in eseri Kolombiya Parlamentosu. Batısında Bogota Belediye Başkanı'nın çalışma ofisleri. Doğusunda da meydanın başlıca eserlerinden biri, görkemli Katedrali... Sonra da Santa Clara Kilisesi Müzesi. Dışarıdan hayli sade gözükse

de içeride altın bir mihrap, Kolombiyalı sanatçı Gregorio Vazquez'in resimleri ve şaheser el işçilikleriyle donatılı duvar süslemeleri.

## ALTIN MÜZESİ

Otelimize ulaşmadan (İstanbul'dan yola çıktığımızdan sonrası anlatımın bütünü... Ve bir yastığa baş koymayı umarsızca beklerken) ziyaret ettiğimiz Altın Müzesi (El Museo de Oro), Bogotálıların gurur kaynağı. Bizler ise esfle izledik: İspanya'nın sömürgeci geçmişine sessizliğimizin içinde söverken...

Latin Amerika'nın yeraltı kaynaklarının Avrupa'ya yolculuğunu öğrenmek için biçilmiş kaftandı, Altın Müzesi.

## JET-LAG VE YÜKSEKLİK...

Bogota, herkesin sizi sınımsızca tembih ettiği üzere, güvenlik sıkıntısı yaşayan bir şehir... Ancak günün sonunda İstanbul'dan daha tehlikeli olmadığına ikna oldum. Her şehirde olduğu gibi burada da kırmızı çizgiler, gidilmemesi gereken mahalleler ve



girilmemesi gereken sokaklar var. Bunlara uyduğunuz sürece şehirde zaman geçirebilirsiniz. Yine de hem tetikte, pasaportlar ile cüzdanları kahramanca koruma altında tutarak... Beş yıldızlı butik otelimizin girişi bile iyi korunmuş, iki aşamalı girişlerle ulaşılabilir konumdaydı, tabii ki.

Güney Amerika gezimizin ilk durağı Bogota pahalı bir şehir değil. Yemeye içmeye Türkiye’de ödediğimizin yarısı kadar ödedik. Son derece sıcakkanlı insanlar... Botero Müzesi, tarihi bölgesi La Candelaria’nın sokakları ve gece dışarı çıkmayı sevenler için haftanın her günü hareketli olan gece hayatı...

8 milyonluk nüfusuyla Güney Amerika’nın en kalabalık şehri olan Bogota, neredeyse her sokağında bulunan üniversiteler nedeniyle bir öğrenci şehri. Her köşede kafeler, lokantalar ve barlar var. Mutfağında ise et ve et ve yine et! Deniz seviyesinden 2800 metreye yaklaşan yüksekliği nedeniyle ilk anda baş ağrısı yapsa da tatlı insanları keyfinizi yerine getirecektir. Bogota’ya ve genel olarak Güney Amerika’ya dair bilmeniz gereken en mühim şeylerden biri, İngilizcenin bu kıtada işlevsel bir dil olmadığı. Çoğu insan İngilizce bilmiyor. Latin Amerika’nın İspanyolcası, Sefaradların konuştuğu lisanı... (İçine Türkçe kelimeler katmamak şartıyla şüphesiz!) Bizim küçük grubumuza çok uygun düştü. Üstelik kullanılan sözcüklerin kimi, kaha kaha tufanlarına da yol açtı, diyebilirim.

## BOLİVAR ANKARA’DA

**Çankaya’da bir Bolivar heykeli olduğunu biliyor muydunuz?**



## Uyuşturucu Baronu Bir Robin Hood: ESCOBAR

- Sıfırdan başlayıp, ufak-ufak ilerleyerek dünyadaki en güçlü adamlardan biri olan Pablo Escobar’ın hayatı hakkında 20 şaşırtıcı gerçek:
- Kendi saltanatı boyunca, Escobar tahmini olarak her hafta 420 milyon dolar kazandı!
- Puerto Triunfo’daki abartılı evinde, Escobar aynı zamanda, içinde su aygırı, zürafa, fil ve diğer hayvanları barındıran özel bir hayvanat bahçesi inşa etti!
- Su aygırları bugün bile oradalar.
- Kötü şöhretine rağmen, Escobar, Kolombiya’daki fakirlere yardım için bir kuruluş kurdu. Hastanelere ve kiliselere yardım yaptı, futbol stadyumları ve parklar inşa etti.
- Escobar içinde polis, gazeteci ve yargıç gibi meslek gruplarına mensup yaklaşık 4.000 kişiyi öldürmekle sorumlu.
- Escobar’ın en büyük korkusu, suçluların iade edilmesiydi. Son yıllarını Amerikan hapishanelerinde geçirmek istemiyordu.
- Uyuşturucu ticaretinden önce, Escobar çalınmış mezar taşlarını satıyor ve araba hırsızlığı yapıyordu.
- 1949 yılında Kolombiya’da doğan Escobar’ın babası çiftçi, annesi ise okul öğretmeniydi.
- Escobar ailesi saklanırken, Pablo’nun kızı Manuela hastalanır. Onu sıcak tutmak isteyen Pablo, 2 milyon dolar kadar parayı yakar.
- Pablo Escobar, sadece parasını bir yerden bir yere götürmek için bir jet aldı.
- Escobar’a uçak tekerleklerine kokain saklayabilecekleri söylendi. Buna göre her gün 500.000 dolar kazanabilirdi.
- Suçlu iadesi ile ilgili kanun değişikliği yapılmasını önlemek adına, Escobar Kolombiya’nın borçlarını ödemeyi kabul etti. (Tahmini olarak 10 milyar dolar)
- Escobar, paralarını tutturmak için aldığı lastik bantlara ayda 2.500 dolar harcıyordu.
- Escobar’ın zirve yaptığı miktar tahmini olarak 30 milyar dolar!
- Uyuşturucu ticaretinin en yoğun olduğu zamanlar, Escobar günde 15 ton kokain kaçıyordu!
- Pablo Escobar, fakirlere yardım etmesi nedeniyle, Robin Hood takma adını kazandı.
- Escobar’ın diğer takma adları, Don Pablo ve El Patron’du.
- Escobar’ın kazancının yaklaşık yüzde onluk kısmı, yolda bozuluyordu. Fareler bunun en büyük nedeniydi.
- Escobar’ın lüks hapisanesi, ‘La Catedral’ (Katedral) olarak anılır.
- 80’lerde Escobar’ın karteli, Amerika’ya giden kokainin %80’inden sorumluydu.
- Pablo Escobar 44 yaşında vurularak öldürüldü. Fakat bazı insanlar Pablo Escobar’ın kendi kendini vurduğunu da iddia ediyor.







PERA ÇOCUK  
Anaokulu

native egitmenler ile  
ingilizce eğitim

**%100 organik beslenme**



(0212) 270 33 72



www.peracocuk.org  
info@peracocuk.org  
TEL +90 (212) 270 33 72  
Tekirler Sok. N:6 Levent  
Beşiktaş / İstanbul

www.peraanaokulu.com.tr



# Yakın bir perspektiften Fernando Botero

Yıllar önce, bir Madrid şehir turu esnasında Plaza Colon Meydanı'nın ortasında gördüğüm, sanatçı Botero'ya ait "Mujer con Espejo" (Aynalı Venüs) adlı şişman kadın heykeli çok ilgimi çekmişti. Geçtiğimiz ayki Kolombiya seyahatimizde, başkent Bogota'daki Botero Müzesi gezi programımızın kapsamındaydı. Kolombiyalı olmaktan gurur duyan, son yüzyılın geniş çapta merak uyandıran bu sanatçının figüratif eserlerini kendi evinde ziyaret etmek çok keyifli bir deneyimdi.



**B**ogota'daki Botero Müzesi'nin alt katında, sanatçının kendisinin, modern, çağdaş resim ve heykelleri sergilenirken üst katta, aralarında Bonnard, **Boudin**, Braque, **Caillebotte**, Caldere, **Chagall**, Dali, **Degas**, De Kooning, **Dubuffet**, Leger, **Matisse**, Miro, **Monet**, Picasso, **Renoir**, Tamayo, **Sisley**, Tapirus, **Toulouse-Lautrec** ve Vuillard'ın eserlerinin bulunduğu Botero'nun şahsi koleksiyonu yer almakta. Botero bu eserleri, müze girişinin ücretsiz olması şartı ile müzeye bağışladı. Kolombiya'nın Medellin şehrinde doğan Fernando Botero'nun halen Kolombiya'da üç evi var. Genelde Paris ve İtalya'da yaşıyorsa da her yıl senenin 3-4 haftasını Kolombiya'da geçiriyor. 1932 yılında doğan Fernando Botero Angulo'nun anne ve babası And Dağları'nda bir köyde doğmuştu. Dört yaşında babasını kaybeden sanatçının ilk sulu boya resmi 1944'te, 16 yaşındayken, Kolombiya'da yayınlanan **El Colomniano** adlı gazetenin pazar ekin-

de yer aldı. Gençlik yıllarında boğa güreşçisi olmak isteyen Botero matadorluk kurslarına katıldı ise de, 300 kiloluk bir boğa ona çarpınca bu sevdadan vazgeçip, ressamlığa ve heykeltıraşlığa yöneldi. Ancak sanatçı, boğa güreşi merakını ilk yağlı boya resmine aktardı.

1949'da Botero, genç yaşına rağmen Medellin ve çevre bölgelerdeki kilise ve manastırlarda gördüğü zengin kolonyal barok süslemelerden hayli etkilendi. Aynı dönemde Avrupa sanatını da öğrenme arzusundaydı. Sürrealizm ve Salvator Dali hakkında makaleler yazdı ve ona "**Anatomia de Locura**" (Çılgınlığın Anatomisi) adını verdi. Botero'nun o döneme ait resimlerinde ise Meksikalı ressam Jose Clemente Orozco'nun etkisi görülüyor. "**Mujer Llorando**" (Ağlayan kadın) gibi...

1952 de Bogota'ya taşınan Botero, 25 adet sulu boya, guaş, yağlıboya ve eskiz çalışmalarından oluşan ilk sergisini açtı. Sergi satışları onu cesaretlendirdi. 1959'da ilk ödülünü "**Frente del Mar**" (Denize Karşı) tablosuyla 9. "**Salon de**



İra Almazinos, Botero Müzesi'nde



Artistas Colombianos” ta aldıktan sonra çizimlerinin farklılığı anlaşıldı ve ünlenmeye başladı. Kazandığı parayı Avrupa’ya seyahatlerinde kullandı. İspanya’da San Fernando Güzel Sanatlar Kraliyet Akademisi’ne kayıt oldu. Madrid’de bir sene kaldıktan sonra Paris’e geçti. Orada birkaç ay geçirdikten sonra modern sanat onun için cazibesini yitirdi. Böylece Louvre Müzesi’nde, eski ustaların yapıtlarını incelemeye başladı. Natürmort ve manzara resimleri yaptı. Ancak Botero yeteneğini dürumsal portrelerde keşfetti: Ebatları abartılı, şişman insan ve hayvan resimleri ve heykelleri yaparak sanat dünyasındaki yerini kazandı. Botero’nun 1950 yıllarında İtalya ve İspanya’daki seyahatlerinde esinlendiği en ünlü yapıtları sanat tarihini içinden seçtiği ünlü sanatçıların başyapıtlarını taklit etmeden, kendi üslubuyla resmettikleri... Bunların arasında **Leonardo da Vinci**’nin “Mona Lisa”sı, **Manet**’nin “Kırda Öğle Yemeği”, **Edgar Degas**’ın “Balerinler”i, **Velasques**’in “Nedimeler”i sayılabilir.

Sanatçı Fernando Botero, resimleri kadar, bronz ve mermeri kullandığı heykelleriyle de dikkat çekiyor. Heykelleri New York Park Avenue’de, Paris’te Champs Elysee’de, Madrid caddelerinde yer alıyor. Animasyona yakın ele aldığı şişman figürler, onun üslubunun ana temasını oluştururken...  
“Şişman güzeldir, çünkü şişman insanlar sempatiktirler, diğer insanların yüzünde hemen bir gülümseme yaratma kabiliyetine sahiptir. Bu yüzden resimlerimde

şişman figürleri kullanıyorum,” diyor sanatçı.

Botero resimlerinde aynı zamanda kendi kültürünün toplumsal yapısını yansıtırken, çalışmaları siyasi otorite, mafya babaları ve orta sınıfa has kendini beğenmişlikler dâhil olmak üzere toplumun karakteristik tüm sosyolojik figürlerini canlandırmakta.

Botero denildiğinde akla ilk şişman kadınlar geliyor.

Konuya şöyle bir açıklama getiriyor sanatçı:

“Ben şişman kadın çizmiyorum, bu hacimle ilgili bir durum, hayvanları da nesnelere de öyle çiziyorum. Ama kadınları çok daha iyi çizdiğimi görüyorsunuz. Her zaman hacimle ilgili çalışmalar yaptım. Hacmin çok önemli bir element olduğunu düşünüyorum. Hacim sayesinde canlılığı daha iyi verdiğimi düşünüyorum.”



Resim sanatıyla ilişkisi olmayan insanların bile ilgisini çeken Botero, evrensel olmanın zorluğundan söz ederken her zaman doğru unsurları yakalamaya ve yerel olmaya çalıştığını vurguluyor. Botero’yu sevmeyen eleştirmenler yok değilse de sayıları onu sevenlerden hayli daha az sayılır; sanatçı bundan hiç rahatsız olmadığını belirtiyor. Botero, sirk gibi resimler yaptığı gibi savaşa, yıkımla ilgili resimler de yapıyor. Bunların bir kısmı New York müzelerinde...

Son dönemlerde 15 diktatörü resmeden Botero yaşayan en pahalı ressam olarak biliniyor. 2005 yılında, ABD’nin Irak’ı işgali Botero’yu derinden etkiledi. Ebu Garib hapisanesindeki tutuklulara uygulanan baskı ve zulmü, işkenceleri şiddetle kınayan Botero, kendine özgü eleştirel yaklaşımını resimlerine aktardı. Bu resimler ise dünyayı derinden etkiledi.

Bugüne kadar dünyanın çeşitli şehirleri Fernando Botero’nun resimlerine ve heykellerine ev sahipliği yaptı. Son olarak son 75 senede yarattığı birçok eseri bir araya getiren ve sanatsal kariyerinin kapsamlı bir antolojisi olan “**Fernando Botero: Celebration**” sergisini geçtiğimiz Ekim ayında Bilbao Sanat müzesinde sundu.



# HAYAL ET

Kırk yıl önce semalarımızda bir yıldıza dönüşen John Lennon 9 Ekim 1940'ta doğmuştu. Sanatçının doğum gününü "Imagine" şarkısı ile anıyoruz.





ALTIMIZDA  
CEHENNEM GÖK



ÜZERİMİZDE...



SADECE GÖKYÜZÜ  
VAR



HAYAL ET



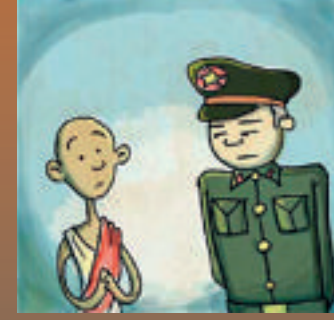
TÜM  
İNSANLARIN



BUGÜN İÇİN YAŞADIĞINI







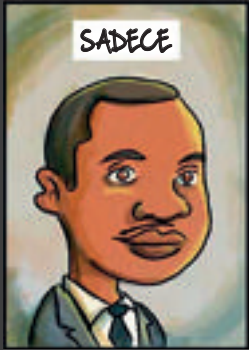
## HAYAL ET TÜM İNSANLARIN



## BARIŞ İÇİNDE YAŞADIĞINI







PABLO STANLEY©



# Selin Feldman

## Nahmiyas & "Zaman Bükücüleri'nin kahramanlarıyla tarihe yolculuklar"

Selin Feldman  
Nahmiyas

Selin Feldman Nahmiyas, uzun yıllar önce, Şalom Gazetesi'nin çok genç bir yazarı iken, bugün karşımıza çocuk kitapları yazarı olarak çıkıverdi. Hem de ne çıkış... Uzun soluklu araştırmalarının sonucunda yazdığı eğlenceli ve tarih yüklü çocuk kitapları, son derece öğretici ve eğlendirici. Üstelik çizgi roman şeklinde... Bu çerçevede, Şalom Dergi okurları için, Selin'le söyleştik.

**G**örüyorum ki, çalışma hayatının neredeyse çoğunu, çocuklarla ilgili çalışmalar kapsıyor. Bu bir seçim mi?

Tamamen tesadüf. Son dönemde çocuklarla ilgili çalışmalarım ön plana çıktığı için o şekilde görünüyor. Bir de tabii çocuk projelerinde adımları duyurduğum için teklifler o yönde geliyor.

**Çocuk sahibi olmak, çocuklara daha kolay hitap etmeni kolaylaştırdı mı?**

Evet ve bunun tesadüfen farkına vardım. 2014 yılında yakın arkadaşım Pınar Denizer'le birlikte Penguen'e bir çocuk dergisi projesi sunduk. Proje beğenilince Süper Penguen Türkiye'nin ilk çocuk mizah dergisi olarak yayın hayatına başladı. Süper Penguen'i hazırlarken çocuk dünyasına ne kadar hâkim olduğumuzu fark ettik. Bunda tabii ki, çocuklarımızın yaşının hedef kitleyle örtüşüyor olmasının büyük payı vardı. Etrafımızda sürekli çocuklarımız, çocuklarımızın arkadaşları olduğu için gözlemlerimiz ister istemez 6-12 yaş grubuna kaydı. Neleri severler, nelere gülerler, nelere gıcık olurlar... Hepsine o kadar aşinaydık ki, farkında olmadan onların hoşuna gidecek konuları seçip beğenecekleri dergiyi hazırlıyorduk.



**Bildiğim kadarıyla basım aşamasında olan üç kitabın, bir de yayımlanmış üç kitabın var...**

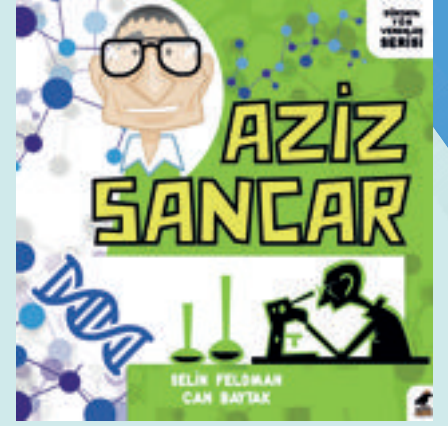
Evet, yazdıktan sonra yayımlanması biraz zaman alıyor. Şu ana kadar yayımlananlar "Zaman Bükücüleri - Kâğıdın İzinde", "Zaman Bükücüleri - Kayıp Telefon" ve Dünyaya Yön Verenler serisinden "Aziz Sançar".

**En son çıkan kitabın "Aziz Sançar" hakkındaydı. Aynı seride, bir sonraki kişi kim olacak?**

Bir sonraki isim Steve Jobs. Çocuklarım ve arkadaşları arasında küçük bir araştırma yaptım, kimin hikâyesini okumak isterler diye. Steve Jobs kazandı. iPhone ve iPad'in zaferi! ☺

**Steve Jobs hakkındaki kitabın ne zaman piyasaya çıkacak?**

Birkaç ay önce bitirip teslim ettim. Şu sıralar çizimleri



yapılıyor. Tahminen bir iki ay içinde yayımlanır.

**Çizimleri kim yapıyor? Yazar-çizer ilişkisinden biraz bahsedersiniz mi?**

Çizimleri Can Baytak yapıyor. Çizer konusunda çok şanslıyım, Can mükemmel bir çizer. Çizimlerine bakınca her seferinde içimden, “Tam da bunu demek istemişim” diye geçiriyorum. Aziz Sancar kitabında ilk defa birlikte çalıştık, kitap çok beğenildi. Şimdi de Steve Jobs’u birlikte hazırlıyoruz.

**“Zaman Bükücüler” serisini anlatır mısınız?**

Zaman Bükücüler, kendi tasarladıkları zaman makinesiyle zamanda yolculuk yapan Mucit Profesör ve asistanı İcat’ın maceralarını konu alıyor. Mucit Profesör ve İcat her kitapta ayrı bir döneme ve mekâna giderek insanlığa yön veren icatların bulunmasına tanıklık ediyorlar. Birinci kitapta kâğıdın nasıl ortaya çıktığını öğrenmek için Antik Çin’e gittiler. İkinci kitapta telefonun mucidi Graham Bell’i ziyaret ederek tarihte yapılan ilk telefon konuşmasını canlı olarak dinlediler.

**Serinin bundan sonraki kitaplarında zaman makinesi rotasını nereye çevirecek? Sırada hangi icatlar var?**

Üçüncü kitap hazır. Konusu şimdilik sürpriz olsun. Ama dördüncü kitap ve sonrası benim için de sürpriz! Maceralar artık genç okurların istekleri doğrultusunda şekillenecek. Rotayı hep birlikte oluşturmayı planlıyoruz. “Mucit Profesörün zaman makinesine atlayalım ve birlikte bir yerlere gidelim. Nereye gitmek istersiniz?” diye soracağız. Söyleşi yapmak için ziyaret ettiğimiz okullarda, imza günlerinde, internet üzerinde hep bu sorunun yanıtını arayıp mümkün olduğunca çok okurun isteğine yanıt vermeye çalışacağız.

**Bu tür kitapları hazırlayabilmek, bence uzun bir araştırma sürecini kapsıyordu. Biraz anlatır mısınız?**

Doğru, yazdığım için çok daha fazlasını araştırıyorum aslında. Önce geniş bir araştırma yaparak çalışmaya başlıyorum. Bir tutarsızlık olmasın, hata yapmamayım diye farklı kaynaklardan kontrol ediyorum.

**Kitaplarının geri dönüşü nasıl oluyor? Okuyucuların ile bir araya geliyor musun?**

Kitapların geri dönüşü çok keyifli. Sosyal medya üzerinden kitaplarla resimler çekip paylaşıyorlar, yorum yapıyorlar oluyor. Okullardan sık sık söyleşi davetleri alıyorum. Çocukların ilgisi çok içten ve sıcak.

**Yakında piyasaya çıkacak bir çocuk romanı var. Romanından bahsedersiniz mi?**

İsmi: Şut ve Gol. On bir – on iki yaşlarında on iki çocuk, bir futbol turnuvası için Antalya’ya gidiyorlar. Kuralların olmadığı bir yedi gün hayaliyle yola

çıkıyorlar, evden uzaktalar ya ☺  
... Antalya’da başlarından bir sürü macera geçiyor. Ama işler her zaman tam da istedikleri gibi gitmiyor tabii.

**Konusu futbol olduğu için daha çok erkek çocuklara mı yönelik?**

Yok, değil. Futbol işin süsü. Erkekler kadar kızların da ilgisini çekeceğini düşünüyorum. Komik olaylarla dolu,







Sara Yanarocak ve Selin Feldman Nahmiyas



mizah ağırlıklı bir roman. Aynı zamanda ergenlerin çok sık yaşadığı ve yaşattığı akran zorbalığını, kazanma-kaybetme çelişkinsini, ergen-yetişkin çatışmasını konu ediyor. Ve okuyucu bütün öyküyü bir çocuğun ağzından dinliyor. Yazarken çok büyük keyif aldım. Umarım okuyanlar da benimle aynı keyfi alır.

#### Dergilik tamamen bitti mi?

Bitmedi, devam ediyor. National Geographic Kids'e iki-üç ayda bir çeşitli konularda yazılar yazıyorum. Son olarak Mars'ı dünyalaştırmakla ilgili bir araştırmam yayımlandı.

#### Ailenden bu konuda tepkiler nasıl oluyor?

Gurur duyuyorlar. Biraz da örnek alıyorlar. İki oğlum var,

ikisi de çok güzel kompozisyonlar ve öyküler yazıyor. İki yıl önce bir veli görüşmesinde oğullarımdan birinin İngilizce öğretmenini bizi görünce heyecanla, "Sizinle paylaşmak istediğim çok önemli bir konu var. Çocuğunuz çok güzel öyküler yazıyor" dedi. Öğretmen büyük bir keşif yaptığını düşünüyordu. Biz olağan karşılayıp sadece teşekkür etmekle yetince epey şaşırıldı. Yanlış anlamasın diye, bizim evde öykü yazmanın çok sıradan bir durum olduğunu, benim mesleğimden dolayı çocukların sürekli bu havayı soluduğunu uzun uzun açıklamak zorunda kaldık.

Selin Feldman'a bu güzel sohbeti için teşekkür ederken, ondan ve Prof. Mucit ile İcat'tan daha nice "zaman içinde yolculuklar" yapıp, Zamanı Büyümlerini diliyorum.

### SELİN FELDMAN NAHMIYAS

1973 doğumlu gazeteci ve yazar. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji Bölümünü bitirdikten sonra Hürriyet Dergi Grubu'nda gazeteciliğe başladı. Kurucuları arasında yer aldığı İstanbul Life Dergisi'nde dört yıl muhabirlik ve editörlük yaptıktan sonra NTV Yayın Grubu'na geçti. Önce Nstyle Dergisi'nde, ardından Türkiye'de ilk kez yayın hayatına başlayan, National Geographic'in çocuk dergisi, National Geographic Kids'de görev aldı. 2014-2016 yılları arasında Türkiye'nin ilk çocuk mizah dergisi Süper Penguen'de yazı işleri müdürü olarak görev yaptı. Çocuklar için kaleme aldığı çizgi öykü "Zaman Büyücüler - Kâğıdın İzinde" 2016 yılının Ekim ayında Karakarga Junior tarafından yayımlandı. Aynı seriden "Zaman Büyücüler - Kayıp Telefon" ve Dünyaya Yön Verenler Serisi'nden "Aziz Sançar" kitapları geçtiğimiz Temmuz ayında yine Karakarga Junior tarafından yayımlandı.





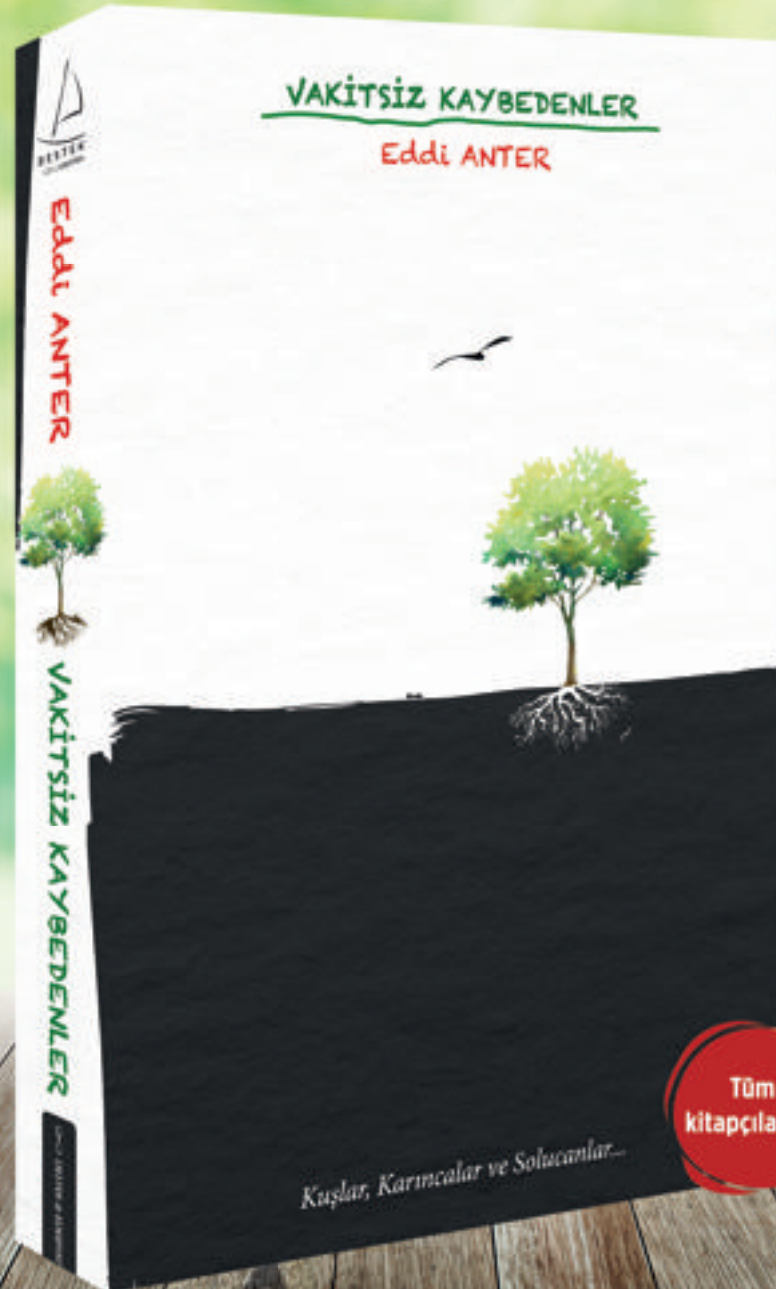
YALNIZ DEĞİLSİNİZ, DESTEK VAR!  
yayıncıları

DESTEK  
MEDYA  
GRUBU

Eddi ANTER

## VAKİTSİZ KAYBEDENLER

*“Kayades” Albert Karako’nun çok iyi bildiği bir kelimeydi. Unutmamak ve unutturmamak adına Alper Karaköy olarak yaşadıklarını dile getirdi.*







# Boğaz'da bir “Harf Doktoru”

Japonya'dan bir dilbilim kadını... Kilometrelerce yolu “İSLAM DÜNYASINDA YAHUDİLER”le ilgili araştırmasının izlerini sürer... Hala konuşulan “Judeo-Espanyol” dilini öğrenebilme çabasıyla tanıştırmaktan onur duyduğum SATOKO KOMOSHİDA!



**K**aldığı otelin sakin bir köşesinde söyleşmek üzere sabah saatlerinde Kadıköy iskelesinden Karaköy'e geçtim. Vapurda, konuşabileceğimiz konuların üzerinden geçecek yeterince zaman vardı. Konishiwa! (Merhaba!) derken el sıkmalı mıydım? Japon geleneklerine göre başı öne eğerek selamlaşmanın yeterli geldiğini okumuştum. Yidiş, İbranice dillerini öğrenmenin üstesinden gelen Bayan Komoshida ile karşılaşmaya bir vapur iskelesi kadar süre kalmıştı...

...Ve Novotel Bosphorus'tayım! Küçük bir gel-git yaşadktan sonra uzatılan eli siktım.

Konishiwa!...

Wa ta shi wa Çela! (Adım ...)

Wa ta shi wa Satoko!

Bu kadar Japoncanın şimdilik yettiğine inanarak konuşmamızı İngilizce sürdürdük.

**"Yiddish in the New Millenium"**

**"Yeni Yüzyılda Yidiş"**

**"İsrail Hakkında 60 Bölüm"**

Yukarıda saydıklarım (izninizle "dil yolculuğu" diye adlandırdığım) yaptığı çalışmaların sadece küçük bir bölümü.

Japonya'nın başkenti Tokyo'da, tamamen Japon kültürüne doğan dil bilimci, araştırmacı, "**Harf Doktoru**" dereceli Satoko Komoshida, bize "dil yolculuğu" nun nasıl başladığını, kilometre taşlarını, idolünü, kelimelerini özenle seçerek dile getirdi. Garson kızın getirdiği çayları yudumlarken sıcak söyleşi de başlamıştı:

*"Henüz lise yıllarında farklı kültür insanların, dil ve yaşamlarını bilmek adına kitaplar okumaya başladım. Öğrenmek hoşuma gidiyor, ilgimi çekiyordu. Tokyo Üniversitesi'nde ise seçtiğim Antropoloji ve Dilbilim (Linguistik - Dili bir sistem olarak gören, niteliğini ve yapısını, birimlerini inceleyen bilim dalı) bölümlerinde ancak dışarıdan gelen profesörlerimiz bize ders anlatıyordu.*

*Yıllarca kitaplarını hararetle okuduğum, çok tanınmış bir yazarı da kar-*

*şında görtince çok şaşırđım çünkü öldüğünü sanıyordum. Yazar TANAKA, canlı canlı karşımda ders anlatıyordu!"* İşte, idolü Tanaka, "dil yolcusu" nun en önemli kilometre taşı böylece yerleştirmişti.

Yazar Tanaka'nın Satoko Komoshida'nın yaşamında hangi kitabı bu denli etkili olabilmıştı?



**"Ne yazmıştı ki?"**yi sormadan edemedim:

Mongol dillerinde uzman ve çok tanınmış bu yazarın kitabını tam olarak anımsamıyordu. Bildiği ve anımsadığı, çok farklı insan yaşamlarını konu ettiği, Rusya'da Yidiş dilini konuşanlardan bahsettiği ve çok heyecanla okuduğuydu. Çok ünlü ve ilginç Japon yazar da Yidiş dilini biliyor, bildiklerini ise hafife alıyordu.

Ya Yidiş diline ilgi nasıl doğmuştu? Çayını yudumlayarak anlatmasını sürdürdü Komoshida:

*"Herhangi bir sebebi olmaksızın, üniversitede, yabancı dil eğitiminde Çince, Fransızca, Rusça değil de Almanca'yı seçtim."*

Profesör ve yazar Tanaka, Satoko'nun yazdığı makaleye: **"Bu makaleyi Almanca yazmış olmanı çok önemsemiyorum, asıl 'Yidiş' dilini öğrenerek yazmalısın!**" yorumunu yapar. (Makalesinde Almanya'ya çalışmaya gelen Türkleri konu alır.)

Genç Satoko, eleştiri karşısında kızmışsa da öneriyi kulak ardı etmez. İnternet üzerinde araştırmaya girer ve Litvanya'da bir ay sürecek Yidiş kursu bulur;

"2003 yılında yanılmıyorsam bir aylık yaz kursu, elbette dil öğrenmeye yeterli gelmemişti. Japoncada birçok harf karakterimiz var ve hiçbir şekilde Yidiş alfabesine benzemez. İbranice harflerle **Yidiş** okumaya başladım. Noktalı olunca okuyabiliyor, noktasızlarda zorlanıyordum. Ama kendime inandığımdan, çok zorlanmayacağıma da emindim. Katılımcıların çoğu Yahudiydi ve aile kökleri Alman'dı. Bir diğer kısmı ise Polonyalıydı. Aralarında önce tek Japon bendim. İkinci yıl bir Japon daha katıldı. Yahudi folklorik müziğini araştırdığından Yidiş dilini bilmek istiyordu. Japonya'da Yidiş kültürü ile ilgilenen kişiler hep vardır. Tıpkı Japonya dışında Japon kültürü ve çizgi filmleriyle ilgilenenler bulunduğu gibi. İkinci kurs yılı sonunda Litvanya'daki Yidiş Kültürü ile ilgili görüşlerimi yazdım. Sonrasında New York'ta altı haftalık Yidiş kursu sırasında Hasidiklerle tanıştım. Kudüs'te bir buçuk yıl burslu eğitim alarak ulpan'da (dil okulu) İbranice öğrendim. Yidiş dilini İbraniceye yeğliyorum çünkü noktasız okumanın getirdiği zorluktan hiç hoşlanmıyorum!"

Sanırım bu düşüncesine epey kişi katılabilir!

Aradan bir yıl geçince ailesinde Yidiş dilini kullanan İsrail halkıyla konuşabileceğine karar vermiş. Toplandıkları, birlikte zaman geçirdikleri, okuma / buluşma küliplerine Bayan Satoko da katılarak dilini geliştirme fırsatı bulduğunu söylüyor.

(<http://books.ccmh.co.jp/list/detail980> (den kitap resmi alınabilir)

**Ya, "What Does Jewish Mean? - Yahudi Ne Anlama Geliyor?" ve "60 bölümlük İsrail" kitapları nasıl oluştu?**

Yalnız benim yazdığım kitaplar değildi, ortak çalışma ürünüydü ve İsrail kültürünü, gezilecek yerleri,





## SATOKO KOMOSHIDA

Tokyo 1980 doğumlu,  
evli iki çocuk annesi  
Eğitimi: School of  
Humanities (Yazın, dil, tarih /  
konusu insanı içeren bilimler)  
Tokyo Üniversitesi Sosyoloji / Harf  
Fakültesi'nden Doktora dereceli  
Mesleği: Üniversitede yarı zamanlı  
eğitmen, Araştırma görevlisi  
Profesyonel deneyimleri:  
Tokyo Üniversitesi Yabancı  
Eğitimler Ulusal Rehabilitasyon  
Merkezi'nde İşaret Diliyle Eğitmen  
(Duyuma engeli bulunan kişilere).  
Japonya'da Yidiş dilini öğretiyor.  
İlgi alanları: Yidiş dili ve  
diğer Yahudi dillerine (Ladino  
gibi) ilgi duyuyor.  
Yaklaşık on yıldır İsrail'deki  
Doğu Avrupa Yahudileri, Müslüman  
ülkelerinde yaşayan Yahudilerle  
ilgili araştırmaları, düzenlediği  
workshop, seminer ve konferans  
çalışması var.

yemeklerini, Şabat geleneklerini, hatta Ben-Gurion'la ilgili bir makale içeriyordu. Özellikle Japonya'dan İsrail'le ilgili bilgi edinmek isteyenleri yeterince aydınlatan, akademik boyutta olmayan bilgiler bulunuyordu. (Kitap, Prof. Hiroshi Ichikawa tarafından edit edildi.)  
Lonely Planet (Genç sunucuların kendilerine verilmiş belirli bir bütçe ile yardımsız yaptıkları keşif seyahatini görüntüleyen ve seyredilebilen bir belgesel) niteliğinde bir çalışma olarak özetleyebilirim.

**Japonya'da karşılaştığımız insanların Yahudi olduklarını isimlerinden bile anlamakta zorlanırsanız nedense. Sonra anlarız. Genelde insanlar, "Ben Çinliyim veya Almanım" açıklamasını da yapma gereği duymazlar.**

Japon kitap dükkânlarında 'yaban-

cı kitaplar' köşesinde bile yalnızca İngilizce kitaplar bulunduğunu gördüm.

**Biz Japonların doğu-Avrupa kökenli Yahudileri tanımamız pek yeni sayılmaz. İkinci Dünya Savaşı'nı yaz mevsiminde kaybettiğimizden, Ağustos ayı sonlarında genellikle savaş ve büyük çoğunluğu Holokost'la ilgili hazırlanan programlar izleriz.** Barışın önemini, değerini konuşuruz. **"Bir Daha Asla!"ya bizler de yürekten katılırız.** Savaşı tekrar yaşamak istemeyiz! Bir annenin çocuğundan, örneğin ben, kızımдан ayrılmak zorunda kalmayı düşünmüyorum, dayanılmaz bir acı, çok korkunç! Çocuklarımı savaşa göndermeyi asla istemem!"

Bizi bizden daha iyi bilmesini anlamaya başlıyordum.

Bu konuşması sırasında, 8 (oğlu) ve 4 (kızı) yaşlarında iki çocuk annesi olduğunu öğrenince:

Bir "bilim kadını"nın günlük programına nasıl başladığını anlatmasını rica ettim;

Anne ve eşi. Kahvaltı, çocukları okula hazırlama, okula ve kreşe gönderme öncesinde yapılan tüm çalışmalar farklı kıtalar bile olsa benzerlik taşıyor. Bakıcılarının bulunmadığını, evde kaldığı sürece evde yapması gereken işlere esir kaldığını

içtenlikle paylaştı. Bu nedenle evden bir an evvel ayrılmayı, üniversitede yarı-zamanlı ders (Antropoloji ve Yidiş dili dersleri) vermediğinde genellikle Starbucks'tan çalışmalarını yürüttüğünü, öğrencileriyle birlikte olmaktan büyük keyif aldığını anlattı. Ara sıra TV programlarına çeviri de yaparak günü tamamladığını öğrendim.

Böylesine dolu bir program içerisinde beş buçuk dil (Japonca, Almanca Yidiş, İngilizce, İbranice, az Arapça!) konuşabilen Komoshida'ya eşi ve çocukları tam destek verirken, takdir etmeyenlere, yaşadığı çekişmelere de satır arasında üzülerek değindi. Yeni yeni Tel-Aviv Üniversitesi'nde de yaz kurslarının (yaz programları şimdiye kadar yapılmadığından oldukça yeni) başladığını ve yüzlerce kişinin kursa katıldığını ekledi.

Aile kurduğundan, çalışmalarına ve İsrail'e gitmeye 8 yıl kadar ara vermek zorunda kalmış.

Gelecekte, yine **İslam dünyasındaki Yahudi cemaatleriyle iletişim kurmak ve sürdürmek** ile ilgili planları var.

Ve son olarak kendisine sorulmasını istediği soruyu rica ettim sevgili Satoko Komoshida'dan:

"Neden Türkiye'yi seçtin?" diye sordum dedi.

Yanıtını yine kendisi ekledi:

"Defalarca transit yolculuklarımda İstanbul'dan geçiş yaptım. Yine İstanbul'da dört saat kalma ve dolaşma fırsatı buldum; buraya kesinlikle gelmem gerektiği düşüncesinden yola çıkarak buraya geldim. **Bir de, Türk "Çayı!" Bizde de "Ça" dediğimiz içecek, insanlarla iletişimimde sıcak bir başlangıç yarattığını düşünüyorum! Yemeklerden sonra ya da ikramlarda bu sıcak geleneği çok beğeniyorum!"**

Sevgili Satoko Komoshida'ya Japon kültürüne ait bilim kadınıyla tanışma fırsatı verdiğinden teşekkürlerimi gönderiyorum.

**HA Jİ ME MAS TE! (Tanıştığımıza memnun oldum!)**



# Ciltteki lekelerden kurtulmak mümkün mü?

**Estetik amaçlı başvuruların nedenleri arasında birinci sırayı alan cilt lekeleri giderek artan bir sıklıkta görülmektedir. Bunun sebebi ise hem çok güneşli bir ülkede yaşamamız, hem de kozmetik işlemlerin ehil olmayan ellerde yapılma oranının artmasıdır. Lekeyi tedavi etmeyi hedefleyen yöntemlerin bizzat kendileri bile yukarıdaki bu iki sebepten ötürü yeni lekelerin kaynağı olabilmektedir.**

## Lekelerden kurtulmak mümkün mü?

Tıpta her konuda olduğu gibi leke tedavisinde de önleyici tedbirler çok önemlidir. Ciltte lekelerin hangi durumlarda ortaya çıktığını bilirsek bunlardan kaçınmanın yollarını da bulabiliriz.

Leke oluşumu temel olarak 2 kategoride değerlendirilmektedir:

**1. Enflamasyon Sonrası Hiperpigmentasyon** - Her türlü ameliyat, travma, cilde uygu-



lanan ve kızarıklık-soyulma yaratan kozmetik işlemler (peelingler, roller uygulamaları, fraksiyonel lazer ve IPL uygulamaları, vb), egzama, akne, akut yanıklar sonrasında ortaya çıkan lekeler verilen isimdir. Bu lekeler hem erkeklerde hem de kadınlarda aynı sıklıkla görülür ve asimetrik bir dağılım gösterirler. Cilt içinde oluşan enflamasyonun o bölgede pigment üreten hücreleri stimüle etmesi sonucu gelişir.

**2. Melazma** - Çoğunlukla kadınlarda görülen, estrojenin yükseldiği durumlarda ortaya çıkabilen simetrik lekelerdir. Hamilelik, doğum kontrol hapları gibi estrojen içeren hapların kullanılması, diğer hormonal tedaviler melazmaya sebep olur. Daha çok koyu cilt tonuna sahip kişilerde görülür.

## Enflamasyon sonrası hiperpigmentasyondan korunmak mümkündür

Öncelikle yukarıda sayılan işlemlerden sonra etkin bir güneş koruması yapmak ön temel önlem olabilir. Zira ultraviyole ışınları da pigment hücrelerini ayrıca stimüle etmektedir. Bunun yanında hassas ciltlerde, ameliyat veya işlem öncesi pigment hücresi baskılayıcı veya renk açıcı bir tedavi verilmesi de çok etkili bir önlemdir. Bir diğer korunma önlemi ise kozmetik uygulamaları; cihazları, ayarlarını, kimyasal dozlarını

ve uygulama yöntemlerini iyi bilen hekimlere yaptırmaktır. Melazmada ise korunma çok daha zordur. Güneşten korunma, antioksidanlar, renk açıcılar kullanılsa bile lekeler ortaya çıkabilir ve çıktıktan sonra bunlardan kurtulmak mümkün olmayabilir.

## Alınan önlemlere rağmen lekeler ortaya çıkmışsa yapılabilecek tedaviler şunlardır:

Enflamasyon sonrası hiperpigmentasyonda lekeler bazen

kendiliğinden geçer veya hafifleyebilir. Geçmiyorsa hem pigmente olmuş cildi soyucu, hem de yeni pigment üretimini baskılayıcı tedavilerle renk açılabilir. 4-6 haftalık baskılayıcı bir tedavi sonrası fraksiyonel lazerle lekeli cildi soymak en etkin tedavi yöntemidir. Bunun dışında kontrollü peelingler ve IPL tedavileri de işe yarayabilir. Ancak bu işlemlerin güneşin az olduğu kış aylarında yapılması ve sonrasında ise güneşten korunma konusunda bir dav-



**Prof. Dr. Ferit Demirkan**  
Plastik, Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Uzmanı



**"ENFLAMASYON SONRASI HİPERPİGMENTASYONDA LEKELER BAZEN KENDİLİĞİNDEN GEÇER VEYA HAFİFLEYEBİLİR."**



ranış değişikliği geliştirilmesi gereklidir. Aksi takdirde lekeler yeniden geri gelebilir. Melazma ortaya çıktıktan sonra yapılabilecek fazla bir şey yoktur. Sürekli uygulanan baskılama-soyuma tedavileri ve güneşten korunma ile bir miktar kontrol altına alınabilir ve kalan lekelerle kamuflaj makyajları uygulanabilir. Sağlıklı güzellik, güvenli estetik sizlerle olsun.





*Bilim Kahramanları  
Derneği'nin  
gizli  
kahramanı*

# Hakan Habip

Geçtiğimiz ay hafta sonu için adaya giderken deniz otobüsünde iki yanımda oturuyordu. Önünde açılan masada, açık duran siyah deri kaplı defteri ve içinde kalabalık yazılar, çiziler şeklinde alınmış notlar... Elinde bir kalem. Tanımıyordum, ancak ben telefonda konuşurken dahi ilgimi çekmişti. Kim bilir ne işle meşguldü ama kesin olan bir şey vardı ki, düşünen biriydi. Fikir insanı. Bingo! Doğru tahmin ettiğimi bir gün sonra ortak bir arkadaşımızın onu bana tanıştırmasıyla anladım. Sessiz sakın görünen **Hakan Habip**, kendini bilime adanmış çok ilginç işlerle meşgul. Bilişim sektöründe, kurumsal şirketlerde birçok farklı üst düzey pozisyonlarda çalışmış. Kısa bir tanışma faslının ardından randevulaştık; söyleştik. Sizi güzel bir insanla daha tanıştırmak istiyorum.



**Hakan Habip**



**1** 961'de İstanbul'da doğmuş. Tekstil sektöründe yönetici bir babanın ve ev kadını bir annenin dört erkek evladı arasında o, en büyükleriymiş.

Büyük abi sorumluluğunu, hemen bir yıl sonra dünyaya gelen Atilla ile paylaşmışlar. Mete ve Tolga, küçük kardeşleri. Bu isimleri, önceki yaşamında Orta Asyalı olduğuna inanan anneleri koymuş. D. Hakan Habip'in ilk ismi dedesinden, Davut. Yurtdışında David ismini kullanmış. Evli; bir kızı, bir oğlu var: Su ve Ege.

**1980 yılında üniversite için Amerika'ya gidene kadar önce Maçka İlkokulu'nda, orta için English High School'da, sonrası Robert Kolej'de lise eğitimini tamamlamış. Devamını kendisinden dinleyelim...**

University of Rochester'da, Elektrik Mühendisliği diye başladım; ancak Matematikle tamamladım. Tarih ve Edebiyatla daha çok ilgilendiğimi fark ettim. Matematik okuyarak hem teknik tarafımı besledim, hem de zevk aldığım Tarih ve Edebiyata zaman ayırabildim. Stevens Institute of Technology'de burslu olarak Master of Management Science okudum. İş dünyasında faydası olacak dersler aldım.

**Üniversiteden sonra, nasıl bir yol aldınız?**

Lisans eğitimi sonrası, NY'da Columbia University'de okuyan kardeşim Atilla'nın yanına gittim. O yaz hem Columbia'da ders alıp, hem iş aradım. Ağustos ayında küçük bir aile şirketinde iş buldum. Altı yıl boyunca farklı bölümlerinde çalıştığım bu şirket, okul sonrası okul oldu benim için. Çok para kazanmadım ama New York'u, iş dünyasını ve Ed Weisselberg'in samimi, babacan, herkesin saygı ve sevgisini kazanmış olan yönetim tarzını tanıdım. Ed bana oğlu gibi davranırdı. Yürüyüşlerimizden birinde, bana "Ne yaptığın değil, kimin için çalıştığın önemli" demişti. Sonradan doğru-

luğunu gördüğüm bir tespitti bu.

Aynı zamanda, kardeşim Atilla'ya, öğreniyken yaptığı işlerinde destek oldum. Sabahları erken kalk, gazeteyi belli noktadan al, kurmuş olduğun ekibe paylaştı, makineleri doldur, kapıların önüne gazeteyi bırak, makinelerdeki bozuk paraları topla, gazete siparişi ver... derken, iki sene bu işi yaptık. Benim için en değerli kazanımlarımdan biri her gün gazete okuma alışkanlığıydı. Bu sayede Amerika'ya, siyasetçileri daha iyi tanıma fırsatım oldu. Toplumdaki sorunları fark etmeye başladım.

**Aynı yıl, Türkiye'ye dönüş yaptınız. Neden?**

ABD birçok açıdan muhteşem bir ülke. Fakat sorunları da var. Mesele, bireysellik çok öne çıkartılmış; neredeyse bireyselliğin komünizme karşı bir nev'i 'koruyucu' olduğu algısı inşa edilmiş. Bence, bu yaklaşım doğru değil. Her ülkenin insanı kendini bir 'community'nin içinde daha iyi hissediyor. Bu duygu ABD'de sistematik olarak dışlanmış. Sonuç olarak da, bireyler, yüksek duygusal bedeller ödüyor.

Green Card cebimdeydi, üç kardeşim de ABD'deydi; ancak bir eksik vardı. Türkiye'ye daha büyük katkımler olabilirdi. Bir de şuna inandım: Bu topraklar (Türkiye ve çevresi) iyi olmadan, dünyanın geri kalanı iyi olamayacak.

**İstanbul'da sizi neler bekliyordu?**

Bir şirkette, henüz yeni kurgulanmakta olan uluslararası operasyonun sorumlusu oldum. Dünyanın en önemli bazı teknoloji firmalarını, ürünlerini ve stratejilerini yakından tanıma fırsatı buldum. Daha sonra, bir dönem Fransa ofisine gittim. Bilişim sektörünü çok farklı bir şekil-

**"HAYATIN ANLAMI SADIK CEMİYETLER KURMAKTIR ASLINDA"**

de tanıma fırsatı buldum. Şirketimiz, uluslararası bir kuruma sattıktan bir sene sonra da, ayrıldım. 98'de Türkiye'ye döndüm.

**2000 yılı sizin için bir dönüm noktasıydı dersek doğru olur mu?**

Evet, bir çeşit. Bir süredir, "Daha iyi bir İnternet Servis Sağlayıcı (İSS) iş planı nasıl olmalı?" diye düşünüyordum. Yakın geçmişte, ABD'de halka açılmış bir kurumun halka açılma değerlemesinin kaba formülü: 3.000 \$ x 'sadık kullanıcı sayısı' idi. Demek ki, değer üretmek için sadık cemiyetler kurmak gerekiyordu. Hedef üretim, yani sadık cemiyet kurmaksa, bunun

**"İnternetvadisi, DÜNYAYI DAHA İYİ BİR YER YAPMANIN TÜRKİYE'DEN BAŞLAYAN YOLUDUR."**

bir yolu olmalıydı. Bu konuda kendi içinde çok tutarlı ezoterik bir açılımla karşılaştım. Bu önemli modeli paylaşmak, kendimi adadığım bir sorumluluk oldu.

**2000 ve 2001'de İnternet Konferansı'ndaki sunumlarınızın amacı bu modeli paylaşmak mıydı?**

Aynen; paylaşmalıydım. İnternetVadisi isimli, Türkiye'nin bilişimle kalkınmasını konu eden bir proje yazdım. Kavramları içine gömdüm. Kapı kapı dolaşıp, destekçi aradım. Sunumlar yaptım. Projenin ilk cümlesi niyetimi özetliyordu: "İnternetVadisi dünyayı daha iyi bir yer yapmanın Türkiye'den başlayan yoludur." Azımla, özümle bir yola çıktım. Aynı yıl Fatma ile evlendim. 2002'de kızımız Su doğdu. Fatma, deneyimli bir ortakla birlikte, Su'yla daha çok vakit geçirebilmek için çocukları bilim ve teknolojiyle tanıştıran Smartkids isimli okul sonrası etkinlik merkezini kurdu. Çocuklar, ilk günden LEGO'nun robot



platformunu kullanarak çalışmalar yapıyordu. 2004’de bu robotların ABD’de turnuvası yapıldığını duyunca, Amerika’ya gittik ve FIRST Vakfı ile tanıştık. Yaptıklarından çok etkilendik ve ayısını Türkiye’de de yapmaya karar verdik.

#### **FIRST Vakfını kim kurdu?**

“Toplumlar, zihinsel olarak ne tip insanları kucaklarsa, ona benzerler” diyen başarılı mucit Dean Kamen, bu şekilde zengin olmuş. Bilim insanı ve mühendislerin ait oldukları toplumlarda, yaşam kalitesinin artışına daha çok katkı yaptığı gerçeğiyle 1989’da, çocuk ve gençleri bilim ve mühendislik konularına özendirme amaçlı bir vakıf kuruyor. Bu vakıf, önce liselerarası robot turnuvaları, daha sonra ortaokullara yönelik **FIRST LEGO League (FLL)** ismiyle robot turnuvalarını başlatıyor. Bugün FLL’ye 88 ülkeden her yıl 255.000 kadar öğrenci katılıyor. Dünyanın en geniş katılımlı bilimsel etkinliği. FIRST daha sonra, ilköğretim öğrencileri için de FLL Jr. etkinliklerine de başlıyor.

#### **Bu yıl, Türkiye’de 14’ncüsü düzenlenen “Bilim Kahramanları Buluşuyor / FIRST LEGO League” adlı turnuvaya çocuklar nasıl katılıyor?**

Genellikle öğretmen veya veli olan 18 yaşın üstünde bir takım koçu, web sitemizdeki dosyaları okuyarak ve belli donanımı alarak yola çıkıyor. 4 ila 10 kişilik takım kuruyor. Okulda 3-4 ay boyunca her hafta 2 saat kadar çalışıyorlar. Pingpong masası boyutlarında bir masasının üstüne her sene temayla ilişkili LEGO tuğlalarından yapılan görevler yerleştiriliyor. Çocuklar o görevlerin en fazla sayıda olanını 2,5 dakika içinde çözebilecek bir robot tasarlıyor ve programlıyorlar. Diğer yandan temayla ilgili beyin fırtınası yapıp, sorun seçip, araştırma, uzman-



sonra İzmir’de ulusal turnuva yapıyoruz. En öne çıkan takımlar yurt dışı turnuvalara katılım hakkı kazanıyor. Takımlarımız bugüne kadar 26 uluslararası ödül kazandı. Avrupa Açık Şampiyonası birinciliği ve Uluslararası Kanada Açık Turnuvası şam-



larla görüşme, fikir yürütme gibi yöntemler sonucu özgün çözümler üretiyorlar. Çözümlerini mümkünse bu sorunu yakından tanıyan kişilerle paylaşıyorlar. 5 dakikalık teatral bir sunum hazırlayıp, turnuvalarda jüriye sunum yapıyorlar.

#### **Bilim, sizce, yaşamımızda en büyük etkisini nerede gösterir ve kimlere ‘Bilim Kahramanı’ diyebiliriz?**

Bilim, bir din, bir milliyet ya da bir dil değildir. Bilim bence, en birleştirici kavram. Örneğin, Ebola virüsüne karşı bir aşının bulunması, tüm insanlığın yaşam kalitesini yükseltiyor ve birleştiriyor.

“Bilim”i deneme-yanılma; “kahramanlığı” da yılmamak olarak tanımlıyoruz. Altı aylık bebek, düşe kalka yürümeyi öğrenirken de, o bir bilim kahramanı. Kısaca, hepimiz bilim kahramanı doğuyoruz.

#### **Bu turnuva, her sene hangi tarihlerde ve nerede gerçekleşiyor?**

Turnuvalar her sene Şubat ve Mart aylarında oluyor. Ankara, Bursa, İstanbul, Bursa’da yerel turnuvalar,

piyonluğu dâhil. Bu platformda, olması gerektiği gibi müthiş insanlık manzaraları yaşanıyor. Gelip izleyebilirsiniz; ama söylemedi demeyin, ‘alışkanlık yapar.’

#### **Turnuvaya katılan çocuklar nasıl etkileniyor?**

Çok olumlu. Çocuklar bu birleştirici dili benimseyip, kullanıyorlar. Özgüvenleri, başkasına güven duyma kapasiteleri, ifade, dinleme, etkileşim, sunum yapma, zaman kullanımı, takım çalışması becerileri artıyor. Tabi artan tasarım, kodlama, bilimsel araştırma becerileri de cabası. Her yıl patent başvuruları oluyor. Dünyanın en iyi üniversitelerinde burslu okuyan “mezunlarımız” var. En önemlisi, çocuklar çok eğleniyorlar; şamata, gırgır, paylaşım, birbirinden öğrenim: turnuvalarımız tam bir festival havasında. Toplumsal barışın aşağıdan yukarı tohumları atılıyor. Zorluklarla baş etme kapasiteleri artıyor.

#### **Ya takım liderlerinin ve öğretmenlerin değerlendirmeleri?**



Yılların öğretmenleri her sene, “Bu kadar kazanımı bir arada yaşatmak çok zor; iyi ki FLL var” diyor. İlk sene 24 takım katılmıştı. Bu sezonda, 50 kadar ilden 450 takım olacak. Katılanların %30’unu kızlar, %35’ini devlet okulları ve STK’lar oluşturuyor. Sayılar çok daha hızlı artabilir. Biz engel oluyoruz. Ne kadar bağış bulacağımızı bilmeden 6 ay öncesinden yurt dışına sonraki sezonun sayılarını bildirmek zorundayız. Kamunun henüz bir desteği olmadı ancak çok yakın zamanda

**“HER ÇOCUK MUCİT DOĞAR.”**

olacağına inanıyorum. Ülkeye yapılabilecek getirisi daha yüksek bir yatırım bilmiyorum.

**Bugüne dek, Türkiye’deki turnuvalara ortalama kaç çocuk katıldı?**

Bir yola çıktım demiştim. Bu yolu yürüterek 13 senede, 50 kadar ilden 15.000 kadar öğrenciye dokunduk. Önümüzdeki 3-4 yıl içinde, her sene 15.000 yeni öğrenciye erişebileceğimizi biliyoruz. Hazırlık yapıyoruz. Aralarından onlarca, yüzlerce bilim insanı, mühendis, doktor, yazılımcı, sosyal girişimci, topluma duyarlı dünya vatandaşı çıkacak, biliyoruz. Bu çocukların tasarlayacağı bir dünya öncelikle ülkemiz için, sonra da tüm insanlık için kazanılmış büyük bir değer olacaktır. Sloganımız ise ‘Her çocuk mucit doğar.’

**Bilim Kahramanları’nın kullanmadığı bazı sözcükler varmış...**

2000 yılında Tınaz Titiz’in bir konuşmasını dinliyordum. “Eğitim kelimesi, eğmekten geliyor; education kelimesinin köküyse, latince ‘educare’ dik durmaya yardım etmek; biz kimiz ki çocukları eğiyoruz?” diye sordu. Bu beni çok etkiledi. Dünyada birçok kavram, yukarıdan aşağı iradeyi temsil ediyor. Hâlbuki internet, aşağıdan yukarı iradenin ortaya çıkmasını sağlıyor. Hepimiz birleştirici bir dil kullanmaya özen gösteriyoruz. **Eğitim, yarışma, yaratıcılık, sonuç, rekabet**



**Hakan Habip ve Miryam Şulam**

gibi kelimeleri kullanmıyoruz. Pedagojik açıdan da tutarlı bir tasarımı var FLL’nin; yaşam gibi, bir denge ve adalet arayışı da.

**Sosyal medyada, “Kültür iradeyle yapılan bir eylemdir, bir durum değildir” demişsiniz. Açar mısınız?**

Dünyada iki senaryo oynanıyor kırımca. Şiddetten beslenen ve çözüm üretmek-birleştirmekten beslenen. Ne yazık ki, tarih kitapları şiddetin örnekleriyle dolu. ‘Vatanseverlik’ şemsiyesi altında her türlü şiddet gizleniyor. ‘Kültür’ kelimesi daha sinsî. Eğitim, siyaset ve medya üçlüsü, dünyada kültür kelimesini doğuştan bir durum (olmak) olarak niteliyor. Bulduğunuz coğrafyaya göre etiketler de değişiyor. Kültürü ‘olmak’ olarak algılasak ‘öteki’ni kendimiz yaratıyor, duvarlar inşa ediyoruz. Hâlbuki kültür, Fransızca “cultiver” yani yetiştirmek kelimesinden geliyor: bir durum (olmak) değil, bir eylem (yapmak). Yahudi kültürü yok. Yahudi’nin **yaptığıdır** kültür; dili, yemeği, müziği, dansı, ritüelleri, eserleri, vs. Kültürü ‘yapmak’ olarak tanımladığımız anda birleştiriyoruz, kapsayıcı oluyoruz. Ne yazık ki siyasetçiler, kültürün ‘olmak’ olarak tanımlanmasıyla egomuzu inşa edip, bizi istediklerinde tetikleyebilecekleri birer oy haline getiriyorlar.

**Dernek olarak, gerçekleştirmeyi hayal ettiğiniz yeni projeler var mı?**

“Bilim Kahramanları Derneği” olarak hedeflerimizden bir tanesi de, Türkiye’nin tüm komşularından gelen takımlarla turnuva düzenlemek. Her yıl bunu yapıp, katılan ülkelerin çemberini yavaş yavaş genişletebiliriz. Kendimize özgün dil ve yaklaşımlarımızla, bu proje bölgenin **aşağıdan yukarı bir barış projesi** olur. Bu konuda destek arıyoruz.

**Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?**

Hepimiz anlam arıyor ve belli ölçüde *hacker*’lık yapıyoruz. Benim arayış ve çabamın yolu İSS tasarlamaya çalışırken, ülkenin gelişimine, eğitimin, medyanın, siyasetin diline ve bölgesel barışa katkısı olabilecek adımlara çıktık! ‘Sorumluluk’ demiştim... İlk çocuk olmak... Davut olmak... Bu toprakların insanı olmak... İşte böyle bir şey! Ailemin, gönüllülerin ve bağışçıların çok önemli katkıları var. Yol devam ediyor. Sürekli artan talep yüzünden ‘Bilim Kahramanları Derneği’nin ihtiyaçları her sene artıyor. Bağış yaparak, gönüllü olarak, ülkenin ve insanlığın gelişimine katkı vermek ve bu yolun yolcusu olmak isteyenler lütfen bizimle iletişime geçsin.

[www.bilimkahramanlari.org](http://www.bilimkahramanlari.org)



# Hrant Dink Vakfı Ödülleri

**H**er yıl, Hrant Dink'in doğum günü olan 15 Eylül'de, onun anısını yaşatmak için kurulan Hrant Dink Vakfı tarafından "Ayrımcılıktan, ırkçılıktan, şiddetten arınmış, daha özgür ve adil bir dünya için çalışan, bu idealler uğruna bireysel risk alan, ezber bozan, barışın dilini kullanan, bunları yaparken, insanlara mücadeleye devam etme yolunda ilham ve umut veren kişilere" verilen Uluslararası Hrant Dink Ödülü'nün dokuzuncusu, bu yıl da 15 Eylül Cuma akşamı Lütfi Kırdar Uluslararası Kongre ve Sergi Sarayı'nda düzenlenen törenle sahiplerini buldu.

Bu yıl ödülü, insan hakları savunucu, Avukat **Eren Keskin** ile çalışmalarıyla dünyada yaşanan eşitsizliklere ve insan hakları ihlallerine dikkat çeken Çinli sanatçı **Ai Weiwei** aldı. Her ikisine de ödülleri, jüri üyeleri Murathan Mungan ve Diyarbakır Barosu'nu temsilen Ahmet Özmen verdi. Eren Keskin, ödülünü alırken konuşmasını, "*Hrant Dink'in güzel ifadesiyle 'Bir güvercin tedirginliği var hepimizde...' Ancak, bu tedirginlik cesurca inandıklarımızı söylememizi de engellememeli. Aynı Hrant Dink'in*



Soldan sağa: Ahmet Özmen, Murathan Mungan, Ai Weiwei, Eren Keskin ve Rakel Dink

yaptığı gibi. Teşekkürler Hrant Dink, Bize bıraktığın sevgi, iyilik ve cesaret için" sözleriyle tamamladı.

Hrant Dink Vakfı ödülleri bu yılki jürisinde, 2016 Uluslararası Hrant Dink Ödülü sahibi, çocukların insan hakları ve eğitim hakları için çalışan kabile reisi Theresa Kachindamoto, 2016 Uluslararası Hrant Dink Ödülü sahibi insan hakları ve hukukun üstünlüğü için mücadele eden Diyarbakır Barosu, yönetmen, düşünür Étienne Balibar,

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü Genel Sekreteri Christophe Deloire, Hrant Dink Vakfı Başkanı Rakel Dink, senarist ve yapımcı Atom

Egoyan, düşünür Michel Marian, şair, yazar ve edebiyat eleştirmeni Murathan Mungan, yakın zamanda kaybettiğimiz Şirin Tekeli bulunuyordu. Açılış konuşmasını Hrant Dink Vakfı Başkanı Rakel Dink yaptı. Savaşların sürdüğü, insanların ülkelerini terk etmek zorunda kaldığı, mülteci

## EREN KESKİN

1959'da Bursa'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. 1989 yılında üye olduğu İnsan Hakları Derneği'nde uzun yıllar yöneticilik yaptı. Özgür Gündem gazetesine destek kampanyası çerçevesinde, üç yıl boyunca gazetenin eş yayın yönetmenliğini yaptı. Biri yaptığı bir konuşmayla, diğerleri ise gönüllü olarak yürüttüğü bu görevle ilgili olmak üzere, hakkında açılmış olan ve halen devam eden davalar bulunmakta.

cesetlerinin sahile vurduğu bir dönemde bu ödülün anlamı son derece büyüktür. Umut ediyoruz ki, bu ödül çoğulcu bir demokrasinin kurulmasına, halkların kardeşliğine, baskıların sona ermesine olanak tanır. Bu ülkenin vicdanı olan Hrant Dink'in eşitlikçi, özgürlükçü, barışçı çabalarının anlaşılmasına ve onun adının yaşamasına neden olur.

## AI WEIWEI

1957'de Pekin'de doğdu. Pekin Film Akademisi'nde animasyon eğitimi aldı. 1983'te New York'a gitti ve sanat eğitimine devam etti. Ardından okulu bıraktı ve hayatını sokaklarda insan portreleri yaparak ve başka işlerde çalışarak sürdürdü. 1993'te Çin'e döndü. 2008 Şiçuan Depremi'nin ardından gittiği bölgede, hükümetin yaşanan felaketle ilgili doğru bilgi vermediğini fark etti. Yıkılan devlet okullarının inşaatındaki hatalara, hayatını kaybeden öğrencilerin hikâyelerine ve dava süreçlerine dair yazılar yayımladığı 'Citizen's Investigation' [Yurttaş Soruşturması] adlı internet sitesi, resmi kararlar kapatıldı. 2010'da, Şangay'da, stüdyo olarak kullanmak ve mimarlık dersleri vermek üzere inşa ettiği ev için yıkım, kendisi hakkında ise ev hapsi kararı çıkarıldı; mahkûmiyet kararı bir gün sonra geri çekilse de ülke dışına çıkması engellenmeye çalışıldı. 2011'de tutuklandı ve 3 ay tutuklu kaldı. 2015'ten beri, Ortadoğu'dan Avrupa'ya göçlere dair enstalasyonlarla dünyanın dikkatini mültecilerin hayatta kalma mücadelesine çekmeye çalışıyor.



# Senin Yanlış Tercihin Neydi?

Burası *Yanlış Tercihler Mahallesi!*

Herkesin mutlaka bir kez, hayatının tüm akışını değiştirecek yanlış bir tercih yaptığı, sonra da ömrünü bu tercihle hesaplaşmaktan kaçarak tükettiği yer.





Defnenin ve zeytinin kardeşliğiyle biçimlenen tatlar:

# Antakya Ortodoks mutfağı



**Ü**lkemizin güneyinde yer alan, inançların ve mitolojilerin ülkesi, antik Akdeniz kenti Antakya farklı mutfakların da evidir. Her ne kadar "defne mitologyası"nı oluşturan ormanlara sahip olsa da, zeytin de en az defne kadar değerlidir. Farklılığı oluşturan mutfaklardan biri de Antakya Ortodoks mutfağıdır. **Anna Maria Beylunioğlu Atlı** ile bu kadim coğrafyanın mutfağına doğru yol alalım...

**Anna, mutfağına olan ilginiz nasıl başladı? Kendinizi bize biraz tanıtır mısınız?**

Antakyalı Ortodoks bir ailenin kızıyım. Ben aslında bir akademisyenim. "Siyaset Bilimi" doktorası yaptım. Antakyalı olduğumuz için ailemde yemeğin her zaman ayrı bir yeri oldu. Eşimin de teşviki ile yemek blogumu, bugünkü adıyla "Mutfaktaki Akademisyen"i açtım. Önceleri sadece denediğim yemeklerin tariflerini paylaştığım bu site, daha sonra gastro-seyahat yazılarına dönüştü. Şu anda da bir yandan akademik çalışmalarımı sürdürürken, bir yandan da uzun dönem profesyonel aşçılık eğitimime devam etmekteyim.

**Antakya çok kültürlü toplum yapısı içinde, birlikte ve dayanışmayla yaşayabilen, ülkenin en özel yerlerinden biri. Burayı böylesine benzersiz yapan ise kültürel dokudaki çeşitliliği. Arap, Alevi, Türk, Sünni, Ortodoks, Ermeni pek çok kültürün iç içe yaşadığı bu dokunun hatırı sayılır cemaatlerinden biri de "Antakyalı Ortodoks"lar. Antakya'daki toplum yapısı ve özellikle "Antakya Ortodoks" cemaati hakkında bilgi verir misiniz?**

Evet, farklı etno-kültürel kökene sahip insanların bir arada yaşadığı özel bir il Antakya. Antakyalı Ortodokslar dinen şu anda Şam'da bulunan "Antakya Rum Ortodoks Patrikliği"ne bağlı ancak İstanbul'daki "Rum Ortodoks Patrikhanesi"nin *ekümenik* statüsünü tanımaktadırlar. Etnik kökenleri bugün tartışma konusu olabilmekte. Tartışmanın temelinde "İstanbul Rum Cemaati"ne entegrasyon sorunu yatıyor. Aslında Antakyalılar, "Doğu Roma



Antakya'da bir aile yemeğinde, 1960'lar

İmparatorluğu”ndan bu yana *Rum* kimliklerini koruyorlar ama tahminen yedinci yüzyıldan beri, İslam’ın yayılmasına paralel olarak bir Araplaşırma etkisi altında kalıyor Antakya’nın da içinde kaldığı bölge. Dilleri ve kültürleri zaman içinde Araplaşıyor. Bu durum da bazılarının kendilerini “Arap Ortodoks” olarak nitelmesine de sebep olmuştur. Aslında bu konu burada detaylandırılmayacak kadar uzun. Şunu söylemeliyim ki, ben “Rum-Ortodoks” kimliğimi reddetmeyerek kendini ağırlıklı olarak “Arap Ortodoks” olarak tanımlayanlardanım. Cemaatte Araplığı kesinlikle kabul etmeyenler var; aslında haklılar, evet sonradan Araplaşmışız. Ancak bu süreçte “İstanbul Rumları”ndan bizi farklılaştıran bir dile ve kültüre sahip olmuşuz. Dil kadar belirgin olan en büyük farklılığımız da yemek kültürü olmuş.

**Antakya’nın antik bir liman kenti olduğunu biliyoruz. Sofranızda yeri olan mevcut ya da unutulmuş “deniz ürünleri” var mı?**

Mutfağımızda balığın da önemli bir yeri var. Samandağ, Akdeniz’e kıyısı olan bir yerdir. Burada “Akdeniz Levreği” çokça bulunur. Farklı baharatlar



**Arap kebabı**

kullanılarak terbiye edilir ve fırında pişirilir. Ayrıca Asi Nehri’nden dolayı *tatlı su balığı*na da aşınadır Antakyalılar. Babam Arapça ile “*sellur*” dedikleri balığı hem fırında patates, soğan ve çeşitli baharatlarla pişirdiklerini, hem de balığın etini “*tepsi köfte*” yaparken kullandıklarını anlatır. Son olarak, babam çocukken yedikleri, bugün pek olmasa da eskiden Samandağ’ında bulunan “*yılan balığı*”nı nasıl yaptıklarını anlatmayı çok sever. Balık temizlenip, içine bol sarımsak, kişniş, kırmızıbiber ve karabiber doldurulup kızartılmış.

**Antakya Ortodoks mutfağı denilince hangi tatlar aklımıza gelmeli?**

Yemeğin milliyeti ya da dini olmadığına inananlardanım. Ama bölgedeki Hıristiyanlara özgü diyebileceğim yemeklerden biri sanıyorum “*martedella*”dır. Bu yemeği özel kılan bir de hikâyesi var. Bizim ailede söylendiğine göre



**Slika**



**Humus**

büyüklerimiz bu yemeği, “Birinci Dünya Savaşı” sırasında bölgede bulunan Fransızlardan öğrenmişler. Sanıyorum tarif biraz yoruma tabii tutulmuş ve böylece özel günlerde yapılan ve aidiyet hissi veren bu yemek bugüne kadar gelebilmiş. “*Kışk*” de “Antakyalı Hıristiyanlar”ın yaptığı bir yemektir. Aslında tozdan ziyade çiğ köfte taneleri gibi kurutulup saklanan bir çeşit *tarhana*dır. Ancak bu kültürde çorba sadece çorba değildir; pişerken içine *lahana*, *nohut* ve *içli köfte* konur, adeta bir ana yemek haline gelir. Aslında bu mutfığa özgü birçok yemek var ama bir de “*dobbo*”dan bahsedebilirim. Kütle halinde *dana inciği* alınıp, bir gün önceden delikler açıp, içine sarımsak yerleştirilir. Şarap içinde 24 saat bekletilip, ertesi gün şarabı çektirene kadar kaynatılır. İçine soğan ve patates de konur. “Antakyalı Hıristiyanlar”ın özel bir yemeğidir.

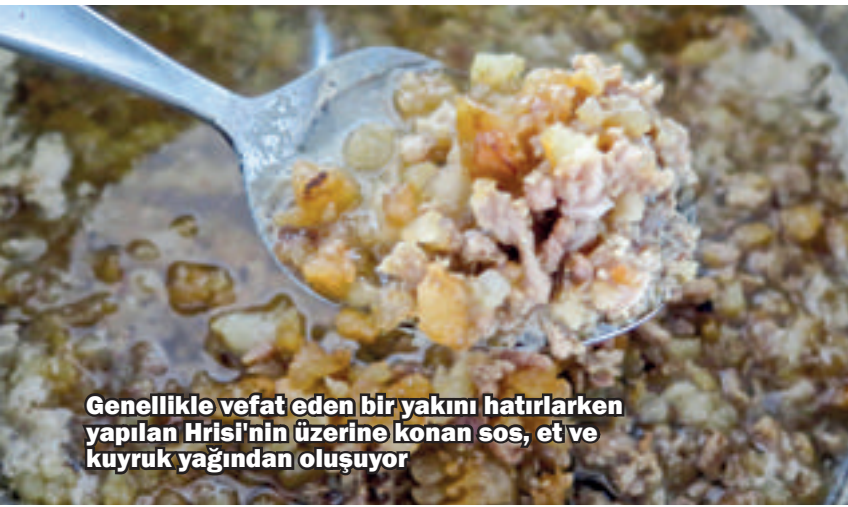
**Oruç ve bayram günleri seremonisinden ve menüsünden bahsedebilir misiniz? Neler hazırlanır genellikle?**

“*Müceddere*” adı verilen *mercimekli pirinç pilavı*, *nohutlu* ve *bulgurlu patlıcan* ya da *biber dolması* oruç dönemlerinde yapılan yemeklerden bazılarıdır. Ancak bazı günlerde *balık* yenmesine izin verilir. Mesela bir Ağustosta başlayan “Meryem Ana orucu”nun altıncı günü “Abdullah” isminin isim gününe denk gelir, bu gün balık yenebilir. Bayram günleri ise genellikle evde sık sık yapılmayan yemekler yapılır. Kış bayramlarında içine *içli köfte* ya da *içi soğanlı içli köfte* olan “*kıbbi şılhaha*” konulan “*lebniye çorbası*”, *nohut* ve *lahanalı* “*kışk (tarhana) çorbası*” yapılır. Paskalya’da “*oruk (sac köftesi)*”, büyük bir çeşit simit olan “*kak-ıl hışn,*”

Noel’de ise “*martedella*” ve *içli köfte*

sofralarda mutlaka yerini alır. Aslında “yas zamanı” yaptığımız, bir çeşit helva diyebileceğimiz “*slika*”dan da bahsetmeliyim. Türk geleneklerinde “*hedik*” deniyor, Antakyalı Ortodokslar “*slika*” diyor. Genellikle bir ölü-





**Genellikle vefat eden bir yakını hatırlarken yapılan Hrisi'nin üzerine konan sos, et ve kuyruk yağından oluşuyor**

nün kırkında yapılıyor. Burada önemli olan üstündeki *haç* şeklinin bozulmadan kiliseye götürülmesidir. **Antakyalı Ortodokslar nasıl misafir ağırlar? Konuklara hangi tatlar ikram edilir?**

Gelenlere öncelikle ev yapımı “*likör*” ve “*çikolata*” ikram edilir. Sonrasında mutlaka bizim başkalarına “*Arap kahvesi*” diye tanıttığımız çok kavrulmuş çerkezden yapılan kahve ikram edilir. Bu kahve Türk kahvesine benzer, aynı şekilde yapılır ancak tahmin edileceği gibi daha koyu ve serttir. Köpüksüz içilmesi makbuldür. Yanında, dinî bir güne denk gelmiyorsa, “*turunç tatlısı*” ya da Antakya’da kavun bütüklüğünde limon gibi ekşimsi bir tadı olan “*kebbet*” adlı meyveden yapılan tatlı ikram edilir. Noel dönemi bunun yerini, dışı sert ama ısırdıktan sonra ağızda dağılan “İsa Helvası” alır. Paskalya’da da mutlaka *kömbe* olarak da bilinen bizim “*mamül*” dediğimiz *hurmali* ya da *cevizli tatlı*, ya da “*kake*” dediğimiz tatlı ya da tuzlu kurabiyeler de yapılıp misafirlere sunulur.

**Siz kendi mutfağınızda Antakya’dan gelen ürünler kullanıyor musunuz? Bunlar nelerden oluşuyor?**

Eskiden et bile Antakya’dan geliyordu. Bugün İstanbul’da kendime iyi bir kasap bulduğum için göndermelerini istemiyorum. Yakın zamana kadar *tereyağ* da yollanırdı. Bunun dışında kahvaltılık peynirim halen Antakya’dan gelir, zeytinyağım Altınözü’nden gelir. Biber salçası da oradan gelir. Bizimkiler Samandağı’na gittiklerinde kahveyi de mutlaka oradan getirirler bana. Bizim oralara özgü “*tuzlu yoğurt*” vardır, o da memleketten gelir. Babaannem *içli köfte*, *tepsi köfte* veya *çökelek* yaptığında, mutlaka ilk gelenle yollar.

**Bu kültürün mutfağında “et”in ve “bitki”nin yerinden, karşılaştırmalı olarak söz eder misin?**

Bitki hiç yok değildir ama bizim mutfak maalesef et ağırlıklıdır. Misafire az etli yemek yedirilmez. Evde yapılan *lahmacumun* hamuru, üzerindeki bol kıymalı harcı taşıyamaz genellikle. Çiğ köfteye bulgur konduğu oranda et konur. Bol etli çiğ köfte; kıyma, soğan ve maydanozdan yapılan sosa banılarak yenir. İçli köftenin dış çeperinin harcı hazırlanırken içine bolca et karıştırılır. Hatta Samandağı’nda sabah kasaba gidip *kâğıt kebabı* yaptırılıp yenir. Ama bu durum, sebzelerin göz ardı edildiği anlamına gelmemeli. Yapılan et yemeklerinde bolca yeşillik ve sebze kullanılır. *Arap kebabı* dediğimiz yemeğin içinde bolca sebze bulunur. Bence Antakyalılar et ile sebze en güzel şekilde harmanlamayı çok iyi biliyorlar. Bunun yanında, içinde et olmayan mezeler çok çeşitlidir. Bunlar arasında “*humus*” ve “*muhammara*” en çok bilinenlerdir ama mesela *kekik salatası* çok bilinmez.

**Baharat sizin mutfağınızda ne kadar yer kaplıyor?**

Çok fazla. Bence genelde Antakya mutfağı, özelde de bölge Hristiyanları baharatları bolca ama dengeli bir şekilde kullanmayı çok iyi biliyorlar. *Rezene*, çörekotu, *susam*, *muskat*, *mahlep* hamur işlerinde sıkça bulunur. Bazı karışımlar önceden hazırlanıp mutfakta bulundurulur. Babaannemin, “*ilaç*” ismini verdiği bir karışımı vardır mesela. Bazen evde ekmek yapaca-



**Çökelekya da Antakyalıların adlandırmasıyla sürk**



**Anna Maria Altı'nin babaannesi hazırladığı sürklerle**

ğımı duyduğunda sorar mesela “ilaç’ın kaldı mı, göndereyim mi” diye. *Kışniş* başka hiçbir mutfakta kullanılmadığı kadar Antakya Hristiyanlarında kullanılır. *Mercimek çorbası*, *içli köftenin* artan dış harcından yapılan *fermin* ve bazı tavuk yemeklerinde sıkça kullanılır. *Tarçın*, *yenibahar* ve *karabiber* toz halinde olduğu kadar, tane olarak da sıkça kullanılır. *Sumak*, salataların olmazsa olmazıdır. Ama en önemlisi de *kimyon*dur bence, birçok yemekte eksik olmayan bir baharattır.

**Daha çok Ege’ye özgü olduğu bilinen zeytinin Antakya’da da önemli yer tuttuğunu biliyoruz. Zeytin ve zeytinyağının öneminden bahsedebilir misiniz?**



**Berken Döner ve  
Anna Maria  
Beylinoğlu Atlı**



Yemeklerde ve kahvaltılarda kullanılan zeytinyağına çok önem verilir. Öncelikle iyi bir zeytinyağı sabahları sıkça yenen çökelek ve zahterin yanında olmazsa olmazdır. Antakya'nın çok yerinde zeytinyağı bulunur ama Altınözü'ndeki zeytinyağı, konumu ve iklim koşullarından dolayı çok farklı bir lezzete sahip. Bana sorarsanız Ege zeytinyağları ile yarışır bir kaliteye sahip ama çok fazla bilinmediği için gölgede kalıyor.

**Defne ağacı Antakya'da mitolojisiyle ünlü olan, ormanları geniş yer tutan bir ağaç. Defnenin sofranıza yansımaları nasıl?**

Bence mitolojideki önemi sofralara gerektiği kadar yansımamış. Tabii bazı balık yemeklerinde ve çoğu balık yemeklerinin olmazsa olmazıdır defne. Antakyalılar yaptıkları *sütlaca* çoğunlukla aroma ve koku versin diye turuncu yaprağı kullanırlar ama bazen de defne tercih edilir. Defne daha çok sabun yapımında kendini gösterir. Antakyalıların banyolarının olmazsa olmazı *gar sabununun* en temel maddesidir. Mutfakta hak ettiği ağırlığı bulamaması Antakyalıların bu taze baharata önem vermedikleri şeklinde algılanmamalı. Bölge halkı farklı baharatları harmanlamayı ve dengelemeyi çok sever.



## LEHME LE VARKA - KÂĞIT KEBABI (6 Kişilik)



### MALZEMELER

- 1,5 kilo Dana but/antrikot (bir kere çekilmiş ya da 2cm'lik küplere bölünmüş)
- 2 baş Sarmısak
- 2 baş Maydanoz
- 10 gr. Karabiber
- 1 büyük Domates
- 6-7 tane Kokteyl domates
- 50gr. Tereyağı (tercihen, et yağsız ise)
- 9 tane Yeşil Biber (tercihen acı da olabilir)
- Yağlı kâğıt
- İnce lavaş ekmeği kişi başı bir tane

**YAPILIŞI:** Maydanozu ve sarmısağı ayıklayın. 1 domatesi soyun. 3 tane yeşil biberi yıkayın. Eti önceden kasapta çektiyorsanız azar azar blenderde çekirin. Kenara alın. Sırasıyla sarmısak, maydanoz ve biberi blenderde ekleyerek çekirin. Eti ekleyin. Et eğer yağsız ya da az yağlı ise 50 gr tereyağı da eklenebilir. Malzemeler iyice harmanlanınca elinizi su ile ıslatıp bir kesme tahtasının üzerinde yoğurmaya devam edin. Eşit parçalara ayırdığınız harcı kare kare kestiğiniz yağlı kâğıdın üzerine açın. Elinizi arada bir ıslatıp şekil vermeye devam edin. Üzerini biber ve domatesle süsleyip önceden 200 dereceye getirilmiş fanlı fırına yerleştirin. 15 dakika sonra biber ve domatesleri kaldırın. 5 dakika daha pişirin. Biber ve domateslerle sıcak sıcak servis edin.



# Galatasaray'da bir nostalji

Galatasaray'daki yokuştan inenlerden bazıları, dar bir vitrinin önünde durup o çok "özel" kaleme, 60'lar tasarımı kalemlige, kedili kartlara bakarak biraz oyalanır... Kimisi dar kapıdan geçip gözüne kestirdiğine yönelir, kimisi bile isteye ince uzun dükkânda kaybolur.

1994'ten bu yana, **Mektup Kırtasiye** meraklıların bildiği duraklardan.

'Baloncuklu' zarf arayan aceleci müşterileri ya da sevdiğine özel bir defter hediye etmek isteyenleri karşılayanlar, 80'lerden beri kırtasiyeyle haşır-neşir olan **Tülay Önen** ve **Handan Koç...**

**O**nlara, **Tülay Önen** ile **Handan Koç'a** soruyorum... **Binlerce eşyayla uğraştığınız için, nalburlar gibi defaylara aşinasınız. Küçük-üklü, rengârenk şeylerle dolu dükkân çocuklar, sanatçılar ve kırtasiye meraklıları için harikalar diyarı gibi olmalı... Malzeme bolluğunun müşteriye içine çekip uzun süre oyalama etkisi var.**

**Handan:** "Yani tabii, Mektup'la burayı ziyaret edenlerin arasındaki ilişki ile dükkânın bizim açımızdan anlamı arasında fark var. Kapıyı açtığımız andan kapayınca kadar, bir gün boyunca buraya uğrayanların hepsi başka şeyler görüyordur. Bizimki de değişiklikler gösterse de

her şeyden önce sabit bir bağ var aramızda."

**Tülay:** "Evet, her eşyanın çeşitli boy-ları, renkleri ve seçenekleri olması bakımından benzeşiyoruz nalburlarla."

**Yıllarla beraber, satılan ürünler de değişir mi, mesela a4, kartpostal satışı azaldı mı?**

**Handan:** "Değişen veya hepten ortadan kalkan ürünler var sanki... Mesela disket çeşitleri gibi... Elektronik dünya ile ilgisi olmayan klasik ürünlerde zaman zaman bazı şeyler daha çok satıyor. Ne bileyim, eskiden hiç olmayan, arkasına su konulabilen fırçalar var, ama yine fırça. Klasik kalem-kâğıtta çeşit değişebiliyor, sonuçta ortalama bir satış hep sürüyor.



Ama bilgisayar kullanımı ile bağlantılı ofis malzemelerinin bazıları, mesela klasör dosya satışı azaldı."

**Tülay:** "Benim de aklıma önceden kullandığımız ileri-geri çekilen slip aletleri ile kartla ödeme alırdık, o geldi; ya da bankayı arayıp kartla ödeme için provizyon alırdık. Unutuklarımıza dönersek, disket gitti CD geldi, kartpostalın yerini mail aldı, letra-set gitti, onun yerinde bilgisayar var... Ancak klasik kırtasiye malzemelerine ilgi hiçbir zaman



azalmadı, mesela son yıllarda kaligrafi yazıya ilgi arttı; divit uç, ahşap sap ve mürekkeplerle ilgilenen bir müşteri grubumuz da var.”

**Bu işe başlayalı 20 yıldan fazla oldu, müşteri kitlesinde bir değişim gözlemlediniz mi?**

“Küçükken tanıdığımız müşteriler büyüyor...”

**Yabancılardan da müdavimleriniz var, yerli ve yabancı müşterilerin seçimleri nasıl değişiyor?**

**Handan:** “Çok değişik yabancı ülkelerden müşterilerimiz olu-

yor. İstanbul’da, Beyoğlu’nda veya Ankara’da yaşamak bile fark yaratır elbette, ama hangi ülke olursa olsun insanların kullanacağı alan bambaşka. Çocukları için alışveriş yapıyorlarsa başka! Ne bileyim bir mektup için zarf arıyorlarsa başka hallerde oluyorlar. Benim favorim İranlılar.”

**Tülay:** “Benim gözlemim, öteden beri gelen alışkanlıklar ve de gelir durumu tabii. Bu kriz öncesi burada yaşayan, çalışan yabancıların kutlamaları çok sık olurdu; paket kâğıdı, küçük hediye kartları, tasnif için dosya, kaleme kartuş almaları hiç bitmezdi. Artık onlar gittiler. Biz şimdi kırtasiye seven küçük bir azınlıkla kaldık.”

**Kırtasiye meraklısını gözünden tanırmısınız? Kapıdan girince bakınca kaleme mi deftere mi yöneleceğini anlar hale geldiniz mi?**

**Handan:** “Ben kapıdan girince anlamam. Ama bazı aşırı tutkulu insanlar sordukları sorularla kendini belli eder. Kodları ezberler filan.”

**Tülay:** “Belli ederler, çoğunlukla vitrine bakış şekline... Konuya merakı olmayıp bir şey almaya çalışanlar genelde soru yağmuruna tutup kaçabilirler sonunda...”

**Bir kırtasiye sevdalısının tipik huyları neler? Kalem meraklısının bir süre sonra deftere yöneldiği vaki midir? “Hepsi benim olmalı” diyenler de var mı?**

**Handan:** “Buradaki her şey benim olsa’ gerçek meraklıların değil, ama dükkân ortamında sevinip coşan, daha çok da genç kadınların cümlesidir. Bize de neşe verir.”

**Tülay:** “Güzel kalem ve güzel defter bir gider, ama kalem meraklılarının bazıları koleksiyoncu.”

**Pahalı ürünün alıcısına vaat ettiği şey nedir, neden mutlaka alınmak zorundadır?**

**Handan:** “Dayanıklısıdır, verimlidir, güzeldir... Daha ne olsun!”

**Tülay:** “Estetiği, malzemesinin da-



**Tülay Önen, Handan Koç ve Nermin Ketençi**

yanıklılığı, hafifliği, renk-şekil-yazıdaki akışkanlığı, uç kalınlığı... Kalemde renk renk mürekkep ve kartuşlar delirtir insanı, defter de keza öyle...”

**Renkli-şirin mallar “Bizim zamanımızda bunlar yoktu” diyen orta yaşlılara mı yoksa gençlere mi daha cazip geliyor?**

**Handan:** “İyi kâğıt ve kalem seven, kendi ülkesinde özenilerek üretilmiş şeylere değer veren, kullandığı sanat malzemesi ile güzel bir ilişki olan herkes **Mektup**’ta bir şeyler bulur. Doksanlarda daha “Bizim zamanımızda bunlar yoktu” diyen grup, yavaş yavaş “Bizim zamanımızda ülkemizde ne güzel, değerli şeyler vardı”ya dönüyor bazen, diye gözlemliyorum.”

**Tülay:** “Evet, bu cümle biz yaştakiler tarafından kuruluyor, gençlerde zaten eski kaydı yok, zevkle keyifle seçimlerini yapıyorlar.”



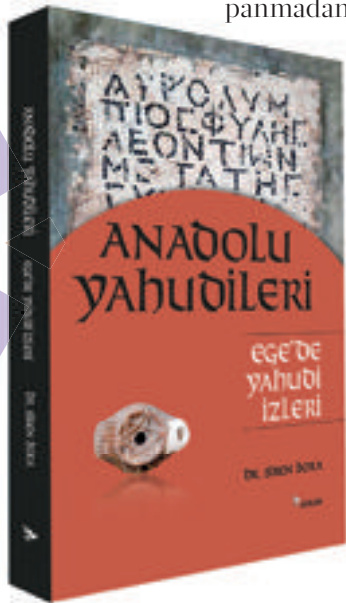


# Yahudi Kültürü Avrupa Gününü kutluyoruz

İlk kez 1999 yılında kutlanan **Yahudi Kültürü Avrupa Günü** etkinlikleri, Yahudilerin kültürel ve tarihi mirasını tanıma amacıyla düzenleniyor. Her sene Avrupa'nın 30 farklı ülkesinde yapılan etkinlikler, Türkiye'de **5 Kasım Pazar günü** gerçekleşecek. Bu günü hep birlikte, halka açık bir şekilde kutlayacağız. Yüz yıllardır Türkiye toprakları içinde yaşayan Yahudi toplumu, bu günde konuklarına örf ve adetlerini tanıfacağı sunularla kültürlerine kapılarını açacak. Gün boyunca birçok etkinliğin sunulacağı programda konuklara Yahudi Kültürünü tanıtan söyleşi, sergi ve dans gösterileri hazırlandı. Programın içeriğinde ilgiyle izleyeceğimiz konu başlıkları...

## “Anadolu Yahudileri Ege’de Yahudi İzleri”

Yahudi tarihi üzerine yazdığı tez ve çalışmalarla tanınan **Dr. Siren Bora** son kitabı “**Anadolu Yahudileri – Ege’de Yahudi İzleri**” hakkında bir söyleşi yapacak ve kitabını imzalayacak. Bu bağlamda İzmir Arkeoloji Müzesi’nden gelen, İzmir Agora bölgesinden çıkan yağdanlık, ziyaretçileri bekliyor olacak. Önsözünü **İlber Ortaylı**’nın yazdığı kitabında Siren Bora, Antik dönem Anadolu’daki Yahudi tarihine ait ezber bozacak bilgileri bizlere şöyle aktarıyor: “Yaklaşık olarak İ.Ö. 6. yüzyılda Anadolu’ya yerleşen Yahudi Diasporası, 26 yüzyıldan beri bu topraklardaki varlığını sürdürmektedir. Üstelik bunu, yaşadığı pek çok kentte, yönetime katkı sağlayarak, içe kapanmadan yerel halkla sürekli iletişim halindeyken yapmıştır. ... Anadolu Yahudileri, bu toprakların bozulmadan kalan en eski toplulukları arasında yerini almıştır. Yahudilik ise, Anadolu’da kesintisiz devam eden en eski din niteliğini kazanmıştır. Bu yüzden, 1492 yılında Anadolu’ya gelen Yahudiler 500 yıldır konuğumuzdur saptaması, iki bin yıllık önemli bir hata payı içermektedir. Bu önemli hata payı, elinizdeki kitabın yazılmasının başlıca nedenidir. Kitapta, Anadolu Yahudileri olgusunun tarihsel kökenleri somut belgeler ışığında açıklanmaktadır...”



## Üç ayrı alanda üç farklı sergi

Geçmiş dönem Yahudi Toplumu başkanlarından **Silyo Ovadya**’nın küratörlüğünde “**Osmanlı’da Yahudi Kıyafetleri Sergisi**”; Fotoğraf Santçısı **Alberto Modiano**’nun küratörlüğünde Yahudi toplumunun örf adetleri ile uygulanış biçimleri üzerine yaptığı çekimleriyle Haydarpaşa, Caddebostan, Kuzguncuk,

Ortaköy, Yeniköy, Beyoğlu, Hasköy ve Sirkeci Sinagoglarında yapılan çalışmalarını paylaştığı “**İstanbul Sinagogları Fotoğraf Sergisi**” ve **Focus Fotoğraf Grubu** üyelerinin çektiği “**Usta Eller Fotoğraf Sergisi**” gün boyunca sergilenecek.





## Sefarad Müziği Sefarad Sinagog İlahileri

Osmanlı Türk Sefarad Kültürü Araştırma Merkezi'nin direktörü **Karen Gerson Şarhon** "Sefarad Müziği" konulu sunumunu yapacak. **Cako Taragono** ve **Sefarad İlahileri Korosu** misafirlere **Sefarad Sinagog İlahilerinden** oluşan bir konser verecek.



GELİN TANIŞ OLALIM

Yine gün boyunca, **Yaşayan Kütüphane'de** "Gelin Tanış Olalım" ekibi okunmak için katılımcıları bekliyor olacak. Yahudilik

hakkında bilmediğimiz, merak ettiğimiz, ön yargılarımızın zihnimizi meşgul ettiği tüm sorularımıza cevap alabilmek için 'yaşayan kütüphane'ye yani yaşayan insanlara başvurulabilecek, onlarla diyalog kurulabilecek.



## "Hermana"

Gün boyunca yer alacak perdede **Enver Arcağ**'ın hazırladığı, yok olan bir Yahudi toplumu ve arkalarında birikmiş pek çok anıyla birlikte hem neşeyi hem hüznü içeren, kırık dökük evlerini bırakan Ankara Yahudilerini anlatan "Hermana" isimli belgesel izlenebilecek.

## Türküm Yahudi'yim Karikatürçüyüm

Şalom Gazetesi'nin karikatüristlerinden **İzel Rozental** **Türküm Yahudi'yim Karikatürçüyüm** konulu bir söyleşi yapacak ve sonrasında kitaplarını imzalayacak.



Kitaplarla ilgili diğer bir etkinlikte; yazarlarımız, **Aaron Nommaz**, **Selin Nahmiyas**, **İdil Hazan Kohen**, **Ester Almelek** kitaplarını imzalarken aynı zamanda kendileriyle sohbet etme imkânı da bulunacak.



## Günün vazgeçilmezi müzik ve lezzet

Günün vazgeçilmezlerinden müzik, ziyaretçilere güzel anlar yaşatacak. Solistliğini **Cenk Rofe**, **Ediz Bahar** ve **İzzet Bana**'nın yaptığı, vokalde **Estreyikas d'Estambol Çocuk Korosu**'nun olduğu **Poptan Müzikale Müzikallerden Klasiklere Yolculuk** müzik şöleniyle ruhumuz beslenirken, **Gerez Kafe**'de yılların lezzet kültürünü İspanya'dan günümüze kadar taşıyan anneannelerimizin mutfağı Sefarad lezzetlerinden oluşan yemekler tanıtılacak ve sunulacak.



## "Yahudi Düğünü" ve renkli Folklor gösterisi

Günün sonunda Yahudi geleneklerinin bir parçası olan "Yahudi Düğünü"ne davetli olacağız. Düğünü izledikten sonra **Şemeş Karmiel Grubu** danslarıyla güne renk katacak.







**G**eçtiğimiz ay anaokullarının adaptasyon dönemi başladı. Aileler onları nelerin beklediği konusunda, çocuklarının okulu sevip sevmeyecekleri konusunda, çocuklarının okula kolay mı, zor mu adapte olacaklarından, arkadaş ilişkisi geliştirebilecekler mi diye endişeli görünürken bir veli geldi ve şöyle bir soru yöneltti: “Ethel Hanım, çocuklarımıza ne dersek, onları okula gitmeye daha motive ederiz?” Anne, çocuğunun okula gitmek istemesini garantiye alacak şekilde davranmak istiyordu. Ben iç motivasyonun öneminden bahsetmeye başlamıştım, “Çocuklar sevdikleri ortamı gördükçe, öğren-

# Seni her şartta seviyorum mü?

me hissini, keyif almayı vs. kendilerinden okula gitmek isteyecekler” şeklinde konuşuyordum ki, 2 yaşındaki asıl oğlan çıkageldi. Anne o anda, ‘Aferin benim oğluma, ne kadar da güzel zaman geçirdin okulunda’ diyerek davranışını pekiştirmeye çalıştı. Anne kelimelere kitlenmişti ve doğru anahtarı doğru deliğe

koyunca açılır misali benden kilit cümleyi istedi; bulamayınca elindeki anahtarla denemeye girişti. Başarılı oldu mu? Henüz değil.

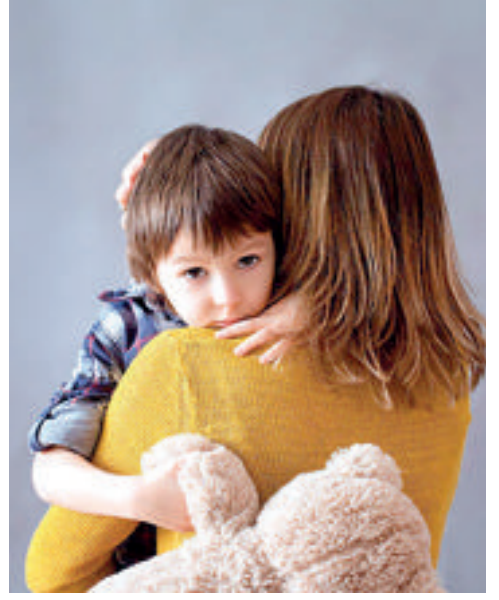
Üniversitedeyken bir psikoloji hocamız, ‘şartlı koşullanmanın’ nasıl kendisinde işe yaradığını bize anlatmak için kendi yaşantısından örnek vermişti. Kendisi ne zaman belirli bir kot pantolon giyse eşi ona sarılmadan evden çıkıyormuş. Ne zaman başka bir pantolon giyse ise sarılıyormuş. Bir deneye tabi tutulduğunu fark eden hocamız o pantolonu ortadan kaldırmaya girişmişti. Deney amacına ulaşmıştı.



Eşimin -saçımı topuz yaptığım- da- gözleri kocaman açılır ve güzel bir gülüş de beraberinde gelir. Bunu fark ettiğimde, ben de onu denedim saçımı bir açtım - bir topladım. Hatta bazen bana öyle baktığını gördüğümde, topuz yaptığımı o şekilde fark ettim. Hala beni beğenmesine ihtiyaç duyduğumda ara sıra saçımı topuz yapıyorum aramızda kalsın. Sizin de böyle fark edişleriniz var mı? Biri size “Bugün çok hoş olmuşsun” dediğinde nedenini fark edip o şekilde daha çok kendinizi bulduğunuz?

Ivan Pavlov bulmuş ‘şartlı koşullanmayı’. Bir köpeğin yiyecek yediği sırada salgıladığı salyayı sadece zil sesi duyduğunda da akıtmasını hedeflemiş. Köpeğe önce et vermiş, sonrasında zil

çaldıktan sonra et vermiş. Zili duyup etin geleceğini öğrenen köpek salyasını akıtmaya başlamış. Etin gelmediği, sadece zilin duyulduğu durumlarda da salya salgılamaya başlamış köpek. Şöyle örnek vereyim: İş yerinizde bir arkadaşınız sizi her gördüğünde size yumuşak bir şekilde dokunup, günaydın diyor. Bu his size iyi geliyor. Bu davranış bir kaç gün tekrarlandıktan sonra o kişiyi gördüğünüzde de o duygu, size dokunmasa da gelmeye başlıyor. Dokunuşu bekliyorsunuz; eğer arkadaşınız bunu bırakırsa tekrar elde etmek için çabalıyorsunuz bile. Çocuklarımız da öyle. Sürekli, ‘aferrin’, ‘helal olsun sana’, ‘bravoo, alkış’ şeklinde büyüyen çocuklarımız dış motivasyona, dış onaya beğenilmeye ihtiyaç duyar hale geliyorlar. Yaptıkları davranışı başkaları onları takdir ettikleri için yapmaya başlıyorlar. O takdirin kesildiği durumda eğer dış motivasyonla kazanmışlarsa davranışı, bu durumda yapmamayı seçiyorlar. Davranış kazanılmadı. Kendi değerlerini ancak başkalarının onayı, takdiriyle elde edebileceklerini düşünerek; onay alamadıklarında değersiz, işe yaramaz hissederek hayatlarını geçirmeyi öğreniyorlar. **Annesini/ babasını mutlu etmek için hareket etmeden, onların onayına ihtiyaç duymadan, ‘aferrin oğluma ne güzel de okula gidiyorsun’u duymaya ihtiyaç duymadan büyüyen çocuklar yetişsin.** Çocuk zaten okula gitmeyi seçsin, eğlendiği için; annesi konuştuğu için değil. Anneler çocuklarının okula adaptasyonu konusunda kaygı yaşasınlar, onları dış süsleme cümleleriyle doyurmaya çalışmadan



içlerinde ne hissettiklerini anlamaya çalışsınlar. Çocuklarına, “Seninle gurur duyuyorum; ne olursa olsun, ne yaparsan yap her zaman seni çok seviyorum” desinler. Okul bitince ben ne mi yapıyorum oğluma? Kocaman açıyorum, kollarımı bana sarılmasını bekliyorum ve ona “Seni seviyorum sen çok değerlisin” diyorum. Kendinizi her duygunuz ve düşüncenizle kabul ettiğinizde çocuklarınıza da bu hakkı tanıyabileceksiniz. Sevgiyle...

\*Uzm. Psikolog, Aile ve Çift Terapisti

**KENDİNİZİ HER DUYGUNUZ  
VE DÜŞÜNCENİZLE KABUL  
ETTİĞİNİZDE ÇOCUKLARINIZA DA  
BU HAKKI TANİYABİLECEKSİNİZ.**



# Püflü Şeyler



## Nedir püflü şeyler?

- Az yapıyor olmalı
- Zekâ ve/veya keyif içermeli
- Fonksiyonel olmalı



## VALİZİNİZE DİKKAT

Uçuş sonrası kimimizde daha hâkimdir valizini kaybetme korkusu ya da başkasıyla karıştırma ihtimali. Kimimiz sırf bunun için etiketler koyarız, fark edilmesini sağlayacak bir şeyler bağlarız. Son zamanlarda mesela kilifi oluyor valizlerin, gerçi kirlenmesinden gına geçirmekle de alakalı. Her neyse Paris Charles de Gaulle havaalanında valizlerin konduğu gibi bantta tek başına bir valiz dönüp duruyor. Öncesinde valiz kalmış kimin acaba derken sonra valizin üzerindeki yazıyı okuyoruz. United havayolları “Bazı valizler birbirine benzeyebilir lütfen size ait olduğundan emin olun” uyarısında bulunuyor. Şahane fikir, Püflü yolculuklar.

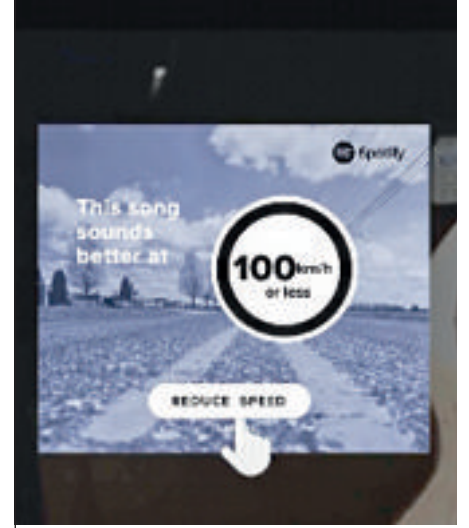
<http://www.pufluseyler.com/kurumlar/valizinize-dikkat/>  
PÜFİST: MÜGE TANURHAN



## OTOMATİK AÇILAN KLOZET KAPAĞI

Akasya Alışveriş Merkezindeki tuvaletlerde klozetler içeri girince hareketi algılıyor ve otomatik açılıyor. Ve bununla da bitmiyor kontrol paneli mevcut su sıcaklığı ayarlanabiliyor.

<http://www.pufluseyler.com/yasam/otomatik-acilan-klozet-kapagi/>  
PÜFİST: VEDAT VELELİ



## SPOTİFY HIZDAN KAYNAKLI KAZALARI MÜZİK İLE ENGELLİYOR

Spotify aşırı hızdan kaynaklanan kazalara çözüm bulmak için bir kampanya düzenledi. Spotify araba uygulamasına bir eklenti eklemiş. Speed Up adı verilen eklenti ile arabaya bağlıken yasal hız sınırı aşıldığında o sırada çalan müziği hızlandırıyor ve sürücülerin kaza yapmasının önüne geçmeye çalışıyor.

<http://www.pufluseyler.com/yasam/spotify-hizdan-kaynaklanan-kazalari-muzik-ile-engelliyor/>  
PÜFİST: BURCU KIRIŞ



## MÜZİKLİ YATAK

Sonic Yatağında bir de güzel müzik dinleyebilirsiniz. Bir tek acaba biraz klostrofobik hisseder misiniz diye düşünmekle beraber diğer yandan kendi kovuğunuzda uyumak gibi de güzel bir his yaratabilir.

<http://www.pufluseyler.com/yasam/muzikli-yatak/>  
PÜFİST: KAFFE MATTHEWS



## JAPON BALIĞINA TEKERLEKLİ SANDALYE

Yüzme kesesi bozukluğuyla petshop'a getirilen bir Japon balığına daha rahat yüzebilmesi için yaratıcı bu objeyi yapan kişiyi buradan tebrik ediyorum. Bu şahane bir Püf çünkü seviyor, düşünüyor, çözüm getiriyor. Belki sadece bir balık diye görülebilir ama tedavisi olmayan hastalığa yakalanmış o balığın artık hayatı değişti ve Dünya'da değişecek bir sürü hayat var, sadece dokunulması bekleniyor!

Kaynak: <http://www.nolm.us/yuzme-zorlugu-cek-en-japon-baligina-tekerlekli-sandalye-yapti/>

<http://www.pufluseyler.com/yasam/japon-baligina-tekerlekli-sandalye/>  
PÜFİST: BEGÜM VATANSEVER



## DÜNYANIN EN RAHAT YERİ DERLER

Çocukları çişe alıştırmamanın eğlenceli tasarımları... Oyun ile çiş çok sevecek yapılıacaktır eminim.

<http://www.pufluseyler.com/yasam/dunyanin-en-rahat-yeri-derler/>  
PÜFİST: HÜLYA KAPLAN



## İTÜ'DE BİSİKLETEVİ

İstanbul Teknik Üniversitesi, bisikletin sağlık ve spor için ne kadar önemli olduğu konusunda farkındalık yaratmak için bu projeye imza atmış.

<http://www.pufluseyler.com/kurumlar/itude-bisikletevi/>  
PÜFİST: İMHAH EKLER



## ENGELLİLERE ÖZEL DENİZE GİRİŞ

Voyage Türkbükü Hotel'de engellilere için özel denize giriş yeri yapılmış. Hem denize girerken onları rahatsız etmiyoruz hem de özel araçları ile rahatça giriş yapabiliyorlar.

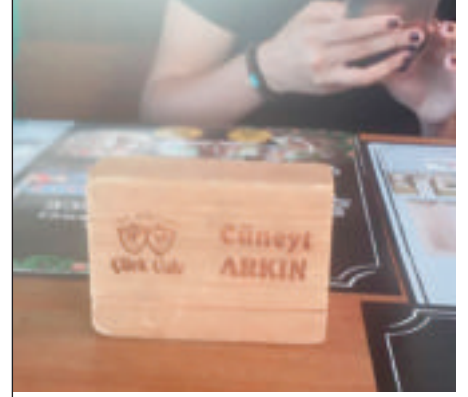
<http://www.pufluseyler.com/konaklama/engellilere-ozel-denize-giris/>  
PÜFİST: DİLEK ÖZGÜL TİGREL



## YARATICI OTELLER

İş için gittiğim Ermenistan'da Yerevan'da kaldığım Republica Oteli'nde şimdiye kadar gördüğüm en güzel odamı temizle işareti, kuşe kağıda basılmışlardan çok daha zarif... insanın içini açıyor ve hoş bir his bırakıyor. Keşke oteller bu alanda da yaratıcılıklarını kullansalar ve farklı olmaya çalışsalar!

<http://www.pufluseyler.com/kurumlar/yaratici-oteller/>  
PÜFİST: ALTAN DERESOY



## BU CAFEDE TÜRK SİNEMAMIZIN YILDIZLARINA SAYGI GEÇİDİ

Çanakkale Merkez'de Çilek kafe çok şirin bir mekân olarak düzenlenmiş. Masalara Türk sinemasının ünlü aktörlerinin isimleri verilmiş. Cüneyt Arkın masası, Tarık Akan masası vb. Masaların üzerinde ahşap bir obje. Üstünde Çilek kafe yazıyor. Alt satırında Cüneyt Arkın yazıyor. Güzel değişik bir püf.

<http://www.pufluseyler.com/yiyebilecek/bu-kafede-sinemamizin-unlu-isimlerine-saygi-gecidi/>  
PÜFİST: RİFKA ZAKUTO



## KAFANIZI GÜZELLEŞTİRİYORUZ

Levent'teki Effective Kuaför'ün sahibi Orhan'ın yaratıcılığı yüz güldürüyor. Boşalmış içki şişelerini içlerine su doldurarak saç ıslatırken kullanıyor. Sloganı da: "Kafanızı güzelleştiriyoruz."

<http://www.pufluseyler.com/sehircilik/kafanizi-guzellestiriyoruz/>  
PÜFİST: DİDEM ARMAĞAN





Irvin  
Yalom

# Kül Olmuş Bir Şato

**“Ben de sizin gibi, gece korkularıyla boğulurum. Ben de sizin gibi, neden korkuların geceleri hüküm sürdüğünü düşünürüm. Bunun üzerine yirmi yıl düşündükten sonra korkuların karanlıktan doğmadığını anladım; korkular da yıldızlar gibi hep oradadırlar, ama gün ışığı onları gizler.”**

Irvin Yalom

**D**in ve Psikiyatri, Irvin Yalom’un 2000 yılında Amerikan Psikiyatri Derneği’nin Oscar Pfister Ödülü’nü alırken yaptığı konuşma ve onunla yapılmış bir röportajdan oluşan bir kitapçık. Engin Geçtan kitabın önsözünde, Psikanalist Frieda Fromm-Reichmann’dan bu yana, psikoterapistlerin kulisini okuyucuyla paylaşma yürekliliğini gösteren ilk kişinin Yalom olduğunu belirtiyor. Yalom konuşmasına, ateist olarak Psikiyatri ve Din Komisinin onu bu ödüle layık görmesine şaşırdığını söyleyerek başlıyor;

oysa ustası Rollo May de *Varoluşçu Psikoterapi*’nin dini bir kitap olduğunda ısrarlıymış. Varoluşçu psikoterapi ile dinin soyunun aynı atalara dayandığına inanan Yalom, ortak noktaları şöyle sıralıyor: Birebir iletişim, itiraflardan yararlanma, iç gözlem yoluyla didikleme, başkalarını ve kendini bağışlamayı vaaz etme. On yedinci yüzyıla kadar dini kurumların felsefi sorular sorması ve varoluş meselesiyle ilgilenen düşünürlerin dinsel bilgelik geleneğinden gelmesi, bu ortaklığı kanıtıyor. Ancak Yalom, dinin ele alınacak konuları sınırlamasına sıcak bakmıyor ve ailesinin bağlı olduğu Ortodoks Yahudi sinagogunda deneyimlediği

“ödü vermez otoriteryanizm”in, herhangi bir şeye iman etme olanağını kaybetmesine yol açtığını ekliyor. Dar kafalı din eğitimcilerinin, Schopenhauer’in tanımıyla “alegori ve metafo”ru tarihsel hakikat adedip, kutsal kitapları aklın yerine koymaları, Yalom’un dinden soğumasına yol açıyor.

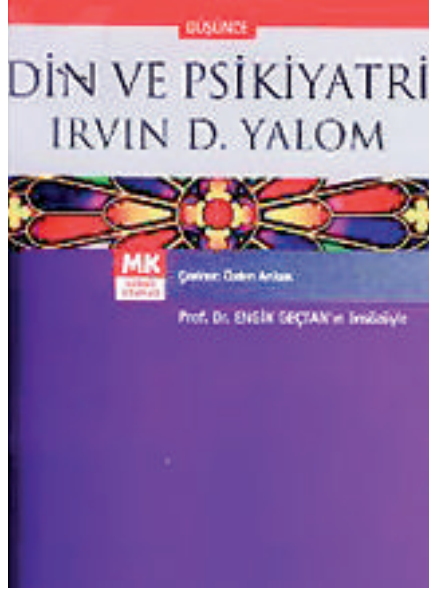
## Din Ne İşe Yarar?

“Religion” kelimesinin köklerinden biri “bağlamak, birleştirmek” anlamına gelen “re-ligare”dir ve Romalılarda aileden devlete uzanan çeşitli bağları ifade eder. “Birleştiricilik” hem dinin hem psikiyatrinin ortak alanıdır. Kanseri hastalarla çalışan Yalom, ölümle başa çıkma deneyimi yaşayanların, benzer durumdakilerle bağ oluşturdıklarında rahatladıklarından söz eder.

İnsanı ölüme karşı koruyan birleşme duygusunun kaybı, hepimiz için derin bir acıdır. Bu acıyı geciktirmek adına verilen mücadelelerin veya acıyla karşılaşmanın ardından, herkes doğaldır ki, başvurduğu tesellilerle yüklü bir acı dağarcığı biriktirir. “Tanrılar”, hayatın kaçınılmaz endişeden kurtulmak, biraz huzura kavuşmak için vardır. Dindar insan sonsuza dek yaşamını gözeten ilahi bir kuvvete sahiptir, üstelik ölüm sonrasında bilinmezliğiyle boğuşma derdinden de muaftır.

Ölüm ve yaşamın karşılıklı bağımlılığı üzerine bazı filozoflar iyi yaşamayı öğrenenlerin, iyi ölmeyi de öğrendiğini söyler. Yalom’un terapistlere hararetle yararlanmalarını önerdiği ‘Zorba’nın yazarı Kazancakis, “Yanıp kül olmuş bir şatodan başka şey bırakmayın ölüme” derken, kastettiği tam da budur. Ölümle yüz yüze gelmek insana perspektifini değiştirme fırsatı sunar; zaten kişiliğimizi oluşturan, ölüm korkusuna karşı geliştirdiğimiz, esasî inkâra dayanan savunma mekanizmalarıdır.

Kanserin dehşet verici bir şekilde



psikonevrozu tedavi ettiğini gözlemleyen Yalom’a göre, terapistlerin zorlu görevi, ölüm deneyimi söz konusu değilken, aynı değişimi sağlayacak itici gücün, terapi deneyimiyle nasıl kazandırılacağıdır. Terapist olarak en büyük ayrıcalıklarının, işlerinin onları gayesizlikten kaynaklanan bunalımlardan uzak tutması olduğunu söyleyen Yalom, gayeyi kovalamak yerine, anlamlı bir işe kendini vakfederek, tatminkâr ve benliğini aşan bir çabaya dalarak, gayenin kendiliğinden ortaya çıkmasına izin vermeyi öneriyor. Kişinin bunu başarmasının önündeki engelleri tespit etmek de terapistlere düşüyor.

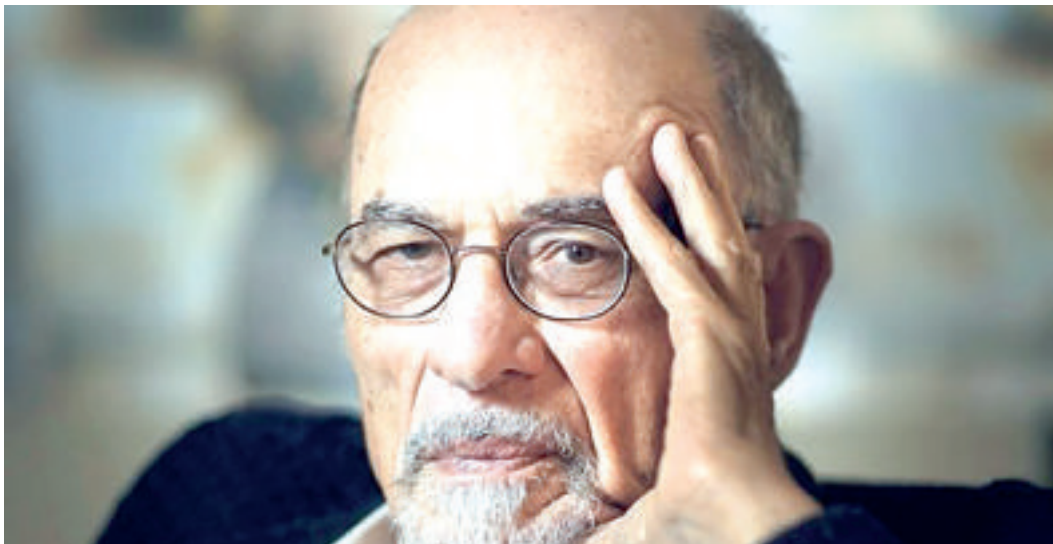
## Irvin Yalom’u Kim Tanımaz!

Yalom’un babası Rusya-Polon-

ya sınırında *ştetl* denilen Yahudi köylerinden birinde doğmuş; annesi ise 15 km uzakta, Nazilerin sonradan yakıp yıktığı Prusya *ştetl*’lerinden... 1921’de Amerika Birleşik Devletleri’ne göç eden çift, zorlu koşullarda çalışarak küçük bir bakkal işletmiş. Aynı direngen genle Irvin Yalom da seyyar satıcılık, tezgâhtarlık, mandıracılık, hangi iş olsa yapmış. Yüzde beşlik kontijan nedeniyle o dönemde Yahudilerin tıp fakültesine girmesi zormuş; ancak kendi deyimiyle “inek” olan Yalom çalışkanlığıyla bu engeli aşmış.

Psikiyatrist Irvin Yalom *Varoluşçu Psikoterapi*, *Aşkın Celladı*, *Nietzsche Ağladığında*, *Divan*, *Spinoza Problemi* gibi gerek akademik gerekse edebi birçok kitabıyla okurların tanıdığı ve sevdiği bir yazar. Birlikte dört çocuk yaptıkları lise aşkı Marilyn Yalom da *Evlî Kadının Tarihi*, *Memenin Tarihi* ve *Satrançta Kraliçenin Doğuşu* kitaplarının yazarı.

1931 doğumlu Yalom, yeni kitabı *Becoming Myself*’te belki de son kez büyük bir işe sıvandığı düşüncesiyle o güne dek başkalarına yönelttiği bakışını “bir mücevher oymacısı” olarak kendine çevirmiş. Yalom yazılı bir eser bırakmanın bir faninin yapabileceği en anlamlı katkı olacağını düşünürmüş; okurlara hediye ettiği geniş külliyat hem kendi hem bizim hayatımıza sunduğu en anlamlı katkı...







# PAUL CELAN

Savaş başlayınca terk etmek zorunda kaldığı, daha sonra yaşamının sonuna kadar kalacağı Paris, Celan'ın şiirinde sık sık yer almıştır: “Bir zaman parçası ki, tozlar peşinden gelmekte, / Paris'teki evini ellerinin sunağma, / Siyah gözlerini de gözlerin en siyahına dönüştürmekte.” (YOLCULUKLARDA, Çev. Ahmet Cemal)

Paul Celan'ın şiirlerindeki yalınlık ve derinlik, çok rahat kullandığı metaforlarla

oluşan imgelerde açıkça görülür. Herhangi bir artistik çaba, şiirlerinin yüzeyinde asla kendini ele vermez. Doğal, içtenlikli dil kullanımı, kendini kuşatan somut gerçeklikle ne denli organik bir ilişkide bulunduğu kanıtıdır. Bu özellikler, savaşın kara armağanı olan mezarların izlek oluşturduğu “Dönüş” şiirinde açıkça görülebilir: “Gittikçe artmakta kar yağışı, / güvercin renginde, dünkü gibi tıpkı, / sen hâlâ uyuyormuşsun gibi bir kar yağışı.” (DÖNÜŞ, Çev. Ahmet Cemal)

Paul Celan, acının, kırılmanın, her şeyi görmenin ama bir şey yapamamaktan kaynaklanan bunalımın şairi. Paul Celan, aşkın, inceliğin ve insan olmanın getirdiği acımanın, vicdanın, çakıl taşlarının ve ilkbaharda kanayan kır çiçeklerinin zarif çocuğu.

Paul Celan, 1920'de Romanya'nın Czernowitz kentinde doğdu. İkinci Dünya Savaşı başlayınca, Fransa'daki tıp eğitimini bırakarak eve döndü. Cephede sağlık görevlisi olarak yer aldı. Karşılaştığı savaş yaralarından derin biçimde etkilendi, psikolojik olarak bunalıma girdi. 1941'de, Nazi işgali sırasında çalışma kampına gönderildi. Ailesini bir toplama kampında kaybetti. Yaşadığı trajik olaylar, şiirini büyük ölçüde etkiledi. Alman edebiyatının en önemli sanatçıları arasında sayıldı. Savaş bitince bir süre Bükreş ve Viyana'da çevirmenlik yaptıktan sonra, Paris'e yerleşti. Fransızca, İtalyanca ve Rusçadan şiirler çevirdi. Shakespeare'i Almanca'ya çevirdi. Yaşamı boyunca sekiz şiir kitabı yayınladı. 1970'de kendini Seine Nehri'ne atarak intihar etti.

Paul Celan'ın şiirleri, “insan” konusundaki büyük düş kırıklığı ile sarmalanmıştır. Yaşadığı savaş ortamı, insanın insana yaptığı inanılmaz zulüm, ister istemez duyarlılığını biçimlendirmiştir. Özellikle Nazi ırkçılığının insanlık dışı uygulamaları karşısında, bir şair olarak yalnızca dil'e sığındığını söyleyecektir: “Onca yitirilen şey arasında erişilebilir, yakın ve yitirilmeden kalan ise hep bir tek şey oldu: Dil.” (1958 Bremen Edebiyat Ödülü konuşması)

## Bademlerden Say Beni

Say bademleri,  
say acı olanı, uyanık tutanı say,  
beni de onlara kat:

Gözünü arardım hep, gözünü açtığında,  
sana kimselerin bakmadığı bir anda,  
özerdim ya o saklı, o gizli ipliği ben,  
ki onun üzerinde tasarladığın çiy'in  
testilere doğru kaydığı bir zamanda,  
yüreğe varamamış öz bir sözle korunan.

Ancak böyle varurdun adına, senin olan,  
o aşmaz adımlarla kendine yürüyerek,  
savrulurdu çekiciler sanki bir çan kulesi  
boşluğundaymış gibi senin suskunluğunun.

Ölmüş olan o şey senin koluna girer  
ve işittiklerin de seninle birleşirdi,  
üç olup giderdiniz geceyi kat ederek.

Beni de acı yap, acı yap beni.  
Bademlerden say beni.

Paul Celan

Çevirenler: Ahmet Necdet - Gertrude Durusoy



*Bir devrim,  
tutku ve  
ihamet hikâyesi...*



“Olağanüstü bir kitap. Değerli tarihçi Montefiore, Rus Devrimi'nin çekiciliğine kapılan ve sonra Stalinci gizli polisin eline düşen seçkin bir Rus Yahudisi'nin epik öyküsüyle edebiyat dünyasına adım atıyor.”

*Publishers Weekly*

“Kabullenmek istemediği güzelliği, zenginliği, sınıfları aşan asaleti ve kendisine pahalıya patlayan samimi idealleriyle Sasenska hepimizde sempati uyandırıyor. Hikâye o kadar hüznü ki etkisinden kurtulmak çok zor.”

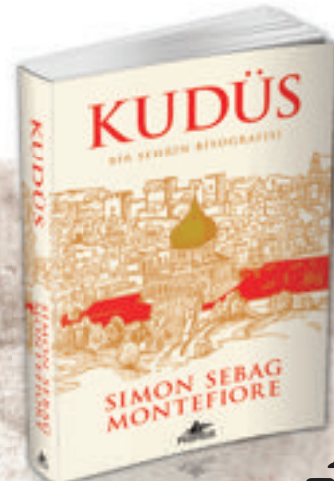
*The Spectator*

“Sasenska'nın ikilemi, çok sevdiği çocuklarını kurtarma çabaları ve onun gizli geçmişini ortaya çıkarmaya çalışanların gayreti öyle güçlü ve ikna edici bir dille kaleme alınmış ki kitabı gece yarısından çok sonra elimden bıraktığımda gözyaşlarına boğuldum.”

*Vanora Bennett, The Times*


“Montefiore bizi özgür ruhlu Sasenska'yla büyülüyor. Bu destansı hikâye neredeyse bir asırlık çalkantılı Rusya tarihine yayılmış. Konusu aşk, tutku, ihamet, fedakârlık ve aile değerleri.”


*The Courier-Mail*




**PEGASUS**

www.pegasusyayinlari.com

 [twitter.com/pegasusyayinevi](https://twitter.com/pegasusyayinevi)

 [facebook.com/pegasusyayinlari](https://facebook.com/pegasusyayinlari)

 [instagram.com/pegasusyayinlari](https://instagram.com/pegasusyayinlari)





# evrat'tan ilham alan sanatçılar

**S**anatçılar doğadan, din-  
den, mitolojiden, politik  
ve sosyal olaylardan,  
günümüzde de maalesef  
çağımızın vebası olan terör saldı-  
rılarından ve şiddet olaylarından  
etkilenecek duygularını tuvalleri-  
ne, yontularına, yerleştirmelerine  
ve performanslarına aktarıyorlar.  
Eski çağlardan beri pek çok res-  
sam ve yontucu, Tevrat'ta geçen  
olayları resimlerine konu olarak

seçmişlerdir. Bütün sanat akımlarının temsilcilerinde  
bunu görmek mümkün. Klasik, Barok, Romantik, Ger-  
çeküstü, Modern... Ortaya, dünyanın en önemli müze-  
lerinde yer alan çok güzel eserler çıkmıştır. Bu sanatçı-  
ların ve eserlerinin, hepsinin isimlerini burada yazmak  
imkânsız. Bilhassa naif ve sürrealist bir ressam olan  
Marc Chagall'ın bütün bir müzeyi dolduracak kadar,  
Tevrat konulu resimleri vardır.

Sanat tarihi içinde var olan sanat akımlarının ortaya  
çıkışında, yönetim şekilleri, sosyal gelişmeler, bilimsel  
ilerlemeler gibi öğeler rol oynamıştır. Ve bilhassa bu  
akımlar, kendilerinden önceki akıma bir tepki olarak  
doğmuşlardır. Örneğin Rönesans (klasik) sanat eserinde  
denge, sadelik, ölçüler önemliydi. Her şey matematikle  
anlatılıyordu. Rönesans sanatçıları olan Michelangelo,  
Rafael ve Bellini'nin eserlerinde bu kuralcılığı çok iyi  
görebiliyoruz.

Rembrant ve Caravaggio gibi Barok sanatçı-  
larının eserlerinde ise Rönesans simetrisi bo-  
zulmuş, yerini hareketliliğe bırakmıştır. Bu,  
gölge ışık oyunları, dairesel kompozisyon-  
larla sağlanır. Tek noktadan gelen güçlü ışık,  
esere daha dramatik bir anlayış sağlamaktadır  
(Rembrant'ın İbrahim ve İsak tablosundaki  
ışık gibi).

William Blake'in mensup olduğu Romantik  
akımı sanatçıların resimlerinde, klasik ağır-  
başlılığın yerini tutkular ve hareket alır. Duy-  
gular, düşler resmin oluşmasında etkilidir. Resimlerde

tarihsel konuların, folklorik öğelerin yer aldığı görülür.  
Realizm'den önceki sanatlarda konular, şekiller seçilir,  
en gösterişli bir şekilde yansıtılırdı. İşte doğayı olduğu  
gibi vermek, gerçekçi olarak canlandırmak için Realizm  
ortaya çıktı. Empresyonist ressamlar, kent yaşamının  
etkisinde, kendilerini doğaya atarak güneş ışığını keş-  
fetmişler, güneş ışığının renkler üzerinde yaptığı fark-  
lılıkları tuvallerine aktarmışlardır. I. ve II. Dünya Savaşı  
sonrasında sanatçılar tepkilerini, gerçek dünyanın bas-  
kılarından bunalıp yaşadıkları dehşet dolu görüntüler-  
den düşler dünyasına sığınarak göstermişlerdir. Sürrea-  
lizm ve Ekspresyonizm akımları böyle ortaya çıkmıştır.  
Ne dersiniz? Sizlerle zaman tüneline bir yolculuğa  
çıkıp, en ünlü ressamların gözlerinden, dünyanın ya-  
ratılışını ve ilk insanların, ilk hikayelerin doğuşlarını  
izleyelim mi?...





## Âdem ve Havva

Michelangelo

Altıncı gün şöyle dedi Tanrı: “Kendi suretimizde, bize benzeyen insanı yapalım. Denizlerdeki balıklara, gökteki kuşlara, yerdeki evcil hayvanlara, bütün canavarlara, bütün sürüngenlere egemen olsun!” Ve Tanrı kendi suretinde insanı yarattı. Onu erkek ve dişi olarak yarattı. Tanrı, insanı topraktan yarattı ve burnuna yaşam soluğu üfledi. Tanrı, erkeğin yalnız kalmasını istemiyordu. Ona benzeyen bir yardımcı yapmaya karar verdi. Derin bir uyku indirdi Âdem’in üstüne. Âdem’in karnı kemik ile kadını yarattı Tanrı. Şöyle haykırdı bunu gören Âdem: “Kemiğimin kemiği, etimin etidir. Nisa (kadın) olsun adı, çünkü insandan oldu!” İki de çıplaktı ve birbirlerinden utanmıyorlardı.



## Nuh ve Tufan

Michelangelo

Nuh, gemiye girdikten yedi gün sonra, tufan suları yeryüzüne dökülmeye başladı. Kırk gün kırk gece yağmur yağdı. Toprak tam 150 gün sular altında kaldı. Yeryüzünde yaşayan tüm canlılar hayatlarını yitirdi. Nuh’un gemisi Ararat Dağları’na oturdu. Nuh, suların azalıp azalmadığını öğrenmek için, güvercin gönderdi. Ayak basacak yer bulamayan güvercin geri döndü. Güvercinin gagasında taze bir zeytin yaprağı gördü. Nuh, yedi gün daha bekledi.



## Nuh’un Sarhoşluğu

Bellini

Nuh’un, gemiden çıkan çocukları Sam, Ham ve Yafet idi. Ham, Kenan’ın babasıydı. Yeryüzünü dolduran herkes, Nuh’un bu üç oğlundan oldu. Nuh, tufandan sonra çiftçilik yapmaya başladı. Yetiştirdiği üzümün şarabından içip sarhoş oldu ve çadırında çırılçıplak uykuya daldı. Kardeşler, babalarının üstünü örttüler.



## İbrahim ve İsak

Rembrandt ve Tiepolo

Tanrı, İbrahim’i sınamak istedi. Ona, çok sevdiği oğlu İshak’ı yakarak kurban etmesini buyurdu. İbrahim, oğlunu ve iki adamını yanına alıp yola çıktı. Dağın eteklerine geldiklerinde, adamlarına onu beklemelerini söyledi. Ateş için hazırladığı odunları ve oğlunu alıp dağın tepesine çıktı. Tanrı’nın bildirdikleri yere vardıklarında, İbrahim bir sunak yaptı. Oğlu İshak’ı bağlayarak odunların üstüne koydu. Bıçağı eline aldı, oğlunun boynunu vurmaya hazırlandı. O sırada gökten gelen Tanrı meleği, “İbrahim” diye seslendi. “Dokunma çocuğa! Tanrı’dan korktuğunu gördüm artık. Çünkü biricik oğlunu esirgemedin.” Gözlerini yukarı kaldıran İbrahim, az ileride bir koç gördü. Oğlunun yerine koç kurban etti.





## Şimşon

*Rubens*

İsrailoğulları Tanrı'ya yine karşı geldi. Bunun üzerine Tanrı, onları Filistilere kırk yıl tutsak etti. Manoh adında bir adam vardı. Karısı kısır. Tanrı'nın meleği ona görünüp, bir oğlu olacağını, çocuğun başına hiç ustura değmeyeceğini ve İsrailoğullarını kurtaracağını müjdeledi. Oğlan doğunca ona Şimşon adını verdiler. Çocuk büyüyünce, onu Tanrı'nın ruhu kapladı. Şimşon, Delila adında bir kadına tutuldu. Filistiler, Delila'dan bu gücün nereden geldiğini öğrenmesini istedi. Delila o kadar ısrar etti ki, sonunda Şimşon doğruyu söyledi: "Saçlarım kazınırsa, bütün gücüm yiter." Delila Şimşon'u dizleri üzerinde uyuttuktan sonra, bir adam çağırdı, yedi saç örgüsünü kestirdi. Filistiler, Şimşon'un gözlerini oydu.



## Musa

*Michelangelo*

Mısır'ın başına, Yusuf hakkında bilgisi olmayan bir kral geçti. İsrailoğullarının, sayıca ve güce çoğalmalarını tehlikeli görerek onlara baskı yapmaya başladı. Firavun, İsrailoğullarının doğan bütün erkek çocuklarının Nil Nehri'ne atılarak öldürülmesini buyurdu.

Levi evinden bir kadın kendi kabilesinden bir adamla evlendi. Kadının bir çocuğu oldu. Bu çocuğu üç ay saklamayı başardı. Daha fazla gizlemenin olanaksızlığını görünce, hasırdan bir sepet yaptı, dışını katran ve ziftle kapattı, çocuğu içine koyarak Nil Nehri kıyısındaki bir sazlığa bıraktı. Firavunun kızı, nehre yıkanmaya gittiğinde, sazlıktaki sepeti fark etti. Çocuğun İbrani olduğunu anladığı halde ona acıdı. O sırada olanları görmüş olan bebeğin kız kardeşi, "Çocuğu emzirecek bir kadın ister misiniz?" diye sordu. Firavunun kızı bu öneriyi kabul edince, kız gidip annesini çağırdı. Çocuk büyüdüğünde, ona "sudan çıkarılmış" anlamına gelen Musa adını verdiler



## On Emir

*Louis David Gerome*

on emri tekrar yazacağını söyledi. Musa, elinde yazılı levhalarla inerken, yüzünde bir ışık vardı. Kavmiyle konuşan Musa, Tanrı'nın buyruklarını ilettili.

İsrailoğulları Mısır'dan çıktıktan üç ay sonra, Sina Çölü'ne geldiler. Tanrı Musa'yı Sina Dağı'na çağırdı ve ona on emri bildirdi. Musa dağda iken, İsrail kavmi dökme bir buzağı yapıp ona tapmaya başladı. Elinde on emirin yazılı olduğu iki tabletle dağdan inen Musa, buzağıyı görünce çok öfkeleni ve taş levhaları yere atıp parçaladı. Tanrı, Musa'ya iki levha daha yapmasını ve şafak vakti Sina Dağı'na gelmesini,

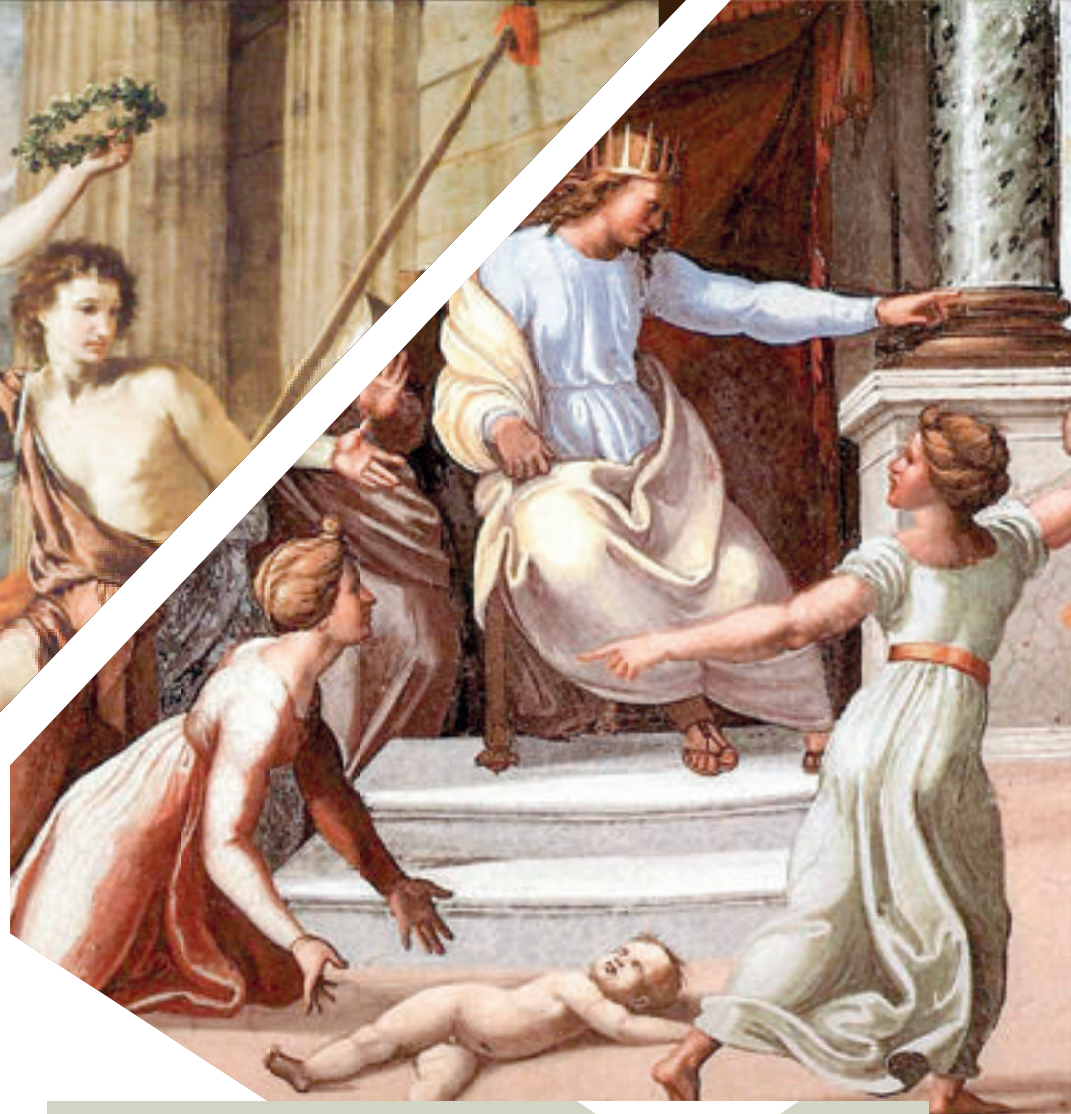




## Davut

Nicolas Poussin

Tanrı, Samuel'e şöyle konuştu: "İsrail'e artık kral olmasın diye Şaul'u reddettiğim halde daha ne kadar üzüleceksin onun için? Seni Beytlehemli İşay'a yolluyorum. Çünkü onun oğulları arasından kendime bir kral seçtim." İşay'ın en küçük oğlu Davut, hoş görünümlü bir gençti. Tanrı, "İşte bu" dedi ve Tanrı'nın ruhu Davut'u kapladı. Şimşon'un ölümünden sonra, İsraililer ve Filistiler arasındaki savaş yeniden başladı. Filistiler arasında, boyu üç metreye yakın güçlü Golyat vardı. Davut Golyat ile çarpışmak için Şaul'den izin istedi. Davut, Golyat'ı sapanıyla vurdu sonra da kılıcıyla öldürdü.



## Süleyman'ın Yargısı

Rafaello

Birgün, iki fahişe Kral Süleyman'a geldi. İki kadın da aynı evde oturmuştu. Kadınlardan biri diğerinin çocuğunun öldüğünü, yaşayan çocuğun ise kendi çocuğu olduğunu söylüyordu. Süleyman bir kılıç istedi ve şöyle buyurdu: "Bölün çocuğu ikiye! Yarisını birine, diğer yarisını da ötekine verin!" O zaman, çocuğun gerçek annesi olan kadın haykırdı ve, "Onun olsun çocuk, yeter ki ölmesin" dedi. Öteki kadın ise, "Ne benim ne de senin olsun, ikiye bölünsün" diye diretti. Yargısını şöyle verdi Süleyman: "Sağ kalan çocuğu öldürmeyin, birinci kadına verin, çünkü anası odur."

## Kraliçe Ester ve Kral Ahaşveroş

Rembrandt

İran'da hüküm süren Kral Ahaşveroş'un bakanlarından Haman, ülkede yaşamakta olan Yahudileri ortadan kaldırmayı önerir; nedeni ise Yahudi kavminin Hamanı'nın önünde diz çökmeyi reddetmesidir. Ne var ki, Kralın Yahudi olan eşi Ester, bu girişimden haberdar olmuştur ve kuzeni Mordehay ile birlikte, tasarlanmış olan kıyımı engellemeye koyulur. Ve 3 gün boyunca oruç tuttuktan sonra Kralın huzuruna çıkar ve Yahudilerin öldürülmemesini savunur.



Dergiye yazmak için sanat hakkında ilginç bir konu seçerken, 9 Eylül Üniversitesi'nde, Eğitim Fakültesi öğretim görevlisi olan kızım Sibel İşman, bana Tevrat'tan İlham Alan Sanatçılar konusunu önerdi. Kızıma önerisi ve paylaştığı görseller için teşekkür ederim. Öğrencilerin ilgi ile takip ettikleri bu konunun, Şalom Dergi okuyucuları tarafından da beğenileceğini ümit ediyorum.

ester@almelek.com





# Bir sanat elçisi: İbrahim Karaoğlu

Ülkemizin önemli sanat eleştirmeni ve küratörü, yazar İbrahim Karaoğlu, son yıllarda önemli sanatçıların eserleriyle buluşmamızı sağladı. Ankara, İstanbul, İzmir, Almanya gibi yurtiçi ve yurtdışında ses getiren önemli sergilere öncülük yaptı. Düzenlediği uluslararası karma sergilerle Türk ve yabancı sanatçıların tanışmasını sağladı. İbrahim Karaoğlu ile küratörlük serüvenini, sergileri, resim, edebiyat ve sanatı konuştuk.

**P**lastik sanatlarla ilgili eleştiri yazıları, öykü, deneme ve senaryo çalışmalarıyla tanınıyorsunuz. “Dalga Dibe Düştü” ve “Gölgeler ve Yelkovan” adlı kitaplarınız var. Edebiyat ile resim arasındaki ilişkiyi nasıl görüyorsunuz?

Yıllar önce, bir kuşluk vakti, Louvre Müzesi’nde Leonardo da Vinci’nin *Mona Lisa*’sını ilk gördüğümde, Nazım Hikmet’in “Jokond ile Si-ya-u” adlı şiiri gelmişti aklıma ve *Mona Lisa* sanki çerçevesinde dışarı fırlayıp, sevgilisi Si-ya-u’ya kavuşacakmış gibi bir duyguyu yaşatmıştı bana. Uzun, unutulmaz bir şiirdir “Jokond ile Si-ya-u”. Si-ya-u, Nazım

Hikmet’in Soyvetler Birliği’nden arkadaşı, Şanghaylı bir genç. O da bir süre Fransa’da yaşar ve sık sık Louvre Müzesi’ne giderek *Mona Lisa*’yı ziyaret eder. Âşıktır bu tabloya. Si-ya-u ülkesine döndüğünde öldürülür. Ölüm haberini duyan Nazım Hikmet, duygularını destansı bir şiirle dışa vurur. Sizin sorunuzla yeniden anımsadım bu şiiri. Nazım Hikmet’in bu şiirle, ünlü Leonardo portresine yaptığı gönderme, resim ve edebiyat ilişkisini yansıtan, sorgulayan bir örnektir...

Bir yaz ikindisinde, Konstanz’a düşmüştü yolum. Almanya, İsveç ve Avusturya arasında kalan gölün kıyısında küçük bir şehir Konstanz. Gölün rıhtımda yürürken devasa bir heykelle karşılaşmıştım. Dokuz metre boyunda, on sekiz ton ağırlığında bir kadın heykeli. Kendi eksenini çevresinde sürekli dönen ve bu dönüşünü üç dakikada gerçekleştiren heykelin adı “Güzel Kadın Imperia” idi. İki kolunu açmış ve her iki kolunda küçük birer erkek taşıyan özgür



bir kadın “Imperia”. Sol elinde kral, sağ elinde papa var. Kadını köleleş-tiren iki gücü temsil ediyor taşıdıkları. Kral da, papa da çıplak. “Imperia”, Balzac’ın “Güzel Kadın Imperia” adlı öyküsünün kahramanı. Ünlü Alman ressam *Lovis Corinth*, yıllar önce “Güzel Kadın Imperia”yı çıplak olarak çizmiş. Konstanzlı heykeltıraş *Peter Lenk* de, *Lovis Corinth*’in resminden esinlenerek heykelini yapmış. Lenk’in heykelinde “Imperia” giyinik, kral ve papa ise soyunuktur. Balzac’ın “Güzel Kadın Imperia”sı, öykünün yazılışından 150 yıl sonra *Louis Corinth*’e, 200 yıl sonra da *Peter Lenk*’e ilham vermiş. Şimdi Konstanz’ın sembolü. Yalnız Konstanz’a düştüğünde önce o karşılar sizi... “İnci Küpeli Kız” Hollandalı ressam *Johannes Vermeer*’in en önemli resimlerindedir. Bu resimden esinlenerek *Tracy Chevalier*, aynı adla bir roman yazdı ve “İnci Küpeli Kız” 2003 yılında *Peter Webber* tarafından filme dönüştürüldü... Avangart müziğin en önemli sanatçılarından *John Cage*, 1951 yılında *Rauschenberg*’in “Beyaz Boyamalar” adını verdiği tablolarından çok etkilendir ve bunu müziğinde yansıtır... Dört yıl önce Varşova’daki Modern Sanatlar Müzesi’nde “Bir Sanat Biçimi Olarak Roman” başlıklı sergi gerçekleştirildi ve romanın görsel sanatlar için nasıl bir araç olabileceği sorgulandı. *Ali Cengizkan*; *Constantine Manos*’un fotoğraflarına yazdığı şiirlerle “Yunan Dosyası” adlı kitabını oluşturdu... Ve bu yıl 100’e yakın ressam, fotoğrafçı, heykeltıraş şair *Ahmet Telli*’nin şiirlerinden yepyeni yapıtlar üretti... Edebiyat-görsel sanatlar ilişkisi sorgulandığında bu örnekler binlerce çoğaltılabilir. Zaten, her sanat alanının dilinin çözümlenmesi ve anlamlandırılması da edebiyatın işi değil midir?

**Türkiye’de “küratörlük” nasıl gelişti? Sizi bu alana yönlendiren dinamikler neler oldu?**

Sanat, varoluşunu bir iletişim üzerinden gerçekleştirir. İzleyici ve sanatçı arasındaki ilişkiyi sanat yapı-

tının iletişimselliği kurar. Bu süreci yönlendiren, kuran önemli bir unsurdur küratörlük. Bu kavram müzecilikle ortaya çıkmış ve zamanla bağımsız özgün bir anlam kazanmıştır. Kimi küratörler bir müzeye ya da kuruma bağlı çalışırken, kimileri de bağımsız çalışmaktadır. Ülkemizde küratörlük kavramı 90’lı yıllarda anılmaya başlandı. Ülkemizdeki ilk küratörlü sergi, *Vasıf Kortun*’un “Anı/Bellek” sergisidir. Benim küratörlük serüvenim, resme olan ilgimle ilişkilidir. 80’li yılların başında *Yaşar Kemal*, *Can Yücel*, *Onat Kutlar* gibi pek çok yazarımızın katkıları ve danışmanlığında yayınlanan “Yeni Olgun” adlı gençlik/sanat/kültür dergisi önemli bir dergiydi. Ben de o yıllarda İzmirli bir genç olarak derginin İzmir mutfağına katılmıştım. Henüz, öykü yazdığım yıllardı. Dergideki arkadaşlar bana İzmir’deki sanat etkinlikleri üzerine yazmamı önerdiklerinde, ben de resim sergileri üzerine yazmak istedim. İlk resim yazımı “Devrim Erbil” sergisi için yazdım. O zamanlar İstanbul’a gittiğimde sevgili ağabeyim ve dostum Şahin Kaygun’a uğurdum. O ilk resim yazımı okuduğunda çok kızdı bana. “Yazımı çok sevdim ama böyle bir dergide kaybolur bu yazı” diyerek beni *Gösteri Dergisi*’nde yazmaya yöneltti. Böylece benim, resim yazıları serüvenim başladı. O dönemlerde Ankara’da, *Kaya Özsezgin*’in danışmanlığında “Artist Dergisi” çıkıyordu. *Kaya Ağabey* bana dergide yazmamı önerince bu serüven çok daha boyut kazandı. Resim ve plastik sanatlar üzerine çok okumaya ve bir kitaplık oluşturmaya başladım. Ama en önemlisi, hiç görmediğim kadar çok sergi görüyordum. Bu sergilerde sanatımı okuyabildiğim, beni heyecanlandıran sanatçılarla söyleşiler yapıyor ve bir kısmıyla ilgili monografik yazılar yazıyordum. Yurtiçi ve yurtdışı sergiler, kitaplar, sanatçılarla kurduğum ilişkiler bana yön vermeye başladı. Yalnızca sanat yapıtlarını değil, o yapıtların

“Resmimiz  
“eleştirimiz”den  
daha önde  
gidiyor.”





sergilenme, sunma biçimlerini de sorgulamaya başladım. Her iyi sergi, çok daha kıymetli görme biçimleri kazanmamı sağladı. Sonra da, küratöryal etkinlikler yapmalıyım noktasına geldim. Benim için konsept çok önemli. Öncelikle, inandığım ve birlikte olabileceğim sanatçılarla gerçekleştirebileceğim konseptleri oluşturuyorum.

**Yurtiçinde ve yurtdışında hangi etkinliklerin küratörlüğünü gerçekleştirdiniz? Bu etkinliklere, beklediğiniz ilgiyi gördünüz mü?**

Ülkemizdeki yetmiş yakın sanatçıyla farklı projelerde birlikte olduk. *Devrim Erbil, Ergin İnan, Fevzi Karakoç, Onay Akbaş, Habip Aydoğdu, Fikret Otyam, Hayati Misman, Hane-fi Yeter, Yunus Tokuş, Ertuğrul Ateş, Mehmet Alagöz, Reyhan Abacıoğlu* gibi pek çok sanatçının konseptli sergilerinin küratörlüğünü yaptım. Ayrıca *Elvira Bach* ve *Bert Stern* (Marilyn Monroe sergisi), çok önemsendiğim çalışmalardı. Prof. Dr. Hans Zilch'in dünyaca ünlü ressamların eserlerinden oluşan "Ellerin Büyüsü" sergisi, Ernest August Quensen'in "Litografi Koleksiyonu", Salvador Dali "Zodyak" sergisi ve Goslar Modern Sanatlar Müzesi'nin "Don Kişot" koleksiyonunun küratörlüğünü yaptım. Almanya'daki "Bavulum Dolu Sanatla", Hong Kong'daki "Uzak/Yakın" adlı sergiler benim yaşantımdaki en önemli küratöryal

deneyimlerdir.

Bu sergilerin her biri için kitaplar yazdım. Ve her bir sergiyi çok önemli PR'larla sundum. Bu sergilerin her biri için yüzlerce haber ve yazı yayınlandı medyada.

**Ülkemizin önemli şairlerinden Ahmet Telli için "Renkler, İmgeler, Sözcükler" sergisini düzenlediniz. Bu sergi, şiir ile resmin buluştuğu ve ülkemizde ilk kez bu boyutta gerçekleşen bir sergi oldu. Önemli ressamların katıldığı bu sergiyle ilgili neler söylersiniz?**

Resim ve şiir ilişkisini çok önemsiyorum. Sanırım 80'li yılların sonunda *Berna Moran*'ın "Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi" adlı kitabında okumuştum Simenides'in "Resim sessiz bir şiir, şiir konuşan bir resimdir" aforizmasını ve çok sevmiştim. Baksanıza antik dönemde bir şair, 2.500 yıl önce söylüyor bunu. Bu çok önemli. Ülkemizde, 1950'li yılların soyut resmiyle İkinci Yeni Şiiri'nin ortak bir paydası vardır. Bu saptamaya ben de katılıyorum. İlhan Berk'in; "Ozan, bir şiirin iyi ya da kötü bir şiir olduğunu doğayla karşılaştırarak, onunla benzerlik kurarak, yaşadığına, yaşama bakarak ölçüler kuramaz" diyerek, konuyu ve anlatılmak isteneni aklın egemenliğinde kurtaran ve imgesel gerçekliği esas alan anlayışı, o günlerde dünyada etkin olan soyut resim anlayışıyla örtüşüyor.

II. Dünya Savaşı sonrası çok daha et-



**“Çok büyük sergilerin en temel sorunları maliyet ve mekân.”**

## İBRAHİM KARAOĞLU

Sanat Eleştirmeni,  
Küratör

1958 yılında Ankara'da doğdu. Cumhuriyet, Hürriyet, Siyah Beyaz, Birgül gibi gazetelerde ve Varlık, Gösteri, Bilim ve Sanat, Somut, Artist dergilerinde sanat eleştirileri yazdı. TRT1 ve TRT2'de sanat programları yaptı.

"Gölgeler ve Yelkovan" adlı kitabıyla 2014 yılında "Orhan Kemal Öykü Ödülü"nü aldı.

Devrim Erbil, Habip Aydoğdu gibi pek çok Türk sanatçıyla ilgili çok sayıda kitabı yayımlandı. "Bavulum Dolu Sanatla" adlı kitabı Goslarlar Museum tarafından yayımlandı. Yurt dışında Lucien Rama (Fransızca) ve Barbara Kipa Kant (Almanca) gibi eleştirmenlerle ortak kitaplar yazdı.

Küratörlüğünü yaptığı sergiler:

Elvira Bach

Salvador Dali

(Zodyak/Pentagrual)

Bedri Rahmi Eyüboğlu

(100. Doğum Yılı Retrospektifi)

"Don Kişot'un İzleri"

(Goslar Modern Sanatlar

Müzesi Koleksiyonu)

"Dünyanın Renkleri"

(Ernest August Quensen

Koleksiyonu)

"Ellerin Büyüsü"

(Hans Zilhicce'nin Koleksiyonu)

Almanya, Belçika, Fransa,

Hong Kong'da sergiler.

Ve Türk resminin yaklaşık

50 sanatçısının özel ser-

giler.



kin hale gelen soyut sanat anlayışı, bizim ülkemizdeki edebiyatı ve özellikle şiiri çok etkilemiştir. Ahmet Oktay'a göre; "Değişim/dönüşüm elbette sadece popüler kültür alanına özgü değildi. Caz müziğinin yanı sıra, Atanöl müzik de sınırları aştı. 1948'de Adnan Çoker ve Lütfü Günay ilk soyut sergilerini açtılar. Sait Faik yarı gerçeküstü, yarı fantastik sayılabilecek ve yürürlükteki anlatım tekniklerini dışlayan öykülerini bir araya getiren Son Kuşlar'ı 1952'de, Alemdağı'nda Var Bir Yılan'ı 1954'de yayınlamıştı."

Bu dönemde pek çok şair resimle ilgilendi. Metin Eloğlu soyut resimler yapıyor. İlhan Berk yarı soyut resimler yapıyor. Cemal Süreya'nın desenleri *Mülkiye Dergisi*'nde Charles Suarez takma adıyla yayınlanıyor. Ve, İkinci Yeni şairlerinin çoğu Kandinsky, Chagall, Klee, Picasso, Delvaux, Cranash gibi resamlardan etkilenmiştir. Tabii ki resimler de şairlerden etkilenirler. Avni Arbaş, Abidin Dino, Burhan Uygur önemli şairlerin şiirlerini resmettiler. Ancak bugüne kadar, Nazım Hikmet dışında hiç bir şairin şiiri, Ahmet Tellî'nin şiirleri kadar resmedilmedi. İlk sergiyi Ankara ve Antalya'da açtık. Yakında Eskişehir ve İstanbul'da açacağız.

**Ülkemizdeki resim sanatını ve eleştirisini nasıl değerlendiriyorsunuz?**

Ne mutlu bize ki resmimiz "eleştirimiz"den daha önde gidiyor. İyi ki öyle. Çok köklü bir eleştiri geleneğimiz yok. Bizde daha çok, tanıtmanlık önde gidiyor. Bizde de, dünyanın pek çok yerinde de, en iyi resim yazılarını şairler/yazarlar yazıyor. İyi eleştirmenimiz çok az.

**Prof. Dr. Hans Zilch'e ait "Ellerin Büyüsü" adlı, Picasso, Rodin, Dali gibi büyük sanatçıların eserlerinin yer aldığı serginin Türkiye'de açılmasında zorluklar yaşadınız mı? Bu serginin Türkiye'deki plastik sanatlara ne gibi katkısı oldu?**

Çok büyük sergilerin en temel sorunları maliyet ve mekân. Bu sergiler önemli sponsorluklarla gerçekleşti. Başka türlü olmazdı zaten.

**"Ellerin Büyüsü" ve "Don Kişot'un İzleri" gibi önemli Türk ve yabancı sanatçıların bir araya getiren sergiler düzenlediniz. Bu sergilere ilgi nasıldı? Türkiye'nin çeşitli yerlerinde sergiler düzenlemiş bir küratör olarak ne dersiniz?**

"Ellerin Büyüsü", "Dünyanın Renkleri", "Don Kişot'un İzleri" gibi sergilerin ortak paydaşı; dünyanın en önemli sanatçılarının eserlerinin bu sergilerde yer almasıydı. Ve daha da önemlisi, ben bu sergilerin her birine 50'ye yakın çağdaş sanatçımızı kattım. Belki de ilk kez bizim sanatçılarımız Picasso, Dali, Rodin, Delacroix, Man Ray, Le Corbusier, Joseph Beuys, George Bazselitz, Günter Grass, David Lynch ve Zero hareketinin öncü sanatçılarıyla yan yana oldular. Bu sergiler, açtığımız her şehirde binlerce sanatçı ve sanatsever tarafından izlendi. Bu sergiler için hazırlanan beş bin kitap sanatseverlerle buluştu.

**Türk resminin yurtdışında tanınmasında bir tür "gönüllü elçilik" yaptığınızı söyleyebilir miyiz?**

Temel amacım bu aslında. Bizim çok önemli bir sanat birikimimiz var ve bunu dünyaya daha çok tanıtmalıyız.



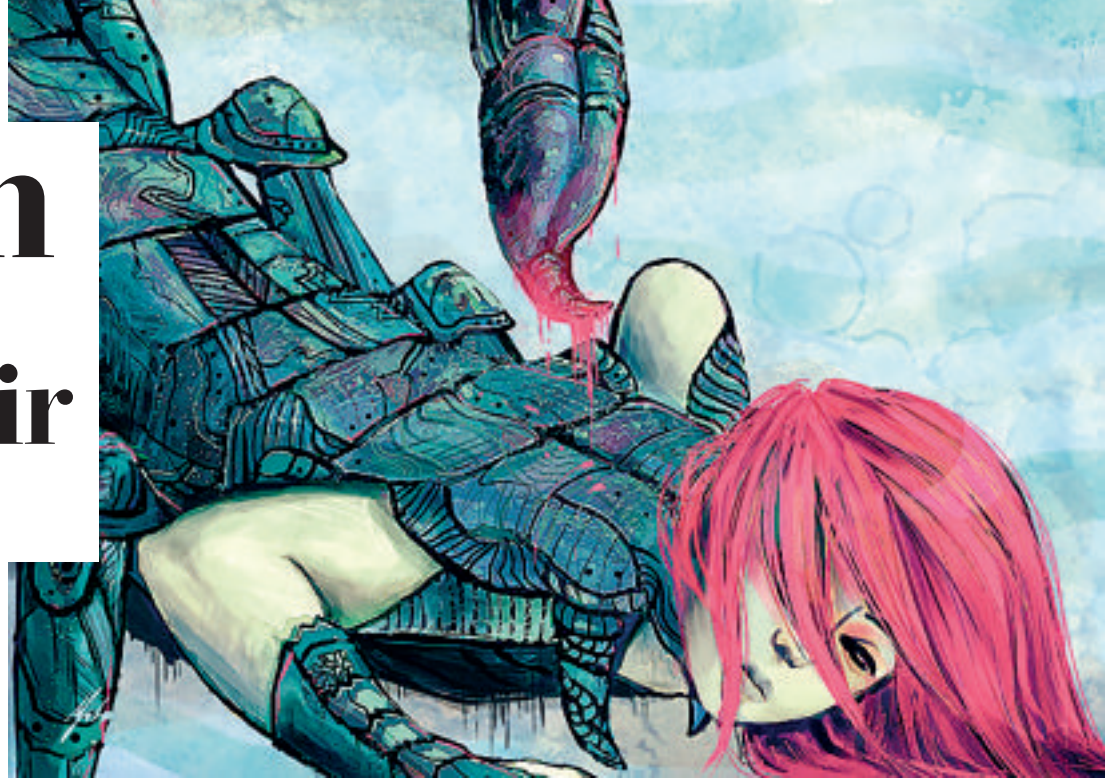
# Ekim ayına genel bir bakış

**5 Ekim saat 21.39'da Ay 12° Koç Burcunda, Güneş 12° Terazi Burcunda Dolunay Fazını oluşturuyor.**

Her şeyin olgunlaştığı ve doruk noktasına ulaştığı bu dönemde, başkalarının isteklerini gözetme isteğimizle, kendi kişisel ihtiyaçlarımız arasındaki farklılıklar gergin hissetmemize neden olabilir. Bu sebeple birlikte hareket etmekle, tek başımıza yola devam etmek arasında kalabiliriz. Aynı zamanda bireysellik, sosyalleşme isteği arasında bir denge kurabilmek bizi zorlayan konular arasında olabilir. Koç/Terazi aksında oluşacak Dolunay; 'Ben' ve 'Sen' arasındaki denge arayışını gündeme getirecektir. İlişkiler bize ayna vazifesi görürken başkalarının isteklerine karşın kendi istek ve ihtiyaçlarımızı da fark ediyoruz.

**10 Ekim saat 16.21'de Jüpiter Akrep Burcuna geçiyor.**

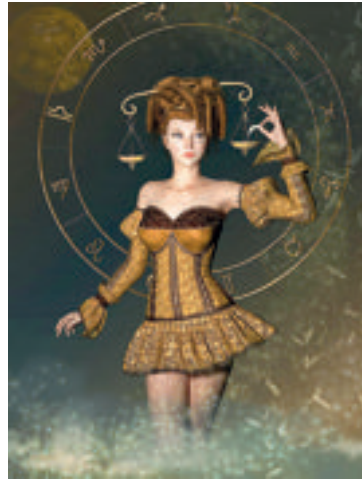
Şans, bolluk, bereket ve erdem gezegeni Jüpiter, 8 Kasım 2018'e kadar Akrep Burcunda kalacak. Jüpiter buradayken gerçeği arama konusunda yoğunlaşmamıza neden olacaktır. Bu dönemde okült ve metafizik konulara her zamankinden daha fazla ilgi olabilir. Hayatı daha derin bir seviyede anlamak isterken, gelip geçici yaklaşımlar yerine gerçek ve derin pratiklere yöneleceğiz. Popüler ruhsallıktan, gerçek ruhsallığa doğru bir geçiş olacaktır. Jüpiter Akrep insan bilincinin derinliklerine, yani bilinçaltına bir mercekle tutulabilir. Psikoloji, psikanaliz, felsefe, rüyaların derin anlamı birçoğumuzun ilgisini daha fazla çekebilir. Bunun yanı sıra Akrep Burcunun konusu olan ortak paylaşımlar, ortak paralar, miras, borç alacak ilişkile-



ri konularında bazı açılımlar olabilir. Bu konularla ilgili hukuki bazı düzenlemeler söz konusu olabilir. Bunun yanı sıra cinsellikle ilgili konular mercek altına alınacaktır. Dolayısıyla önümüzdeki dönem tabuları farklı bir gözle değerlendirmek söz konusu olabilir.

8 Kasım 2018'e kadarki dönemde başta Akrep Burçları ve yükselen burcu Akrep olan kişiler olmak üzere, Su Elementi burçları (Balık ve Yengeç burçları) için şanslı, bolluk ve bereket dolu bir dönem olacaktır. Bu burçların kendilerine olan güven ve inançları artarken hayatlarına yeni bir yön vermek isteyebilirler. Bu dönem kişisel gelişim için oldukça faydalı olacaktır. Bu kişiler yeni ilgi alanları bulurken hayattaki gerçek tutkularının ne olduğunu keşfedebilirler.

**14 Ekim saat 13.12'de Venüs Terazi Burcuna geçiyor.**



Venüs Terazi Burcundayken yönetici konumundadır; dolayısıyla burada güçlüdür. Böylece Venüs bütün olumlu özelliklerini ortaya koyar. Romantizm, zarafet, aşk ve sosyal ilişkiler Venüs'ün Terazi Burcunda olacağı 7 Kasım tarihine kadar ön planda kalacaktır. Bu dönem boyunca ikili ilişkilerde uyum sağlamak her za-

mankinden daha kolay olabilir. Bu dönemde ilişkimizi dengeleyebilir, günlük hayatımıza güzellik ve estetiği daha fazla katabiliriz. Bu dönem kültürel ve sanatsal faaliyetler için oldukça elverişli olacaktır. Sosyal duyarlılığımız artarken hayatın güzelliklerini ve rafinelikliğini daha fazla içimize almak isteyebiliriz.

Önümüzdeki dönem başta Terazı Burçları ve yükselen burcu Terazı olan kişiler için ilişkilerini dengeleyebilecekleri, hayatlarında uyum ve denge sağlayabilecekleri güzel bir dönem olacaktır. Buna paralel olarak diğeri Hava Elementi burçları - İkizler ve Kovalar - cazibelerinin arttığını, ilişkilerinde uyum ve dengenin daha rahat sağlandığını fark edebilirler.

### **17 Ekim saat 10.59'da Merkür Akrep Burcuna geçiyor.**

Böylece günlük iletişimimizde objektif alandan sübjektif alana geçiyoruz. 5 Kasım'a kadarki dönemde iletişimde denge kurmaya çalışan bir tarz içindeyken, şimdi kendi iç dengelerimize yöneliyoruz. Başkalarını memnun etmek yerine kendi fikir ve düşüncelerimize ve bilinçaltının bilinmeyenine yoğunlaşıyoruz. Dolayısıyla önümüzdeki dönem boyunca zihnimiz okült, mistik ve sezgisel konularla ilgilenmek isteyecektir. Bu sebeple günlük konuşmalarda derinlik sağlamak mümkün olacaktır.

### **19 Ekim saat 22.12'de 26° Terazı Burcunda Yeniay Fazı oluşuyor.**

Önümüzdeki ay boyunca mevcut tüm sosyal ilişkilerimizi gözden geçirmek ve sınamak isteyebiliriz. Şimdi tüm ilişkilerimiz için bir tohum atmış oluyoruz. İlişkilerimizin hayatımızın yapısını ne kadar etkilediğini şimdi daha iyi göreceğiz. Mevcut ilişkilerimizle ilgili fazlaca düşünebilir ve bunlarla ilgili ciddi kararlar almak isteyebiliriz. "İlişkilerimizin nasıl olmasını istiyoruz?" "Başkalarıyla kurduğumuz bağlar nasıl? Mevcut ilişkimiz bizi yeterince tatmin ediyor mu?" bu dönemde sorgulamamız gereken konular arasında olacaktır.

### **22 Ekim saat 21.29'da Mars Terazı Burcuna geçiyor.**

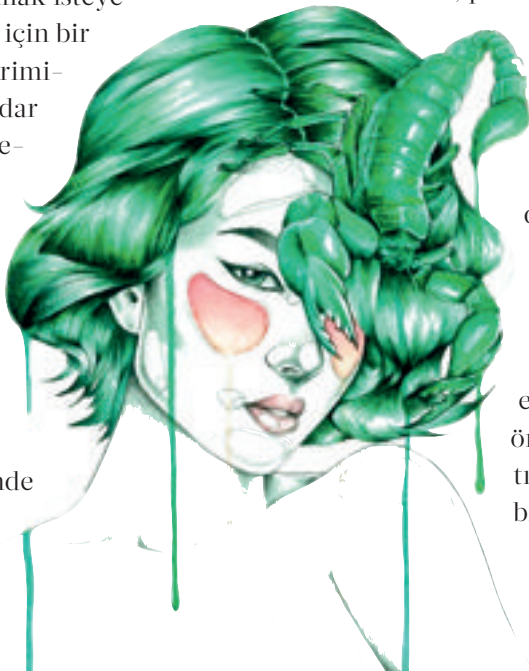
Savaş ve mücadele gezegeni Mars Terazı Burcunda düşük durumdadır. Bu sebeple buradayken gücünü tam olarak gösteremeyecektir. Mars bu konumdayken, savaşması gereken yerde anlaşma yapmaya çalışacak, mücadele etmesi gereken yerde ise, karşısındakinin bakış açısını anlamaya çalışacaktır. Kısacası Mars'ın enerjisi, Terazı Burcunun adil ve uzlaşıcı özellikleriyle ters düşer. Bu dönemde hedefe ulaşmak için direkt olarak mücadele etmek yerine başkalarını aracı etmeye çalışabilir, diplomatik yollarla çözüme ulaşmak isteyebiliriz. Bu durumda ilişki dengeğini korumak kolay olmayacaktır. Hem iş odaklı ilişkilerde, hem de ikili ilişkilerde dengelerin bozulması söz konusu olabilir. Daha da önemlisi huzur ortamını bozmamak adına ses çıkarmadan istek ve ihtiyaçlarımızı direkt olarak öne sürmekten çekine-

biliriz. Bu da pasif - agresif durumlara ya da daha sonra öfke patlamalarına sebep olacaktır.

9 Aralık'a kadar olan dönemde Terazı Burçları ve yükselen burcu Terazı olan kişiler enerjilerinin arttığını hissedebilirler. İçlerinde yükselen enerjiyi sağlıklı bir şekilde kullanabilirlerse fiziksel olarak da güçlendiklerini hissedeceklerdir.

### **23 Ekim saat 8.27'de Güneş Akrep Burcuna geçiyor.**

Böylece önümüzdeki ay boyunca hayatın derin anlamını anlamaya yöneleceğiz. Bilinmeyen gizemli konular, okült, psikanaliz ya da ezoterik konular ilğimizi çekebilir. Bu dönemde aynı zamanda arzular ve tutkular en üst seviyeye yükselecektir. Derinliğin yanı sıra, aşırılıklar da bu dönemde söz konusu olacaktır. Bu sebeple yüksek bilinç devreye girer ve Kasım ayının sonuna kadar olan dönemde, kendi irademiz dışında oluşan durumlarla karşılaşmamıza neden olabilir. Akrep, başkalarından etkilenmenin ve başkalarını etkilenmenin burcudur. Böylece bizler de önümüzdeki ay boyunca günlük hayatımız içinde yaptığımız işlerle iz bırakabiliriz.





# FESTİVALLER

Dünyanın birçok ülkesinde sinemaseverlerin sıkı takip ettikleri festivaller var. Bir anlamda sinema sektörünün de kaderini belirleyen, büyük ödüller için ipucu veren festivallerdir bunlar.



## Cannes Film Festivali

Fransa'nın güneyindeki şık şehirlerinden biri Cannes'da düzenlenen festival 70. yılına merdiven dayamış durumda. 1930'ların sonunda Venedik Film Festivali'ne rakip olması dileğiyle kurulmuş; aslında son zamanlarda da sinema ve dizi filmlerinin pazarlandığı bir etkinlik şehri olmuştur. Casino'su, gece hayatı, eğlenceli plajlarıyla pek ünlü olan şehir, festival zamanında tam bir çılgınlığa dönüşüyor. Mayıs ayı ortalarında gerçekleşen festivalde büyük ödül: "Altın Palmiye"

## Venedik Uluslararası Film Festivali

Dünyanın en eski film festivali... 1932 yılında düzenlenmeye başlanan festival, ağustos sonu eylül başı gibi, sinemaseverleri Venedik'in Lido adasında, tarihi Palazzo del Cinema'ya davet eder. "Altın Aslan" (Leone d'Oro) en iyi filme verilen ödüdür.

## Berlin Uluslararası Film Festivali

Berlin Uluslararası Film Festivali, Venedik ve Cannes ile birlikte Avrupa'nın üç büyüğünden biridir diyebiliriz. 1951 yılından bu yana şubat aylarında gerçekleştirilen festival, Berlinale olarak da bilinir. Şehrin de sembolü olan "Altın Ayı" Berlinale'nin en iyi filmine verilen ödüdür.

## TORONTO FİLM FESTİVALİ

Toronto Film festivalinin tarihi 1976 yılına dayanır. Bu festivale "Oscar'ın habercisi" de denir. Sadece Kuzey Amerika'daki değil, dünyadaki en prestijli festivallerden biridir. Onu diğerlerinden ayıran özelliği ise yarışmasız olmasıdır.

Sundance Film Festivali, Locarno Uluslararası Film Festivali, San Sebastián, İstanbul, Kudüs, Londra ve New York Film Festivalleri de gösterildikleri şehirlerin adını alan festivallerdir... Daha yüzlerce de saymak mümkündür. Bu sayımızda sizlere eylül ayında gerçekleşen ve hala devam etmekte olan Toronto Uluslararası Film Festivali'nden birkaç film anlatmak istiyorum.



## ÖNCE BABAMI ÖLDÜRDÜLER

Angelica Jolie'nin, Kamboçya'da katil Khmer Rouge rejimindeki katliamı anlatan yapıtı. Jolie, roman yazarı Loung Ung'un anılarını, korkunç çocukluk deneyimlerini anlatan bu uyarlamasını perdeye aktarıyor, senaryosunu yazıyor ve yönetiyor. 1975-1979 yılları arasında Kamboçya'nın Khmer Rouge rejimi, üç milyon insanın ölümlüyle sonuçlanan bir soykırım işlemiştii...



## 55 ADIM

Billi August'un yönettiği filmde Hilary Swank, Helena Bonham Carter ve Jeffrey Tambor, rol alıyorlar. Kendini kontrol altında tutmak için güçlü psikiyatrik kurumlarda savaşan zihinsel engelli bir kadın ve dostu olan avukat hakkında gerçeklere dayalı bir oyun. İnsanı kavrayan, ilham veren derin bir insanlık örneği...



## SUBIRBICON

Ünlü aktör George Clooney'in yönettiği, Joel ve Ethan Coen'in kaleme aldığı film 1950'li yıllarda; kötü seçimler yapmış ve de kusurlu insanların karmaşık hikâyelerini anlatıyor. Matt Damon, Julianne Moore ve Oscar Isaac baş gösterdikleri oyunla ilgi çekiyor,

## SUYUN ŞEKLİ THE SHAPE OF WATER

Venedik film festivalinden en büyük ödülle dönen Guillermo Del Toro'nun filmi... 1963'te Elisa (Sally Hawkins) ABD hükümet laboratuvarında kapıcı olarak çalışmaktadır. Bir gece garip, amfibik bir yaratık Elisa'ya görünür. Onu daha çok korkutan, sorumlu federal ajanın yarattığı tehdittir. Elisa, komşusu Giles (Richard Jenkins), iş arkadaşı Zelda (Octavia Spencer) ve sempatik bir bilim adamının (Michael Stuhlbarg) yardımıyla, canlının hayatını kurtarma planı yapar.



## MOTHER – ANNE

Jennifer Lawrence, Javier Bardem, Ed Harris ve Michelle Pfeiffer'in rol aldığı Mother isimli oyun, psikolojik bir gerilim filmi. Darren Aronofsky'nin yönettiği film, huzurlu evlerine davetsiz misafirlerin gelmesi ile tehdit edilen bir çift hakkında. Yönetmenin "Siyah Kuğu" isimli filmi, Nathalie Portman'a Oscar kazandırmıştı.



## LE REDOUTABLE

"Artist" filmiyle Oscar alan Michel Hazanavicius, ikonoklastik film yapımcısı efsanevi Jean-Luc Godard'ın hayatı ve 1960'ların sonlarında Paris'te esin kaynağı olması üzerine kurgusal bir bakışla festivalde boy gösteriyor.



## KINGS

Mustang adlı filmiyle Oscar'a Fransa adına aday olan yazar yönetmen Deniz Gamze Ergüven'in yeni filmi Kings. 1992 yılında Los Angeles'te Rodney King adlı siyahi bir gence saldıran polislerin beraatını anlatan filmde Daniel Craig ve Halley Berry rol alıyor.



## HANNAH

Charlotte Rampling, Venedik Film Festivali'nde en iyi oyuncu ödülünü Hannah isimli filmle aldı. Kocasının hapsedilmesinin ardından yalnız kalan, gerçeklik ve inkâr arasında sürüklenen bir kadının bu samimi portresinde yıldızlaşıyor. İtalyan yönetmen Andrea Pallaoro'nun son filmi Hannah...



## IN THE FADE – KARARTMA

Türk asıllı ünlü Alman yönetmen Fatih Akın'ın son filmi bir terörist saldırısının duygusal neticesi ile mücadele eden kederli bir kadının (Diane Kruger) yaşadığı olayları anlatmakta.

*Bu filmler Toronto Film Festivali'nde yüze yakın film arasından ön plana çıkanlar arasında. Daha birçok tanınmış yönetmenin filmi var. Yarışma dışı gösterildikleri için, yönetmenler hünelerlerini bu festivalde ortaya koyuyorlar. Bu sene İstanbul sinemalarında büyük ihtimalle çoğunluğu izleyeceğiz.*



# İyi Bir Komşu ziyareti

**Bienalin güzel yanlarından birinde, şehri yeniden bambaşka bir açıdan gezebilde şans. Bienal her sene etkinliklerini kısmen de farklı mekânlarda gerçekleştirerek, normalde gitmediğiniz ya da sizlere kapıları kapalı olabilecek “komşu” mekânları keşfetme şansını oluşturuyor.**



Dalia Maya, Elmgreen ve Dragset ile

**B**u yıl, öncekinden farklı olarak bienal, tamamı (neredeyse) yürüme mesafesinde 6 mekânda düzenlenmiş. Basın toplantısını Karaköy’de Saint Benoît Fransız lisesinde yaptıktan sonra ilk gün Rum İlkokulu, İstanbul Modern Müzesi ve yine Karaköy’deki Ark Galeri’yi gezdim. Peşinden Galata’ya doğru çıkarak Asmalı Mescit’te Yoğunluk Sanatçı Girişimi ve Pera Müzesindeki eserleri gördüm. Küçük Mustafa Paşa Hamamı, bienalin diğer mekânlarına göre biraz uzakta

olunca, gezmesi de ikinci güne kaldı. Daha sonra tekrar gelmek üzere hızlıca gezdiğim bienalden gözüme ilk takılanları sizler için burada topladım.

Komşu diyoruz da, bir “komşu” sözcüğünün ne kadar derinlere kök salabileceğini, ne kadar farklı alanlara yayılabileceğini, ne kadar yukarılardan insanı kavrayıp kucaklayabileceğini belki de daha önce hiç bu kadar ayrıntılı düşünmemiştik. Sadece kapı komşunuz, apartman komşunuz ya da sınır komşunuz değil. Sadece insan olması da gerekmiyor aslında komşunun... “İyi bir komşu, kim ya da ne?” diye sorgularken... basit, belki önceliklere göre daha sade, ama çok yoğunluklu bir iş çıkarılmış 15. İstanbul bienalinin küratörleri Elmgreen ve Dragset.

Gezdikçe inceliyor, gezdikçe düşünüyorsunuz; düşündükçe, düşüncelerin bile komşuları olabileceğini ayırdına vararak. Basın toplantısında küratörlerin dediği gibi: “İyi bir komşu?” deyince aslında öncesi var ve sonrası da. Öncesi bilinir ama sonrası, kocaman bir soru işareti.” İşte Bienal’den benim kalemime düşen “komşu” düşünceler... İkea evler, küçük evler, daha küçük evler... konteyner evler... evlerden evlere geçerken küçülen kaybolan aileler... Sanatçı Leander Schönweger (ailemiz kaybetti/kaybolduk) labirent evin içinde henüz keşfet-



**Leander Schönweger,  
Ailemiz kaybetti - kaybolduk  
eserinin içinden (İstanbul Modern)**



**Latifa Echakhch, Silinen Kalabalık  
(İstanbul Modern)**

mediğimiz bölümlerde dolaştırıyor ziyaretçiyi. Sırlar dolu bir labirent. Komşunun duvara vurduğu -mesele- bir çekiç darbesi ile korkup geri çekilmeler ya da yeniden girişler... Korkar mı insan komşusundan? Ya da belki de bir fare sülalesi midir komşumuz? Kocaman evlerden daha küçük, daha da küçük, hatta daha da küçük evlere geçerken neleri kaybedip, nerelerde küçülüyor hayatlarımız?

### **Komşular, travmalar, göçler...**

Komşu bireyler, tarihler ve kimlikler arasındaki beklenmedik süreklilikleri ve karşılıklı bağımlılıkları düşündürüyor **Kasia Fudakowski** eserinde...

Bazen de kentteki yabancı otlar ve deniz yaşamıdır komşunuz. **Mark Dion**'un "İstanbul'un dirençli yaşamı" isimli eseriyle düşündürdüğü gibi, "kirlenmiş kent alanları ve çevresinde yaşamın ayakta kalabilmek için direnen yabancı otlar... Şehir hayatında ağır ve yoğun köşelerde bitiveren otlar ve yabancı yaşam..." Hiç düşündünüz mü, şehrin yok ettiği ama bir şekilde geri gelen, insana rağmen bulduğu bir çatlaktan geri fışkıran yabancı otların da komşunuz olduğunu?

Belki de mesela herkes başka beklentideydi komşusundan. Ya da mesela arka kapısından girdiğinizde bir komşunun, diyelim bir video cd dükkânının, dükkânın şıklığı ve net yerleşiminin arkasında nasıl bir komşu yaşam bekliyor olabilir sizi hiç düşündünüz mü? Pırıl pırıl bir ön kapının ardına açılan plastik yığınlar dolu, kendinizi neredeyse bir çöplükvari bir çalışma odasında bulacağınız bir konteyner girişi...

Dünyanın içinde bulunduğu savaş hallerinden yaşamı sürdürebilme çabası ile ölümü göze alarak modern denilen batıya ulaşabilmiş olmasına rağmen galvanizden oluklu demirden derme çatma duvarlara çevrili,

bir toplama merkezinin demir döner kapısının ardındaki binlerce göçmeni idi belki de "komşu". Modern dediğimiz dünyanın sefaletini gözler önüne seren... (Olaf Metzel, Toplama Merkezi)

### **Dönüşen, parçalarına ayrılan yeniden oluşturulan bir evin hareketli kırıklarında saklı belki de bir komşu...**

Sürprizlerle dolu demişti küratörler basın toplantısında... Bir sürpriz İstanbul Modern'in bahçesinde (sadece bienalin açılış haftasında) bekliyordu bizleri. Hayvanları çağdaş sanat eserlerine "aksesuar" olarak kullanma pratiği ne kadar tartışılmalı da, **Xiao Yu**'nun "Zemin" adlı eserinde yer alan ve İstanbul'un kuzeyinden getirilip iki Çinli köylü tarafından yerleştirilen bir eşeğin yer aldığı performansla karşılaşınca onun yanına gidip sevip okşama ve yüzümüzde her şeye rağmen gülücüklerin oluşmasına mani olmadık. Oysa eser, hayvanın çektiği saban ve insan ikilisinin tarımsal etkinliğin en kadim biçimlerinden birini temsil ederken, giderek kentleşen dünyamızda çoğumuzun bu emek yoğun süreci yaşamadığımızı hatırlatan bir zaman komşusu niteliğindedir. Bu süreç ile nasıl iletişim gireceğimizi dahi bilmeyen biz kentliler için acı bir reçete.

Acı reçete sadece tarım insan ilişkisinde değil. Bienalin her anında karşımızda, hemen her eserde bir parçalanmışlık, insanlıktan kaybetmişlik, zaman içinde katman katman yok oluşlar, evlerin, duvarların yüzeylerinde gelip geçen komşulardan izlerle adım adım ziyaretimizi yönetiyor. **Latifa Echakhch**'in "Silinen Kalabalık" adlı eserinde olduğu gibi, dokunamadığımız, kendinizi öteki zannettiğiniz ama bir o kadar da politik ve ekonomik altüst oluşların arasında ilerlerken paramparça olmuşluk içinize işliyor.





**Doğayı yok eden insanın beton aşkı mı, betonun içinde doğayı resmetmeye çalışan insanın doğa merakı mı?**

*Alejandro Almanza Pereda,  
Boşluk korkusu /göl sahnesi  
(Pera Müzesi)*

## **Siz bugün bu yolda bir izleyici olabilirsiniz? Ama ya yarın? Yarının bilinmezliğinde nerede olacaksınız?**

Bienal, Güney Afrika'dan Arjantin'e, Çin'den Amerika'ya sanatçıların çocukluk anlarından, mesela çocukluğunda bir ağacın kesilmesi ile başlayan ve kendisini içinde bulduğu kavganın aslında ağacın kesilmesi ile hiç ilgisi olmadığını yıllar sonrası fark eden sanatçının anlatımları gibi, karışıklıklar, kimlikler, inanç sistemleriyle yarılmış dünyamızda, bellek ve duyguların dile gelişleri, yerinden edilmişliklerin, "ilerleme" adını verdiğimiz yıkım ve tahribat dolu insanlık tarihinin üzerine bir düşünsel sorgulama aynı zamanda...

## **Geçmişin mi üstünü örtüyoruz medeniyetimiz "ilerle"dikçe, yoksa geleceği mi örtüyoruz geliştirdiğimizi sandıkça?**

Victor Leguy'nin "Görünmez sınırlar için yapılar" isimli eserinin düşündürdüğü gibi... "Sanatçının Sao Paulo, Brezilya bağlamında göçlerin ve yerinden edilmelerin tarihine ve güzergâhlarına odaklanırken, 15. İstanbul Bienali için genişlettiği projesini 3,5 milyon Suriyeli mültecinin göç etmiş olduğu bir ülkedeki kültür aktarımı üzerinden bir soruş-

turmaya doğru ilerletmiş. İstanbul Fener'de bir kafede tanıştığı insanları kendisi ile bir objeyi değiş tokuş etmeye ve kişisel hikâyelerini paylaşmaya çağırıyor" Leguy. Leguy'nin eserleri, resmi tarih anlatılarındaki ideoloji, siyaset, cehalet veya yozlaşma nedeniyle basitleştirilişine ya da perdelenişine bir işaret niteliğinde. Bugün Suriyeli göçmen komşularınız. Ya yarın? Kim bilir belki en yakın komşularınızdan daha yakını, belki de, siz, kendiniz?

Bienalin bir diğer sürprizi **Yoğunluk Ajans**'ın Asmalı Mescit'teki enstallasyonu. Belki de beni en çok etkileyen eserlerden biri. Ne biliyoruz ki, komşularımızın yaşamları hakkında? Bir göz kırpması anında, bir nefes alışında, gördüğümüzü sandıklarımızdan başka. Bir an var, bir an yok! Bazan uzun bir an, bazan daha kısa... **İsmail Eğler, Nil Aynalı Eğler** ve **Elif Tekir** her ay bir iki kere önünden geçtiğim ancak hiç girmediğim bu binada izleyicinin de dâhil olacağı bir performans gerçekleştiriyorlar. Belki bir de şunu söylemekte fayda var: klostrofobiniz ya da astımınız varsa, burayı belki de es geçmeli.

Boşluk ve doluluk... Yaşam ve ölüm. Komşudurlar birbirlerine. Yaşamdır sözcükler, yaşama dair ya da ölüme dairdir. Ama yaşamdır anlatımları. **Tsang Kin-Wah**'ın Pera Müzesi'ndeki "Dördüncü Mühür" adlı eseri, "O gagesiz ve o ikinci defa ölmek istiyor"un hareketli sözcükleri, kutsal kitaplardan alınmış sözcükleri... Mühürler insanı sözcükler düşüncelerinde. Sözcükler birbirine, kalabalık bir uğultuya dönüşür kafaların içine. Mücadele ve iktidar ilişkileri üzerine belki. Göçler üzerine ve insanlık üzerine... Ve **Tatiana Trouve**'nin "Güneş Sisteminde bir yerlerde" "Büyük Şaşırma Atlası" eserlerinin adları bile ne kadar net açıklıyor şaşkınlığımızı insan evladının dünya üzerinde...

O şaşkınlık ki, kendi evlerimizde, özgür olduğumuzu zannede-



**Victor Leguy, Görünmez sınırlar için yapılar**



**Fred Wilson, Afro Kısmet,  
(Pera Müzesi)**



**Monica  
Bonvicini eseri,  
(Küçük Mustafa  
Paşa Hamamı)**



ken bile, fikirlerimizin, düşüncelerimizin, algılarımızın iç içe geçmiş, üst üste binmiş ve de üstelik kendi kendimize yaratıp içine kendimizi kilitletiğimiz duble, triple... hapisliklerinde olduğumuzu çığlık çığığa bağırır bize. Çalışmalarında, küresel kültürel tarihler bağlamında dışlama ve silerek yok etme politikalarını ele alan **Fred Wilson**, İstanbul Bienali için ürettiği enstalasyonunda, Osmanlı Kültürü ve bu kültürde siyahların oynadığı rolle ilişkili olan el yapımı bir dizi nesne ile yer almış. Çoğu, Osmanlı topraklarına köle ticareti ile getirilmiş olan ve bugün kendilerini Afro-Türkler ya da Afro-Anadolular olarak tanımlayan ve bölgede uzun bir geçmişi olan; oysa kültürel, ekonomik ve sanatsal anlatılarda incelenmeden es geçilen siyahları ele alıyorsa da hangimiz yarının siyahı olmayacağımızdan emin olabiliriz ki? Ya yüzyıllardır aynı Hamam mekânında gelmiş arınmış, dedikodular etmiş, gücü floresanlar altında toplumda sürekli vurgulanan erkeklerin düşlerinde yarattıkları ve yaşattıkları kadınların her biri, mekânda bırakmış oldukları nefesleriyle yüzyılların ardından komşumuz değil mi? Burada bedenlerinin minik izleri, nefesleri, düşünceleri, hamamın taş

duvarlarında yankılanan sesleri, biraz kırılğan biraz çatlak... Bugünün sanatçısı Monica Bonvicini üzerinden ne hikayeler yansıtacak kimi net, kimi çarpık, bienal izleyicisinin aklına. Yaşanan realite ve sanatçının bakışındaki eleştiri tam anlamıyla birbirini tamamlayan komşular değil mi?

### **Bir lunapark çöplüğüne dönmüş dünya... Seyreden seyredilen ile komşu... Düşünmüyor ki yarın kendisinin de seyredilen olması işten bile değil.**

Zaten dünya dediğimiz de bir yaşam çöplüğü değil mi sanki? Başladığın yer bitiş ile aynı noktada... (Stephen G. Rhodes, Willkommen Varsayımı: ya da özel mülkiyetsizlik ve ahbablar) Artık hamam olmayan bu hamam, ve hiç bir zaman hamam olmamış diğer mekânlar bir arındırma mabedine dönüşecek mi bu bienalin sorgulamaları sayesinde? Tüm bu düşünceler ve sorgulamalardan sonra nihayet davranışlarımızı değiştirecek bir sonuca varabilecek miyiz? Yoksa bu sorgulamalar, konuşmalar, deneyimleme çabaları lunaparkta oynadığımız bir oyundan öteye girmeyecek ve bizler de aynı noktada mı kapatacağız bu bienal deneyimini?



**Stephen G. Rhodes,  
Willkommen varsayımı ya da  
Mülkiyetsizlik ve Ahbablar  
(Küçük Mustafa Paşa Hamamı)**



Sanat düşünebilen, gerçeği görebilen,  
toplumu anlayabilen insanların işidir.  
Tolstoy

FESTİVAL



## İSTANBUL COCKTAIL FESTİVAL

Türkiye'nin en iyi kokteyl barlarının pirleri eşliğinde workshop'larla kokteyl yapmayı öğrenebileceğiniz, birçok yerli müzisyen eşliğinde dans edeceğimiz bir festival. Ayhan Sicimoğlu & Latin All Stars, Jehan Barbur, Hey Douglas, Evrencan Gündüz, kolektif İstanbul, Deeperise, Ali Kuru, kozmonotosman, Manuş-u Âlâ ve Göksel Duran'ın kulağınıza ve kalbinize yapacağı dokunuşlara hazır olun!

21-22 Ekim / Uniq İstanbul



FESTİVAL

## HARVEST FESTİVAL

Ekolojik gıda ürünlerinden kıyafete, takıdan plaklara kadar üretimin parçası olabileceğiniz Harvest Festival için Küçük Çiftlik Parkı dev bir bostana, ideal bir dünyaya dönüşmeye hazırlanıyor. Festivalde Jungle Funk, Küçük Çiftlik Park'ı dev bir diskoteğe çevirecek. Hollandalı müzisyen Kovacs, güçlü sesiyle de festivalin diğer yıldızı.

27 Ekim Cuma 14.00 / Küçük Çiftlik Park, İstanbul



MÜZİKAL

## BROADWAY'DEN İSTANBUL'A MÜZİKALLER

Yönetmen, duayen Haldun Dormen... Usta tiyatrocular Perran Kutman ve Selçuk Yöntem onur konukları... Müzikal star olarak Ayça Varlıer, Edis, Emre Altuğ, Ethel Mulinas, Gökçe Bahadır, İrmak Ünal, Mert Turak, Onur Turan, Pamela, Sami Levi, Şehnaz Sam ve Yeliz Şar yer alıyor. Notre Dame de Paris, Chicago, Cabaret, Mama Mia, Dream Girls, Damdaki Kemancı, Hair, Grease gibi ünlü Broadway müzikallerinin yanı sıra Lüküs Hayat, Hisseli Harikalar Kumpanyası gibi Türk müzikallerinden de şarkılar seçildi.

10 Ekim Salı 21.15 / Harbiye Cemil Topuzlu Açık Hava, İstanbul



TİYATRO

## ŞATONUN ALTINDA

Güray Dinçol'un yönettiği "Şatonun Altında"nın metni, William Shakespeare'in Macbeth oyunundan yola çıkılarak uyarlandı ve yeni bir yazımla sahneye taşındı; ortaya absürt, trajik ve bol kanlı bir güldürü çıktı.

15 Ekim Pazar 19.00 / Zorlu PSM-Studio, İstanbul



TİYATRO

## MUTLULUK

Talimhane Tiyatrosu ve Arcola Theatre'in ortak prodüksiyonu olan ve müziklerini İncesaz ve Yeni Türkü gruplarının kurucuları arasında olan Cengiz Onural'ın hazırladığı Mutluluk'ta Zülfü Livaneli, gelenekle modernliği, Doğu'yla Batı'yı karşı karşıya getiriyor.

22 Ekim Pazar 17.00 / Zorlu PSM-Studio, İstanbul



## BÜLENT ORTAÇGİL

11 Ekim Çarşamba 21.00  
Harbiye Cemil Topuzlu, İstanbul



## KENAN DOĞULU

13 Ekim Cuma 21.00  
Harbiye Cemil Topuzlu,  
İstanbul



## ATHENA

14 Ekim Cumartesi 21.00  
Harbiye Cemil Topuzlu,  
İstanbul



## MFÖ

18 Ekim Çarşamba 21.00  
Harbiye Cemil Topuzlu,  
İstanbul



M  
Ü  
Z  
İ  
K

## FAZIL SAY & NICOLAS ALTSTAEDT / "4 Cities"

Dünyaca ünlü piyanist ve besteci Fazıl Say ile dünyanın en başarılı genç çellistlerinden Nicolas Altstaedt birlikte sahne alıyor. Fazıl Say'ın Dört Şehir Çello ve Piyano Sonatı'nın yanı sıra Claude Debussy, Dmitri Shostakovich ve Leoš Janáček'in eserleri de konserde yer alacak.

30 Ekim Pazartesi 21.00 / Zorlu PSM-Ana Tiyatro, İstanbul

## PATRICIA KAAS

Geleneksel Fransız şansonlarının içine pop, blues ve jazz elementleri katarak farklı bir tarz yaratan, Fransa'nın en popüler isimlerinden Kaas, 1985 yılında ilk single'ı 'Jalouse'u yayınladı. Pek çok single ve albümden sonra ilk kez İngilizce albümü olan 'Piano Bar by Patricia Kaas' 2002'de piyasaya sürüldü. 2012'de "Kaas chante Piaf" albümünü yayınladı.

26 Ekim Perşembe 21.00 / Zorlu PSM-Ana Tiyatro, İstanbul

M  
Ü  
Z  
İ  
K

T  
İ  
Y  
A  
T  
R  
O



## KÜRK MANTOLU MADONNA

Yazılmasının üzerinden 70 yıl geçmesine rağmen, en çok okunanlar listesinde olan Kürk Mantolu Madonna; dünyada ilk defa tiyatro seyircisi karşısına çıkıyor. Başarılı yönetmen Engin Alkan'ın sahneye uyarlayıp yönettiği oyunda, başrollerde; Menderes Samancılar, Tuba Ünsal, Alper Saldıran, Sercan Badur, Lila Gürmen, Sacide Taşaner ve konuk oyuncu Kayhan Yıldızoğlu'nu izleyeceğiz.

12 Ekim Perşembe 20.30 / Zorlu PSM, Drama Sahnesi



## IGGY AZALEA

"Fancy" ve Ariana Grande ile düeti "Problem" single'larını art arda Billboard Hot 100 listesine sokarak The Beatles'in rekorunu kıran Iggy Azalea, sevenleri ile buluşacak.

21 Ekim Cumartesi 19.00  
Küçük Çiftlik Park,  
İstanbul



# Bu MOLA, ÇOK MODA!

*Soluksuz koştığımız hayatımıza  
kısa bir "mola" verirken;  
en beğendiklerimizi, nam-ı diğer  
en "modayı" yanı başımıza alıyoruz.*

Ara verme anlamına gelen "mola" ile belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni anlamına gelen "modanın" aslında tek ortak noktaları kelimelerinin ses benzerliği değil... Bu sayfalarda; soluksuz koştığımız hayatımıza kısa bir "mola" verirken; en beğendiklerimizi, nam-ı diğer en "moda"yı yanı başımıza alıyoruz. Ekim; aslında yılın onuncu yani sondan ikinci ayı olarak bilinse de, aslında son değil birçok başlangıçlara ev sahipliği yapan bir ay... Adı gibi yeni tohumların ekildiği, meyvelerinin kışın alındığı, çiçeklerinin baharda açtığı ve yazın nadasa bırakılan toprağımıza verim katan **Ekim**'de gelin birlikte **en moda molalarla** doya doya yaşayalım. Yapraklar yere dökülüp doğaya tekrar kavuşurken, bizler de şehir, doğaya, sevdiklerimize ve en çok da kendimize kavuşmanın tadına varalım!

**MODA** Sonbahar artık sarı değil! Mevsim geçişlerinde saç rengi değiştirmek adettendir. Uzun süredir iddialı sarı tonları tercih edilmiyor. Doğallık trendi ile hem sarışınlığı seven hem de doğal, sıcak bir görünüm isteyenler için ünlülerin saç stilstleri sezonun rengini balköpüğü olarak açıkladı. İçinde bulunduğumuz mevsimde doğanın büründüğü sarılı kıvıllı renklere de çok yakışıyor. Uzmanlara göre balköpüğü soğuk havalarda için en ideal saç rengi, çünkü kapalı ve puslu havalarda daha da canlı gözükmenizi sağlıyor.



**Mola** Bal demişken baldan tatlı şekerli pastaları afiyetle sonbaharın her anında yemek artık hiç revaçta değil. Formumuzu korumak, bedenimizi sevmek ve en önemlisi kendimize saygımız için 12

ay boyunca doğaya yakın beslenmek en moda. Bal; şeker yerine sofralarımızın baş tacı olarak tatlı tariflerimizde yer almaya devam ederken, Ekim ayının en renkli ve en bereketli meyvesi nar ile tatlı yemek sizi göç eden kuşlar kadar hafif hissettirebilir. Kendi ölçülerinizde süt, süzme yoğurt, chia tohumu ve balı karıştırıp bir süre buzdolabında bekletip tazecik renkli nar ve taze cevizle süsleyip kaşıklamak, ama kaşıklamadan bu eserinizi fotoğraflayıp en cici filtreler ile ahalinize Instagram'dan sunmak en havalı moda!





**MODA** Sağlıklı beslenmek kadar, doğru yemek kaplarında pişirmek ve taze-cik tüketmek de önemlidir. Bu özellikleri barındıran emaye ürünler yeniden moda. Hem ocakta, hem fırında kullanılabilen ve bulaşık makinesinde kolaylıkla yıkanabilen emaye kaplar ile mutfağınızda kolaylık sağlayabilir, sofralarınıza sıcak bir renk katabilirsiniz.



**Mola** İstanbul'da yaşamak değil ama İstanbul'u tanımak en güzel mola! Tanınmanın ilk adımı ise adım atmadığınız ama adını sıkça duyduğunuz semtlerle tanışmaktan geçiyor. Her bir sokağı insana huzur dolduran ve 3 dinin de buluşma noktası olan "Altın Kiremit" anlamına gelen Kuzguncuk'ta birçok keyifli kafe, ilham veren tasarım dükkânları ve ilgi çekici sanat galerilerini keşfedebilirsiniz. Hele; hem kafe hem de kitapevi konseptiyle Nail Kitabevi'ne yolunuzu düşürürseniz, zamanı durdurarak, kitaplarda kaybolarak gerçek İstanbul atmosferi ile tanışabilirsiniz, kendinizi şanslı hissedebilirsiniz.



## MODA

Dökülen yapraklarla beraber doğa en güzel dönüşümünü yaşarken, kadın ve erkek modasında da yeşil rengi, özellikle haki yeşili ve toprak tonlarıyla, tarçın kızıkları oldukça tercih ediliyor. Sokak modasına yakın olduğu için özellikle yeşil rengini kamuflaj desenlerinde sık sık göreceğiz.



**Mola** Eğer siz de yaz tatilini tercih etmiyorsanız, sonbaharın tüm renklerini Türkiye'de en güzel görebileceğiniz yerler arasında olan Kapadokya'yı ziyaret etmeyi sonbahar seyahat planınıza alabilirsiniz. Balonla peri bacalarından süzülme, Ürgüp ve Göreme'de mağara keşfine çıkarak, vadi yürüyüşleri yaparak kışa merhaba demek paha biçilemez bir mola.







## MODA

Şehre dönüşle beraber zamanın nasıl geçtiğini kontrol altında tutmak için kadın - erkek yazlık bileklerimiz elveda diyerek kol saatlerimize geri dönüyoruz. Zamanın göstergesi saatler silikon materyal ile farklı tarz, renk ve çeşitliliği ile zamana meydan okuyacak. Bu sezon da kullanım kolaylığı ile en moda silikon saatler bizi 12'den vuracak.

**Mola** Uzaklara yelken açmıyorsanız yanı başınızdaki keyif rotalarını kışın rahaveti üzerimize çökmeden keşfetme ve kısa bir mola verme zamanı. Poyrazköy, Anadolufereni, Rumelikavağı, Garipçe gibi kıyı köylerinde organik ürünlerle uzun hafta sonu kahvaltısı ya da mevsimin moda balığı palamudu keyifle tüketmek bize iyi gelecek.



## En moda mola!

Her ayın ayrı bir güzelliği, her Yahudi bayramının da ayrı bir enerjisi var. Ekim ayında kutladığımız Sukot'tan, dua kitapları "Sevincimizin Zamanı" olarak bahseder. Gömüldüğümüz koltuklarımızdan kalkıp, yüksek duvarlı evlerimizden çıkıp sevdiklerimizle bir çardak altında, bir tabure üzerinde, mevsimin en taze yiyeceklerini neşeye tüketmek kadar bir haz bu dünyada var mıdır?

## Mola

Güneş ara sıra bulutların arkasına saklanırken kendimizi yaşama enerjimizi yükselten, ömrünü hiç yitirmeyen dizilere dönmek bizi iyi hissettiriyor. "Friends" ve "How I met your mother" kült mertebesine erişmiş dizilerden. Eğer o güzel hisleri tekrar yaşamak istiyorsanız, zor zamanlarda sınılanacak en sevdiğiniz dizilerden biriyle en kısa zamanda bir buluşma ayarlayın. Aralarında olmak isteyeceğimiz bu grupların hikâyesini izlemek insanda anti-depresan etkisi gösteriyor.

Açılan sofralarda kalplerimizi de açarak, birbirimizi sevmek ve buna mutlu olmak en güzel mola değil midir? O zaman bir süre değil ama değişmeyecek yegâne modada liste başımız hep aynı:

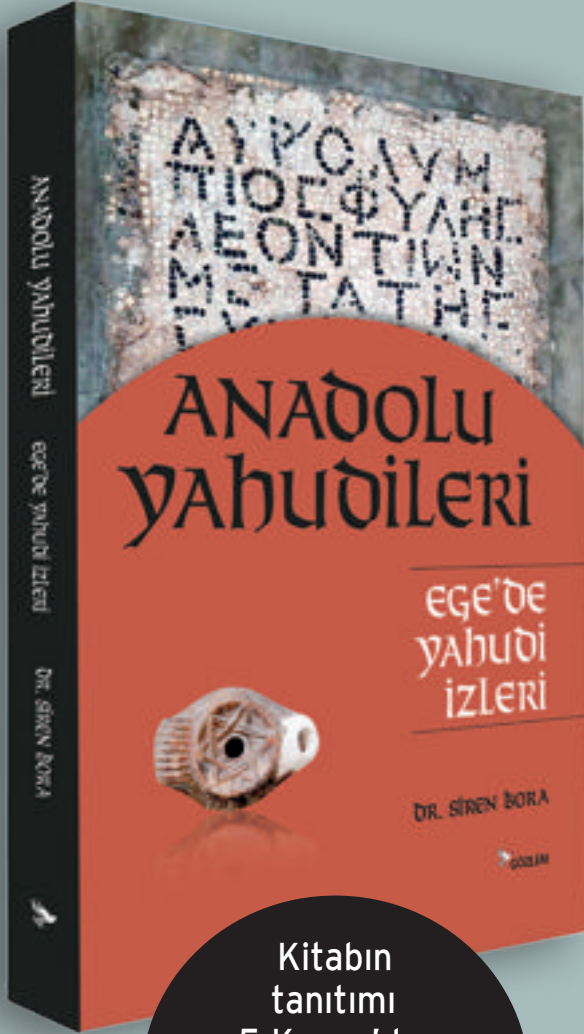
1. Kalbinle sevmek,
2. Kalbini açarak sevilme,
3. Kalpten sevinmektir.

*Kalpten sevgiyle...*

DR. SİREN BORA

# ANADOLU YAHUDİLERİ

## EGE'DE YAHUDİ İZLERİ



Kitabın  
tanıtımı  
5 Kasım'da,  
'Yahudi Kültürü  
Avrupa Günü'nde  
gerçekleşecektir.

Yaklaşık olarak İ.Ö. 6. yüzyılda Anadolu'ya yerleşen Yahudiler, 26 yüzyıldan beri buradaki varlığını sürdürmektedir. Anadolu Yahudileri, bu toprakların bozulmadan kalan en eski toplulukları arasında yerini almaktadır. Bu nedenle, Anadolu'ya **1492 yılında gelen Yahudiler 500 yıldır konduğumuzdur** saptaması, **iki bin yıllık önemli bir hata payı** içermektedir. Bu kitapta Anadolu Yahudileri olgusunun tarihsel kökenleri somut belgeler ışığında açıklanmaktadır.





# "Mobileye" görme engellilere bağımsızlık sağlıyor



**P**rof. Shashua ve Ziv Aviram, genç ve yenilikçi OrCam şirketi aracılığıyla, kullanıcının gözlüğünün yan tarafına takılan, pilli ve parmak büyüklüğünde MyEye adlı



bir cihaz geliştirdiler. Optik karakter okuyucu teknolojisi ve bilgisayarla görme yazılımını kullanan **MyEye**; gazete, restoran menüsü, kitap, ürün etiketi, kâğıt para ve cep telefonu mesajı gibi yazılı metinleri kullanıcı için okuyor. Kullanıcının tek yapması gereken ise, cihazı devreye sokmak için herhangi bir metin parçasını işaret etmek. MyEye, anında metnin fotoğrafını çekerek yazıyı okuyor.

4.226 USD fiyatlı cihaz; kafa ünitesi, ana ünite ve bataryadan oluşuyor. Kafa ünitesinde gözlüğe bitişik kullanılan akıllı kamera ve hoparlör bulunuyor. Ses düzeyi yalnızca kullanıcının duyabileceği şekilde ayarlanabiliyor. Ana ünite ise bataryaya yer alıyor. 10 dilde okuma yapabilen **OrCam**'in, 15 ülkede binlerce kullanıcısı var. Ancak

el yazısı ya da farklı yazı tipinde metinler söz konusu olduğunda, cihazın güvenilirliği kısıtlanıyor.

OrCam'e göre, görme engelli olarak kayıtlı İsraililer devletten 1.400 USD tutarında para yardımı alabiliyor. MyEye, yüksek fiyatlı olmasına rağmen, güncellemeleri otomatik ve ücretsiz yapıyor. Ayrıca kullanıcılara, cihazı günlük hayata en iyi nasıl dâhil edebileceklerine dair OrCam eğitmeni tara-

findan özel eğitim veriliyor. Şirket, telefon ve e-postanın yanı sıra online araçlarla da müşterilerine destek hizmeti sağlıyor.

## Gözle görülür gelecek

OrCam, yazılım güncellemesi yapılan MyEye'nin 8. sürümünü gelecek aylarda piyasaya sunacak. Bu güncellemeyle getirilecek bazı yeni özellikler şöyle: Kulla-



Genç ve yenilikçi camiadan pek çok kişi, Prof. Amon Shashua ve Ziv Aviram'ın isimlerini **Mobileye** ile bağdaştırır. Son derece başarılı olan İsrail asıllı bu genç ve yenilikçi şirket, Intel tarafından 15,3 milyar dolara satın alındı. Ancak, aynı başarılı ekibin, sade görünümü giyilebilir bir cihazın da arkasındaki kişiler olduğunu çoğu kimse bilmiyor. Bu cihazla görme engelli ve görme bozukluğu olan kişilerin yaşamlarına köklü bir değişiklik getirilmesi amaçlanıyor.

nıcıların market alışverişi gibi faaliyetleri gerçekleştirmelerine yardımcı olacak barkod tarama, kullanıcıların bilgiyi neredeyse anında edinmelerini sağlayacak otomatik sayfa tanıma, sosyalleşmenin geliştirilmesi için yaş ve cinsiyet gibi fiziksel özellik açıklamaları ve renk tanımlama.

Bu yılın sonlarına doğru şimdilik **MyMe** adı verilen bir cihaz da satışa çıkarılacak. MyMe, kullanıcının gömleğine iliştirilen ve yalnızca yüz tanıma işlevi gören USB flash sürücü boyutunda bir cihaz. Bu cihaz sayesinde kullanıcılar isimleri hatırlayamama ya da simaları unutma gibi sorunlar yüzünden endişelenmek zorunda kalmayacak. Çünkü cihaz bunun çaresine bakacak. Herhangi bir görme bozukluğu bulunmayan kişiler bile unutkanlıktan mustarip olabildiği için MyMe, MyEye'dan daha büyük bir piyasaya sahip.

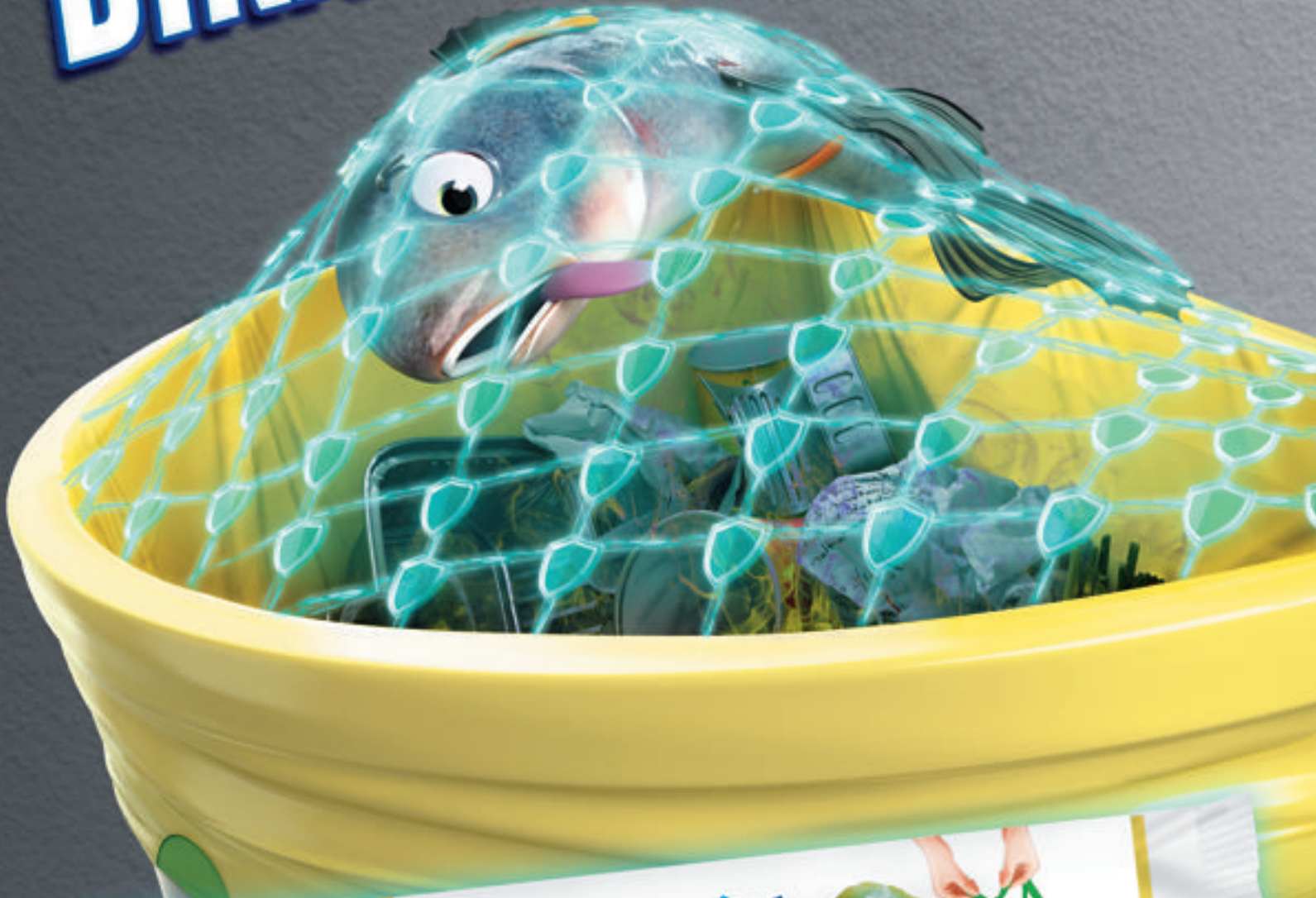
Kaynak: NoCamels



Hayatı Kolaylaştırır

**KOROPLAST**

**ÇÖP KOKUSUNU  
HAPSEDER  
BIRAKMAZ**







Aklı sür, performansını hisset.  
Mercedes-Benz Yeni S-Serisi.

Mercedes-Benz  
The best or nothing.

